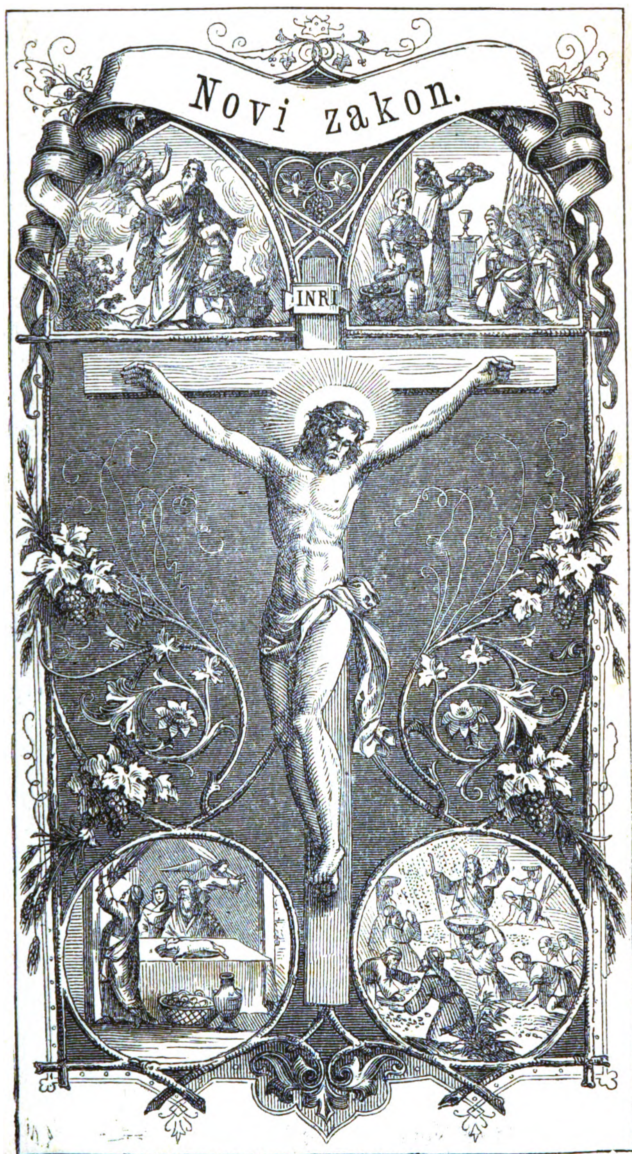

Stari zakon.

Novi zakon.
INRI

Šnaid. Bibel

Biblička pověstnica

staroga i novoga zakona.

Za

katoličke pučke učione.

Sa 112 slikah i sa zemljovidom.

Němački sastavio

Dr. J. Schuster.

Na hrvatski jezik preveo jedan djakon nadbiskupije zagrebačke.

Stoji vezana u platnenu hrbtu 53 novč.

U Beču.

U c. k. nakladi školskih knjigah.

1871.

Knjigah za škole, izdatih u c. kr. nakladi školskih knjigah, nije slobodno prodavati skuplje, nego u cěne, naznačene na naslovnom listu.

Ova biblička pověstnica tako je uredjena, da u pojedinih pripovědkah dolaze odsěci bez znaka, sa dvě zvězdice (**), sa jednom zvězdicom (*) i s križem (†).

Ovom je razredbom izlučeno i udešeno gradivo prema različitoj dobi děce. Držalo se naime načela, da svim učenikom po svih razredih i razdělih za bibličku nauku rabi jedna te ista knjiga, ali da se obuka naprema dohvatu dětinjemu sve to više razširuje. Po tom početnici neka nauče samo što je ponajglavnije u pověstnici i to u koliko mogućem savezu; u slědećih razredih neka se opetuje, što se je jur proučilo u prijašnjih tečajih, pa se tomu neka još doda novo njim naměnjeno gradivo. I tako sve razširujuć nauku, svršiti će se prve godine stari, a druge novi zakon.

Da se to postigne, trěba razděliti gradivo prema pojedinim učionam ovako:

Za děcu od 6—8 godinah može učitelj od onih odsěkah, koji nisu označeni, izabrati ponajvažnije, pa jim to kazati sasvim kratko, a najbolje će učiniti, ako jim pripověda, pokazujuć jim pri tom one poveće slike.

Gdě ima učiona samo jedan razred, ili gdě ju děca samo do 12. godine polaze, uzimaju

umah děca od 8—10. godine své nezabilježene odsěke; a děca od 10 i više godinah, ponovivši jih, domeću k tomu još i one odsěke, što su označeni dvěma zvězdicama.

Gdě ima dva ili više razredah, uzimaju děca od 8—10 godinah takodjer neoznačene odsěke, děca od 10—12 godinah opet ove i još one sa dvě zězdice; a děca od 12—14 godinah uzimaju pored neoznačenih i dvěma zvězdicama označenih još i one s jednom zvězdicom.

Gradivo je ovo za sve dobe dětinje do najniže prilagodjeno. Kod povoljna uspěha moći će ga učitelj razširiti iz obližnjih odsěkah.

Križem zabilježeni odsěci mogu se upotrěbiti po volji, i mogu se čitati u viših uzornicah, neděljnicah i opetovnicah.

Kazalo.

Vrěme prije Isusa.

Prvi dio.

Pověst staroga zakona.

Prva doba.

Prapověst

I.

Od stvorenja světa do obćenitoga krivobožtva, ili od Adama do Abrahama. (Po prilici 4000—2000 prije Isusa).

Vrěme pr ije Isusa.

Druga doba.

Izbor i veličina naroda izraelskoga.

I.

Izbor naroda izraelskoga ili od Abrahama do Mojsije (2000—1500 prije Isusa).

II.

Čudnovati uzgoj i uprava naroda izraelskoga, ili od Mojsije do kralja Davida (1500—1055 p. Isusa.).

Vrěme prije Isusa | Strana

III.

Veličina naroda izraelskoga, ili od Davida do Roboama (1055—975 p. Is.).

Tretja doba.

Padanje naroda izraelskoga ili od Roboama do Isukrsta (975 prije Isusa do 1).

I.

Propadanje kraljestva Izraela 912 pr. Is.)

II.

Propadanje kraljestva Jude.

Vrěme od Isusa počam.

Drugi dio.

Pověstnica novoga zakona.

Prvi odsėk.

Pověstnica o Isusu.

Rodjenje i mladovanje Isusovo.

Priprava i javni život Isusov.

Prvi vazam.

Drugi odsěk.

Pověstnica apoštolah i prve crkve.

Prvi dio.

Pověstnica staroga zakona.

Prva doba.

Prapověst.

Od stvorenja světa do občenitoga krivobožtva, ili od Adama do Abrahama. (Po prilici 4000—2000 prije Isusa.)

1. Stvaranje světa. Ustanova subote.

U početku je Bog stvorio nebo i zemlju. Nu zemlja bijaše još pusta i prazna. Sva još bijaše zastrta dubokimi vodami. Sve bijaše još skroz tamno. A Duh božji lebdjaše nad vodami, i Bog reče: „Budi světlo!“ Namah bi světlo i jasno. To je bio prvi dan.

Drugi dan reče Bog: „Budi tvrdina!“ U živi čas nasta lěpi plavetni svod nebeski.

Tretji dan reče Bog: „Voda, što je pod nebom, neka se slije ujedno, i neka se ukaže kopno!“ I bi tako. Bog nazva kopno zemljom, a slivšu se vodu morem. Zatim reče: „Zemlja neka urodi travom biljem i plodovitim drvetjem!“ I to se dogodi. Zemlja bi namah kao prolěti lěpo zelena i stostrukim cvětjem izkitjena.

Četvrti dan reče Bog: „Neka budu světila na nebu, da razsvětljuju zemlju i pokazuju dane i godine!“

Istom reče, već i biše. Sada goraše na nebu veliko světilo, da razsvětljuje dan, i manje světilo, da razjašnjuje noć; kraj toga titrahu još nebrojene zvězde.

Peti dan reče Bog: „Neka budu ribe u vodi a ptice u zraku.“ Tada zavrvi more od ribah, a zrak od svakojakih pticah.

Šesti dan reče najposlě Bog: „Zemlja neka uzplodi svakojaku životinju!“ I to se dogodi.

Napokon je Bog stvorio i čověka, radi koga je sve na světu.

I Bog razgleda sve, što je načinio, i bijaše vrlo dobro.

Sedmi pako dan počinu Bog, te blagoslovi i posveti ovaj dan.

2. Stvorenje angjelah i pad njih někojih.

Osim vidivoga světa stvorio je Bog i nevidivi, naime angjela na nebu. Svi bijahu dobri i presretni; ali neostaše svi. Mnogi s od njih prozliše (postaše zli).

† S velike se sreće uzoholiše i pobuniše proti Bogu. Rekoše: „Višnjemu da budemo jednaki; nad zvězde božje da udarimo prěstol svoj." Tada se zametne na nebu velika borba. Mihalj i drugi dobri ostali angjeli borahu se sa zlimi angjeli, kojim se vodja zove sotona ili vrag. Zli angjeli budu nadvladani i s neba u pakao strovaljeni.

3. Stvorenje prvoga čověka. Raj. Prva zapověd. Stvorenje Eve.

Stvarajuć Bog čověka reče: „Načinimo čověka na svoju sliku i priliku. Neka gospoduje nad svom životinjom i nad cělom zemljom!" Zatim izděla Bog od zemlje tělo čověčje i nadahne ga neumrlom dušom. Tako posta prvi čověk. Bog ga nazva Adamom t. j. zemljanom — čověkom od zemlje.

Iz osobite milosti zasadi Gospodin Bog za čověka prekrasan vrt, koj se zvao raj. Tu je bilo svakojaka krasna drvetja, puna sladjana voća. U srědi je pako stajalo něko osobito drvo, drvo poznanja dobra i zla. Vrělo jedno, koje se dělilo na četiri traka, natapaše sav vrt. U taj perivoj stavi Bog čověka, da ga obradjuje tek za zabavu. Još mu kaza: „Jedi sa svakoga drveta u vrtu. Ali s onoga drveta usrěd vrta da nisi jeo; jer čim uzjedeš, umrěti ćeš." Zatim dovede Bog svu živinu k Adamu. Adam joj se veoma obraduje i naděne svakoj svoje ime.

Adam bijaše još sám samcat na zemlji. S toga Bog reče: „Nije dobro čověku biti sámu. Da mu načinim pomoćnicu, njemu sličnu. Na to pusti na Adama tvrd san, izvadi mu jedno rebro, i stvori odanj ženu. Kada se Adam probudi, dovede mu Bog ženu; on joj se obradova, i imenova ju Evom t. j. majkom svih živih.

Sada njih dvoje življahu u prekrasnom vrtu sasvim sretno. O zlu još nisu ništa znali, budući osobitom milostju, koju jim je Bog dao, pravedni i sveti. Bog bijaše s njimi prijazan, kao otac s ljubeznom děcom svojom. Nikada jih ništa nezaboli. Nikad nebi bili morali umrěti.

4. Pad prvih ljudih.

Medju svom životinjom, koju je Bog stvorio, nebijaše nijedne tako lukave kao zmija. Njom se poslužio zlobni vrag, da zavede ljude. Jedan se dan približi Eva zabranjenoj voćki i opazi zmiju na njoj. Ova joj progovori: „Zašto vam je Bog zabranio, da nejedete sa svakoga drveta u vrtu?“ Eva joj odgovori: „Mi smijemo jesti voća sa svakoga drveta, što je u vrtu. Samo nam je za voće od ovoga drveta Bog rekao: „Nejedite odavle; jer ćete inače morati umrěti.“ A zmija će joj na to: „Nipošto nećete umrěti, ako odanj uzjedete. Pače oči će vam se otvoriti; biti ćete Bogu ravni, i poznati dobro i zlo.“ Na te se rěči istom makne Eva znalično ogledat stablo. Čim ga je duže motrila, tim joj se bolje dopadalo voće njegovo. Nemogav već odolěti živoj želji, uztrgne najposlě voće i stane ga jesti. Onda dade mužu svomu, te je i on jeo. Tako se učini prvi grěh.

Sada jim se otvoriše oči; ali jao! ne onako, kao što su mislili. S grozom bo opaziše, da su goli; česa neběhu prije smotrili; jer su bili još skroz nevini. Nikom poniknuvši od težka stida, stanu si plesti oprege od smokova listja. Za malo jim se javi i glas božji. U toj se stisci sakriju pod drvetje u vrtu. Ali Bog zovnu: „Adame, gdě si?“ Adam odgovori: „Bojao sam se tebe, što sam gol, pa sam se sakrio pred tobom.“ A Bog mu reče: „Kako znaš, da si gol? Zar si jeo sa zabranjenoga stabla?“ Adam odvrati: „Eva mi je dala, pa sam jeo.“ Tada kaza Bog ženi: „Zašto si to učinila?“ Ona odgovori: „Zmija me je prevarila, te sam jela.“

5. Kazan prvoga grèha i obećani spasitelj.

Sada se Bog sav razjaren obrati k zmiji i reče: „Buduć da si to učinila, prokleta bila medju svom živinom na zemlji. Na trbuhu plazila i prah žderala sav svoj život. Neprijateljstvo ću zametnuti medju tobom i ženom, medju tvojim i njenim porodom. Ona će ti satrti glavu, a ti ćeš joj vrebati na petu.“ Zatim reče ženi: „Imati ćeš mnogo muke s děcom svojom, i biti ćeš podložna mužu svomu; on će ti biti gospodar.“

Adamu pako rekne: „Prokleta bila zemlja sbog tebe. Trnjem ti i kupinjem radjala. Težkim se trudom od nje hranio i uza znoj lica svoga kruh jeo, doklegod se nepreobratiš u zemlju, iz koje si i uzet. Prah bo jesi, i u prah ćeš se pretvoriti.“

Bog izrekav ovu osudu, dade Adamu i ženi njegovoj odělo od kože. Zatim jih progna iz raja, a predanj postavi Kerubine s plamenitimi mačevi, da čuvaju ulaz.

6. Kain i Abel.

Adamu i Evi rodi se više sinovah i kćerih. Najstariji bijahu Kain i Abel. Kain, jači, bijaše težak, Abel

pako ovčar. Abel bijaše pravedan, a Kain opak. Jedared žrtvovahu obojica Bogu, da mu se zahvale za blagoslov. Abel prikaza od prvenacah stada svoga, a Kain od plodovah svoga polja. Abel i žrtva njegova dopade se Bogu, Kain mu se pako i žrtva njegova nedopade. S toga bude Kain tako zavidan i srdit, da je sav spao u licu.

Gospod ga sbog toga ukori, kazav mu: „Čemu se tako ljutiš i gineš u obrazu? Ako dobro činiš, mio si mi, kao i brat tvoj; činiš li pako zlo, eto ti kazne za vratom. Svladaj dakle strast, i budi joj gospodar!“ Ali Kain neposluša Gospodina, nego zadrži zavist i gněv u srcu svom. Něki dan dodje prijazno k bratu si i reče mu: „Hajdmo skupa u polje!“ Dobri Abel, ništa zla nesluteć, podje s njim. A kad već budu u polju, skoči Kain na brata svoga Abela i ubije ga.

Tada rekne Gospod Kainu: „Gdě ti je brat Abel?“ Kain se okosne: „Neznam! Zar sam mu ja čuvar!“ Nu Bog mu reče: „Što si učinio? Krv brata tvoga vapi sa zemlje k meni. Zato proklet bio na zemlji, koja je zinula i iz tvojih rukuh popila krv brata tvoga. Kad ju uztežaš, nerodila ti roda! Bij se i tuci po světu od nemila do nedraga!“

† Kain sav poplašen i očajan zapavi Gospodu: „Moj je zločin odviše velik, da mi se oprosti. Eto! moram se kriti pred

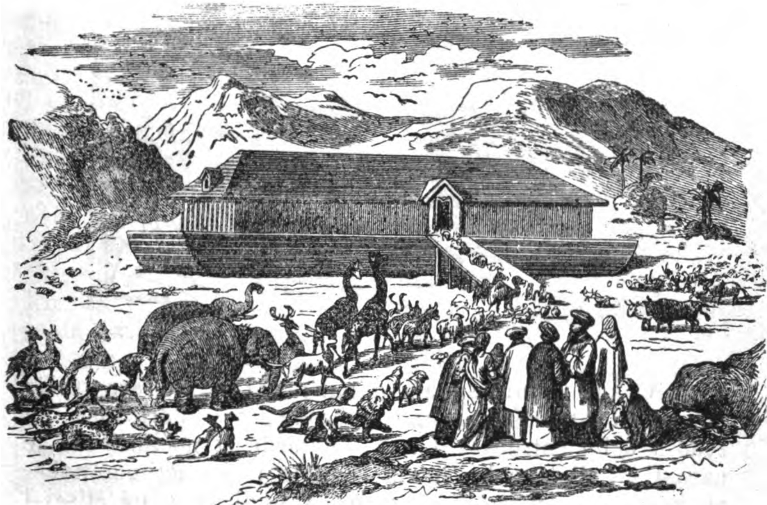
tobom, pa tko me god stigne, ubiti će me." Nu Gospod mu odvrati: „Nipošto; tkogod Kaina ubije, platiti će sedmerostruko." Pa onda zabilěži Kaina znakom, da ga nitko nesmakne. On pako poběgne izpred očijuh gospodnjih, skitajuć se kojekuda po světu.

Abel bijaše pralik Isusa od bratje svoje Židovah krivično ubijena; a Kain pralik Židovah, po svem světu razpršenih.

7. Prvi se ljudi pomnožiše i izopačiše. Potop (oko 2400 pr. Is.)

† Adam življaše 930 godinah. I njegovi se bližnji potomci doživiše velike starosti. Najstariji izmedju njih, Matuzala, življaše tja 969 godinah. Potomci se Adamovi razdvojiše na děcu božju i děcu ljudsku. Děca se božja zvahu navlastito potomci pobožnoga Seta, koga je Bog darovao Adamu naměsto ubijenoga Abela. Děca pako ljudska zvahu se osobito potomci Kainovi. Najposlě se žalibože děca božja sdružiše s děcom ljudskom, te se onako izkvariše kao i ova. Tada reče Bog: „Ljudi neka više neživu dugo: jer su postali puteni. Još jim budi 120 godinah, da se poprave."

Opačina se ljudih medjutim sve većma pomnažala, te su uvěk samo o zlu mislili. Bog to videć, razljuti se i reče: „Iztrěbiti ću ljude sa zemlje!" Nu usrěd ovih

bezbožnikah življaše još jedan pravedan i pobožan muž, Noe. Ovoga je Bog pomilovao i kazao mu: „Izteši si arku ili ladju, i omaži ju s vana i iznutra smolom. Neka bude 300 lakatah duga, 50 lakatah široka, a 30 lakatah visoka. S gora načini prozor, sa strane vrata, a iznutra ju pregradi na dolnji, srednji i gornji sprat. Jer gle, svu sam zemlju nakan potopiti: sve neka pogine, što je na njoj. Ali s tobom ću sklopiti savez prijateljstva. Ti sa svojimi idi u arku. Uzmi još po dvoje od svake životinje, a k tomu svašta za jelo, da se prehranite.“ Noe učini sve, kako mu je Bog naložio. Sto godinah gradjaše pred světom arku, i nagovaraše ljude, što je igda mogao, na pokoru. Nu ljudi nisu marili za njegov nagovor, nago su se gostili i pirevali. Kad Bogu već dodija, reče starcu Noemu: „Idi u arku sa svojimi. Samo još sedam danah, pa će padati kiša četrdeset danah i četrdeset noćih. Sve živo, što sam stvorio, neka pogine na zemlji.“ Noe udje sa svojimi i sa životinjom u ladju.

A kad minu sedam danah: razliše se sva vrěla jazovah i otvoriše měšine nebeske, te udari kiša na zemlju cělih četrdeset danah i četerdeset noćih. Voda je narastla i digla arku u vis; ova je pod zaštitom nebeskom plovila mirno i sigurno. A ljudi se u toj stisci i

sdvojnosti stanu penjati na kuće, drvetje i brda. Ali sve uzalud! Voda je sve više rastla, dok je već najposlě i najviša brda za petnaest lakatah nadvisila.

Tada pogiboše svi stvorovi na zemlji, počam od ljudih do životinje, od pticah u zraku do crva u prahu. Sám se Noe spasi i što je bilo s njim u arki.

Arka bijaše pralik katoličke crkve.

8. Noemova žrtva-zahvalnica. Sinovi njegovi.

Ova silna voda osta 150 danah nad zemljom. Tada se Bog sěti Noema i dade, te je toplo povětarce stalo piriti po zemlji. Voda počme sve malo po malo osěcati. Najposlě se ustavi arka na jednom brdu armenskom. Malo se zatim pomoliše i vrsi od brdah izpod vode.

Noe smotri to s prevelikom radostju; jer odkako je nastao potop, běše već proteklo 350 danah. Da vidi, je li već nestalo vode sa zemlje, otvori prozor i izpusti gavrana. Ovaj se više nevrati. Zatim izpusti Noe goluba. Nu nenašav ovaj, gdě bi se prihvatio nogama, vrati se natrag. Izza sedam danah izpusti Noe opet goluba. Ovaj se vrati istom pod večer, donesav u kljunu zelenu kitu maslinovu. Sada spozna Noe veseo, da je voda izčezla sa zemlje. Nu ipak, da može sasvim sigurno izaći, počeka još sedam danah, pa opet pošalje goluba. Ali ovaj mu se više nevrati.

Po tom reče Bog Noemu: „Izadji iz arke sa svojimi i sa svom živinom!“ Sada izidje Noe sa svojimi i sa životinjom. Iz velike harnosti, što se je tako divno izbavio, sagradi Gospodu od kamenja žrtvenik, i prinese mu na njem od svih čistih životinjah žrtvu. Bogu to bude milo. On dade, te se pojavila na nebu prekrasna dùga, blagoslovi Noema i sinove mu, pa reče: „Hoću da sklopim s vami i s potomci vašimi savez prijateljstva. Nikada više neće doći potop i poplaviti zemlje. Dok bude světa i věka, neka neprestane sětva i žetva, lěto i zima, dan i noć. Lûk, što sam ga postavio medju oblake, neka bude znak ovoga saveza moga.“

** Sinovi Noemovi, koji su izašli iz arke, zvahu se Sem, Kam i Jafet. Noe s njimi zasije iz nova zemlju i zasadi vinograd. Neznajuć još jakosti vinu, napije ga se prviput odviše, te se opije i legne gol u svojoj kolibi. Vidiv to Kam, pripovědi

rugajuć se vani bratji svojoj. Ali Sem i Jafet podju oborenih očijuh onamo, i pokriju otca svoga kabanicom. Kad se Noe probudiò i saznao, što je Kam učinio, kaza: „Proklet bio Kam! a blagoslovljeni Sem i Jafet!“

9. Kula babilonska. Obćenito krivobožtvo.

Potomci se Noemovi sve pomalo pomnože i pokvare opet onako, kao ljudi prije potopa. Već nemogahu duže zajedno obitavati. Nu prije nego će se razići, neznaju što od oběsti, nego se dogovore veleći: „Hajde da sazidamo grad i kulu, kojoj će se vršak popeti nebu pod oblake, da nam se spominje ime, dok bude světa i věka.“ Ali jim Bog pomrsi ludu nakanu. Reče bo: „Pomesti ću jim jezik, da neće jedan drugoga razuměti.“ Do onda naime bijaše samo jedan jezik na zemlji. I tako se moradoše okaniti zidanja grada, koj sada zadobi ime „Babel“ t. j. smetnja, a Bog jih protěra odanle. Jedni krenuše ovamo, drugi onamo.

Semovci (potomci Sema) su ostali u Aziji; od njih polazi Bogom izabrani narod židovski. Kamovci su većinom krenuli u Afriku; a Jafetovci su se odselili u Europu.

† Što su se ljudi više širili na zemlji, to su gori i bezbožniji bivali. Uměsto da se klanjaju jednomu pravomu Bogu, podaše se krivobožtvu. Jedni držahu sunce, měsec i zvězde za bogove; drugi pako obožavahu ljude i životinje, pače i same kipove njihove, koje bi si sami izdělali od drva, kamena, srebra i zlata. Pri tom bi počinjali bez svakoga straha i srama silu opačinah; prevaru, grabež, blud, ubojstvo itd. Što više, mislili su, da ovakovimi nepodobštinami ugadjaju svojim bogovom. I iste jim ljude klahu za žrtvu. Najmilije jim bijaše žrtvovati nevinu još děčicu, koja bi morala često uz najgroznije muke polagano umirati.

Druga doba.

Izbor i veličina naroda izraelskoga.

I. Izbor naroda izraelskoga ili od Abrahama do Mojsije (2000—1500 pr. Isusa).

10. Poziv i posluh patrijarha Abrahama.

Medju mnogimi onimi bezbožnici življaše jedan vrlo pobožan i krěpostan muž. Ovoga je Bog odabro izmedju svih, da on i potomci njegovi sačuvaju i razšire pravu věru i nadu u budućega spasitelja. Muž se taj zvao Abraham. Njegov se otac s obitelju svojom běše naselio u Haranu u Kaldei. Pa buduć da je već i u toj porodici krivobožtvo bilo zavladalo, reče Bog Abrahamu: „Izseli se iz otačbine svoje, od roda i doma otčinskoga, pa idi u zemlju, koju ću ti ja pokazati. Učiniti ću te otcem silna naroda i blagosloviti te. I po tebi će biti blagoslovljena sva plemena na zemlji.“ Abraham se umah odputi sa Sarom, ženom svojom, sa stricem Lotom, sa slugami, služkinjami i stadom svojim. Izza duga putovanja stignu napokon u krasnu zemlju Kanaan.

† Ova se zemlja radi plodnosti svoje zvala obično zemlja, kojom mlěko i med teče. Ovdě se Gospod opet ukaže Abrahamu i reče mu: „Evo, ovu ću zemlju dati tebi i tvojim potomkom!“ Sa zahvalnim i prezahvalnim srdcem sagradi tu Abraham Bogu oltar.

11. Abrahamova mirovnost i nesebičnost. Melkisedek.

* * Abraham imadjaše mnogo slugah i služkinjah, devah i magaracah, govedah i ovacah. Ali je i Lot imao mnogu stoku tako, da je obojici već ponestajalo pašnikah. S toga bi se često zametnula svadja medju pastiri Abrahamovimi i Lotovimi. To je miroljubivoga Abrahama vrlo peklo. Zato reče Lotu: „Nemoj da se svadjamo ja i ti, ni moji i tvoji pastiri; tà bratja smo! Eto zemlja, ti je prostrana; možeš, kuda hoćeš; molim te, děli se od mene! Ako ćeš ti na lěvo, ja ću ostati na desno; ako li

ćeš ti na desno, ja ću na lěvo." Tada izabere Lot lěpu, povodnu okolicu oko Jordana, te se razstanu. Lot je obitavao u Sodomi, a Abraham u Hebronu.

* Ne dugo zatim, dogodi se, da su inostrani kraljevi udarili na tu zemlju. Oplěniše gradove Sódomu i Gomoru i odvedoše Lota sa svim blagom i bogatstvom njegovim u robstvo. Čuvši Abraham, što je i kako je, podje sa svojih 318 slugah u potěru za onimi kraljevi, napadne jih noćju, otme jim sav plěn, te izbavi Lota s njegovim imetkom. Na povratku izadju mu na susrět Melkisedek, kralj salemski i kralj sodomski. Melkisedek žrtvova Bogu za njega i sluge njegove kruh i vino; bijaše bo zajedno svetjenik Sveviśnjega. On blagoslovi i Abrahama i reče: „Blagoslovio Abrahama višnji Gospod Bog, koj je stvorio nebo

i zemlju, i slava ovomu Bogu, koj ti je dao poběditi neprijatelje!" Kralj sodomski reče zatim Abrahamu: „Povrati mi roblje, što si izbavio; a drugo si pridrži!" Nu Abraham nehtěde ništa za sebe uzeti.

Melkisedek bijaše pralik věkovitoga svetjenika Isukrsta; a žrtva njegova pralik sv. mise.

12. Zakon obrezavanja. Věra i gostovitost Abrahamova.

† Izza malo vremena progovori Gospod Abrahamu: „Neboj se! Ja sam tvoja zaštita i prevelika platja." I odvede ga ob noć na polje, i rekne mu: „Pogledaj na nebo i prebroj zvězde, ako možeš. Ovoliko će biti tvojih potomakah." Abraham věrova Bogu, pa to mu bude pokraj dělah njegovih uračunano za pravdu.

† Kad Abrahamu bude 99 godinah, javi mu se Gospod opet i reče mu: „Ja sam Bog svemoguć; stupaj preda mnom i budi savršen. Više se nećeš zvati Abram — doslě je to bilo pravo ime njegovo — nego Abraham t. j. otac mnogih potomakah. Zato s tobom sklapam savez. Ja ću ti dati silu potomakah i biti ću s tobom i s njimi; ali mi zato morate biti věrni. Ovomu savezu budi znak, da se u vas svako děte, kad navrši osam danah, obreže. A da se izpuni ovaj savez, roditi će ti žena Sara još sina, komu naděni ime Izak." Abraham věrova Gospodu.

Jednom sědjaše Abraham o vruće podnevno doba na vratih od svoga šatora u hladu pod drvetom. Tada opazi nedaleko od sebe, gdě dolaze tri inostrana putnika. Podje jim umah na susrět i, pokloniv jim se do zemlje, reče najodličnijemu izmedju njih: „Gospodine; ako sam stekao milost u tebe, neprolazi mimo moga šatora! Odpočinite" nastavi prama svoj trojici „malo pod ovim drvetom. Da donesem vode, pa da vam noge operem; i kruha ću vam dati, da se okrěpite; a onda vam prosto dalje putovati!" — Zatim odtrči pod šator i reče Sari, da izpeče pogaču od najboljega brašna; a sám izabere najdeblje tele i dade ga brzo prigotoviti. Onda iznese maslaca i mlěka, a zatim pogaču i prigotovljeno tele. Dok su oni jeli, stajaše on pod stablom, da jim dvori. Po jelu reče na razstanku najodličniji izmedju one trojice: „Do godine ću opet doći. Sara će onda imati sina." Tada upozna Abraham, da se je sám Bog pod prilikom tudjinca navratio k njemu i dao mu se počastiti.

Obrezanje bijaše pralik sv. krsta.

13. Propast Sodome i Gomore.

† Abraham izprati ona tri inostranca malo puta prema Sodomi. Tada reče Gospod: „Grěsi su Sodome i Gomore jur otežčali, te vape k meni za osvetu.“ Sav poplašen Abraham, koj je i opakoga iskrnjega svoga iz srca ljubio, stane časak, onda se uslobodi te pristupiv bliže Gospodu, kaže mu: „Zar ćeš i pravednika pogubiti uz bezbožnika? Da bude petdeset pravednikah u Sodomi, nebi li radi njih poštedio grada?“ Gospod mu odgovori: „Ako nadjem u Sodomi petdeset pravednikah, oprostiti ću radi njih cělomu gradu.“ Abraham nastavi: „Kad sam već počeo, hoću da i dalje govorim s Gospodom svojim, akoprem sam prah i pepeo. A što, da budu od onih petdeset petorica manje; bi li i onda uništio grad?“ Gospod odvrati: „Neću ga satrti, ako nadjem samo i četrdeset pravednikah u njem.“ Pa tako je Abraham nastavljao moliti, dok nije već do ciglih deset pravednikah došao. Gospod mu pako obeća: „Neću tamaniti grada radi deset pravednikah.“ Na to ode Gospod dalje, a Abraham pod šator svoj.

† Ali ni deset pravednikah nebi u Sodomi. S toga se odputiše ona dva angjela, što su bila s Gospodom kod Abrahama, u Sodomu k pravednomu Lotu i rekoše mu; „Odvedi svoje iz grada ovoga; jer smo nakanili uništiti ovo město.“ Lot se noćju još porazgovori s onimi ljudmi, koji su htěli njegove dvě kćeri uzeti, rekavši jim: „Na noge, pa s Bogom odatle; jer je Gospod naumio satrti ovo město.“ Nu oni su mislili, da samo od šale

tako govori. Čim zora zaběli, navališe angjeli na Lota i rekoše mu: „Na noge sa ženom i dvěma kćerima, da i vi nezaglavite u tom bezbožnom gradu!“ A kad on stane još oklěvati: uhvatiše njega i njegove za ruku, te ga odvedoše izvan grada, rekavši mu: „Neosvrtji se, nego se izbavi što prije!“

*Sunce se upravo radjalo, kad je Lot unišao u obližnji grad Segor *). U taj čas zadaždi Gospod nad Sodomom i Gomorom vatrom i sumporom, te pretvori ova dva grada sa njihovimi bezbožnimi stanovnici i s cělom okolicom u prah i pepeo. Nu Lotova se žena obazre, te se za kazan pretvori u slan kamen.

Gdě su někoč bili ovi bezbožni gradovi, sada je mrtvo more, t. j. slano i sumporno jezero, koje svuda na okolo zrak okužuje, te ga se sve, što je živo, bojazljivo kloni; — strašna doista uspomena na nebesku kletvu, koja je postigla živinske opačine.

14. Porod i žrtva Izaka.

Godinu danah po tom dobije Sara, kao što je Gospod obećao, izbilja sina. Abraham ga nazove Izakom, kako mu je Gospod naložio. Neizměrno ga je ljubio.

* * Nu Bog htěde viděti, ljubi li Abraham njega još više. Zato kad je děte ponarastlo, reče jednom Bog noćju Abrahamu: „Abrahame! Uzmi jedinca svoga Izaka, koga toliko ljubiš, i podji onamo na brdo Moriju, pa mi ga onde sažgi za žrtvu!“ Bez ikakova prigovora ustane Abraham još ob noć, nacěpa drvah za žrtvu, natovari iih na magarca svoga, i povede sobom dvě sluge i sina si Izaka. Tretji dan ugledav iz daleka město, reče slugam svojim: „Počekajte ovdě s magarcem; ja i děčak idemo klanjat na brdo.“ Zatim uze drva i naprti jih sinu svomu Izaku na ramena. A sám ponese zdělicu s vatrom i nož u rukuh. Tako podju zajedno na brdo. Uz put začme Izak: „Otče moj dragi!“ Abraham ga upita: „Što bi rad, sinko?“ „Eto“ odvrati Izak „vatre i drvah; a gdě nam je zaklanica?“ Abraham mu odgovori: „Bog će se, sinko moj, već pobrinuti za žrtvu!“

* * Kad dodju na brdo, sastavi Abraham oltar od kamenja naslaže drva nanj, sveže sina svoga Izaka i položi ga na oltar na drva. Onda izmahne nožem u ruci, da zakolje sina. Ali u taj čas sidje angjeo s neba i vikne mu: „Ustavi se, Abrahame! nečini zla dětetu! Sada bo spoznajem, da se bojiš

---

*) Pogledaj u zemljevid mrtvom moru na desno.

Boga, te nebi bio njemu za volju požalio ni jedinca svoga!“ Na te rěči ogledav se Abraham, opazi zà sobom ovna, koj se zapleo rogovi u živici; uzme ga i spali njega za žrtvu město sina svoga. A angjeo vikne po drugi put s neba. „Sobom se zakleh, veli Gospod: Buduć da si to uradio, te nisi požalio jedinorodjenca svoga, zato ću te blagosloviti i potomke ti pomnožati kao zvězde na nebu i pěsak u moru, i u jednom od potomakah tvojih neka budu blagoslovljeni svi narodi na zemlji!“

Izak je u toj pripovědci pralik Isusov.

15. Izak uzima Rebeku.

† Abraham běsě već vrlo ostario, a Bog ga u svem blagoslovio. Tada si nakani prije smrti sina oženiti bogobojnom děvojkom. Zovne dakle najstarijega slugu svoga Eliezera i kaže mu: „Idi u moju otačbinu k mojoj rodbini i potraži děvojku za sina moga Izaka: ali se kani bezbožnih Kanaankinjah.“ Sluga to obeća, i natovari blagom gospodarovim deset devah, pa podje u grad Haran, gdě je živio Nahor, brat Abrahamov. Stigav onamo, pusti deve izvan grada, da polegnu kod jednoga studenca. Bilo je pod večer, kadno bi kćeri gradske izlazile zajimat vode. Tada se po tiho moljaše: „Mili Bože! ukaži der danas milost gospodaru momu! Gle, děvojke će od ovoga grada izaći, da

zahvate vode. Moliti ću jih, da mi dadu piti. Rekne li mi koja děvojka na moju molbu: „Ná, pij, i deve ću ti napojiti: po tom ću upoznati, da si ju ti, Gospode, naměnio slugi svojemu Izaku."

† Još nedomoli pravo, a eto ti Rebeke, čedne i lepe děvojke na studenac. S vrčem na ramenu sidje u zdenac, napuni ga i izadje opet na polje. Tada potrči prama njoj sluga i reče: „Daj mi piti vode iz vrča svoga!" „Ná pij!" rekne mu prijazno i, spustiv hitro vrč na ruku, dade mu piti. Kad se on napije, doda ona: „I tvojim ću devam zahvatiti vode, da se napoje." Brzo izlije vrč u kopanju, odtrči k zdencu i nagrabi vode za sve deve. Sluga je čudom gledaše, nerekav joj ni rěči. Pošto se deve ponapoje, pokloni joj za hvalu zlatne obodce i dve težke narukvice pa ju zapita: „A čija si ti, kćerko? Još mi reci, ima li u kući tvoga otca prostora, da podjem onamo?" Ona odgovori: „Ja sam kći Batuela, sina Nahorova. U nas ima sila sěna i slame i prostora dosta, da se svratiš k nam." Tada se čověk duboko pokloni i zahvali Gospodu rekav: „Blagoslovljen Bog, koj me je izravno doveo u kuću bratu gospodara moga!"

† Zatim se nastani ondě sa svojimi devami; no nehtěde ništa okusiti, dok neobavi posla svoga. Izkaže, čemu je došao i prida: „Ako vas je volja, da izkažete ljubav i odanost gospodaru momu, recite mi; ako li vas nije, i to mi recite, da idem dalje." Laban, brat Rebekin i Batuel odgovoriše: „Bog je to tako učinio. Eto ti Rebeke, uzmi i povedi ju kući!" Tada se sluga opet pokloni i zahvali Bogu. Zatim pokloni Rebeki srebrna i zlatna posudja i ruha: isto tako bratji i majci njezinoj. Onda sědnu radostni za stol te se lěpo počaste. Sutradan pako blagoslove roditelji i bratja Rebeku, a ona ode i bude žena Izakova.

16. Ezav i Jakov.

Izak i Rebeka življahu dvadeset godinah bez děce. Najposlě sasluša Bog molitvu Izaka i daruje mu dva sina. Prvenac se je zvao Ezav, a porodjenac Jakov. Ezav se rodi sav rutav i kosmat i bijaše opore ćudi. Jakov nasuprot bijaše gladka lica, blage i krotke ćudi. Ezav se prihvati lova i ratarstva, a Jakov odabra mirniji život pastirski. Izak je više milovao smionoga Ezava te je rado blagovao lovinu njegovu. Rebeka je pako volěla krotkoga i umiljatoga Jakova. Ona ga je tim više ljubila, što joj je Bog rekao, da će on svoga starijega brata jednoč preteć.

* * Jedan dan kuhaše Jakov leće, kad je Ezav umoran s polja kući došao. „Daj mi“ reče Ezav, „jesti ovoga crvenoga jela; jer sam se vrlo umorio i ogladnio.“ A Jakov mu rekne: „Daj mi svoje prvenstvo (prvorodstvo) za to!“ Ezav odvrati: „Tà gle, umrěh od glada; što će mi prvenstvo?“ Jakov zaište: „Zakuni mi se!“ Ezav se zakune, najede se i napije pa ode, netaruć si puno glave, što je tako lahkoumno prodao prvenstvo.

* Izak je medjutim ostario i oslěpio. Tada zovne jedan dan Ezava k sebi pod šator i kaže mu: „Sinko moj, evo ja sam ostario, te mogu svaki dan umrěti. Nego uzmi lûk svoj i tobolac te podji u lov; pa ako što uloviš, sgotovi mi po mojoj volji, da te još blogoslovim prije nego umrem.“ — Ezav otidje umah. Rebeka je slušala ovaj govor. Od straha, da nebude Jakov proti volji božjoj zapostavljen Ezavu, počini prevelik grěh. Nagovori naime Jakova, da se izda za Ezava. Onda prigotovi dva jarića poput divljačine, oděne Jakova Ezavljevim najlěpšim odělom, obavije mu ruke i vrat jarečjimi kožicami i odpravi ga tako s jestvinom k otcu. Izak zapita: „Koj si ti, sinko?“ Jakov odgori: „Ja sam Ezav, tvoj prvenac; učinih, kako si mi zapovědio. Sada jedi, pa me blagoslovi!“ Izak rekne: „Primakni se malko k meni, da te pipnem i vidim, jesi li sin moj Ezav ili ne.“ Jakov se približi, a Izak ga opipa i kaza: „Glas je čini se Jakovljev, ali ruke su Ezavljeve.“ Nije ga dakle razpoznao, te je jeo. Zatim blagoslovi Jakova i reče: „Bog ti dao rose nebeske i vlage zemaljske, kruha i vina izobila. Narodi ti služili i plemena ti se klanjala; proklet bio, koj tebe prokune, a blagoslovljen, koj tebe blagoslovi.“

* Tek što izadje Jakov, a eto ti i Ezava s divljačinom. „Ustaj, otče, pa jedi!“ progovori lovac. Izak se upropasti i rekne: „Tko si ti?“ On odgovori: „Ja sam Ezav, tvoj prvenac.“ Tada se Izak veoma uplaši i upozna, da ga je Jakov prevario, Ezav pako zaurla. „O, varalice jedna! Najprije me liši prvenstva, a sada mi preote i blagoslov. Nisi li, otče, i za

mene pričuvao blagoslova?“ Jadikujuć on tako, razžali se otcu, te mu reče: „Blagoslovljen bio pretilom zemljom i rosom nebeskom. Mačem ćeš se hraniti i bratu svomu služiti; nu doći će vrěme, kad ćeš sbaciti jaram njegov s vrata svoga.“

17. Jakov běži od kuće i boravi kod Labana.

* Ezav je mrzio na Jakova radi blagoslova otčinskoga i govorio u svom srcu: „Mojega će otca doskora stići dani tuge; jer ću ubiti brata svoga Jakova.“ Rebeka to opazi, te pobojav se za Jakova, reče mu: „Běži, sinko moj, k bratu momu Labanu, koj prebiva u Haranu, i ostani kod njega, dok nepopusti gněv brata tvoga.“ Jakov ni časa nepočasi nego umah krene na put.

* Putem sastigne Jakova noć pod vedrim nebom. Sav umoran od putovanja, spopadne jedan izmedju kamenja, što je ondě ležalo, i metne si ga pod glavu, i zaspi. U snu vidi lěstve, koje su se sa zemlje digle do nebesah, a po njih silaze i uzlaze angjeli božji. Viš njih bijaše Gospod, te mu govoraše: „Ja sam Gospod, Bog Abrahama i Izaka. Zemlju, na kojoj počivaš, dati ću tebi i tvojim potomkom. Neka jih bude kao praha na zemlji i u jednom od potomakah tvojih neka budu blagoslovljeni svi narodi na zemlji.“ Jakov se probudi oda sna, i sav u čudu reče: „Doista, Gospod je na ovom městu, a ja neznadijah. Strašno li je města ovo! Ovdě nije drugo, nego kuća božja i vrata nebeska!“ Pošto jutro osvane, uzme kamen onaj, utvrdi ga s velikom zahvalnostju za spomen, pomaže ga uljem u znak,

da je Bogu posvetjen, i prozove ono město Betel, t. j. kuća božja.

* Putujuć Jakov dalje, ugleda najposlě studenac u polju, koj je bio pokriven velikim kamenom. Oko njega ležahu tri stada ovacah. Tada Jakov progovori pastirom; „Odakle ste, braćo?“ Odgovoriše mu: „Iz Harana.“ A on nastavi: „Poznajete li Labana, sina Batuelova?“ „Tà kako nebi! Eno mu kćeri Rahele, gdě dolazi sa stadom svojim.“ Vidiv ju Jakov, odvali brže bolje kamen sa studenca, da joj napoji stado, i lěpo ju pozdravi. Sve je plakao od milinja, pripovědajuć joj, da je on sin Rebeke, sestre otca njezina. Rahel poteče kući i kaže to otcu svomu. Onaj namah dodje, ogrli i poljubi Jakova, pa ga odvede kući svojoj.

* Onde osta Jakov dvadeset godinah, čuvajuć věrno i pomnjivo ovce Labanu. Ovaj je nasuprot svakojako gledao, da mu uzkrati pogodjenu platju. Ali ga Bog ipak tako blagoslovi, da je sve plivao u obilju. Běše se oženio, te imadjaše mnogo slugah i služkinjah, ovacah i kozah, devah i magaracah.

Lěstve nebeske i město ono, gdě su se Jakovu prikazale, bijahu prvi pralik krstjanskih crkavah naših, od kojih je svaka posvetjena kuća božja i lěstve nebeske. Tude se nahode angjeli, koji uznose našu molitvu k Bogu, a njegovu nam milost donose.

18. Jakov se vratja kući i miri s Ezavom.

* Kad Laban vidi, da je Jakov tako obogatio, stane mu zaviděti i nanj se mrgoditi. Tada reče Bog Jakovu: „Vrati se u svoju postojbinu; ja ću biti s tobom.“ Jakov se namah spremi i ode sa svim, što je imao.

* Izza duga puta stigne sretno k rěci Jordanu, na granicu kanaansku. Ali ovdě ga spopade strah od brata svoga Ezava. Zato pošalje glasonoše naprěd i poruči Ezavu: „Pomiluj me brate!“ Glasnici se vrate i kažu: „Eto Ezava na tebe sa 400 momakah!“ Na to se poplaši Jakov još više i stane se Bogu moliti: „Bože otacah mojih, koj si mi rekao: Vrati se u domovinu, ja ću biti s tobom: nevrědan sam svih milostih i věrnosti, koju si mi dosele izkazao. Neimadoh ništa do ove batine, kad sam prelazio preko Jordana; a sada se vratjam s dvojim velikim stadom. Izbavi me sada rukuh brata moga!“

* Noćju mu se javi angjeo božji. Jakov se borio s njim u molitvi i rekao mu: „Nepustih te, dok me neblagosloviš!“ Tada će mu angjeo: „Nećeš se više zvati Jakov, nego Izrael t. j. borac božji.“ I blagoslovi ga.

* Kad ograne sunce, opazi Jakov Ezava, gdě dolazi sa 400 momakah. Tada poděli děcu svoju, sluge i služkinje i stada u više hrpah. Sám pako podje naprěd, te se pokloni sedam putah do zemlje. A Ezav mu poleti na susrět, zagrli ga, izljubi i proplače od radosti. Smotriv děcu, reče: „Čiji su ovi?“ Jakov mu odgovori: „Ovo su děca, koju mi je Bog darovao.“ Na mig Jakovljev pristupiše oni i pokloniše se Ezavu. Na to mu ponudi Jakov dva manja stada. Ezav jih nehtěde uzeti. „Ja imam, brate moj, vrlo mnogo,“ reče, „zadrži, što je tvoje!“ Ali Jakov prihvati: „Uzmi, molim te, od blagoslova, kojim me je Bog obasuo.“ Tada jih uze. Jakov nastavi put, te dodje opet u Kanaan k staromu otcu svomu, i nemogao se Bogu dosta zahvaliti za njegovu premilostivu zaštitu. Sad je starac Izak drage volje umro, pošto si je još jedared vidio sina Jakova.

19. Josip prodan u tudjinu.

Jakov imadjaše dvanaest sinovah. Najbolji je izmedju njih bio Josip. Buduć da je bio tako nevin i poslušan, ljubljaše ga otac više nego ostalo sinove, te mu dade skrojiti lěpu šarenu haljicu. Sbog toga mu stanu bratja zaviděti. Čuvajuć jednoč s njim stado otčevo, učiniše vrlo opako dělo. Josip se toga veoma uplašio, i javio to otcu, da se to nebi više dogodilo. Na to se razjariše bratja nanj i nehtědoše s njim nijedne prijazne rěči progovoriti.

* * Josip je jednoč čudan sanak snio. Taj san kaže on bratji svojoj. „Čujte“ reče „bratjo, što mi se je na san dalo. Pričini mi se, kao da smo vezali snoplje na polju. Moj se snop osovio i stajao, a vaši se snopovi naokolo klanjali mojemu.“ Tada mu odvratiše bratja: „Zar možda hoćeš, da nam budeš kralj?“ I stanu mu još većma zaviděti i mrziti nanj. — Još je jedan drugi san snio. Pripovědi ga otcu i bratji svojoj. Reče: „Snilo mi se, kao da mi se sunce, měsec i jedanaest zvězdah klanja.“ Otac ga pokara za to, veleć mu: „Što će taj san reći? Zar možda ja, mati i bratja tvoja tebi da se klanjamo?“ Ali poslě razmisli to otac i pomisli, da nije Bog dragoga Josipa njegova za što više odredio.

Jednoč se bratja Josipova sa svojimi stadi udalje od šatora otčeva, a Josip ostane sám u otca. Tada mu kaže otac: „Idi pa vidi, kako su ti bratja i stada njihova.“ Josip umah skoči i ode onamo. Videći ga bratja

iz daleka, kako ide, rekoše si: „Eno gle, ide sanjar! Hajde da ga ubijemo, te ga bacimo u kakvu staru jametinu, pa ćemo reći, da ga ja zvěr proždrla. Onda ćemo viděti, što će mu pomoći sanje njegove.“ Čuvši to Ruben, najstariji brat, rekne: „Nekaljajte si, za Boga, rukuh krvlju njegovom; bacite ga radje u tu jamu!“ To je rekao, da ga kasnije izvadi i k otcu odvede.

Došav dakle Josip k bratji svojoj, svuku mu umah šarenu halju. Onda ga bace u jamu, koja inače bijaše zdenac; ali u njoj srećom nije bilo ništa vode. Zatim se posade k jelu. U to udare onuda inostrani trgovci sa svojimi devami, koji su prenosili svakojaku robu u Egipat. Tada reče Juda bratji svojoj: „Kakova nam korist, ako ubijemo brata? Bolje prodajmo ga, da si neokaljamo rukuh; tà brat nam je!“ Oni pristanu na to, te kad prispiju trgovci, izvuku ga iz jame i prodadu jim ga za dvadeset srebrnjakah. Josip brizne plakati i klekne jih moliti; ali sve zaludu. Inostranci ga odvedoše sobom u Egipat.

* Ruben nije znao o tom ni slova; jer se je bio za jela udaljio. A kad opet dodje k jami i nenadje děteta, razdere si

od jada haljine i zajauče: „Dečka više neima ovdě; kamo ću ja sada?“ Druga pako bratja nisu puno marila za to; nego zakolju jare, umoče šarenu haljinu Josipovu u krv i pošalju ju otcu, poručivši mu: „Ovu smo haljinu našli. Vidi, da nije to haljina sina tvojega?“ Otac ju umah spozna i zavapi: „Jest, mojega je sina haljina! Ljuta zvěr pojede Josipa moga!“ Od velike boli razdere haljine svoje, obuče tugovaču-haljinu te oplakivaše dugo vremena sina svoga. Sva su dětca njegova došla i gledala, da mu tugu ublaže. Ali se Jakov nije mogao utěšiti, nego je govorio; „S ovom ću tugom leći u grob k sinu svomu.“

Josip je u ovoj kao i u slědećih najvažnijih pripověstih prava slika i prilika Isusova.

20. Josip u kući Putifarovoj.

† Trgovci prodaše Josipa u Egiptu Putifaru, doglavniku tělesne straže kraljevske. Nu Bog bijaše s Josipom i dade mu, te mu je sve za rukom pošlo, česa bi se latio. Toga radi omili gospodaru svomu, te ga postavi nad svom kućom svojom. Poradi Josipa blagoslovi Bog i kuću Egiptjanina i umnoži njegovo blago.

† Ali nebude dugo, što je Josipa snašla težka napast. Putifarica ga saleti, da počini gadnu nevěru gospodaru svomu. Ali on se nikako nedade nagovoriti, nego joj reče: „Gle, gospodar mi je moj sve pověrio. Kako bih ja toliku opačinu učinio i proti Bogu svomu sagrěšio!“ Pa premda ju je tako odbio, nepresta ona ipak svaki dan mamiti ga na grěh; ali on kao da je nečuje. Jednom bijaše Josip sám samcat u kući, i obavljaše svoje poslove. Tada ga ona bezobraznica spopadne za kabanicu i ponovi mu još jedared svoju grěšnu ponudu. Ali Josip joj se izmakne, ostaviv joj kabanicu u rukuh.

† Sada ona samo da nepoběsni od srdjbe. Sazove družinu svoju, i počme vikati: „Vidite li, kakova je zločinca muž moj doveo u kuću! Evo podje k meni i htěde me na zlo navesti. Ali kad sam stala vikati, ostavi kabanicu i poběže!“ U toj viki eto joj i muža, pa i njemu pokaže kabanicu i onako ga oblaže. Gospodar, koj je žalibože prebrzo věrovao ženi svojoj, razpali se i dade onaj čas baciti nevinoga Josipa u tamnicu.

21. Josip u tamnici.

† Josip je sada čamio u tamnici medju zločinci. Ali Bog ga ni ovdě nezaboravi, nego učini, da ga je tamničar obljubio. Ovaj ga postavi za nadzirača svih drugih uznikah. Tada se sluči, da su kraljev nadčašnik i nadpekar něšto skrivili kralju, te su jih bacili u istu onu tamnicu. Kratko vrěme izza toga usniše obojica jednu istu noć san i veoma se snuždiše. A Josip, kad u jutro dodje k njim i vidi jih sětne, i nevesele, upita jih: „Čemu ste se danas tako snuždili?“ Odgovoriše mu: „Usnili smo san, a neimamo nikoga, koj bi nam ga raztumačio.“ Josip reče: „Nedolazi tumačenje od Boga? Nego mi dajte pripovědite, što se snili?

† Najprije stane nadčašnik pripovědati svoju sanju: „Vidio sam trs pred sobom, a na njem tri loze. Ovaj je trs rastao, stao se pomalo zeleniti, procvao i najposlě urodio zrělim grož-djem. Meni se u ruci obre čaša kraljeva, te poberem grož-dje, izcědim ga u čašu pa ju podam kralju.“ Josip odvrati: „Evo što ti san znači: One su tri loze tri dana. Izza ovih će te kralj uzpostaviti u prijašnju službu, te ćeš mu opet pružati čašu, kao i prije. Ali se onda spomeni i mene, te zamoli kralja, da me izvadi iz ove uze. Jer ja sam nekriv ovamo dospio.“

† Čuvši nadpekar, kako je dobro Josip iztumačio sanju, ohrabri se, te i on stane kazivati: „A čuj der, što se meni snilo. Nosio sam na glavi tri košarice, pune brašna. U najgor-njoj bijaše svakovrstna umětna peciva. Ali ptice su doletěle i jele iz nje.“ Josip mu odgovori: „Tri su košarice još tri dana. Izza ovik će ti kralj odsěći glavu i na věšala te oběsiti, a ptice će ti meso jesti.“

† Tri dana za tim slavio je kralj svoj rodjen dan. Tu se sěti kod oběda svoga nadčašnika i nadpekara. Onoga uzpo-stavi na prijašnju službu, te mu opet podavaše čašu; a ovoga drugoga dade oběsiti. Nadčašnik se je veselio sreći svojoj. Ali Josipa se više nije spominjao.

22. Josip uzvišen.

Poslě dvě godine usni kralj Faraun san. Činilo mu se, kao da stoji kraj rěke Nila. Na jedan put izadje iz

vode sedam lěpih, vrlo tustih kravah i stanu pasti travu na obali. Za njimi dodje drugih sedam gadnih i mršavih kravah iz vode; ove pojedoše onih sedam lěpih i debelih kravah. Na to se probudi kralj. Zaspav opet usni drugi san: Sedam jedrih i lěpih klasah izraste iz jednoga stabla: izza ovih niče sedam jalovih klasah i proguta one. Zatim se opet probudi Faraun. Čim osvane jutro, dozove sve gatare i mudrace egipatske, i pripovědi jim svoje sanje. Ali nikoga nebude, koj bi mu jih umio iztumačiti.

† Najposlě se sěti čašnik kraljev Josipa, te reče: „U tamnici ima mladić hebrejski, koj je někoč meni i nadpekaru sasvim pravo protumačio sanjke.“ Kralj zapovědi, da se ovaj predanj dovede.

Josipa onda dovedu pred kralja, a ovaj mu reče: „Snio sam, pa mi nitko neumije kazati, što san znači. A za tebe čujem, da si dobar tumač.“ Josip mu odvrati: „Bog, a ne ja, može kralju povoljno san iztumačiti.“ Sad mu pripovědi oba sna. Josip, kad čuje, što je i kako, odgovori kralju: „Bog navěšta kralju, što je naumio. Sedam tustih kravah i sedam jedrih klasah znači sedam plodnih godinah. Sedam pako mršavih kravah i sedam jalovih klasah znači sedam gladnih godinah, koje će slěditi izza plodnih i sve obilje potrošiti. Tada će glad težko pritisnuti svu zemlju. Zato se pobrini, čestiti kralju, za mudra i marljiva čověka. Ovaj neka naredi, da se obilje od onih sedam plodnih godinah prispremi u žitnice, da bude zalihe za sedam gladnih godinah!“

Ovaj se savět vrlo dopadne Faraunu te rekne: „Gdě bismo našli čověka, koj bi ovako pun bio duha božjega, kao ti? Gle, postavljam te ovim nad cělim Egiptom; sve neka sluša tvoju zapověd; samo ću prestoljem biti nad tobom.“ Na to skine prsten sa svoje ruke i natakne ga Josipu na ruku. Još ga obuče haljinom od pretanana platna, oběsi mu oko vrata zlatan lanac, pa ga posadi na druga kraljevska kola svoja i zapovědi slugam, da ga voze po gradu i pred njim viču, da mu se svatko klanja te ga štuje kao poglavara nad cělim Egiptom. I ime mu proměni, nazvav ga spasiteljem světa.

23. Bratja Josipova putuju u Egipat.

Sedam plodnih godinah nastane, kao što je Josip prorekao. Josip stane svuda sabirati i spravljati suvišno žito. Silu ga je božju nakupio. Ali sad navali i sedam neplodnih jalovih godinah, te nastane silan glad po svoj zemlji. Narod egipatski začme vapiti kralju za hranu. A on bi jim govorio: „Idite k Josipu, pa što vam on reče, učinite!“ Josip pako otvori žitnice i obskrbi sav Egipat hranom. I iz svih drugih zemaljah dolažahu ljudi žito kupovati.

I u zemlji kanaanskoj pritisnu glad. S toga reče Jakov sinovom svojim: „Hajdete u Egipat i kupite što nam treba, da nepomremo od glada!“ Tada krenu desetorica bratje Josipove onamo. Maloga pako Benjamina pridrža otac kod kuće. „Moglo bi mu se“ reče „što zla dogoditi.“

Bratja stignu sretno u Egipat. Izišavši pred Josipa, poklone mu se do crne zemlje. Oni ga nepoznaše. Ali on njih taki prepozna i spomene se někadanjih sanjah svojih. Medjutim se učini, kao da jih nepoznaje, i upita

jih: „Odakle ste? Vi ste uhode! došli ste izvědat zemlju ovu!“ Sasma poplašeni odgovoriše oni: „Bože sačuvaj, gospodaru! Mi smo došli samo da kupimo žita. Mi, sluge tvoje, mirni smo ljudi, te nemislimo o nikakovu zlu. Ima nas svega dvanaest bratje iz zemlje Kanaana. Najmladji nam je brat ostao doma kod otca, a jednoga smo već izgubili.“ Josip će jim na to: „Ako ste vi mirni ljudi, neka vas jedan ostane svezan u zatvoru. A vi se drugi vratite sa žitom kući, pa mi dovedite najmladjega brata svoga, da vidim, je li istina, što velite.“ Sad oni počmu medju sobom: „I pravo nam je, što trpimo; jer se ogrěšismo o brata svoga. Viděsmo mu stisku, kojom nam se moljaše, pa ga se oglušismo; zato nas sada stižu jadi.“ Oni mišljahu, da jih Josip nerazumije, jer se je s njimi preko tumača razgovarao. Ali on sve razumě, te se malo odvrne od njih i proplače. Da se pako uvěri, kaju li se sbilja za grěhe svoje, obrati se opet k njim i dade Simeuna pred njimi svezati. A slugam svojim zapovědi, da ostalim vrěće napune žitom te da svakomu kriomice metnu novce u vrěću, pa da jim još dadu poputnine. Pošto se sve to učini, natovare bratja žito na magarce i vrate se kući.

Doma pripověde otcu, što jim se sbilo. Ali izpraznjujuć vrěće, nadje svaki navrh vrěće novce svoje. Tada jih spopadne strah, a otac jim rekne: „Sve me děce još lišiste! Josipa neima više; Simeun kuka u tamnici, a sad hoćete još i Benjamina do odvedete! Nepuštam ga u Egipat. Da mu se što zla dogodi, spraviste mi sědu glavu od tuge pod crnu zemlju.“

24. Benjamin ide u Egipat.

Žito se egipatsko medjutim potroši, a glad još svejednako trajaše. Zato Jakob reče sinovom svojim: „Otidite opet onamo i kupite žita!“ Juda odgovori: „Čověk nam je onaj naročito rekao: Nedolazite mi na oči bez najmladjega brata svoga!“ Nego pusti děte s nami, da nezaglavimo. Evo ti jamčim za njega: ako ga nedovedem natrag, biti ću ti kriv, dok budem živ.“ Onda otac tada něgda reče: „Kad već nije drugačije, a vi činite, kako vam je drago. Ponesite od najboljih plodovah zemlje naše i darujte jih onomu mužu. Uzmite

sa sobom još jedanput toliko novacah, i one novce, što ste u vrěćah našli; možda su kojom bludnjom onamo dospěli. A Bog svemogući sklonuo onoga čověka, da vam odpusti brata, koga drži u zatvoru, i dragoga Benjamina moga! Ja ću jadan medjutim biti kao čověk, koj je svu děcu izgubio."

Bratja Josipova dodju s Benjaminom i darovi sretno u Egipat. Čim smotri Benjamina s njimi, naloži svomu dvorniku: „Uvedi te ljude u kuću, i sgotovi jim čast, jer će sa mnom ručati."

* Čověk jih taj odvede u kuću. A oni se jako poplašiše i rekoše si: „To nam se sbiva sbog onih novacah, što smo u vrěćah našli. Rado bi nas potvorili i zarobili." Zato čim udju na vrata, stanu se dvorniku izgovarati sbog onih novacah. Nu ovaj jih slobodjaše, veleć jim: „Nebojte se!" Onda jim dovede Simeuna i dade magarcem njihovim krme.

A kad Josip dodje k njim, pokloniše mu se ničice i predaše mu darove svoje. On jih prijazno pozdravi i upita: „Je li vam još živ stari otac, o kom mi pripovědaste? Je li zdrav?" Odgovoriše mu: „Naš otac, sluga tvoj, živ je još i zdrav." Josip, uočiv Benjamina, reče: „Je li to vaš najmladji brat? Bog te blagoslovio, sinko!" Na to pohiti van i udari u plač; běše bo veoma tronut s brata svoga.

* Umiv si lice, unidje opet, sabere se i reče: „Nosite jelo!" Kada se donese jelo, poreda on bratju svoju oko stola po godinah, čemu se oni veoma začudiše. A Benjamin dobi od svačesa pet putah više nego drugi. Tu su jeli, pili i veselili se.

25. Josipova srebrna čaša.

* Josip hotěv se osvědočiti, jesu li mu se bratja izbilja sasvim popravila, zapovědi poslě oběda dvorniku svomu, veleć: „Napuni jim vrěće žitom, i metni svakomu novce od sgora u vrěću; a najmladjemu vrzi u vrěću još i moju srebrnu čašu!" Tako se učini; a sutradan podrane oni kući. Kad izadju iz grada, zovne Josip dvornika svoga i kaže mu: „Na noge, pa potěraj za onimi ljudmi, pa kad jih stigneš reci jim: „Zašto vratjate zlo za dobro? Čaša, koju ste ukrali, moga je gospodara, iz koje on obično pije. Crno li dělo učiniste!"

* Dvornik, sustigav jih, reče jim, kako mu běše naloženo. A oni mu od straha i čuda odvrate: „Zar mi da smo iz kuće

gospodara tvoga ukrali srebra ili zlata? U koga se nadje čaša, onaj neka umre, a mi ćemo svi biti robovi tvoji." On jim kaže: „Neka bude, kao što rekoste!" Brže bolje skinu vrěće s magaracah te svaki svoju razveže. Dvornik pretraži sve vrěće, počam od najstarijega do najmladjega, te nadje napokon čašu u Benjaminovoj vrěći. Na to oni razdru na sebi haljine od tuge, naprte opet svoje magarce i vrate se u grad.

* Juda na čelu bratji svojoj stupi pred Josipa i svi popadaju ničice pred njim. A Josip začme: „Čemu to uradiste?" Juda odvrati: „Što da reknemo i kako da se pravdamo? Bog je u nas našao zločin, zato nas to i stiže. Evo ovaj, u koga se čaša našla, i mi drugi, robovi smo tvoji." Ali Josip odgovori: „Sačuvaj Bože, da tako učinim! Koj je ukrao čašu, onaj mi neka robuje; a vi drugi idite mirno k otcu svomu!" Tada pristupi Juda i kaže, kako je težko otca stajalo odpustiti Benjamina. „Da se sada — nastavi — vratim bez dečka, umro bi, te bismo mu spravili sědu glavu od tuge pod zemlju. Ja sam se zajamčio za dečka. Zato evo mene na město dečka za roba tvoga, a njega pusti s bratjom kući."

26. Josip se očituje.

Sada se Josip više nemogaše dalje uzdržati, nego zapovědi, da svi tudjinci izadju na polje. Na to proplače izza glasa, da se je sve van čulo, i reče: „Ja sam Josip! Živi li još otac moj?" Bratja se njegova sva okamene od straha tako, da nisu mogla ni pisnuti.

Nu on jim stane ljubezno beseditti: „Primaknite se k meni! Ja sam Josip, brat vaš, koga ste prodali u Egipat. Ali se nebojte! Jer za vaš me je spas Bog poslao pred vami u Egipat, da uzimate hrane te proživite. Nisam ja amo dospio po vašoj odluci, nego po volji Boga, koj me je postavio knezom nad cělim Egiptom. Zato se požurite k otcu momu i recite mu: Josip, sin tvoj, poručuje ti: „Bog me je učinio gospodarom nad cělim Egiptom; dodji amo k meni, te neoklěvaj! Prebivati ćeš u najlěpšoj pokrajini zemlje i biti ćeš blizu mene sa svimi svojimi."

* * „Ovdě ću te hraniti; jer će još pet godinah glad trajati. Javite otcu svu moju slavu i sve, što ste viděli u Egiptu; pohrlite i dovedite ga amo k meni."

Na to zagrli Benjamina i proplače nad njim, i Benjaminu udare suze. I drugu bratju svoju izljubi i izplače se nad svakim; istom se sada usude s njim razgovarati.

† Kralju u dvorove stiže glas: „Josipova su bratja došla!“ Tomu se vrlo obraduje kralj i sva kuća njegova, te on kaže Josipu, da zapovědi bratji, neka doprate otca i sve, što ima, u Egipat. Josip jim dakle doda kola i poputnine, te pokloni svakomu po dvoje svetačne haljine; Benjaminu pako dade tri sto srebrnjakah i pet najlěpših svetačnih haljinah. Isto toliko novacah i oděla pošalje otcu svomu, a k tomu još deset magaricah sa žitom i živežem za put.

27. Jakov putuje u Egipat.

Bratja Josipova došavši k otcu svomu, viknuše mu: „Živ je Josip, sin tvoj, i sav Egipat ima pod sobom!“ No Jakov jim nehtěde věrovati, dok mu sve na dlaku neizpripovědaju i pokažu kraljevska kola i prebogate darove. Onda mu se pričini, kao da se je prenuo izza težka sna; duh mu opet oživi, te uzklikne: „Dosta mi je, kad mi je samo sin moj Josip još u životu; idem onamo, da ga vidim prije nego umrem.“ I tako krene Jakov sa svim, što je imao, k Josipu.

* * Na granici kanaanskoj prinese Bogu žrtvu, a Bog mu noćju u snu reče: „Neboj se, idi samo u Egipat! Jer ću ti onde potomke učiniti velikim narodom, i odanle jih opet amo prevesti, i Josip će ti zatvoriti oči.“ Na to se uputi dalje i dodje u Egipat.

Juda je odišao pred njimi i javio Josipu, da otac dolazi. Josip dade zapregnuti kola, te se odveze otcu svomu na susrět. Čim ga opazi, skoči s kolah, ogrli ga i proplače na glas od milinja. A otac progovori Josipu: „Sad ću drage volje umrěti, kad sam još jedared vidio lice tvoje!“

* * Onda Josip odvede otca svoga pred kralja. Medju ostalim upita kralj Jakova: „Koliko ti je godinah!“ Jakov odgovori: „Godinah je zemaljskoga putovanja moga 130, malo i to zlih, te nedosižu věka otacah mojih, dok su još putovali po zemlji.“ Najposlě se odděli od kralja s blagoslovom njegovim. A Josip poděli medju otca i bratju svoju zemaljah u najlěpšem predělu u Egiptu, u pokrajini Gesenu, i svačim jih bogato obskrbi.

28. Jakova i Josipa zadnje rěči.

*Jakov stanovaše u Gesenu još sedamnaest godinah. Kad mu se već približi smrt, pohodi ga Josip sa svoja dva sina, Efraimom i Manasom. Jakov izljubi unučiće i blagoslovi jih, veleć: „Angjeo, koj me je od mladosti izbavljao od svakoga zla, neka vas blagoslovi!“ A Josipu reče: „Eto, ja umirem;

ali Bog će biti s vami i odvesti će vas natrag u zemlju otacah vaših." Zatim skupi drugu děcu i unučad, te jim poděli zadnji svoj blagoslov. Judu pako najbolje blagoslovi i obeća mu: „Judo, tvoja će ruka držati neprijatelje tvoje za šiju; tebi će se klanjati sinovi otca tvoga. Žezlo se neće odděliti od Jude, dok nedodje onaj, koj ima biti poslan, koga izgledaju narodi." Napokon svim još reče: „Sahranite me kraj otacah mojih u zemlji kanaanskoj!" To izusti i dušu pusti.

† Josip se tada baci na lice otcu svomu, te ga stane suzami kvasiti i ljubiti. Po tom dade otca pomazati skupocěnom pomastju. Po kraljevu nalogu tugovahu svi Egiptjani sedamdeset danah. A kad je minulo vrěme žalosti, krene Josip s bratjom svojom i s najodličnijimi dvoranici kraljevskimi u Kanaan, te pokopa mrtvo tělo otca svoga u Hebronu.

† Josip doživi 110 godinah i dočeka unučad i praunučad. Kad mu se prikuči zadnji čas, rekne bratji svojoj: „Iza moje će vas smrti Bog pohoditi i izvesti vas odovud u onu zemlju, koju je obećao, Abrahamu, Izaku i Jakovu; ponesite onda i moje kosti sobom!" Na to se prestavi, a oni ga pomažu i polože u lěs.

29. Trpljivi Job.

† Za patriarhah življaše u Arabiji čověk, koga htěde Bog ljudem svih věkovah postaviti sjajnim uzorom trpljivosti. Ime mu bijaše Job. Imao je sedam sinovah i tri kćeri, posědovao 7000 ovacah i 3000 devah, 500 jaramah volovah, 500 magaricah i družine bez broja. Radi toga, a još više radi njegove izvanredne pobožnosti i milosrdja prama sirotinji, sve ga je pazilo na iztoku. Jedan dan reče Gospod sotoni: „Jesi li već opazio, da slugi momu Jobu neima druga na světu?" Sotona odvrati: „Zaman li se Job Boga boji? Dělo si mu rukuh njegovih blagoslovio i imanje mu se umnožalo u zemlji. Ali pruži der samo malo ruku svoju, i uzmi mu sve, što ima, pa ćeš viděti, neće li te u oči huliti." Gospod će mu na to: „Gle, sve što ima, budi tebi u rukuh, samo u njega nediraj!"

† Kad su sinovi i kćeri Jobove slavili godovno svoga najstarijega brata u kući njegovoj, dodje Jobu glasonoša, koj mu reče: „Volovi su orali, a magarice pasle kraj njih. Kad iz nenada udare Sabejci, otmu sve i posěku pastire; ja sám izmakoh, da ti to javim." Ovaj još u rěči, al eto i drugoga, veleć: „Šinu grom iz neba medju ovce i pastire i sažeže jih; sám ja

utekoh, da ti to obznanim.“ I ovaj još u rěči, kad eto i tretjega s glasom: „Kaldejci udariše u tri čete na deve, oteše jih i po klaše pastire; a ja sám jedva iznesoh živu glavu, da ti donesem tu crnu věst.“ Ovaj još pravo nedoreče, a eto i četvrtoga unutar, govoreć: „Kad su ti se sinovi i kćeri gostili u kući prvenca tvoga, duhnu iznenada silen vihar iz pustinje, uzdrma sva četiri ugla od kuće: kuća se zaljulja i sruši, te pobije svu tvoju děcu; sám ja izmakoh, da ti to priobćim.“ Job na to usta i razdre od jada haljine svoje; ali se brzo osvěsti, padne ničice i pokloni se rekav: „Gospod dao, Gospod uzeo! Kako se njemu svidělo, tako se je sbilo! Slava imenu gospodnjemu.“

† Onda sotona uze opet Gospodu: „Sve, što ima čověk, dati će na koncu za svoj život. Nego mahni rukom i maši mu se kostih i mesa, pa ćeš viděti, da će te u oči izružiti.“ Na to će mu Gospod: „Nuto, u tvojih budi rukuh; ali mu čuvaj život!“ Tada sotona udari Joba gubom od tabanah do těmena (od pete do glave). Job, da odoli prevelikoj boli, sastrugavao je crěpom gnoj, pa je sědio, da drugih neokuži, na smetlištu. I u toj mu se nevolji još žena rugala, govoreć: „Zar ćeš uvěk ludovati? Hvali samo Boga pa umri!“ Ali on joj reče: „Zar si pobudalila, ženo! Primili smo iz rukuh božjih dobro, a žašto nebismo i zlo primili!“ Te nereče da bi samo jedne grěšne rěči.

† Kad tri prijatelja Jobova dočuju nesreću, koja ga je snašla, dodju, da ga vide. Ali ga više nisu poznali, tako je bio nagrdjen; s toga udare jaukati i plakati, sadru oděću sa sebe

i pospu si glavu pepelom. Dugo nereče nijedan ni rěči; viděše bo, da ga strašne muke muče. A kada Job otvori usta, i stane jadikovati s prevelike boli, onda mu oni još zadadoše novu ranu. Počmu mu naime prigovarati, da je on te muke morao zaslužiti svojimi grěsi; jer da Bog, kao što su ludo mislili, samo bezbožnika šiba bědom i nevoljom. Nu Job je postojano branio svoju nevinost, te je uzdano uzkliknuo: „Eno! na nebu svědoka moga. Dok još ima išto života u meni, neću ništa nepravedna reći. Ako me Bog i ubije, uzdati ću se u njega. Znam bo, da moj spasitelj živi; ja ću na sudnji dan uzkrsnuti iz zemlje, i opet ću se obaviti kožom svojom i u pùti svojoj gledati ću Boga svoga."

† Job se nije zalud uzdao u Boga. Već ga je na zemlji Bog obilato nagradio za to. Jer doskora ga oprosti bolesti i vrati mu svega dvostruko, što je imao vremenita blaga. Opet dobije sedam sinovah i tri kćeri. Živio je još 140 godinah u sreći i veselju, te je dočekao sinove od sinovah tja do četvrtoga kolěna.

Junački trpljivac Job žalostiv je pralik božanskoga trpljivca Isukrsta, koj, da nas spasi, podnese neizrecive muke divnom trpljivostju; pa njegovim se budućim dolazkom već Job podpuno utěšio.

II. Čudnovati uzgoj i uprava naroda izraelskoga, ili od Mojsije do kralja Davida (1500—1055 p. Is.)

30. Porod Mojsijin.

† Bog je obećao patriarhom, Abrahamu, Izaku i Jakovu, da će biti praotci silna naroda. Ovo se je obećanje izpunilo.

Potomci Jakovovi ili Izraelovi postanu u Egiptu za několike stotine godinah silan narod. Medjutim sědne drugi kralj na prěstol. Ovaj rekne Egiptjanom: „Izraelski je narod sada gotovo veći i jači od nas. Hajde, tlačimo ga, da se odviše neumnoži, i ako se tko zarati s nam, da nepristane uz neprijatelje naše." I tako postavi nad Izraelci narednike ili špane. Ovi su jih priganjali k mučnoj radnji na ciglanah i na polju. Ali što su Izraelce više gnjeli, to su se oni više umnažali. Na to kralj Faraun zapověди puku svomu: „Bacajte svu mužku děcu, koja se rode u Izraelacah, u rěku!"

U to doba imadjaše jedna mati prekrasno čedo. Iz ljubavi ga je krila cěla tri měseca. Nemoguć ga kriti

već više, splete košaricu od síte, oblije ju smolom, metne děte u nju, pa ju postavi medju trsku na obali rěke. Sestra je děteta iz daleka stala, gledajuć, što će se s njim dogoditi. Tada Bog dade, da je upravo došla kći Faraunova, da se kupa u rěci. Smotriv košaricu u trski, pošalje jednu dvorkinju po nju; a kad ju ova donese, otvori ju, a to u njoj dětešce plače. „Ah, to je něčije, hebrejsko děte“ reče kći kraljeva. Sada se sestra dětinja ohrabri, te pristupi kćeri kraljevoj, upitav ju: „Bih li ti dovela koju mater hebrejsku, da odhrani dětešce?“ Ova joj odgovori: „Idi, dovedi!“ Veselo poteče děvojka i dovede mater dětinju. Kći joj Faraunova reče: „Uzmi ovoga děčačića, pa mi ga odgoji; ja ću te već nagraditi za to.“ Mati uze děte i odgoji ga; a kad ponaraste, odnese ga kćeri Faraunovoj. Ova ga posini i nazove Mojsija, t. j. iz vode izvadjeni.

31. Běg Mojsijin.

Mojsija bude poučen u svih znanostih egipatskih, te postane mudar i snažan. A kad omuževni, vidi nevolju

bratje svoje Izraelacah. To mu se je vrlo kosnulo srdca. Volio je s toga da bědu trpi s pukom božjim, nego da se uživa slasti i lasti egiptjanske. Zato se krěpko zauzme za svoju potlačenu bratju. Doznav to kralj, stane mu raditi o glavi. S toga poběgne Mojsija u zemlju madijansku. Putujuć onamo dodje k jednomu zdencu, gdě upravo htědoše kćeri Jetra, někoga svetjenika madijanskoga, da napoje stado otčevo. A dodjoše pastiri, pa jih htědoše protěrati. Ali se Mojsija zauze za nje i napoji jim ovce. Kada to kćeri poslě pripověde otcu svomu, reče jim on: „Čemu ste pustile onoga čověka, te je odišao? Zovnite ga, da jede s nami.“ Mojsija dodje i obitavaše kod Jetra četrdeset godinah.

32. Goreći grm.

Mojsija je čuvao Jetru ovce. Porenuv jih jednom daleko u pustinju, dodje k brdu Horebu. Tu mu se ukaza Gospod u plamenu, koj je izsrěd grma buktio. Mojsija gleda pa se čudi, gdě grm neće da izgori, te se malko primakne. Ali mu Gospod vikne: „Neprimiči se, već izuj obuću s noguh, jer je město, gdě stojiš, sveta zemlja. Ja sam Bog otacah tvojih!“

Tada Mojsija od straha zastre lice svoje, jer nesměde k Bogu pogledati. Gospod nastavi: „Vidio sam nevolju svojega naroda u Egiptu, i sada hoću da jih izbavim iz rukuh egiptjanskih, i da jih odvedem u dobru i prostranu zemlju, gdě mlěko i med teče. Idi sada, ja te šaljem, Faraunu, da izvedeš narod moj iz Egipta!“ Mojsija odvrati: „Tko sam ja, da idem k Faraunu te izvedem Izraelce iz Egipta?“ Ali mu Gospod odgovori: „Ja ću biti s tobom!“

* * Mojsija primětne: „Ali mi oni neće věrovati; oni će reći: Nije se Gospod tebi javio.“ Onda mu Bog reče: „Uzmi štap svoj, pa ga baci na zemlju!“ Mojsija to učini, i štap se prometnu zmijom, a Mojsija běži od straha. Gospod dalje rekne: „Pruži ruku, pa uhvati zmiju!“ I on učini tako, a od zmije eto opet štapa. „Ovo čudo učini“ zapovědi mu Gospod „pred Izraelci, pa će ti sigurno věrovati.“ Mojsija još jednom prigovori: „Gospode! ja nisam rěčit, spora sam jezika!“ Ali mu Gospod odvrati: „Ja ću ti već navěstiti volju svoju. Tvoj je brat Aron rěčit. U njegova usta metji rěči moje, pa onda neka on za tebe govori narodu!“

* * Sada se Mojsija vrati u Egipat. Po zapovědi gospodnjoj dodje mu Aron na susrět. Sastavši se na brdu Horebu, pripovědi Mojsija bratu svomu sve, što mu je Gospod rekao. Po tom podju zajedno onamo i sakupe narod izraelski. Aron ponovi, što je Gospod govorio Mojsiji. Mojsija pako stvori štápom svojim čudo: narod věrova i pokloni se Bogu.

33. Strašna čudesa u Egiptu.

* * Mojsija i Aron odoše k Faraunu i rekoše mu: „Gospodin Bog Izraelov veli: Pusti narod moj, da mi žrtvuje u pustinji!“ Ali mu Faraun odgovori oholo: „Tko je taj gospodin, da ja slušam glas njegov? Ja nepoznajem toga gospodina i nepuštam Izraelacah.“ Od onoga dana zapovědi on narednikom i těračem, da jim još teže poslove, nego doslě, nametju.

† Tada Bog reče Mojsiji: „Reci Aronu: Uzmi štap svoj i baci ga pred Farauna, pa će se provrći zmijom.“ Mojsija i Aron podju k Faraunu; Aron baci štap svoj pred Farauna i sluge njegove, i on se pretvori u zmiju. Faraun se, istina, sgrozi, ali mu srdce osta tvrdo kao i prije.

† Sada Bog reče Mojsiji: „Stupi sutra rano s bratom pred Farauna, kad dodje na obalu rěke!“ Oba tako učiniše, i

Aron digne na zapověd gospodnju štap, i udari pred Faraunom i njegovom družbom po vodi. Voda se obrati u krv. Ribe pocrkaše, rěka se usmrdi; svi se potoci, bare i zdenci po svem Egiptu napuniše krvlju. Ni to se nekosnu srdca Faraunova.

† Poslě sedam danah pruži Aron ruku nad vode egipatske. Na taj znak izgmižu žabe i pritisnu svukoliku zemlju; pače prodru i u kuće, u peći, u hranu i postelje Farauna i njegovih službenikah. Sad dozove Faraun Mojsiju i Arona te jim reče: „Molite Gospoda, da krene žabe, pa ću pustiti narod, da ide žrtvovat Gospodu.“ Mojsija se pomoli, te žabe pocrkaju u kućah, dvorištih i polju. Ali kad Faraun vidi, da je s mirom, opet mu srdce otvrdne.

† Tada Aron na zapověd gospodnju udari štapom svojim po prašini zemaljskoj. Iz nje nastanu komarci, koji navale na ljude i na stoku po svoj zemlji. Ali srdce Faraunova tvrdo kao i prije.

† Sada slete čitava jata muhah u stan Farauna i njegovih slugah, koje su svu zemlju izštetile. To umekča srdce Faraunovo. Nu pošto je Bog na molbu Mojsijinu i te muhe jamio, na novo mu srdce skrutne, te nije ni sada pustio naroda.

† Zato Bog posla kugu, te poginu sva marha egipatska; no izraelske nepoginu ni glava.

† Onda prospe Mojsija po zapovědi božjoj popela prama nebu, pa izidju koze i čiri po ljudih i marhi.

† Po tom Mojsija digne štap svoj put neba, i Gospod zadaždi vatrom i gradom tolikim, da takova još nije bilo nikada

viděti u svem Egiptu. Gràd potuče sve rastje po polju i polomi sve drvetje u zemlji; a u pokrajini Gesenu, gdě su Izraelci stanovali, osta sve cělo i zdravo.

† Izza toga naduva někakov ognjeviti vĕtar skakavacah, koji su svu zemlju prikrili i sve obrstili, da nije ostalo ništa zelenila ni na drvlju ni na bilju egipatskom.

† Zatim pruži Mojsija još jednoč ruku svoju put neba, a gusta i grozna tama padė po svoj zemlji za tri dana, da ljudi nisu viděli jedan drugoga, niti se je koj usudio maći s města svoga.

34. Vazmeni jaganjac i izlazak iz Egipta.

† Nakon ovih strahovitih bědah zovne Faraun Mojsiju i Arona pa jim rekne: „Izidjite i žrtvujte Gospodinu: samo ostavite ovdě ovce i volove svoje.“ Mojsija odgovori: „Sva stoka mora s nami, nijedan papak nesmije ostati.“ Tada reče Faraun ljutit: „Idi od mene i više mi nedolazi na oči. Jer čim mi još jedared to učiniš, pogubiti ću te.“ Mojsija odgovori: „Neka bude, kako si rekao; dok me nezovneš, nedodjoh ti više na oči. No čuj, što veli Gospod: Za malo će danah u ponoći poginuti sva prvenčad; biti će jauka i leleka po svem Egiptu, kao što ga još nije bilo, niti će biti. Nu u svih Izraelacah neće ni pseto zalajati, da budete znali, kako čudnovato Bog sudi medju Egiptjani i Izraelci. Onda ćete nas, ti i puk tvoj vruće moliti, da se selimo. I mi ćemo se tada izseliti.“

† Otavivši Mojsija i Aron palaču kraljevsku, reče jim Bog: „Kažite svemu puku izraelskomu: Svaki neka zakolje četrnaestoga ovoga měseca pod večer po jagnje bez ikakove mahne; ali neka mu neslomi nijedne kosti; krvlju neka poškropi poboje i prag od kuće, a pečeno meso iste noći neka pojede s nekvasnim kruhom. Kukove si opašite i na noge pritegnite postole, u rukuh držite štapove i jedite brže bolje; jer je passah t. j. prohod gospodnji. Nakanio sam naime one noći po angjelu svom podaviti svu prvenčad egipatsku; vidiv pako krv na kućah vaših, proći ću pokraj njih, pa ću vas onda izvesti sve iz Egipta.“ Izraelci učiniše, kako jim běše Bog naložio.

* * Oko ponoći utamani Gospod svu prvenčad po Egiptu, od prvenca Faraunova do prvenca nadničarova. Stade grozan jauk i lelek po svem Egiptu; jer nebi kuće bez mrtvaca. Tada Faraun još onu noć zovne Mojsiju i Arona, pa jih vruće zamoli: „Izidjite s pukom svojim, i žrtvujte Gospodu! Povedite i

stada i stoku svoju, pa me blagoslovite, prije nego krenete.“ A još su više Egiptjani navaljivali na Izraelce, da se nose čim prije iz zemlje; „jer inače,“ govorahu, „svi pogibosmo!“ Na to Izraelci krenu iz Egipta. Bilo jih je 600.000 ljudih bez ženah i děce. I kosti Josipove ponesoše sobom.

† Vazmeni jaganjac bijaše pralik neokaljana jaganjca božjega, koj, da nas spasi od věkovite smrti, dade se zaklati na križu, te nam podaje u presv. oltarskom otajstvu svoje tělo i krv za užitak.

35. Prelaz preko crvenoga mora.

* * Bog sám idjaše pred Izraelci i pokazivaše jim put, kojim da udare, ob dan u oblačnom, ob noć pako u ognjenom stupu. Tako iduć dodju do crvenoga mora *) i tu se utabore. Ali sada se Faraun razkaje, što je pustio Izraelce. S toga podje s bojnimi koli, s konjanici i s cělom vojskom svojom za njimi u potěru, te jih u sumrak zateče kod mora. Opazivši Izraelci Egiptjane na jedan put za sobom, vrlo se poplaše i stanu vapiti Gospodu. Ali Mojsija jih slobodjaše: „Nebojte se, Gospod će se za vas biti.“ Onda na zapověd božju pruži štap svoj nad more. I gle, stup oblačni, koj je doslě bio pred Izraelci, podigne se

*) Gledaj na zemljovidu put Izraelacah k crvenom moru i njihovo ostalo putovanje po pustinji.

i spusti medju nje i Egiptjane. Napram Egiptjanom bijaše tako taman, da nisu mogli cělu noć doći do Izraelacah; Izraelcem pako razsvětljivaše noć. Ujedno se i more razklopi i stajaše s obě strane kao kakova zidina, a někakov vruć větar izsuši dno. Onda predju Izraelci po suhu.

* * Svanutjem nagnu za njimi Egiptjani uposrěd mora. Ali iz nenada udari na Egiptjane strašna oluja, ognjevite munje stadu sipati na nje i lomiti jim kola i kolesa. „Natrag, natrag!" stanu plahovito vikati „běžimo od Izraelacah; jer se Gospod bori za nje s nami." Ali Gospod reče Mojsiji: „Mahni rukom preko mora!" Mojsija mahne. U onaj čas sklope se valovi i potope kola, konjanike i svu vojsku Faraunovu; nijedan njih neiznese žive glave. Tako divno izbavi Gospod ovaj dan Izraelce iz rukuh egiptjanskih. Narod se pako bojaše Gospoda i věrovaše njemu i slugi njegovu Mojsiji.

† Prelaz preko crvenoga mora bijaše pralik sv. krsta. Samo se preko vode crvenoga mora moglo iz robstva Faraunova u obećanu zemlju: samo se po vodi sv. krsta otimljemo oblasti vražjoj i prispěvamo u nebo.

36. Čudesa božja u pustinji.

* Mojsija krene Izraelce, koji su sada bili preko crvenoga mora, i stigne s njimi u pustinju, gdě na daleko i široko nebi-

jaše ništa jesti. Oni stanu mrmljati veleć: „Kamo sreće da smo u Egiptu pomrli! Dobro li nam ondě bijaše, sědećim uz lonce pune mesa i jedućim kruha izobila! Samo si nas doveo amo u pustinju, da poginemo svi od glada.“ Naměsto da jih kazni, reče Gospod blago i dobrostivo Mojsiji: „Čuo sam mrmljanje Izraelacah; reci jim: Na večer ćete jesti mesa, a u jutro ću vas hraniti hlěbom; i vi ćete spoznati, da sam ja Gospod Bog vaš.“ Tada na večer dolete prepelice na jata, da su taborište prekrilile, te jih bijaše lahko hvatati. U jutro pako, kako je nestalo rose, pospe pustinju samo bělo zrnje kao mraz. Vidivši to Izraelci, čudom se čudeć rekoše: „Man hu? t. j. što je to?“ Mojsija jim kaže: „To je kruh, što vam ga je Gospod dao za hranu. Svaki si neka toga nakupi, koliko mu treba.“ Oni to jedva dočekaju. Zrnje je ovo bilo sladko kaò med. Ovim kruhom, koj se Manna zvaše, hranjaše jih Gospod 40 godinah, dok nisu stigli na medju kanaansku.

† Malo vrěme zatim utabori se narod u drugom predělu pustinje, gdě nije bilo vode. Tu stane narod iznova roptati proti Mojsiji veleć: „Čemu si nas izveo iz Egipta? Samo da nas, děcu i marhu našu ovdě zatreš žedjom?“ Mojsija jim odgovori: „Čemu me psujete? Zašto se neuzdate u Gospoda?“ Onda za-

vapi Gospodu: „Što da urādim s tim narodom? Za malo, pa će me kamenovati.“ Gospod mu kaže: „Uzmi štap u ruku, idi onamo na brdo Horeb, i udari o stěnu, pa će proteći voda.“ Mojsija učini tako. U taj hip provre silna voda tako, da se je sve do grla napojilo.

† Manna, što je dnevice padala i tělo Izraelacah hranila, živa bijaše slika onoga pravoga kruha nebeskoga, koj svaki dan u sv. misi s neba silazi i dušu hrani za život věčni. Vrutak pako iz stěne znamenovaše bogate milosti, koje nam po Isukrstu potiču iz ustanovljenih po njem svetotajstvah.

37. Bog daje deset zapovědih na Sinaju.

Tretji měsec po izlazku iz Egipta dodju Izraelci k brěgu Sinaju i ondě razapnu svoje šatore. Mojsija uzadje na brdo. Tu mu se ukaza Bog i reče mu:

* * „Navěsti Izraelcem: „Sámi ste viděli, što sam učinio od Egiptjanah, kako sam vas skrbljivo branio proti njim. Ako budete slušali glas moj i držali ugovor moj, biti ćete moj izabrani narod.“ Mojsija javi narodu rěči gospodnje i vaskolik narod odgovori jednoglasno: „Što Gospod zapověda, ono ćemo činiti!“ Po tom se Mojsija opet popne na brdo, i Gospod mu na novo rekne:

„Idi, pa jim zapovědi, da se danas i sutra svete, rublje operu i da se spreme za tretji dan. Još ogradi brdo, da mu se nitko odviše nepribliži. A kad stanu trublje trubiti, onda neka dodju brdu na domak.“

Čim tretji dan svane jutro, stanu strašno oriti gromovi i sěvati munje. Pretaman oblak poklopi cělo brdo Sinaj. Sve se je pušilo, plamtilo i ljuljalo. Zajedno se i glas trubaljah sve jače razlegao tako, da je narod, bivši u taboru, sve drhtao od straha. Tada ga Mojsija povede brěgu na podnožje naprama Bogu. A Bog stane govoriti:

I. Ja sam Gospodin Bog tvoj. Neimaj drugih bogovah do mene; neizdělaj kipa, da mu se klanjaš!
II. Neizusti zaman imena Gospodina Boga svoga!
III. Spomeni se, da svetkuješ subotu!
IV. Poštuj otca i majku, da ti bude dobro, i da dugo živiš na zemlji!

V. Neubij!
VI. Nepreljubi!
VII. Nekradi!
VIII. Nesvědoči krivo proti iskrnjemu svomu!
IX. Nepoželi žene iskrnjega svoga!
X. Nepoželi kuće, njive, sluge, službinje, vola, osla, niti ičesa, što je iskrnjega tvoga!

** Drhtjuć je narod dolě stajao i sa strahom i štovanjem zavikao: „Sve, što je Gospod rekao, učiniti ćemo!“ Da se ova odluka naroda još više utvrdi, sagradi Mojsija na brěgu oltar i prinese na njem Bogu žrtvu. Onda uzme krv od žrtve, poškropi njom narod i rekne; „Evo krvi zavěta, što ga je Bog sklopio vrhu zapovědih svojih.“

38. Zlatno tele.

* Mojsija se opet uzpne na brdo i ostane na njem četrdeset danah i četrdeset noćih s Bogom se razgovarajući. Pošto se Bog porazgovori s Mojsijom, dade mu dvě kamene ploče, na kojih běše napisano deset zapovědih božjih.

* No boraveć Mojsija tako dugo na brěgu, reče puk Aronu: „Načini nam bogovah, ko što jih imaju Egiptjani, da se nose pred nami; jer tko zna, što se Mojsiji dogodilo.“ Da odvrati Izraelce od ove bezbožne nakane, odreče jim Aron: „Uzmite zlatne obodce ženam i kćerim svojim, pa jih donesite meni!“ Preko svake nade donesoše oni zlatne obodce. Sad jim se Aron od grěšna straha neusudi oprěti. Od obodacah salije tele i sagradi pred njim oltar. A oni prinašahu teletu žrtavah, jedjahu i pijahu, igrahu i plesahu poput neznabožacah.

* Ali u to eto i Mojsije s gore s onima dvima pločama u rukuh. Čuvši buku vičućega naroda i opaziv tele i igre njihove, strašno se razpali i udari pločami o tle, da su se sve razprskale. Zatim popadne tele, spali ga i u prah razmrvi. Onda pokara Arona sbog njegova grěha i rekne sinovom Levijevim: „Pripašite mačeve i idite od vratah do vratah posrěd logora, pa smaknite svakoga, koga još zatečete da se klanja krivim bogovom.“ Oni to i učiniše, te tako pade onaj dan oko 23.000 ljudih.

* Sutradan se Mojsija vrati Gospodu na brdo, i vruće ga zamoli, da oprosti narodu. Gospod mu najposlě usliša molitvu i zapovědi, da izteše nove dvě ploče. Mojsija to učini, a Bog napiše na njih deset zapovědih. Mojsiji, kada s pločami sidje s brda, sjaše se obraz i sipaše zrake od sebe tako, da ga se Izraelci neusudiše ni pogledati.

39. Ustrojba svete sěnice.

† Izraelci nisu doslě imali stanovita svetišta, gdě bi se Bogu klanjali, niti su imali posebna svetjenstva. Pobožni predji njihovi žrtvovahu Gospodu sad ovdě sad ondě. Kasnije obavljahu poglavice pojedinih obiteljih službu svetjeničku. Ali to se je imalo sada proměniti.

† Bog dade Mojsiji za njegova četrdesetdnevnoga boravljenja na brěgu potankih propisah o svetom bogoslužju, koje se imalo zavesti. S toga Mojsija ponajprije sagradi sveti stan Gospodu, kao što je to zahtěvalo neprestano selenje po pustinji: priredi naime raztavivu svetu sěnicu ili šator. Satvori ju od dasakah skupocěna drva: trideset lakatah dugu, deset visoku, a deset široku. Daske okuje zlatom i upre ju na srebrne podstavke. Onda ju zastre četirima dragocěnima pokrivalima. Pokrivalo, što je bilo s gora u šatoru, běše izvezeno kerubini, palmami i cvětjem. Pred ulazom oběsi prekrasno izatkani zastor.

Isto takov zastor razapne i ondě, gdě se je lučilo svetište od presvetišta.

† U prevetištu naměsti škrinju gospodnju, koju iznutra i s vana obloži suhim zlatom, a na četirih stranah providi ju

četirima zlatnima kolobarima, u koje zatakne pozlatjene motke. U škrinju vrgne one dvě ploče zapovědih, što su sadržavale s Bogom sklopljeni zavět, odakle škrinji ime: škrinja zavětnica. Onda pokrije škrinju pokrovcem od suha zlata, a s obě strane naměsti dva kerubina, jednoga prama drugomu, krijuća svojimi krili pokrovac.

† U svetištu nastavi u zlato okovani stol za dvanaest hlěbovah izloženikah od sitna bezkvasna brašna pečenih i za posudu vina; osim toga još naměsti zlatni sedmokraki svěćnjak, komu je bila uljenka napunjena najčistjim uljem, i kadioltar jedan, na kom je gorělo kadiva od najplemenitijih mirodijah *).

† Oko svete sěnice ogradi Mojsija velik preddvor, pa naměsti unj měděni pali-oltar i měděno umivalo za svetjenike **).

*) Sravni prvu sliku u novom zakonu: Zakarija u hramu.
**) Vidi sliku u slědećoj pověsti.

† Pošto sve to bude gotovo, i pošto Mojsija po zapovědi gospodnjoj pomaže šator i ostalo posudje uljem, zastre oblak světu sěnicu, i napuni ju slava Gospodnja. Ovaj je odsele stolovao u presvetištu nad zavětnicom medju onima dvima kerubinima, pa koliko bi god putah Mojsija htio što pitati Gospoda, išao bi ovamo i doznavao bi volju božju.

† Sveta sěnica i njezine raznovrstne sprave bijahu sve same slike crkve i njezinih milostih.

40. Ustanova bogoslužja.

† Po om Mojsija na zapověd božju ustanovi različite žrtve. Jedne bijahu krvne, za koje su rabila bezskvrna goveda, pa i ovce, koze i golubi. Druge bijahu nekrvne, i to jestvenice, od sitna nekvasna brašna, i žrtve-pitnice, iz vina se sastojeće. Obostruke žrttve bijahu ili zapalnice t. j. žrtve bogoštovne, koje su se zapaljivale i spaljivale; ili zahvalnice, uprosnice, mirovnice-žrtve, od kojih se je tušća kao najbolji dio sažigala na oltaru, a ostalo se je pojelo.

† Mojsija naredi nadalje blagdane gospodnje. Gospod bo běše mu zapovědio; „Reci Izaelcem: Evo vam svetkovinah

gospodnjih; svetkujte: 1) Pasku ili vazam. Za taj blagdan zakoljite neskvrno jagnje i blagujte meso; osim toga sedam danah jedite bezkvasan kruh na spomen izlazka iz Egipta. Sedam tjedanah po tom slavite 2) Petdesetnicu, blagdan zakona, koj vam je dan na Sinaju. Onda donesite i prvine od žetve i prinesite jih na žrtvu. Spremivši sve plodove, obslužujte 3) Blagdan sěnicah. Natrgajte naime granja i stanujte u kolibicah, neka bi vam znali potomci, da sam vas u pustinji pustio stanovati pod šatori. U ta tri blagdana, što je vas mužko, sve neka izadje preda me. Vele svetčan i svet vam budi i dan pomirenja ili mirovnica. Taj dan treba da činite pokoru. Tada neka zakolje prvosvetjenik govedo za svoje grěhe, a zatim jarca za grěhe naroda. Onda neka otide s krvlju žrtvinom i sa zlatnim kadilom za zastor u presvetište, pa neka okadi poklopac zavětnice i poškropi krvlju nju i zemlju pred njom.

† Napokon posveti Mojsija na zapověd božju Arona za prvosvetjenika, sinove mu za svetjenike, a ostale iz plemena Levijeva za službenike svetišta. On opere Arona, oděne ga različitom svetom oděćom, osobito razmenicom, koja no běše od zlata, grimiza i tanana platna umětno sakrojena i uvezenim šipkom i zlatnimi zvončići urešena. Onda mu oběsi ploču naprsnicu, gdě su bila urezana na dvanaest draguljah imena dvanaest plemenah, pa mu natakne skupocěni kovrljak sa zlatnom pločom-načelnicom, na kojoj je bilo napisano: „Bogu svet". Najposlě mu polije ulja na glavu te ga pomaže. Po tom Aron, pošto mu budu i sinovi i levite posvetjeni, stupi k oltaru i žrtvova; zatim pruži ruke vrhu naroda te ga blagoslovi. Tada se iz stupa oblačnoga prospe vatra i sažeže žrtvu. Narod, vidiv to, stane slaviti Gospoda i padne ničice pred njim.

† Cělo bogoslužje Iraelacah bijaše sám pralik. One mnoge krvne žrtve znamenovahu na onu jednu krvnu žrtvu na križu, koja je jedina u istinu ublažila srdjbu božju; a nekrvne prilikovahu nekrvnu žrtvu sv. mise, koja nam neprestano uporavlja plodove križne žrtve, te je

ujedno bogoštovnica zahvalnica, uprosnica i mirovnica. Prvosvetjenik pralikovaše Isukrsta, kako je na križu sám prinio krvnu žrtvu nebeskomu otcu svomu i još prinosi nekrvnu žrtvu sv. mise po rukuh svetjeničkih.

41. Uhode.

† Drugu godinu po izlazku iz Egipta krenu Izraelci od brěga Sinaja i podju dalje. Mojsija pošlje dvanaest muževah, medju njimi Jozuu i Kaleba, naprěd, da razvide zemlju kanaansku. Za četrdeset danah vrate se uhode natrag i pokažu narodu svomu plodove ove zemlje: jedan grozd, što su ga dvojica nosila na motki, jabukah i smokavah. Ali uza to govorahu: „Zemljom u istinu teče med i mlěko; nu ima stanovnike vrlo jake i velike obzidane gradove. Pače smo i gorostasah viděli ondě, prema kojim mi bijasmo kao skakavci.“ Tada stade jauk naroda i mrmljava proti Mojsiji i Aronu: „O da smo samo umrli u Egiptu, ili da barem poginemo u toj pustinji.“ Zalud govorahu Jozua i Kaleb, koji su takodjer prošli obećanom zemljom: „Zemlja je prekrasna. Nebojte se stanovnikah njezinih, jer je Gospod s nami!“ Světina je još jače vikala i hotěla jih kamenovati.

† Tada se pokaza oblak gospodnji, koj je lebdio nad svetom sěnicom, u strahovitoj slici, i Gospod viknu Mojsiji: „Dokle će me huliti taj narod? Dokle mi još neće věrovati kraj svih čudesah, koja sam pred njimi stvorio? Ošinuti ću jih kugom i utamaniti, a tebe ću učiniti knezom nad jačim narodom, nego li je taj.“ Ali Mojsija stane jih zagovarati, veleć: „Prosti grěhe narodu po velikom milosrdju svom!“ Gospod prihvati: „Na tvoj jim zagovor oprostih. Ali reci Izraelcem: Tako mi života, veli Gospod, kao što želiste, i učinih vam. U toj pustinji iztrunuti će tělesa vaša. Od svih vas, što ste roptali proti meni, neće nijedan doći u obećanu zemlju, osim Jozue i Kaleba. Nu vašu ću děcu odvesti u nju. Ali i ona će se još četrdeset godinah potezati po pustinji, dok neizumru tělesa otacah njihovih.

† U taj tren poginu naglom smrtju onih deset uhodah, koji su zemlju ozloglasili i narod uzbunili.

42. Pobuna i kazan njezina.

† Nedugo zatim pobuni se opet 250 levitah pod kolovodstvom Kore, Dathana i Abirona, iz zavisti proti Mojsiji i Aronu govoreći: „Sva je obćina sveta; čemu se vi uznosite nad narod gospodnji?“ Čuvši to Mojsija, baci se od tuge nad ovom bezbožnom preuzetnostju licem na zemlju, pa onda reče čoporu buntovnikah: „Za to li vam Gospod dozvoli služiti mu u svetom šatoru, da i svetjenstvo prigrabite i proti Bogu ustanete? Sutra će vam Gospod obznaniti, koji mu pripadaju. Dodjite, svaki sa kadilom, skupa s Aronom ovamo pred Gospoda!“

† Drugi dan, pošto je onih 250 s kadili svojimi izašlo pred Gospoda, a ona tri kolovodje ostala u šatorih svojih, pozove jih Mojsija k sebi. „Mi neidemo!“ otresnuše se ovi. Tada Mojsija i Aron podju k šatorom njihovim i kažu cělomu narodu: „Uklonite se od čadorah bezbožnikah ovih, i netaknite se ničesa, što je njihovo, da se i vi nezapletete u njihove grěhe.

Zapamtite dobro: Ako ovi umru naravskom smrtju, onda mene Bog nije poslao. Ali ako Gospod učini čudo, te zemlja zine i proguta jih i žive u pakao strovali: onda znajte, da su hulili Gospoda.“ Tek što reče, već se i zemlja razklopi pod nogama one trojice buntovnikah i proždre jih sa šatori i svom svojinom njihovom, te propanu živi u pakao. U isto se doba prosu oganj od Gospoda i pomori onih 250 ljudih, koji su kadili pred njim.

† Da se za uvěk doskoči takovim pobunam, reče Bog po tom Mojsiji: „Uzmi od svakoga poglavice od ovih dvanaest plemenah palicu, pa mu napiši ime na njoj. Vrzi onda onih dvanaest palicah u svetu sěnicu. Koga izmedju poglavicah odaberem za svetjenstvo, onomu će se palica zazeleniti.“ Mojsija učini, kako mu je Gospod zapovědio. Kad sutradan unidje pod sv. sěnicu, opazi, da je palica Aronova potěrala te procvala i urodila. Na što iznese sve palice pred Izraelce, i svaki ogleda i uzme svoju. Onda Gospod reče Mojsiji: „Odnesi palicu Aronovu natrag u sv. šator i položi ju u zavětnicu škrinju, da se ondě čuva na uspomenu proti opornim Izraelcem.“

43. Mojsijina sumnja. Mědena zmija.

** Na svrsi putovanja njihova opet pomanjka vode Izraelcem, i oni sbog toga stanu nanovo mrmljati proti Gospodu. Tada Gospod zapovědi Mojsiji, da opet udari o stěnu, kao što je već prije jedared bio učinio. Mojsija posluhne, uze štap iz sv. šatora i sakupi Izraelce pred stěnu, što je bila pred njimi. Nego ipak posumnja časak i rekne Izraelcem: „Hoću li moći vam opornikom izbiti vode iz ove stěne?“ Zatim mahne rukom i udari dva puta štapom po hridi. Istom drugi put provre voda, ali toliko nje, da su se ljudi i marha do grla napili. Gospodu se nedopade, što je Mojsija posumnjao u njegove rěči, te mu reče: „Buduć da mi nisi podpuno věrovao, nećeš voditi naroda u zemlju, koju jim kanim dati.“

† Nebude dugo po tom, kad Izraelcem dosadi to věkovito seljenje po pustinji, te stanu opet mrmljati proti Bogu i Mojsiji. S toga Gospod napusti na nje otrovne zmije, koje kad bi ujele, žeglo je kao vatra. Zmije su ove mnoge ugrizle, te su pomrli uz strahovite muke. Tada narod dodje skrušen k Mojsiji i reče: „Sgrěšismo, proti Gospodu i tebi govoreći; nego moli se Bogu, neka odažene zmije od nas!“ Mojsija, pun neutrudive ljubavi i trpljivosti, pristane na njihovu želju te se pomoli za nje. Na to mu reče Gospod: „Salij zmiju od měda, pa ju osovi na

stupu; koji ju ujeden pogleda, ozdraviti će!“ Mojsija učini tako, i svi, koji běhu ujedeni a pogledaše u mědenu zmiju, ozdraviše.

† Mědena zmija bijaše pralik podignuta na drvu križa spasitelja. Svim, koji věrovanom dušom u njega gledaju, léči on rane, ujedom paklene zmije zadane.

44. Balaamovo proročanstvo.

Izraelci běhu prispěli na granicu moabitsku blizu Jordana. Medju Moabitjani življaše čověk, imenom Balaam, koj se je na pogansku bavio proricanjem, ali je ipak priznavao pravoga Bogu. K ovomu pošlje kralj moabitski imenom Balak glasove: „Silan je narod došao iz Egipta, i utaborio se je naproti meni. Dodji de, i prokuni ga!“ Ali Bog se noćju javi Balaamu rekav mu: „Idi ali nečini drugo van što ti ja reknem!“ I tako podje Balaam kralju.

Ovaj ga odvede na tri razna brda, odakle se mogaše viděti tabor izraelski, misleć, da će Balaam na njegov zahtév prokleti Izraelce. Ali Bog nadahnu Balaama, da blagoslovi Izraelce. Zato Balaam kralju: „Kako bih kleo onoga, koga Bog nekune; kako li zlo želio, komu Bog neželi zla? Da jih blagoslovim, naloženo mi je, te jim

nemogu uzkratiti blogoslova.“ Po tom, blagoslovi sinove Izraelove po više putah i proreće: „Vidim ga, ali ne sada. Gledim ga, ali ne blizu. Zvězda će izaći od Jakova, žezlo će niknuti u Izraelu.“ Na te rěči poviče Balak zlovoljno nanj: „Dozvah te, da prokuneš neprijatelje moje, a ti jih blagoslovi. Idi, odkuda si došao!“ Onda se Balaam vrati kući.

45. Mojsijine stražnje opomene i smrt.

† Dodje vrěme Mojsiji, da se děli od naroda svoga. Tada mu Gospod reče: „Položi na Jozuu ruku svoju pred svim narodom, da se odsele njemu pokorava!“ Mojsija to učini, i zatim reče narodu još ovo: „Eto, ja moram ovdě umrěti, te neću ići preko Jordana. Ali vi ćete preći i osvojiti lěpu onu zemlju. Čuvajte se dakle, da nikad nezaboravite zavěta, što ste ga sklopili s Bogom, Gospodinom svojim. Ljubite Gospoda svim srdcem, svom dušom i svom snagom svojom! Spomenite se putevah, kojimi vas je on vodio cělih četrdeset godinah po pustinji, branio vas i odgajao, otac sina svoga. Sačuvajte sve rěči njegove u srdcu svom, razmatrajte jih s děcom svojom, bili kod kuće ili na putu, legali ili ustajali. Izpunite li zapovědi Gospodnje, biti će vam blagoslovljene kuće i zemlje vaše, plodovi zemlje i marha vaša, biti ćete i vi sámi blagoslovljeni, gděgod bili i kudgod hodili. Oglušite li se pako glasa gospodnjega, u sve to će vam udariti prokletinja. Nebo i zemlju zovem danas za svědoke, da sam predložio blagoslov i prokletstvo, život i smrt na izbor. Izaberite dakle život sebi i potomkom svojim.“

* * Još je Mojsija obreko narodu: „Proroka, kao mene, podignuti će vam Gospod; njega slušajte.“ Po tom blagoslovi sve i uzpne se na goru Nebo. Tu mu pokaza Gospod zemlju Kanaan i reče: „Eto zemlje, što sam ju obećao Abrahamu, Izaku i Jakovu. Vidio si ju očima, ali u nju nećeš unići.“ Prekrasan pogled uzhiti Mojsiju. On zahvali Gospodu za sreću, koju je naměnio narodu svomu, i onda usne mirno blaženo. Sav je narod trideset danah žalio za njim.

† Mojsija bijaše, kako sám veli, pralik najvećega proroka Isusa Krsta. Kao što ovaj, tako je i on navěstio, zakon božji, i potvrdio svoje božansko poslanje čudesi, proročanstvi i životom svetim. Iste pojedine prigode njegova života vrlo su slične sa spasiteljevimi. Dětetom izmače obćenitomu ubojstva zakonu, što ga izda okrutni kralj, kasnije ga Bog u pustinji čudnovatim pojavom pozva i posla, divno se preobrazi, sklopi savez krvlju žrtvenom itd.

46. Ulazak u obećanu zemlju (oko 1450 pr. Is.)

** Po smrti Mojsijinoj reče Gospod Jozui: „Kreni se i idi preko Jordana! Kao što sam bio s Mojsijom, biti ću i s tobom.“ — Onda se narod digne prama Jordanu, a svetjenici s njim s preda sa škrinjom zavětnicom. Zagazivši u Jordan, koj je onda bio nabujao, stade voda, što je doticala i ustupi se kao gora, a ona druga odteče u mrtvo more. Tako predje narod po suhu koritu. Po tom se utabori kod Jerika. Tu je slavio vazam i blagovao od plodovah zemaljskih. Manna prestade padati.

* Jeriko bijaše čvrst grad, pun braniteljah. Narod stade zato sdvajati, hoće li ga moći osvojiti. Ali Gospod reče Jozui: „Obidjite, vi svikoliki vojaci, šest danah, na dan po jedan put grad! A sedmi dan obidjite grad sedam putah; svetjenici neka idu pred zavětnicom u trublje trubeć, a narod neka viče, što ga grlo nosi: i tako će se zidine gradske s temelja srušiti.“ Jozua učini, kako mu Gospod naloži, i oni obilažahu sedam danah oko grada. A kad svetjenici sedmi dan za sedmoga obhoda zatrube u trublje, vikne Jozua Izraelcem: „Vičite, jer vam je Gospod predao grad!“ Stade vika naroda i trubljava trubljah, zidovi se udilj sruše, a Izraelci s malo muke zauzmu grad.

* Poslě mnogih junačkih bitakah predobi Jozua malo po malo cělu zemlju i poděli ju srěćkom medju dvanaest plemenah, u koja se Izraelci razděliše po dvanaest sinovah Jakobovih *). Tako se věrno izpuni obećanje, što ga je Gospod zadao praotcem izraelskim.

† Obećana zemlja i mučno zauzetje njezino bijaše pralik obećanoga preblaženoga neba, u koje nam valja za vazda unići iz pustinje ovoga života, ali nam ga treba s mukom osvojiti.

47. Izraelci pod sudijami. Gedeon.

† Dokle je živio onaj naraštaj, što je u pustinji narastao i pod Mojsijom i Jozuom vidio čudesa božja, dotle su Izraelci služili Gospodu. Ali novi se naraštaj stane uprkos zabrani božjoj věnčati s krivobožnimi narodi, koji su oko njega obitavali, te tako i sám propadne u krivobožtvo i opačinu. Tada jih za kazan preda Gospod neprijateljem njihovim u šake. To jih, ma i za čas samo, opet osvěsti i dozva pameti. Tako minu Izraelcem više stolětjah, čas odmetjući se od Boga, čas se opet vratjajući k njemu. Kadgod bi se odmetnuli od Boga, dao bi jih on tlačiti drugim narodom. A čim bi se opet ponizno obratili k njemu, podigo bi izmedju njih pobožnih junakah, sudije zvanih, koji su jih oslabadjali iz rukuh tlačiteljah njihovih i upravljali jih po zakonu božjem. Takovi junaci bijahu Barak, Jefte i neizměrnom jakostju tělesnom obdareni Samson. No najglasovitiji bijaše Gedeon.

† On je bio sin priposta Izraelca te je živio u ono vrěme, kad je Bog Izraelce sbog njihovih opačinah predao Madijancem u ruke. Ovi bi dolazili svake godine o žetvi, i sve zatrli, što je bilo zeleno. Kad jednom opet prispije vrěme žetve, stanu se Izraelci moliti Bogu za pomoć. Ovaj pošalje angjela Gedeonu, koj je u kući otčinskoj upravo větrao i čistio žito, da ga sahrani od Madijanacah. Angjeo mu reče: „Gospodin je s tobom, hrabri junače! Idi pa izbavi Izraelce iz rukuh madijanačkih!“ Gedeon mu odgovori: „Molim te, gospodine moj, čim bih izbavio Izraelce? Eto, moja je obitelj najneznatnija u Manassi, a ja sám najmanji u domu otca svoga.“ No angjel mu obeća: „Ja ću biti s tobom te ćeš pobiti Madijance kao jednoga jedinoga čověka.“

† Skoro za tim opet predju Madijanci sa silnom vojskom preko Jordana i utabore se na velikoj ravnici. Tada duh božji

*) Samo svetjeničko pleme Levijevo nedobi děla, jer je živilo od desetine i od žrtavah. Zato su potomci Josipovi po njegovih dvajuh sinovih dobili dva děla. Vidi zemljovid.

nadahne Gedeona; sazove Izraelce i oko njega se sakupe 32.000 momakah. Nu Gospod reče Gedeonu: „Još je odviše naroda s tobom; zato jim neću predati Madijanacah u ruke. Mogli bi se inače Izraelci pohvaliti i reći: Svojom smo se snagom izbavili. Daj razvikati u vojsci: Koga je god strah, neka se vrati kući." Onda ga ostaviše 22.000 ljudih, a ostade samo 10.000. Gospod opet reče Gedeonu: „Još je odviše naroda, vodi jih na vodu. Koji uzpiju rukom, one odděli, isto tako i one, koji budu klečeć pili." I bilo je samo 300 onih, koji, da negube vremena, neklekoše, več se rukom napojiše vode; svi drugi piše naredno na kolěnih. Gospod rekne: „Ovima ću vas trima stotinama izbaviti; ostali svi neka idu kući!"

† Tada Gedeon odpusti sve ostale. Onih pako 300 momakah razděli na tri čete. Kad bude oko pônoći, dâ svakomu po trublju i po prazan vrč, u kom je bila sakrivena zapaljena zublja. Po tom jim reče: „Pazite na mene! Što ja učinim učinite i vi!" Prikuče se dakle sasma polagano taboru neprijateljah, koji su tvrdo spali i obkole ga. Gedeon unidje u tabor, zatrubi

na jedan put, razlupa vrč i uzmahne goreću zublju viknuv: „Mač Gospodina i Gedeona!" I momci njegovi u taj mah učiniše to isto. Sav se tabor neprijateljah smete, stade urlikati i běgati u onoj stisci i metežu jedan na drugoga udarati. A kad saznadu Izraelci iz okolnih plemena za pobědu bratje svoje, digoše se listom i zaprěčiše Madijancem povratak tako, da jih se od 135.000 samo 15.000 vratilo u domovinu. Izraelci bijahu odsele mnogo godinah u miru.

48. Rutina ljubav prama svekrvi svojoj.

† U ono vrěme, kad su sudije u Israelu vladali, jednom nastane glad u zemlji. Zato se něki Betlehemac izseli sa svojom ženom i dvama sinovima u zemlju Moabsku. On se zvao Elimelek, a žena mu Noema. Stanovavši ondě duže vremena, umre Elimelek, a iza deset godinah pomru mu i sinovi, koji se běhu oženili s Moabkami. Sada se Noema digne, da se vrati u postojbinu svoju. Njezine dvě snahe, imenom Orfa i Rut, pratjahu ju.

† Odmašivši već dobro daleko, reče jim Noema: „Vratite se sada u svoju zemlju; Bog vam bio milostiv, kao što i vi bijaste sinovom mojim i meni!“ Tada one udare u plač i reknu: „Mi idemo s tobom k tvomu narodu.“ Ali jih ona stane odvratjati: „Idite natrag, kćerce moje! čemu biste išle sa mnom? Sirota sam i onako, a vaša bi me běda još i više kinila.“ One na to još u gori plač. Orfa se ipak najposlě dade sklonuti, te se oprosti sa svekrvom, i vrati kući. Rut pako osta s njom rekav joj: „Kamo ti ideš, idem i ja; gdě se ti nastaniš, nastaniti ću se i ja. Tvoj narod jest moj narod; tvoj Bog jest moj Bog! U onoj zemlji, gdě tebe pokopaju, i ja hoću da umrem.“ Sad joj se Noema nehtěde više protiviti, te podju zajedno u Betlehem.

† Dodjoše onamo upravo, kada se počimao ječam žeti. Rut kaza svekrvi svojoj: „Ako ti je s voljom, ići ću na polje i pabirčiti ću klasje za žeteoci.“ Noema prihvati: „Idi, kćerko moja!“ Ona ode. Bog pako dade, te je Rut pabirčila latje baš na polju, koje je patrilo někomu čověku, imenom Booz, koj bijaše bogat i rod Elimeleku. Ovaj dodje onaj dan onamo, i nazove žeteocem: „Gospod s vami!“ Oni mu prihvatiše: „Bog te blagoslovio!“ Smotriv pako Rutu, zapita: „Čija je ono žena?“ Odgovoriše mu: „Tà to je ona Moabka, što je s Noemom došla; zamoli nas, da joj damo pabirčiti, te je evo već od jutra ovdě na polju, nemakav se ni časak kući.“

† Tada Booz reče prijazno Ruti: „Čuj der me, kćerko! Drži se mojih služkinjah, pa gdě one uzžanju, podji za njimi;

ja sam zapovědio slugam svojim, da nitko nedira u tebe. Ako li ožedniš, otidi samo onamo i napij se iz one posude, iz koje moji ljudi piju." Na to mu se ona duboko nakloni i rekne: „Odkale mi ta sreća, te sam stekla milost pred tobom, budući inostranka?" On joj odvrati: „Sve sam ja doznao, što si po smrti muža svoga učinila svekrvi svojoj. Bog ti platio za to!" Po tom joj kaže: „Kad bude za ručak, dodji ovamo pa jedi s nami i umači kruh svoj u ocat." Ona dakle sědne o ručku k žeteocem, i jedjaše, što joj se dalo, a něšto si još spravi. Onda opet umah ustane i pabirčijaše tja do večera. Booz je pako zapovědio slugam svojim: „Bacite ovdě ondě po koj snop navlaš, i ostavite ga ležati, da si ga ona sabire bez straha."

† Kad na večer omlati latje, a to ima skoro tri vagana ječma. Ona ga odnese svekrvi s onim zajedno, što joj je preostalo od oběda. Sutra dan pako i slědeće dane izadje opet s Boozovimi služkinjami na polje, dok se god nepospravi ječam i pšenica u žitnice.

† Něko vrěme za tim reče Booz Ruti: „Kćerko, eto znade sav grad, da si krěpostna žena." Pa ju uze za ženu. Bog jim blagoslovi ženitbu, te jim dade sina, Obeda po imenu. Ovaj bi otac Izaje, otca Davida, od čijega se kolěna rodi Spasitelj.

49. Samuel. Helijevi zli sinovi.

Za sudčevanja prvosvetjenika Helija življaše dvoje pobožnih ljudih, muž Elkana i žena Anna. Anna neimadjaše děce, te s toga bijaše veoma turobna. Tada podje jednoč k sěnici gospodnjoj, koja je stajala u Silu, moljaše uz mnoge suze Boga, i zavětova mu se, rekav: „Gospodine vojskah, ako se spomeneš mene, te mi daš sina, dati ću ga tebi, da ti služi cěloga života!" Gospod joj usliša molitvu, te joj podari sina, koga ona nazove Samuel t. j. izprošeni u Boga. Kad mu budu tri godine, odnese ga k Heliju u Silo, da služi Gospodu u svetoj sěnici. I služaše Samuel Gospodu rastuć i ugadjajuć Bogu i ljudem.

* * Heli imadjaše dva sina, Ofnia i Fineesa. Ovi bijahu vrlo zli, te već odbijahu ljude od žrtavah. Jer kad bi tko došao u Silo i prinio Bogu žrtvu, dok se je još kuhalo žrtveno meso za jelo odlučeno, zabadali bi oni trozubom vilicom u

kotao i vadili meso za sebe. Pače, još prije nego bi se salo zapalilo Bogu, otimali bi silomice sirovo meso. Heli je doznao za to i za druga bezzakonja, što su počinjali u svetištu. On jih je istina ukorio blago; ali da jih kazni po zasluzi, nemogaše se starcu nikako.

* Dogodi se medjutim jedne noći, te je Heli spavao u trěmu sv. sěnice i Samuel blizu njega. Tada viknu Gospod „O Samuele!“ Ovaj, misleć da ga je Heli zazvao, ustane i pritrči k Heliju, rekav mu: „Evo me!“ Ali mu Heli reče: „Ja te nisam zvao. Idi, pa spavaj!“ Samuel ode spavat. Tada ga Gospod i drugom viknu. Samuel opet skoči k Heliju, i kaže mu: „Evo me! Ti si me zvao.“ Ali mu on odgovori: „Nisam te ja zvao, sinko; idi pa spavaj!“ Skoro zatim viknu Bog i tretjom Samuela. Došav Samuel iz nova k Heliju, dosěti se ovaj, da je Gospod zvao děčaka, pa mu reče! „Idi te legni, pa ako uzčuješ još jedared zvati, reci: „Govori Gospode, sluga tvoj čuje!“ Tada Gospod progovori Samuelu: „Nije daleko vrěme, u koje ću pokarati Helija i sinove mu. Znao je, da mu sinovi sramotno rade, pa jih ipak nije kaznio.“ Sutradan jutrom zovne Heli Samuela i kaže mu, „Što ti je Gospod rekao? Molim te, nezataji mi ništa.“ Tada mu Samuel sve izkaže. Heli odvrati směrno: „Gospodin je! neka čini, što mu volja!“

* * Několiko godinah za tim dogodi se, da su Filistjani Izraelce, koji se běhu opet odmetnuli od Gospoda, počeli jako ugnjetavati. S toga ovi dignu vojsku na nje. Ali tek što se zametnula bitka, nagnuše Izraelci běžati pred Filistjani u svoj tabor, te jih poginu do 4.000. Tada rekoše starěšine: „Dajte, da donesemo škrinju zavětnicu u srědinu svoju, da nas oslobodi iz rukuh neprijateljah naših!“ Pošlju dakle u Silo, i sinovi Helijevi dopratiše zavětnicu u tabor. Ali Filistjani obnoviše bitku dvostrukom silom, i Izraelci budu još strašnije poraženi. Pade jih 30.000, medju njimi dva sina Helijeva, pa i ista zavětnica bude zarobljena. Čuvši Heli ove crne glase, padne nauznak preko stolice, skrha vrat i umre.

* Filistjani odnesu zavětnicu u hram kumira svoga Dagona. Ali kad sutradan unidju, a to njihov Dagon pao licem na tle, te leži pred škrinjom gospodnjom Osim toga navali Gospod svakojakom bědom na nje. Polja jim opustoši kojekakov gad, a po gradovih i selih mnogi se razboliše i pomrěše. Filistjani se s toga vrlo prepadnu i reknu: „Škrinja Boga Izraelova neka neostane u nas; jer nam ljutih jada zadaje.“ I postaviše ju na kola i podpregnuše dvě krave. Krave udariše iz ravna prama Bethsami, te tako zavětnica opet prispije u zemlju izraelsku.

* Medjutim posta město Helija Samuel sudijom. Ovaj sazove Izraelce, pokara jih sbog grěhah njihovih i reče jim: „Ako se svim srdcem obratite Gospodu, izbaviti će vas iz rukuh Filistjanah.“ Tada postiše i izpovědiše: „Sagrěšismo Gospodu.“ Na to jim se Gospod smilova i poděli jim tako sjajnu poběda nad Filistjani, da se ovi nisu više godinah usudili preko granice izraelske.

50. Izraelci pod kraljevi. Saul (1095 p. Is.)

Kad Samuel ostari, rekoše nu starěšine izraelske: „Daj nam kralja, kao što ga imadu svi drugi narodi!“ To se Samuelu na žao dade, jer je htio, da jim sám Gospod ostane kraljem. Ali mu Bog reče: „Izpuni jim želju, ali jim unaprěd kaži prava, što će jih kralj imati nad njimi.“ U to isto vrěme dodje k Samuelu jedan Benjaminac, imenom Saul. Taj bijaše vrlo lěp i hrabar, i za cělu glavu viši od svega naroda. Čim ga Samuel, smotri, prosbori mu Gospod: „Eto ti čověka, koga ćeš pomazati za kralja narodu momu.“ Tada uze Samuel rog s uljem, izlije ga Saulu na glavu i reče: „Eto Gospodin

te je pomazao za kralja nad narodom svojim.“ Zatim ga izvede pred sav narod s rěčmi: „Eto vam onoga, koga je Bog izabrao. Neima mu druga u cělom narodu!“ Tada stade vika naroda: „Živio kralj naš!“

* * Gospod bijaše sa Saulom, te mu dade nadbiti sve neprijatelje izraelske. Jednom reče Samuel Saulu: „Ovako govori Gospod vojskah: Uvažio sam, kako su Amalekitjani lukavo napali Izraelce, kad su ovi uz najveće tegobe putovali iz Egipta. Zato se kreni i satri Amalekitjane,. ali neuzimaj ništa od njihove svojine za sebe!“ Saul dakle sakupi narod i potuče Amalekovce. Ali se nedrža rěči gospodnje, nego zadrža najbolju stoku njihovu za sebe; pa pun oběsti sagradi si slavoluk. Izišav poslě Samuel Saulu na susrět, reče mu sav zlovoljan: „Kakovo je to blejanje, što mi udara u uši?“ Saul se htěde izgovoriti, rekav: „Poštedio sam najbolje ovce i goveda, da jih Gospodu žrtvujem.“ Ali mu Samuel odvrati: „Zar Gospod hoće samo vanjske žrtve, a ne mnogo više da se sluša njegova rěč? Budnć da si zabacio rěč Gospodnju, i Gospod je tebe zabacio, da nebudeš više po njem odredjeni kralj.“

51. David pastirče.

* * Samuel od srdca ljubljaše kralja Saula, zato veoma žaljaše, što ga je Gospodin zabacio. Tada mu reče jedan dan Gospod: „Kako ćeš još dugo tugovati za Saulom? Napuni rog svoj uljem, i idi u Betlehem k Izaju; jer sam si jednoga izmedju sinovah njegovih izabrao za kralja.“ Samuel ode u Betlehem, prinese Bogu žrtvu i pozove potajno Izaja i sinove mu na nju. Najstariji sin, lěp i glavit momak, dodje prvi. Samuel pomisli; „To će biti jamačno pomazanik gospodnji.“ Ali Gospod reče: „Negledaj na stas i obraz. Ovoga nisam izabrao; jer nesudim čověka po izgledu.“ Po tom izvede Izaj ostalih šest sinovah redomice pred Samuela. Ali Samuel reče: „Nijednoga od ovih neodabra Gospod; zar su ti to svi sinovi tvoji? Izaj odgovori: „Još ima jedan najmanji, David koj čuva ovce.“ Samuel će mu na to: „Dajde ga dovesti!“ Došav David, reče Gospod: „Ustaj i pomaži ga; to je onaj!“ Tada se Samuel maši roga, te ga pomaže pred svom bratjom njegovom,.a duh božji od toga dana počambijaše s Davidom.

* * Saula usuprot ostavi duh božji i zaokupi ga někakov zao duh, koj bi ga kadšto vrlo snuždio. Opazivši to sluge Saulove, reknu mu: „Potražiti ćemo ti čověka, koj umije uda-

rati u harfu, da ti igra i tugu tvoju razgovara." Jedan jih pridoda: „Poznajem najmladjega sina Izajeva u Betlehemu, koj věšto udara u harfu, pak je još hrabar i mudar." Tako David dodje Saulu u dvorove. Ovaj ga vrlo obljubi i učini svojim oružonošom. Kadgod bi odsele zli duh napao Saula, igraše David harfu i razgovaraše Saula.

52. David děli mejdan s orijašem Goliatom.

* * Filistjani se běhu opet zaratili s Izraelci. Obě se vojske utaboriše na dva suprotivna brěga. Tada izadje iz tabora filistjanskoga orijaš, imenom Goliat. Ovaj, ne samo što je bio veći nego drugi obični ljudi, već je bio i neizměrno jak. Na glavu je nataknuo mědenu kacigu, a prsa je obložio ljuskavim oklopom, preko centa težkim. Oko noguh mu tučane golěnice, na ramenu mědeni štit, u rukuh mu koplje s držalom omašnim poput stabla. Orijaš taj stupi pred vojsku izraelsku i stane vikati: „Izaberite izmedju sebe junaka, koj će mi izići na mejdan junački. Pogubi li on mene, mi ćemo biti robovi vaši; pogubim li ja njega, vi ćete nam robovati." Pa kad bi se vratio k svojim, hvalisao bi se: „Danas sam se narugao izraelskoj

vojsci!“ Tako je taj Filistjanin jutrom i večerom četrdeset danah izlazio, a Saul i svi Izraelci vrlo se ga bojahu.

* * David, buduć da su mu tri najstarija brata sa Saulom pošla na vojsku, vrati se iz Saulovih dvorovah kući. Jednom mu reče otac Izaj: „Idi k bratji svojoj u tabor, i vidi, kako su.“ David se umah krene te dodje k bratji svojoj. On još u razgovoru s bratjom svojom, a eto ti Goliata iz tabora filistjanskoga, psujuć Izraelce. Tada David povikne: „Tko je taj Filistjanin, te se smije rugati vojsci Boga živoga?“ Onda izadje pred Saula i rekne mu: „Nitko neka neklone duhom sbog onoga; ja, sluga tvoj, izaći ću onomu Filistjaninu na mejdan.“ Ali mu Saul reče: „Ti nemožeš s njim děliti mejdana; ta ti si još děte, a ono je vojnik od mladih noguh.“ David će mu na to: „Ja sam čuvao stada otcu svomu. Pa kad bi došao koj lav ili medjed i sčepao koga ovna iz stada, onda bih ja nagnuo za njim u potěru i iztrgnuo mu plěn iz raljah; ako li bi se podigao na mene, spopao bih ga za čeljusti i zadavio. Hoću dakle da idem, i da operem tu sramotu s naroda našega. Gospodin, koj me je izbavio iz pandjah lavah i medjedah, izbaviti će me i iz rukuh ovoga Filistjanina!“ Saul će mu tada: „Idi, Bog s tobom!“

* * Po tom zaoděne Davida bojnom odorom svojom, natakne mu měděnu kacigu i pripaše mu oklop. Ali Davidu nova ta odora neda pravo stupati, jer joj neběše naviknuo. Za to ju skide, uze svoj štap i izabra si pet gladkih kamenah iz potoka,

zatakne jih u svoju torbicu, ponese praću u ruci i izadje proti Filistjaninu. Ovaj smotriv ga, reče mu porugljivo: „Zar sam ja pseto da sa štapom na me ideš? Dodji mi samo, da ti mesom napitam ptice nebeske i zvěri zemaljske.“ David mu pako odgovori: „Ti si izišao na mene s mačem, kopljem i štitom; a ja ti dodjoh u ime Gospodina vojskah, koga si ti danas opsovao.“ A kad se Filistjanin stane primicati, uze David brže bolje kamen jedan iz torbe, odpudi ga praćom i shvati Filistjanina tako jako u čelo, te ovaj padne ničice na zemlju. A David onda pritrči k Filistjaninu, trgne mu mač iz koricah, i odsěče glavu. Kad vide Filistjani, da jim poginu najbolji junak, nagnu běžati, a Izraelci za njimi, te jih mnogo pobiše i oplěniše jim tabor.

53. Jonatina ljubav i Saulova mržnja proti Davidu.

* Kada se Saul s Davidom kući vratjao, izidju jim žene iz svih gradovah s talambasi na susrět, kolo vodeć i pěvajuć: „Saul je smaknuo tisuću, a David deset tisućah.“ Na to se Saul vrlo razgnjěvi i nehtěde više pogledati Davida prijazno. A sutradan napadne zli duh Saula, pa kad mu je David igrao harfu, baci se Saul na njega kopljem, što je imao u ruci, hotěv ga uza zid pripeti. Ali mu se David izmakne. Malo za tim učini ga Saul vojvodom nad tisućom momakah, pa mu obeća kćer svoju Mikolu za ženu, ako potuče stotinu Filistjanah. Ovako bo mišljaše Davida predati u ruke Filistjanom. No David pobije i dvě sto Filistjanah te vrlo omili narodu.

† To je u Saula pobudilo sumnju, kao da David hlepi za prěstolom, te je bivao sve to ljutji na njega. Onako slěp od mržnje zapovědi sinu svomu Jonati i svim slugam svojim, da smaknu Davida. Jonata pako, koj je bio obljubio Davida, te se s njim uzko i svetčano sprijateljio, opominjaše pogibelji nedužna prognanika. Povrh toga reče jednom otcu, kad ga je zateko dobre volje: „Neogrěšuj se, kralju o Davidu; jer ti nije ništa skrivio, i děla su njegova tebi vrlo koristna. Život je svoj metnuo na kocku i ubio onoga Filistjanina. Čemu bi se ogrěšio nevinom krvlju?“ Tada se Saul umiri i zakune: „Tako mi Boga živoga, neće on poginuti!“ Jonata odvede sada Davida k otcu svomu, te David bijaše opet uz Saula kao i prije.

† Medjutim se opet zametne rat, i David ode u boj i potuče Filistjane. Tada zli duh iz nova udje u Saula, on se opet baci kopljem na Davida, ali se ovaj izmače i poběže. A malo vrěme za tim, kad Jonata opet stane otcu govoriti za

Davida, razsrdi se on nanj i reče: „Dobro znam, da ljubiš sina Izajeva, sebi na sramotu i propast; jer dok on živi, dotle tebe neima na prěstolu. Nego ga umah daj dovesti k meni, da ga smaknem.“ Tu Saul spopadne koplje, da istoga Jonatu pogubi. Ali ovaj poběže glavom bez obzira, te se tako spasi. Iz ovoga dogadjaja uvidi jasno Jonata, da mu je otac tvrdo odlučio Davida smaknuti. Zato otide k ovomu u skrovište, te mu rekne, da se više nevratja, po što je živ. Na to se izljube i Jonata reče: „Idi s mirom! Što smo se zakleli imenom gospodnjim, pri tom i ostasmo!“

54. Velikodušna ljubav Davidova.

† David već nigdě nebijaše siguran od Saula, te poběže u planinu Judu. Smrt je odasvuda zěvala nanj. A on se těšio mišlju: „Tko boravi pod zaštitom Višnjega, taj je siguran, te se nema ničesa bojati.“ I nije se zaludu uzdao u Boga. Bog ga izbavi ne samo svih zasědah Saulovih, nego mu predade i njegov život u ruke, da prokuša njegovu krěpost. David je slavno održao kušnju.

† Saulu bude doglašeno, da se je David sakrio u jednu goru. Tada se Saul podigne sa 3000 momakah, da ga potraži. Kad to David sazna, prikrade se k Saulovu noćištu. Videć, da u taboru sve spi, dovuče se s Abizajem, pratiocem svojim, onamo, i najde Saula pod šatorom ležeć i spavajuć. Abner, vojvoda Saulov, i momčad spavaše oko njega. Tada šaptnu Abizaj Davidu: „Danas ti je Bog predao neprijatelja u ruke, sad ću ga jednim udarcem pripeti uza zemlju, pa mu neće drugoga trebati.“ No David reče: „Neubijaj ga! Jer tko podiže ruku na pomazanika gospodnjega, a ostaje bez krivine? Uzmi koplje, što mu je viš glave, i krčag, pa jih meni daj: pa da opet otidemo!“ To se sve učini, te nije nitko opazio. A kad se David opet popne na glavicu, vikne Abnera i rekne mu: „Zašto nisi bolje čuvao kralja, gospodara svoga? Nuder vidi, gdě je

kraljevo koplje i krčag!" Saul se takodjer probudi na tu viku i rekne: „Je li to tvoj glas, sinko moj Davide?" David odvikne: „Jeste, kralju i gospodaru moj! Tà čemu progoniš slugu svoga? Što sam ti zla učinio?" Tada Saul spozna nepravdu svoju i reče: „Sagrěših; vrati se natrag, sinko moj Davide! Odsele ti više ništa zla neuradih. Blagoslovljen bio, sinko Davide!" Po tom se opet u miru razstadoše.

* * Nedugo se za tim zametne bitka medju Izraelci i Filistjani na planini Gelboi. Saul, znajuć, da ga je Bog ostavio, podje u bitku sa strahom i trepetom. Mnogi Izraelci izginoše, a medju njimi Jonata i druga dva sina Saulova. Najposlě i Saula, koj se je borio očajanom hrabrostju, težko izraniše neprijateljski strělci. Filistjani nasrnuše odasvuda nanj, hotěvši ga uhvatiti. Tada se očajan sám probode.

† Sad bi David prost od svoga krvnoga neprijatelja. Ali u veledušnoj ljubavi svojoj, kad mu bude javljena smrt Saulova, mišljaše on samo na njegova dobra svojstva. Sav razcviljen, podere svoju oděću, proplače i reče: „Planino gelbojska! da nepada više po tebi rosa ni kiša! Težko li izginoše junaci u borbi! Saul i Jonata, ljubezni i lěpi u životu svom, što su ga u uzajamnoj ljubavi proveli, nerazstadoše se ni u smrti. Ah brate moj Jonato, kao što majka ljubi jedinca svoga, tako i ja tebe ljubljah!"

III. Veličina naroda izraelskoga ili od Davida do Roboama (1055—975 pr. Is.)

55. David pobožni kralj. Njegova skrb za službu božju.

Po smrti Saula izabra narod Davida za kralja. On udari u Jerusolimu svoj prěstol. Ime mu se doskora na daleko i široko spominjalo; bijaše bo vrlo hrabar i imadjaše trideset junakah pod sobom, koji su slavna děla činili. S njimi je pobio Filistjane i mnoge druge narode. Ali još mu se više proslavi vlada brigom, koju je posvetio blagostanju podložnikah svojih. Budući sav proniknut strahom božjim, krojio je svemu narodu pravicu, te si je izabrao takove savětnike, koji mu pomagahu pravo i mudro ravnati narod. Još je revnije nastojao, da promakne štovanje Boga.

* * Tik Jerusolima grada uzdizalo se lěpo brdo, imenom Sion. Na tom brdu dade David razapeti skupocěn šator zavětnici.

Kad se to priredi, dade ju u svetčanom provodu slavno prenĕti onamo. Osim nebrojene svĕtine pratjahu zavĕtnicu knezovi izraelski u grimiz odĕveni, svetjenici u svom svetačnom ruhu i oko tri tisuće oružanikah. S prĕda i s traga idući udarahu u harpe, citare, cimbale i talambase i puhahu u trublje. Pred svetjenici stupaše i sám David harpu igrajuć.

Pĕvao je: „Gospodine, tko će stanovati pod šatorom tvojim? tko li će počivati na svetom brdu tvojem? Koj ulazi bez ljage i čini pravdu, koj istinu govori u srdcu svojem, koj netvori hinbe jezikom svojim, nečini zla iskrnjemu svomu i nepogrdjuje bližnjega svoga, koj nevara iskrnjega svoga, koj nelihvari novcem svojim i neprima mita proti nedužniku. Tko tako radi, nemače se u vĕke.“

† Koliko su god putah levite, koji su nosili zavĕtnicu, šest krat koračili, žrtvova David po vola i bravca. Još je više žrtavah prinio, kada se je škrinja namĕstila u šatoru. Svetjenike podĕli na 24 reda, koji su, po srećki se mĕnjajuć, morali obavljati svetu službu. To je isto učinio s leviti. Izmedju njih izabra 4.000 pĕvačah, koji su izmĕnice na slavu božju pĕvali svete pĕsme i igrali svakojake glasbene nastroje.

56. Davidova proročanstva o spasitelju.

David je sastavio, kao što je stranom već i pastirčetom učinio, svetih pĕsamah na slavu božju, psalamah,

te je u svačem radio Bogu po volji. Pa zato ga blagoslovi Gospod, i učini ne samo te mu je sve za rukom pošlo, već mu i obeća: „Podignut ću ti potomka, komu će prěstol obstojati do věka. Ja ću mu biti otac, a on meni sin.“

† Nadalje ga obdari duhom proročanskim. Evo najznamenitijih proročanstvah Davidovih o spasitelju božanskom i njegovoj svetoj crkvi:

† Gospod mi reče: „Ti si moj sin, danas sam te rodio. Zaišti od mene, pa ću ti dati pogane za baštinu i cělu zemlju za svojinu!“

„U njegovih će danih svanuti pravda i obilje mira. Pred njim će se prostrěti Etiopci; kraljevi od Tarsisa i otokah priněti će prikazah; kraljevi od Arabije i Sabe doněti će darovah.“

„Ja sam crv, a ne čověk, rug ljudih i pogrda naroda. Svi, koji me vide, rugaju mi se i klimaju glavom. Čopor me zlobnikah obkolio; probodoše mi ruke i noge i prebrojiše mi sve kosti, porazděliše si oděIo moje i baciše kocku vrhu oprave moje.“

„Ti, o Gospode, nećeš ostaviti duše moje u kraljestvu smrti, i nećeš dati svetcu svojemu viděti trulosti.“

„Otvorite se věčita vrata, da unidje kralj slave! Ti uzlaziš u vis, uhvativ uhvatjenike i primajuć darove za ljude. Pěvajte slavu Bogu, koj iznad neba nebesah uzlazi na iztok.“

„Reče Gospod Gospodu momu: „Sědi mi ob desnu, dok ti nevrgnem neprijatelje nogama za podnožje. Gospod je prisegao i neće se kajati: Ti si svetjenik za uvěk po redu Melkizedekovu.“

† David, praotac spasitelja, koj se s toga često zove sinom Davidovim, bijaše ujedno pralik njegov po svojem rodnom gradu, po zabiti i prostoti, u kojoj sprovede svoju mladost, po poběđi nad strahovitim neprijateljem naroda božjega i kao kralj i prorok.

57. Absalomova pobuna i kazan.

* Žalibože nebijaše David dosta poman u krěposti, te s toga počini jednom dva vrlo težka grěha. Zavede ženu Urijinu na preljub; a Uriju dade pogubiti u ratu. Sbog toga posla

Gospod k njemu proroka Nathana, te ga ukori s težkih prestupakah. Tada David izpovědi skrušeno: „Sagrěšio sam proti Gospodu!“ Na to kaza Nathan Davidu: „Gospodin je grěh tvoj uzeo od tebe: nego sin će tvoj umrěti.“ Ovoj vremenitoj kazni pridoda Gospod još druge raznovrstne. David jih je sve snosio uzdano i povrh toga činio je dragovoljno strogu pokoru.

* Najteža ga kazan stiže od razuzdana mu sina Absaloma. Taj je bio najlěpši momak u cěloj Izraelskoj. Od pete pa do glave nebijaše na njem nikakove pogrěške. Osobito bijaše krasnih dugih vlasih. Da ga svět bolje pazi i gleda, nabavi si kola i konjikah i 50 momakah, koji idjahu pred njim. Kraj toga bi svako jutro izlazio pred vrata od kraljevskih dvorovah. Pa ako bi tko došao, koj je imao parnicu kakovu pred sudom kraljevskim, o svem bi ga prijazno izpitao, pa bi mu najposlě rekao; „Stvar mi se tvoja čini dobra i pravedna: ali kralj nije nikoga naredio, da te presluša. O da bih ja bio sudac ovoj zemlji, svakomu bih sudio, kako je pravo i Bogu drago!“ Htěde li na to nagovorenik, ganut tolikom učestju, pripasti mu k nogama, podao bi mu desnicu, zagrlio ga i poljubio. Takovom hinbenostju sve si je više osvajao srdca Izraelacah.

* * Kad je mislio, da jih je jur predobio, podje jednom k otcu svomu, kralju Davidu, i reče: „Rado bih ići u Hebron, da izvršim zavět, što sam Gospodu zavětovao.“ Kralj, nemisleć o zlu, odgovori: „Podji, sinko, u miru!“ A Absalom posla tekliće k svim plemenom izraelskim, poručiv jim; Čim začujete zvuk trublje, vičite: „Absalom kralj u Hebronu!“ Tako nasta silna urota, i zaslěpljeni se narod odasvuda sleti, sroti oko Absaloma. Kad se to Davidu javi, reče slugam svojim: „Hajde da běžimo, da nas nenapadne Absalom i s nami grada neupropasti.“ I tako izadje David sa svojimi ljudmi iz Jerusolima preko potoka Cedrona i uzpne se, bosonog, zamotane glave i plačuć, na maslinsko brdo. Běžeći odavle dalje, susrětne ga něki čověk od kuće Saulove, imenom Semej. Ovaj se bacao kamenjem nanj i proklinjao ga govoreći: „Šupaj iz zemlje, šupaj krvniče jedan!“ Razjaren tom zloćom reče Abisaj kralju: „Zašto proklinje taj bezsramnik gospodara i kralja moga? Idem onamo, da mu odrubim glavu!“ Ali kralj mu odvrati blago i mirno: „Pusti ga, neka kune; možda će Gospod pogledati na bědu moju te mi za ove kletve poděliti blagoslov svoj.“

* David predje sa svojimi preko Jordana. Kad se Absalom ovamo natisne za njim, uredi on svoju vojsku za bitku i reče: „I ja ću s vami na bojište!“ Ali vojnici mu stanu govoriti: „Nesmiješ ti, kralju, s nami! Jer ako nas i polovica padne,

malo jim je do toga; ti nasuprot sám valjaš za deset tisućah drugih." Tako ostade kralj, nu zapovědi Joabu i svim vodjam: „Štedite mi děte Absaloma!" U jednoj šumetini dodje do kreševa; Absalomova vojska bude tu poražena. On sam jedva jedvice uteče na mazgi. Trčeć mazga izpod velika granata hrasta, osta on sa svojimi dugimi vlasi viseć na njoj, a mazga izmače izpod njega dalje. To opazi nětko i javi Joabu. Ovaj uzme tri sulice, poteče k dubu i probode njimi nezahvalnó srdce Absaloma. Nu buduć još ipak živio i kobrcao se na hrastu, priskočiše oružonoše Joabovi i dotukoše ga. Zatim mu baciše truplo u někakvu jamurinu i navališe na nju hrpinu kamenja.

* Jedan glasnik odnese Davidu věst o srětnu uspěhu bitke. David ga upita: „Je li i Absalom zdravo?" Glasnik mu odvrati: „Kako njemu, tako bilo i svim neprijateljem kralja moga!" Tada se kralj vrlo raztuži, proplače i reče: „Sinko moj, Absalome; Absalome, děte moje!" Vrativ se zatim David u Jerusolim, izadje mu sav narod na susret, i povede ga sa slavljem u grad.

† David tužnim prelazom preko potoka Cedrona na brdo maslinovo, veledušjem svojim prama progoniteljem i pogrditeljem svojim i napokon slavodobitnim ulazom svojim u sveti grad božji mnogo dolikuje Isusu.

58. Davidove poslědnje opomene i smrt.

* Davidu je bilo trideset godinah, kad je sio na prěstol izraelski, a vladao je punih četrdeset godinah. Sada dodje vrěme da umre. Tada sazove sve knezove i odlične ljude izraelske i reče jim: „Čujte me, bratjo moja i narode moj! Naumih Gospodu sagraditi kuću, te spremih sve za gradju. Nu Bog mi kaza: Ti mi negradi kuće, jer si u tolikih bojevih mnogo krvi prolio. Nego Salamun, sin tvoj, sagraditi će mi kuću, i ja ću mu utvrditi kraljestvo, ako uztraje izpunjujuć zapovědi moje. Zato vas sada opominjem: Obdržavajte sve zapovědi gospodnje! Ti pako, sinko moj Salamune, spoznaj Boga otca svoga i služi

mu drage volje; jer Gospod iztražuje svačije srdce, i razumije svekolike misli ljudske. Uzišteš li ga, naći ćeš ga; zapustiš li ga, zabaciti će te za uvěke."

† Po tom dade David sinu svomu zlata i srebra za sve bogoslužno posudje, kano i osnutak hrama i drugih pripadnih sgradah i preddvorah i reče: „Tako mi je upisala ruka gospodnja u srdce. Gradi der svetu kuću, i Gospod će biti s tobom."

† Na to reče ostalim: „Dělo je veliko, jer se nesprema čověku stan, nego Bogu. Po svojoj sam mogućnosti sve pripravio za gradnju kuće Boga moga: zlata i srebra za posudje, měda, željeza, drvah, svakojaka dragocěna kamenja i mramora izobila. Nuderte i vi zagrabite rukama darovah, te jih prinesite Gospodinu!" I prinesoše knezovi i narod veselim srdcem za gradju kuće božje. Davidu bude to veoma drago te reče: „Blagoslovljen budi Gospodine, Bože izraelski, u sve věke věkah! Sve je tvoje, i što smo primili iz tvojih rukuh, to smo ti vratili. Sačuvaj, Gospode, vazda ovu dobru volju srdacah njihovih, i daj, da uvěk uztraju věrno u službi tvojoj. I Salomunu, sinu momu, podari savršeno srdce, da obdržava zapovědi tvoje!" To izusti i dušicu pusti.

59. Salomunova molitva i mudra presuda.

* * Po smrti Davida sěde Salomun na prěstol. On je ljubio Gospodina i živio po zapovědih otca svoga. Tada mu se jednom ukaza Gospod u snu i reče: „Zaišti, da ti dam štogod." Salomun odvrati: „Učinio si, Gospodine, slugu svoga kraljem, a ja sam još slab i neizkusan mladić. Podaj mi dakle poučljivo srdce, da bih mogao pravo suditi narodu tvojemu, i razpoznavati dobro i zlo." Ove rěči budu Bogu mile, i on mu kaže: „Kad si to zaiskao, a nisi me molio za dug život, niti za blago i propast neprijateljah tvojih, već za mudrost: to ti evo učinih po rěči tvojoj, i darovah ti mudro i razumno srdce, da ti nije bilo druga pred tobom niti će biti iza tebe. Nego i to, za što me nisi molio, dadoh ti; blaga naime i slave. Pa uzčuvaš li mi zapovědi, kao otac tvoj, savrh svega toga dati ću ti još dug život."

† Naskoro po tom dodju dvě žene k Salomunu, da jim sudi u razmirici, koja se medju njimi zapoděla; svakomu bo bijaše prosto do prěstola njegova. Jedna od njih stane: „Ja i ta žena obitavasmo same u jednoj kući. Svaka nas je imala

po děte. Ali ob noć umre sin ovoj ženi; jer ga je zadušila u snu. Tada se digne tihano u ponoći, uzme mi, dok sam spavala, sina moga i podmetne mi zanj mrtva svoga sina. Kad u jutro ustanem, čedo moje mrtvo! a kada ga na vedru danu pobliže razgledam, pronadjoh, da nije bilo moje.“ Druga žena upadne: „Nije to tako, kako ti veliš, nego tvoj je sin mrtav, a moj živi.“ Prva će joj na to: „Ti lažeš, jer moj je sin živ, a tvoj je mrtav.“ Pa tako su se prepirale pred kraljem. Tada proslovi on: „Mač ovamo!“ Kad se mač donese, zapovědi: „Razsěcite živo děte na dvě poli i podajte jednu jednoj, a drugu drugoj

materi!“ Na ove se reči prepadne mati, čije je bilo živo děte, i puna stiske reče kralju: „Molim vas, gospodaru, podajte radje njoj živo děte, nego da ga ubijete!“ Ona druga nasuprot reče: „Neka nebude ni moje ni tvoje, već neka se prepolovi!“ Na to dosudi kralj: „Podajte onoj živo děte i neubijajte ga; jer ono mu je mati.“ Ova presuda u svoj se zemlji razglasi i sve se je klanjalo kralju, jer su uviděli, da je s njim mudrost božja.

60. Salomunove poslovice.

Salomun pokaza od Boga si podéljenu mudrost i u divnih poslovicah, koje nam ostavi. Evo nékojih izmedju najlépših:

„Oholost prednjači propasti, a gizdost stupa pred pádom.“

„Tko se s mudrim druži, sám bude mudar, prijatelj ludjakah biva njim jednak. Kad te gréšnici mame, neslušaj jih, i uztegni nogu svoju od putevah njihovih; jer noge jim hrle u propast. Nebudi poput pticah, kojim se zaman pred očima razapinje mréža.“

„Tko čuva usta svoja i jezik svoj, taj si čuva dušu od stiske. Neima mnogo sbora bez gréha.“

„Jedna réč nasuprot, koja se u sgodu reče, jest kao zlatna jabuka na srebrnoj plitici.“

„Lažive su ustne ogave Gospodu, a koje iskreno sbore, ugadjaju mu.“

„Tko zataji svoju opačinu, neće mu se dobro goditi, tko ju pako prizna i izjavi, steći će milosrdje.“

„Majušan je mravac, pa je ipak mudriji od mudracah. Idi k njemu, lénjače, pa mu promatraj staze i uči se mudrosti. Neima ni vodje, ni učitelja, ni gospodara, pa ipak si sprema léti hranu i sabire o žetvi strošak.“

„Mirna je ćud postojana gostba. Bolje je malo pravdom sabrano, nego mnogo krivdom sgrtano.“

„Milosrdan biti i pravo činiti, bolje se dopada Gospodu nego žrtva. Tko se smili siromaku, taj uzajima Gospodu na lihvu; on će mu naplatiti.“

„Pravednik se brine i za marhu svoju; a srdce bezbožnikovo jest okrutno.“

„Kao ugljevlje kod žere i drva kod vatre, tako i srdit čovék zametje svadju. Blaga réč taži srdjbu.“

„Ako ti gladuje neprijatelj, nahrani ga, ako li žedja, napoj ga vode; tako bo ćeš mu na glavu sgrnuti žeravice, i Bog će ti naplatiti.“

61. Gradnja i posveta hrama.

* * Četvrte godine vlade svoje stane Salomun Gospodinu u Jerusolimu na brěgu Moriji graditi stan. Za taj je posao imao 10.000 radnikah na Libanonu za obaranje cedarah i omorikah, i još 70.000 bremenarah i 80.000 klesarah, okrom onih 3300 nadziračah, koji su zapovědali ljudem. Ovolika je sila sasvim odgovarala veličju kuće božje, koja je u obće bila uredjena poput svetoga šatora; ali, kako se je imala izvesti, daleko ga je nadkriljivala. Jer duga je bila 60 lakatah, 20 široka, a 30 visoka, bez hodajah, koje su ju kružile, i bez dvajuh velikih preddvorjah za svetjenike i puk. Iznutra bijahu zidovi od cedrovine, na kojoj su bili kerubini, jablani i raznoliko cvětje tako věšto izrezano, da se činilo, kao da sve to iza zidovah proniče. Čitavo sveto pokućtvo, medju njim 10 stolovah i svěćnjakah i 100 zdělicah bijahu salivene od suha zlata. Isto svetište i presvetište bijaše obloženo tja na podnožju zlatnimi pločami, što su bile pribijene zlatnimi čavli. Pošto Salomun nakon sedam godinah dogradi, sakupi svekolike starěšine i knezove iz plemenah, da svetčano prenesu škrinju-zavětnicu iz njezina dosadanjega města u hram.

† Veselo i pobožno stupahu pred njom, žrtvujući toliko ovacah i govedah, da jim nebě broja ni cěne. Leviti igrahu cimbale, harpe i citare, a 120 svetjenikah trubljaše. I svi udariše pěvati, što jih je grlo nosilo: „Slavite Gospodina; jer je dobar, i milosrdje njegovo traje u věke!“ Kada prispě zavětnica pred hram, izpratiše ju sámi svetjenici u presvetište. Mahom zatim napuni oblak stan gospodnji. A Salomun padne pred oltar-paonik na kolěna, razkrili ruke k nebu i uzklikne: „Gospodine, Bože Izraelov! Istina, nije ti ništa ravno ni gore na nebu ni dolě na zemlji. Ako te nebo i nebesah nebesa nemogu obajeti, kamo će te manje ova kuća, koju ti sazidah? Nu ipak ju sagradih, nadajuć se, da ćeš u njoj biti osobito pozoran na molitve naroda svoga. Tkogod uzmoli na ovom městu, uslišaj ga i budi mu milostiv!“

† Kad Salomun domoli, pade vatra s neba i popali žrtve. Tada Izraelci popadaše svi ničice i klanjahu se Bogu. Po tom se razidju veselim srdcem kućam svojim. Salomunu pak očitova se Gospod po drugi put i kaza mu: „Saslušah ti molitvu; posvetih kuću ovu, i oči će i srdce moje vazda ovdě boraviti i paziti na onoga, koj će se tu moliti.“

Kod sve veličine i sjajnosti bijaše hram Salomunov ipak samo slabahan pralik naših hramovah, u kojih je sám Bogočověk Isukrst pod vidivom prilikom kruha prisutan te izlěva prebogate blagodati svoje na nas. Kolikim li nam dakle počitanjem i veseljem valja boraviti u ovih hramovih!

62. Salomunova slava i smrt.

† Osim hrama gospodnjega sagradi Salomun i za sebe dvorove od neopisive lěpote. Prěstol mu bijaše sav od kosti slonove i zlatom obložen; nanj je vodilo šest stubah, na kojih je s obijuh stranah stajalo dvanaest zlatnih lavovah. Još dade pet sto štitovah skovati od zlata i pověša jih u svojoj palači. Isto tako i sve posudje, iz koga je pio Salomun, sve jestivo i domaća sprava bijaše od zlata. Jer srebro je u njegovo doba malo vrědilo, buduć da su njegove ladje iz dalekih zemaljah pokraj svakovrstnih dragocěnostih dovažale izobila plemenita kova. Mnoge gradove posagradi, te polěpša i učvrsti Jerusolim tako, da je malo ne sve gradove ondašnje nadkrilio. Gospodovao je od rěke Eufrata tja do granicah egipatskih; bio je na miru sa svimi na okolo, te je svatko bez straha sladke dane boravio

pod trsom i smokvom svojom. Kraljevi i narodi s bliza i daleka počitovahu ga i šiljahu mu darovah. Pače kraljica od Sabe sama je došla iz daleka, da se nagleda slave i nasluša mudrosti njegove. I tako je Salomun bogatstvom i mudrostju nadkrilio sve kraljeve ovoga světa.

* Kako je i bio slavan početak i srědina vladanja Salomunova, ipak mu je konac bio žalostan. Buduć već ostario, pokvare mu srdce neznabožne žene. Doslě toli mudri Salomun pade tako nizko, da je ženam za volju kumire štovao i hramovah jim pogradio. S toga se Gospod razgnjěvi nanj i rekne mu: „Buduć ti to uradio, uzeti ću kraljestvo sinu tvomu i dati ga jednomu od slugah tvojih. Nu dva ću plemena ipak ostaviti sinu tvojemu poradi Davida, otca tvoga.“ Od toga časa počam stade sve više haračiti urota i buna, jer je zaslěpljen Salomun težko ugnjetavao podanike svoje. Uposrěd ove běde umre Salomun.

Tretja doba.

Padanje naroda izraelskoga

ili od Roboama do Isukrsta (975 p. Is. do 1.)

63. Dioba kraljestva.

* * Po smrti Salomunovoj skupi se sav Izrael k Jeroboamu, sinu Salomunovu, i reče: „Tvoj nam je otac pretežak jaram nametnuo; nuder nam ga malo olakšaj, pa ćemo ti biti pokorni.“ Al jim Roboam odgovori: „Dodjite za tri dana opet!“ Po tom se porazgovori sa starimi věćnici otca svoga i upita jih: „Što mi světujete, da odgovorim narodu?“ A oni mu rěkoše: „Ako jih posluhneš i blago jim prosboriš, služiti će ti do věka.“ Nu on prezre savět staracah i obrati se na mladiće, koji s njim běhu odgojeni u slasti i lasti. Ovi mu veljahu: „Reci tomu puku: Moj vam otac navali težak jaram, a ja ću vam ga još težim učiniti; otac vas je moj bičem šibao, a ju ću vas štipavci (vrst bodljikavih bičevah).“

* * Tretji dan dakle, kada se narod opet sabere oko Roboama, pozdravi jih ovaj po savětu lakoumnih mladićah. Narod, saslušav ovaj trpki odgovor, rekne: „Što nam je do Roboama?“

I deset plemenah izabra za kralja Jeroboama, koj je prije bio sluga Salomunov, a Roboama svi ostave do dvajuh plemenah Jude i Benjamina. Dakle od sada počam bijaše narod izraelski poděljen u dva kraljestva: Izrael i Juda. Jerusolim osta stolica kraljestva Jude. Prěstolište kraljestva Izrael posta kasnije Samaria.

* Žalostne poslědice diobe brzo se pojaviše. Jeroboam naime, kralj Izraelov, pomisli sobom: „Ako narod taj bude polazio Jerusolim, da ondě u hramu gospodnjem žrtve prinosi, skoro će jim se srdce otimati za Roboamom, i kraljestvo će opet spasti na kuću Davidovu." Da to prepręči, naměsti dva zlatna teleta, jedno u Betelu na jugu, a drugo u Danu na sěveru, te reče: „Neidite više u Jerusolim! Eto vam tu bogovah vaših, štono vas izvedoše iz Egipta!" Tako zavede narod na neznabožtvo; jer je svět izbilja išao klanjat se telićem.

* Roboam, kralj Judin, nemogaše nikako pregorěti odmet deset plemenah, te je zato, dok je živio, ratovao s Jeroboamom. I naslědnici ovih dvajuh kraljevah borahu se neprestano; pače su često i tudje neznabožne narode zvali u pomoć jedan proti drugomu. Većinom i sámi činjahu zlo pred Gospodinom, zavodeći podanike svoje na svakojake grěhe i opačine. U pakosti svojoj podadu se naskoro i kraljevi Jude kumirstvu i zavedu zlim priměrom svojim Judejce na odurno krivobožtvo.

I. Propadanje kraljestva Izraela.

64. Proroci. Bog šalje Iliju (912 pr. Is.).

* Da se kraljevi i narod poprave, podizaše Bog na čase svete muževe, proroke. Ovi bi krěpkimi rěčmi poticali narod na pokoru i potvrdjivali svoje božansko poslanje velikimi čudesi. I o budućnosti jim Bog mnogo objavi, osobito o dojdućem spasitelju, komu su porod, život i muku i slavu potanko prorekli.

** Takov prorok bijaše Ilija. On je živio za Akaba, tadanjega kraljega izraelskoga. Nijedan njegovih predšastnikah nepočini tolika zla, kolika ovaj kralj. On se dapače oženi jednom pogankom, Jezabelom po imenu, kumiru Baalu sagradi hram, i dozva 450 Baalovih svetjenikah, svetjenike pako gospodnje dade poubijati. Tada izadje Ilija predanj i reče mu: „Tako mi Gospoda, pred kojim stojim, ovih godinah nepada rose ni kiše, dok ja nereknem!" Akab se razjari na te rěči i stane raditi potajno Iliji o glavi. Zato Bog reče Iliji: „Idi odatle i sakrij se kod potoka Karita naprama Jordanu, i pij ondě iz potoka!

Već sam zapovědio gavranom, da te hrane.“ Ilija učini po rěči gospodnjoj, i gavrani mu donašahu svako jutro i večer kruha i mesa, a iz potoka pijaše vode.

* * Ali za něko vrěme i potok presahne. Onda Gospodin kaza Iliji: „Ustani pa idi u Sareptu u Sidonskoj; jer sam ondě zapovědio jednoj udovici, da te hrani.“ Ilija podje umah onamo. Došav na vrata gradska, nadje udovicu, gdě upravo kupi drva. Sav iznemogao zamoli ju: „Podajte mi barem malo vode, da se napijem!“ A kad ona podje po nju, vikne on za njom: „Donesi mi, molim te, i zalogaj hlěba!“ Na to će mu ona: „Tako mi Bog pomagao, neimam više ni mrve kruha, samo još šaku brašna u grncu i kaplju ulja u vrču; pa gle, upravo skupih několiko suha drva, da još ono malo sgotovim sebi i sinu svomu, da jedemo, pa onda da umremo.“ „Neboj se“ reče joj Ilija, „idi i sgotovi, kako si rekla; ali najprije izpeci meni kolačić jedan od onoga brašna, pa onda gotovi sebi i sinu svojemu! Jer ovako veli Gospodin: Brašna iz grnca neće ponestati, niti će se uljanica izprazniti do onoga dana, dokle nepusti Gospodin kiše na zemlju.“ Ona ode i učini po rěči Ilijinoj; i počam od toga dana nije nestajalo mûke iz grnca, niti je pomanjkalo ulja u uljanici.

* Za něko vrěme oboli sin udovičin i umre. Tada zavapi Ilija Gospodinu: „Gospodine, Bože moj, daj da se duša ovoga děčaka opet povrati u njegovo tělo!“ Gospod mu usliša molitvu i děčak opet oživi. Sva zanešena od radosti i harnosti reče žena Iliji: „Sad vidim, da si božji čověk, i rěč gospodnja da je u tvojih ustijuh.“

65. Žrtva Ilijina.

* Pošto već nije tri godine i šest měsecih daždilo, zapovědi Gospodin Iliji; „Idi i pokaži se opet Akabu; jer sam naumio, da pustim opet dažd na zemlju.“ Ilija podje. Kad ga Akab smotri, srdito mu reče: „Nisi li ti onaj, što toliko nesreću

donosiš na Izraelce?“ Nu Ilija odvrati: „Nisam ja donio Izraelcem te nesreće, nego ti i kuća otca tvoga, koji ste odustali od zapovědih Gospodnjih i pristali za krivimi bogovi. Ali sazovi sada sve Izraelce na brěgu Karmelu skupa sa onih 450 svetjenikah Baalovih.“ Akab učini tako, jer mu je glad već težko dodijao, pa i sám dodje na brdo.

* Ilija izadje tude pred sav narod i rekne: „Dokle ćete dvostručati (tamo i amo nagibati)? Ako je Gospodin Bog, idite zà njim; ako li je Baal Bog, držite se njega.“ Narod, znajući se krivcem, neprosbori ni slova. Tada će Ilija opet narodu: „Ja sam sám, a svetjenikah Baalovih evo 450. Dajte nam dva bika. Jednoga bika neka oni izaberu, zakolju i na drva metnu, ali neka nezapale pod njim vatre; drugoga ću bika ja spremiti i na drva metnuti; ali ni ja neću podpaliti. I onda zazovite svoje bogove; a ja ću pomenuti ime Gospodina Boga svoga. Koji Bog pošalje vatre na žrtvu, onaj da bude pravi Bog!“ Sav narod odgovori: „Valja predlog!“

* Baalovi svetjenici, obukavši se, što lěpše mogahu, i nakitivši si glave věnci, uzmu jednoga bika te ga zakolju. Zatim sastave oltar i skačući oko njega vikahu od jutra do podne: „Baale, usliši nas!“ Ali nikakva glasa ni odgovora.

Tada jim se Ilija počme rugati veleć: „Vičite jače! Možda je Baal u razgovoru, ili na putu, ili možebiti spava; vičite, nebiste li ga probudili!“ A oni viči, koliko igda mogu, i paraj se po svom običaju noževi i šili, dok jih i krv neoblije. Tako činjahu sve do večera; ali Baal haje i nehaje za njihovu molitvu.

Tada Ilija kaže narodu: „Ovamo k meni!“ Kada mu se primaknu, onda sagradi od dvanaest kamenah oltar, obkopa ga, razcěpa bika na komade, vrže ga na oltar, pa zapovědi, da nanj jednako liju vodu, dok se i obkop vodom nenapuni. Pa se onda stane moliti pred oltarom: „Gospodine, pokaži danas, da si Bog Izraelov, i da sam ja, sluga tvoj, sveto učinio po nalogu tvojem. Usliši me, Gospodine; usliši, da narod ovaj spozna, da si ti Bog, te se k tebi vrati.“ Tada pade oganj s neba te spali žrtvu, drva i kamenje, pače i vodu u obkopu poliza. Narod, kad to vidi, popada ničke na zemlju vičuć: „Gospodin je Bog, Gospodin je Bog!“

* Po tom se Ilija popne na vrh Karmela, poniče k zemljici crnoj i stane se Bogu moliti. I nuto, iz prva se vine oblačić iznad mora. Zatim se nebo smrači i silna se kiša obori na zemlju.

66. Akabov i Jezabelin grèh i kazan.

Akab imadjaše u Jezrahelu palaču. Blizu nje se prostirao vinograd někoga čověka, imenom Nabota. Jednom reče Akab Nabotu: „Daj mi svoj vinograd! Načiniti ću si vrt od njega, kad je tako blizu moje palače. Ja ću ti dati drugi vinograd, ili, ako voliš, onoliko novacah, koliko je vrědan.“ Ali mu Nabot odgovori: „Sačuvaj me Bože, da ti prodajem otčevinu svoju.“ Po zakonu bo Mojsijinu nije se směla otčevina prodavati. Tada se Akab tako razjedi i ozlovolji, da je legao na postelju, okrenuo se k zidu obrazom i nehtio ništa ni okusiti.

Žena mu Jezabel dodje k njemu i upita ga: „Čemu si se tako snuždio, i zašto nećeš da jedeš?“ Akab joj kaže uzrok. Na što mu ona podrugljivo: „To li je dakle sva tvoja kraljevska moć? Ustani samo, pa jedi i budi dobre volje! Već ću ti ja pribaviti vinograd.“ Ona sědne pa napiše poglavarom grada: „Najmite několiko nevaljalacah, koji će krivo posvědočiti proti Nabotu i reći: Pohulio je Boga i kralja. Zatim ga izvedite i kamenujte!“

Učiniše tako. Nevini Nabot bude kamenovan i psi mu krv poližu.

Saznav to Jezabel, reče Akabu: „Uzmi sada vinograd Nabotov za se; jer on neživi više.“ Na to podje Akab u vinograd Nabotov. Ali mu Ilija na zapověd božju dodje na susrět i rekne mu: „Tako veli Gospodin: Ti si krv učinio i tudje dobro krivično pregrabio! Kao što su psi Nabotovu krv polizali, tako neka i tvoju poližu. A Jezabelu neka psi izjedu na zidinah jezrahelskih.“

Rěči se Ilijine izpuniše na dlaku. Akab bude tri godine zatim u někoj bitci smrtno ranjen. Da svoje ohrabri uztraja do kraja na bojnih kolih svojih proti neprijateljem, a krv mu je iz rane curila amo tamo po kolih. Peruči mu po smrti kola, lizahu psi krv njegovu. Malo zatim posta Jeho kraljem i dodje u Jezrahel. Čuvši Jezabel za dolazak njegov, naliči si obraz lěpilom, nakiti glavu i nagne gledati kroz prozor prama gradskim vratam, na koja je Jehu upravo ulazio. Opaziv ju on, poviče dvoranikom, koji stajahu kraj nje: „Dolě s njom!“ I baciše ju. Krv je njezina gradske zidine poprskala, kopita ju konjska svu razgazila, a psi su došli i žderati se je prihvatili. Kad ju Jehu po gostbi zapovědi zakopati, ništa je više nepreosta, van lubanja, ruke i noge.

67. Bog šalje proroka Elizeja.

* * Po božjoj zapověsti postavi Elija Elizeja sebi za naslědnika. Ovaj vidě, kako je Bog u oluji najposlě uzeo Iliju na ognjenih kolih s ognjenimi konji u nebo. Duh i divna sila Ilijina predje od sele nanj.

* * Iduć jednom Elizej u Betel, gdě se zlatnomu teletu klanjalo, rugahu mu se razuzdana děca vičuć: „Idi der amo, ćelavče, idi der amo, ćelavče!“ On se okrene i zaprěti jim se u ime gospodnje. U onaj čas dodju dva meděda iz šume te raztrgnu 42 děce.

† Něko vrěme iza toga izlěči Naamana, bogata i hrabra vojvodu kralja sirskoga, na čudan način. Naamana se naime prihvatila guba. U njega pako služaše Izraelka děvojka, koju su razbojnici u Siriju doveli. Ova jednoč reče Naamanovici: „O da je momu gospodaru otići k proroku u Samariju, doista on bi ga od gube izlěčio!“ Naaman čuvši to, odputova na kolih i konjih onamo. Stigav Elizeju pred kuću, poruči mu

ovaj preko sluge svoga: „Idi te se okupaj sedam putah u Jordanu, pa ćeš biti čist!" To razsrdi Naamana te reče: „Ja mišljah: on će pristupiti k meni i zazvati ime Boga svoga, te me izlěčiti. Čemu u Jordanu da se perem? Nisu li naše rěke sirijanske bolje od svih vodah izraelskih?"

† Krenuv ovako zlovoljan natrag, pristupe k njemu sluge njegove veleć mu: „Otče! da ti je prorok kazao težka što, ti bi doisto učinio. Kamo više valja da ga slušaš, gděno ti samo reče: Okupaj se, pa ćeš biti čišt." — Tada sidje i okupa se u Jordanu sedam putah, te se očisti. Po tom se vrati k čověku božjemu i rekne mu: „Doista, sada znam da neima drugoga Boga van Boga Izraelova! Molim te dakle, uzmi ovaj dar od sluge svoga." Ali mu Elizej odgovori: „Tako mi Gospoda, neprimam ništa." I premda ga je Naaman živo saletio, ipak ga nemogaše sklonuti, da štogod primi.

† Ali kad Naaman već prevali komad puta, nagne za njim Giezi, sluga Elizejev, i rekne mu: „Evo ti poručio moj gospodar: eto dodjoše iz nenada dva sina proročka, podaj za nje talenat *) srebra i dvoje stajaće haljine!" Naaman mu od-

*) Talenat srebra vrědio je od prilike 1500 stot.

govori: „Bolje će biti, uzmi dva talenta." Vrativ se Giezi s darovi, sakri jih i unidje gospodaru svomu. Ali mu stane Elizej: „Odkuda si došao, Gieze?" On odgovori: „Sluga tvoj ni neběše nigdě." Sav razjaren nad bezsramnom lažju prihvati Elizej: „Misliš, da nisam vidio u duhu svom, kad je čověk sišao s kolah preda te? Sada imaš srebra i oděla, da si nabaviš maslinikah i vinogradah, ovacah i govedah, slugah i služkinjah; ali će i guba Naamanova doći na tebe i držati te se do věka." Tada Giezi izidje od njega sav savcat gubom posut.

† Takovimi čudesi i proročanstvi svidě se Bogu još i više putah proroka Elizeja ověrodostojiti i proslaviti. Nego najveća slava zapade Elizeja po smrti njegovoj. Něko vrěme po smrti njegovoj napadnu zemlju inostrani razbojnici. A několiko je ljudih upravo zakapalo mrtvaca kraj groba Elizejeva. Smotrivši na jedan put razbojnike bace od straha mrtvaca u grob Elizejev. Tek što se je mrtvac taknuo kostih prorokovih, oživi na novo i usta na noge.

68. Prorok Jona navěšta pokoru neznabožnomu grada Ninivi (826 pr. Is.).

* Poslě smrti Elizejeve podiže Bog proroka Jonu, da i poganom izkaže milosrdje. Velika Niniva, velegrad asirskoga kraljestva, bijaše se naime podala svim opačinam. S toga proslovi Bog Joni: „Ustani i kreni u Ninivu i navěštaj ondě pokoru; jer njihova je zloća doprla do mene." Ali Joni nebude to ugodno; jer bi mu bilo milije, da je Bog upropastio Ninivu sbog grěhah njezinih. Zato podje k moru i sědne u ladju, koja je u Španjolsku plovila, da bi tako izběgao Gospodinu. Tada Bog podiže strašnu oluju, rekao bi, skršiti će se ladja. Brodari, da ju olahkote, pobacaju sve, što je bilo teže, u more. U toj stisci svaki stane vapiti svojega Boga u pomoć. A Jona ležaše na dnu ladje i tvrdo spavaše. Tada vikne nanj krmilar: „Kako još možeš tako tvrdo spavati? Ustaj i zazovi Boga svoga, nebi li nas se spomenuo, te nas izbavio." Brodari pako rekoše jedan drugomu: „Hajde da bacimo kocku, da vidimo, s koga je ova nesreća, što nas stiže." I baciše kocku, a ona pade na Jonu. Jona sada izpovědi ljudem grěh svoj i reče: „Bacite me u more; jer znam, da vas je s mene snašla ova oluja." Izprva mu se htědoše ljudi smilovati, te pritisnuše veslati, da ga izvezu na kopno; ali jim se nedade; jer se je more sve više nadimalo. Tada najposlě spopadnu Jonu i bace ga u more;

a more se umah umiri. U isti onaj čas dade Bog, te dopliva grdna riba, koja Jonu proguta. Tri dana i tri noći bijaše Jona ribi u trbuhu, i tu se Bogu moljaše za pomoć. Uslišan bi; na zapověd gospodnju izbaci riba Jonu tretji dan na kopno.

* Tada po drugi put reče Bog Joni: „Idi u Ninivu i navěštaj ondě pokoru!" Tada se Jona digne i podje još dan hoda te unidje u Ninivu i stane vikati: „Još četrdeset danah, pa Niniva propade!" Stanovnici pověruju prětnji gospodnjoj, te zaposte i obuku veliko i malo haljine-pokornice. I kralj se ogrne u pokorničko oděl0, pospe se pepelom i razglasi Ninivom: „Svatko se vrni sa zla puta svoga; nebi li nam Gospod oprostio, da nepoginemo." Pa izbilja, Bog kada vidi, da su se Ninivljani povratili s grěšnih putevah svojih, smiluje se i odvrati bědu, kojom jim se běše zagrozio.

* Metjutim Jona izidje iz grada i sědne prama iztoku sunca, izgledajuć, što će biti od grada. A kad vidi, da je Bog grad poštedio, vrlo mu bude žao. Tada mu Bog naumi bělodano pokazati, kako je to nepravedno. Bog naime dade te iznad Jone uzrasta bršljan, i načini mu sěnicu nad glavom. Tomu se Jona vrlo obraduje. Nu drugi dan pusti Bog crva u biljku, koj ju podgrize te usahne. A kad po tom sunce ograne, napusti Bog někakov žarovit větar, te sunce peci Jonu, da malo neugine. Od same zlovolje poželi sada Jona već i smrt. Nu sada mu Bog rekne: „Tebi je toliko do biljke, koje nisi ti odgojio, nego je sama jednu noć nikla, a drugu usahla; a meni da nebude žao Ninive, velike varoši, u kojoj ima više od 120.000

ljudih, koji još neznadu, koja jim je ruka desnica, koja li lěvica, a suviše još onolika životinja?"

† Trodnevni boravak Jonin u trbuhu ribinu i njegov izlazak nakon tri dana znamenovaše trodnevni počinak Isusu u grobu i njegovo tretji dan uzkrsnutje.

69. Propast kraljestva izraelskoga. (722 pr. Is.) Tobija u robstvu asirskom.

* * Gospodin nepresta šiljati Izraelcem svetih prorokah, koji jim i rěčju i priměrom navěštahu pokoru; ali uza šve to bivahu Izraelci sve više bezbožniji, te se sve većma podavahu poganskim opačinam. Zaludu jim se prětjahu proroci strahovitimi kaznami božjimi. Tada najposlě već nestane Bogu trpljivosti, te se obori njegova kazan grozovitim načinom. Salmanasar kralj asirski, bane iz nenada sa silnom vojskom, i obsedaše Samariju tri godine, osvoji ju i odvede većinu stanovnikah kraljestva izraelskoga u Asiriju u robstvo.

† Naměsto odvedenih Izraelacah ponaseli Salmanasar neznabožne narode u opustělu zemlju. Ovi se sve većma izměšaju s preostalimi prvoselci, i najposlě budu s njimi jedan narod. Onaj dio naroda, što je obitavao na sěveru, nazove se Galilejci, a ovaj na jugu prozove se po někadanjem glavnom gradu Samariji Samaritanci. Žitelji onostran Jordana zadobe ime stanovnikah od Peree. *) Věra Samaritanacah bijaše směsa od poganstva i židovstva, zato i omrznuše vrlo stanovnikom kraljestva Jude, koji se, njim za razliku, rado nazivahu Judejci.

† Zarobljenici asirski nikada se više nevratiše natrag, te kraljestvu izraelskomu bě konac za uvěke. Ali Bog ni ovih nevoljnikah neostavi bez dokazah svoje ljubezljive providnosti. Jedan od najlěpših podaje nam pověst bogobojnoga Tobije. On je već za mala, dok još bijaše u kraljestvu Izraelu, běžao družtvo bezbožnikah, te je věrno obdržavao zapovědi gospodnje. Zato mu sada Gospod dade te steče milost u Salmanasara, tako, da mu je ovaj dozvolio ići, kamogod bi htio. A on bi obilazio sve, koji s njim zajedno robovahu, pa jih opominjao i těšio. I od svoga jim je imetka davao, hraneć gladne i oděvajuć gole.

† Salmanasar medjutim umre, a město njega postane sin mu Senakerib kraljem. Ovaj nije Bio Tobiji privržen, već je

*) Vidi zemljovid.

progonio Izraelce i mnoge dao poubijati. Ali se Tobija više bojaše Boga nego kralja, te sakrivaše tělesa pomorenikah u kući svojoj, pa jih oko ponoći pokapaše. Kad se to kralju javi, zapovědi on, da ubiju Tobiju; i još mu otme sav njegov imetak. Tobija poběgne sa ženom i sinom svojim, i sakrije se. Poslě 45 danah ubiju kralja sámi njegovi ljudi. Tada se Tobija opet povrati kući svojoj, i opet mu se dade sav njegov imetak.

† Ali progonstvo Izraelacah još nije bilo sasvim prestalo. Tobija sve malo po malo razpoklonio gotovo sav svoj imetak, i pokapao pogubljenike kao i prije. Jedan se dan od pokapanja vrati sav umoran kući. Legne uza zid i zaspi. U to mu padne iz lastavičina gnězda vruća balega na oči, te oslěpi. Ali Tobija nejadikovaše proti tomu, nego uztraja postojano u strahu božjem, te još i hvaljaše Bogu za nevolju sve dane života svoga.

† Žena mu Ana idjaše svaki dan tkat i hranjaše ga dělom rukuh svojih. Jedan dan donese ovnića kući, što ga je osim svoje platje bila dobila na poklon. Nu Tobija posumnja, dà li ga je i sám darovnik stekao poštenim načinom, te onako nježne duše, kako bijaše, reče: „Gledajte, da nije možda ukradeno! Vratite ga gospodaru natrag; jer sačuvaj Bože, jesti kradjevine ili se je taknuti!“ Na te se rěči razsrdi njegova inače dobra ali malo nesmotrena žena i stane ga koječim koriti. A on samo uzdiši i Bogu se moli.

70. Razstanak staroga i put mladoga Tobije.

† Pritisnut raznimi nevoljami, nemišljaše Tobija drugo, van da će ga skoro samrt naći. Zato si pozove sina k sebi i još mu za razstanak poděli vele poučnih opomenah.

† „Sinko moj!“ veljaše mu, „kad mi Bog dušu k sebi uzme, onda mi pokopaj tělo. Štuj mater svoju sve dane života svoga i misli na to, koliko je pogibeljih pretrpila za te! Pa kad jednoč umre, onda ju ukopaj do mene.“

„Sve dane života svoga imaj Boga na pameti, te čuvaj ikada privoliti na grěh kakov i smetnuti s oka koju od zapovědih njegovih!“

„Čuvaj se, sinko, osobito svake nečistoće i nedaj nikad oholosti, da ti zavlada ćutili ili rěčmi, jer s njom je začela sva poguba.“

„Tko ti što uzradi, odmah mu podaj platu! Gledaj, da nikada drugomu neučiniš, što nećeš, da tebi drugi učini!“

„Děli milostinju od imetka svoga! Imaš li puno, uděli mnogo; imaš li malo, i od toga maloga rado podaj!“

„Slavi Boga vazda, te ga moli, da ti ravna puteve tvoje. Neboj se sinko! Mi živimo istina siromaški; ali ćemo ipak mnogo dobra dostati, ako se budemo Boga bojali, sve grěhe běžali i dobro činili."

† Sin odgovori tronutim srdcem: „Otče! Sve ću učiniti, što-si mi naložio."

† Nakon tih opomenah pošalje Tobija sina svog u vrlo udaljeni grad Rages, da tu utěra jedan zastarěli dug. Ali mladi Tobija, prije nego će otići, potraži putu věšta pratioca. Izišav s tom naměrom, obre se pred njim krasan mladić već zasukan i gotov za put. Bijaše angjeo Rafael. Ali Tobija neznadjaše, da je to angjeo bio. On ga pozdravi i upita: „Mladiću dobri, znaš li za put, koj u Rages vodi?" On mu odgovori: „Znam." I mladi ga Tobija povede k otcu svomu. A ovaj rekne: „Pak bi li ti htio odvesti sina moga Gabelu u Rages?" Mladić odvrati: „Hoću ne samo da ga onamo odvedem, nego i natrag da ga dovedem." Na to će starac obojici: „Srětno dakle putovali; Bog bio s vami na putu vašem i angjeo vas njegov pratio!"

† U večer prvoga dana dodju zajedno k rěci Tigrisu. Pošav tamo Tobija, da si noge opere, ogromna riba sunu na polje i htěde ga proždrěti. Tobija se poplaši i vikne: „Gospodine hoće na

mene!" Angjeo mu rekne: „Spopadni ju samo junački za čeljusti, te ju izvuci!" Tobija ga posluša, te izvuče ribu na kopno.

Onda mu kaže angjeo: „Razčini ribu; a srdce, žuč i jetra spravi: jer se rabe za lěk.“ Tobija posluhne savět. Zatim svari ribu; što nepojedoše, ono nasoliše i uzeše sobom na put.

† Došavši u jedan grad, reče Tobija: „Kamo ćemo se svratiti?“ Angjeo odgovori: „Tu je čověk imenom Raguel, tvoj rodjak; on ima samo jednu kćer, po imenu Saru. Zamoli ju u otca i dat će ti ju za ženu.“ Tobija će na to: „Čujem, da je imala već više muževah, koje sve někakov zloduh podavi. Strah me je, da se to i meni nedogodi, pa onda bih, budući jedinac u roditeljah, spravio jih od tuge pod zemlju.“ Ali mu angjeo odvrati: „Kazati ću ti, koji su to, nad kojimi vrag ima vlast: to su oni, koji tako stupaju u ženitbu, da Boga izrinu iz srdca i samo svojoj pohoti ugadjaju. Ti pako, kad se oženiš s njom, probavi tri dana u molitvi, te ćeš tako odagnati zla duha.“

† I tako zakrenuše k Raguelu. Ovaj, očitovav mu se Tobija, dočeka jih veselo, savije se plačuć Tobiji oko vrata, izljubi ga i reče: „Blagoslovljen bio, sinko moj; ti bo si děte vrlo čestita muža.“ S njim i Ana, žena mu i kći Sara udare u plač. Na to zapovědi Raguel, te se prigotovi gostba. Ali kad jih stane nuditi, da sědnu za ručak, reče Tobija: „Niti ću što jesti niti piti, dok mi neizpuniš prošnje te mi daš Saru, kćer svoju, za ženu.“ Raguel se čas uztezao. Ali ga angjeo podgovori: „Nekrati se je dati; jer se boji Boga.“ Raguel dakle pristane i uzam desnicu kćerinu, položi ju u desnicu Tobijinu te reče: „Bog Abrahama, Izaka i Jakoba bio s vami, te vas sdružio i obdario blagoslovom svojim!“ Po tom sědnu za stol. Tobija sa Sarom provede tri dana u molitvi i zla duha nestane. Na molbu Tobijinu otide angjeo u Rages, i digne tu zaostale novce.

71. Tobijin povratak.

† Pošto jur mine 14 danah, reče Raguel Tobiji: „Ostani još koje vrěme kod mene!“ Nu Tobija mu odvrati: „Znam, da mi otac i mati broje dane, te se staraju za menom.“ Tada Raguel dade Tobiji Saru i polovinu od svega svoga imetka i reče: „Sveti angjeo gospodnji bio na putu vašem s vami, te vas izpratio zdrave kući.“ A kad budu već na polak puta, pohiti Tobija s Rafaelom napred, a Rafael mu rekne: „Kad kući prispiješ, potegni otca žučju ribjom, što ju sobom nosiš, po očijuh, i opet će viděti světlo božje i tebe gledeć radovati se.“

† Medjutim stanu roditelji Tobije iz sve duše jadikovati, što ga tako dugo neima. Majka mu je neprestano plakala i govorila: „Ah, sinko moj! Čemu te poslasmo u tudjinu, tebe, světlo očijuh naših, palicu starosti naše, utěhu života našega i nadu potomstva našega; tebe nebismo bili směli poslati od sebe.“ Zalud ju je Tobija těšio: ona se nije nikako mogla utěšiti. Dan na dan bi iztrčala na cestu i sědila na njoj ili bi se popela brěgu na vrhunac, odakle je mogla sve na okolo zaokružiti očima. Tada něgda smotri si ljubeznoga sina iz daleka i u onaj ga tren upozna. Onda odskače k mužu svomu i poviče: „Eto sina, ide!“ Tek što to izusti, već i pseto, što ga je bio sin poveo sa sobom, dodjipa mašuć amo tamo repom. Tada iztrči slěpi otac jednomu děčku o ruci sinu svomu na susrět, zagrli ga i poljubi, te on i žena mu udri u plač od radosti. A i sin se vrlo obveselio, osobito što je dragoga otca još našao ne samo u životu, nego i u dobru zdravlju.

† Zahvalivši se po tom i poklonivši Bogu, pomaza Tobija otcu svomu oči žučju ribjom. Za polak sata stane mu mrena silaziti, poput kožice jaječje, te opet progleda. Tada svi stanu Boga slaviti i Tobija rekne: „Slavim te, Gospodine Bože Izraelov, što si me kaznio i opet izlěcio; jer eto opet vidim sina svoga.“ Sedam danah iza toga dodje i Sara, te veselju nebi ni kraja ni konca.

† Mladi Tobija sada pripovědi roditeljem svojim sva dobročinstva, što mu jih je izkazao angjeo. Istina, nije mu moguće — završi — dostojno nagraditi dobročinah; ali te molim otče: oprosi ga, možda se ipak udostoji, da od svega, što smo doněli sobom, uzme polovicu.“ Pozovu ga dakle i stanu moliti. Ali on reče: „Hvalite Boga na nebu, što vam je izkazao milosrdje. Molitva je s postom i milosrdjem bolja, nego li sgrnuti blago od zlata. Kad si molio uza suze, i mrtvace pokapao, iznašah ti molitvu pred Gospodina. Pa buduć da si bio ugodan Gospodu, morala je doći kušnja, da te prokuša. A mene je Bog poslao, da tebe izlěčim, i Saru da oslobodim od vraga; ja bo sam Rafael, jedan izmedju angjelah, koji stoje pred Bogom.“ Čuvši to, uzdrhtju i popadaju ničice na zemlju. A angjeo jim rekne: „Mir vam, nebojte se! Po božjoj sam volji bio kod vas; njega hvalite, njemu pěvajte slavu!“ To rekav, nesta ga izpred njihovih očijuh. A oni slavljahu Boga i pripovědahu sva njegova čudesa. Otac i sin življahu iza toga još mnogo godinah u veselju, a najposlě umru spokojno i blaženo.

II. Propadanje kraljestva Jude.

72. Proroci Joel i Mikea. (790 do po prilici 730 pr. Is.).

I medju obitavaoci kraljestva Jude dade Bog te su ustajali mnogi proroci, potičući narod iz svih silah na pokoru. Stanovnici kraljevine ove često bi se i sbilja obratili skrušeno k Bogu, te mu opet služili iskrenim srdcem. Nu žalibože, služba jim obično bijaše samo kratkotrajna. Zato i njim stanu proroci tužnim srdcem navěštati strahovite kazne božje, koje bi se imale u brzo oboriti na nje; pa tako sva utěha bijaše misao na budućega spasitelja, koga jim je Bog sve jasnije stavljao pred oči.

Tako je n. p. govorio prorok Joel:

„Čujte to, starci vi, i primite k srdcu svi stanovnici zemlje; zatrubite trubljom na Sionu i jadikujte na svetom brdu božjem! Dan gospodnji dolazi i već je blizu: dan tmine i nepogode. Eto ulazi u zemlju narod, snažan i nebrojan; pred njim proždirući oganj, a za njim harajući plamen, i iz kuće božje uzeti će se žrtve jestnice i pitnice. S toga razderite srdca, a ne oděla svoja, te se obratite Gospodinu Bogu svomu. Svetjenici neka plaču i viču: Gospode pomiluj narod svoj! A Gospodin odgovara: Ja ću narodu svomu opet biti milostiv. Sbiti će se zadnjih danah, tada ću duh svoj izliti vrhu sve puti.

Slično proricaše prorok Mikea.

„Čujte to, knezovi kuće Izraelove, kojim je omrznula pravica, te napunjujete Jerusolim krvničtvom. Sbog vas će biti Jerusolim hrpa kamenja, a brdo Sionovo glavica šumska. Nu ipak će se u zadnje vrěme dogoditi, da će brdo kuće gospodnje stajati na vršku brdah, te će k njemu grnuti narodi. Ti Betleheme Efrato, nisi nipošto najmanja medju kneževskimi gradovi Judinimi; jer će iz tebe proizići vladar Izraelov, koj izhodi od početka od věka.“

73. Kralj Ozija pača se u svetjenstvo i bude gubom kažnjen. (780 pr. Is.)

† Medju ono malo dobrih vladarah kraljestva Jude spadaše i kralj Ozija, koj je 52 godine kraljevao. On je dugo činio, što je bilo pravo Gospodinu. S toga je i Gospod bio s njim u svih njegovih dělih. Nu s velike se sreće žalibože najposlě uzoběsti, te se drzne uměšat se u istu svetu službu svetjeničku. Jedan dan podje u hram gospodnji i htěde priněti u svetištu propisanu žrtvu kâda. Svetjenici, njim na čelu prvosvetjenik Azarija, opru se tomu i reknu: „Nije to tvoj posao, Ozijo, da zapljuješ kâd Gospodinu. To patri jedino svetjenike, koji su za tu službu posvetjeni. Idi iz svetišta i nepreziraj ga; jer tim nećeš počastiti Gospodina Boga." Tada se Ozija razpali, te stane prětiti svetjenikom kadilom u ruci. Ali u taj ga čas posu guba, te mu se pomoli na čelu, da je svatko mogao viděti. S užasom zaměti prvosvetjenik i ostali svetjenici znak kazne božje na njem, te ga stanu těrati iz svetišta. A on i sám iztrči brže bolje sav prepadnut s běde, koju udilj poćuti na cělom tělu. Da drugih neokuži, moradjaše u samotnoj kući nasamo stanovati. U toj samoti osta do smrti; jer ga guba više neostavi.

74. Proročanstva Izaije. (760 do oko 700 pr. Is.)

Stanovnici kraljestva Jude bijahu već ono vrěme, dok je još kralj Ozija ponizno služio Gospodu, podani svakovrstnomu krivoboštvu. S toga Bog pošalje sada velikoga proroka Izaiju. Ovaj prореče nevěrnomu narodu uzdrmajućimi rěčmi svakojake kazne, koje su kasnije grozovitom točnostju stigle. Osim toga mu Bog o budućem spasitelju toga toliko i tako točno očitova, da bi se sada, čitajuć mu njegova proročtva, dalo pomisliti, da je živio za spasitelja, a ne 700 do 800 godinah prije njega. On n. p. proreče:

„Gle, děvica će začeti i poroditi sina, komu će se naděnuti ime Emanuel (Bog s nami)."

*„Mladica će niknuti iz koréna Jessina *) i duh će gospodnji boraviti na njoj, duh mudrosti i razuma,*

*) Jesse = Isai.

savěta i jakosti, znanosti i pobožnosti, i duh straha božjega napuniti će ju.“

„Děte nam se rodilo, sin nam se poklonio, komu na ramenih počiva gospodstvo i komu je ime: Čudotvorac, savětnik, B o g, silan junak, otac budućnosti, poglavica mira.“

„Razléga se glas vapećega u pustinji: Pripravite put gospodnji, poravnite staze Boga našega. Svaka dolina neka se uzvisi, a svako brdo i brěžuljak neka se snizi, što je grbavo neka se izpravi i hrapavi putevi neka se uglade.“

„Duh je gospodnji nada mnom. On me pomaza i posla, da propovědam siromahom, da lěčim one, koji su skrušena srdca, da navěštam uznikom spas, slěpcem vid i da oznanim platnji dan.“

„Sám će Bog doći te vas spasiti. Tada će se slěpim otvoriti oči, gluhim uši, tada će hrom proskakati kao jelen, a němu će se razrěšiti jezik.“

„Tělo sam svoje podao bijućim, a obraza nisam sakrio od onih, koji huljahu i pljuvahu na mene.“

„On će biti žrtvovan, jer je sám htio; voditi će ga poput jagnjeta na stratište, pa neće ni otvoriti ustijuh.“

„Narodi će mu se moliti, i grob će njegov biti slavan.“

75. Pobožni kralj Ezekija. (728—699 pr. Is.)

Jedna od najgroznijih kaznah snadje Judejce pod kraljem Akazom. On je istu svoju děcu žrtvovao Moloku, bogu ognja, sve posudje hrama razlupao i zatvorio vrata na njem. Tada ga Bog preda u šake neprijateljem njegovim, te u jedan dan bude pobijeno 120.000 mužkaracah, a 200.000 ženah, sinovah i kćerih bude zarobljeno.

Akaz umre nedugo za tim. Tada zasědne na prěstol njegov pobožni sin Ezekija. On dade porušiti oltare kumirah, otvori opet vrata od hrama, sakupi svetjenike i reče: „Posvetite se i očistite kuću gospodnju! Otci su ju naši zapustili, vrata zatvorili, světiljke pogasili, kâda nezapaljivali, i neprinosili žrtavah paljenicah u svetištu gospodnjem. Zato se i razlila srdjba gospodnja nad Judom i Jerusolimom, te su nam otci naši poginuli od mača.“

Blagoslov je gospodnji očevidno pratio svaki korak ovoga pobožnoga kralja, te Juda pod njim nanovo procvate. Poslě několiko godinah dogodi se ipak, te dodje Senakerib, kralj asirski, sa silnom vojskom i obkoli Jerusolim. Tada Ezekija podje u hram, te se stane moliti. I svetjenike pošalje u haljinah pokorničkih k Izaiji, moleć ga, da i on zazivlje Boga na pomoć. Ali Izaija mu poruči: „Neboj se, Gospod ti je uslišao molitvu. Kralj će se asirski vratiti u svoju državu, i ondě će poginuti od mača." Još one iste noći dodje angjeo gospodnji i pomori u taboru asirskom 185.000 momakah. S grozom ugleda Senakerib tolike lešine, odustane bezodvlačno od obsade, te se vrati sa sramotom u zemlju svoju. Došav onamo, ubiju ga mačem sami njegovi sinovi.

U to se vrěme Ezekija na smrt razboli. Po nalogu božjem dodje k njemu Izaija i rekne mu: „Uredi kuću svoju; jer ćeš umreti." Tada se Ezekija poplaši, obrati pouzdano lice prama hramu i stane se uza suze moliti: „Gospodine, spomeni se, kako sam ti iz svega srdca služio, čineć ti, što je tebi ugadjalo." Pouzdanje ga njegovo neprevari. Jer netom izadje Izaija iz kraljevske palače, kad mu se već i javi Gospodin veleč mu: „Vrati se natrag, i reci Ezekiji u moje ime: Pogledah ti na suze i uslišah molitvu. Za tri ćeš dana već poći zdrav u hram gospodnji, i produžiti ću ti život još za 15 godinah." Kao što obeća Gospod, tako i bude. Ezekija umre 15 godinah kasnije iza srětne i presrětne vlade.

76. Judita.

† Stanovnici kraljevine Jude iza kratke pokore naskoro opet zaborave Gospodina. Tada pošalje Gospod na nje strahovitu kazan, koja bi bila zatrla čitavo kraljestvo, da nebude junačtva jedne svete žene. Běše naime došao asirski vojvoda Holoferne sa silnom vojskom, da poput mnogih drugih narodah, koje već podjarmi, i Judejce podvrgne kralju asirskomu. Holoferne běše već predobio sve gradove i tvrdje na okolo i divljom si okrutnošću izkalio srdce na jadnih stanovnicih njihovih. Tada se utabori i pred gradom Betulijom i odvrne svu vodu stanovnikom tako, da je medju njimi zavladala strahovita nevolja, te su odlučili, ako jim nakon pet danah nedodje pomoć, predati grad.

† To dočuje něka pobožna udovica, imenom Judita, koja uprkos svomu blagu i lěpoti življaše sasvim na pustinjačku i

pokorničku. Razžaljena sva nad nevoljnim narodom svojim otide k starěšinam gradskim, obodri jih i reče im napokon: „Ponizimo se pred Gospodinom, pa će on zasramiti nepriatelje naše. Bičevi nas gospodnji stižu, da se popravimo, a ne da poginemo.“ Starěšine joj odgovore: „Sve, što reče, živa je istina. Moli se dakle za nas; jer si sveta žena.“ Onda unide Judita u svoju bogomoljnicu, opepeli glavu, padne ničice pred Gospodinom i stane ga moliti.

† Gospod ju usliša i saobći joj, kako bi mogla osloboditi narod svoj. Gotova izvesti dělo, ustane, svuče ruho pokorničko, kojim se oděvaše, namaže se i nakiti se najlěpšom napravom i podje sa služkinjom u tabor asirski. Tu, kad ju dovedu pred Holoferna, dopade se njemu i dvoranikom njegovim, te Holoferne misleć, da je ona odběgla narod svoj, naloži sobarom svojim, te joj dadu na volju šetati amo tamo po taboru. Četvrti pako dan pozove Holoferne častnike vojničke na veliku gostbu. Tu on bude za stolom veseo, te se tako nakiti vinca, da je morao leći na postelju, gdě je i usnuo. Gosti nastavivši do tvrde noći pijanku, razidju se po tom. U taboru je sve naokolo spavalo kano poklano. Ovaj trenutak upotrěbi Judita za ratnu varku. Ona se naime došulja, k postelji Holofernovoj, pomoli se na tiho suze roneć i reče: „Objači me Gospodine u ovaj čas!“ Zatim odrěši mač Holofernov, koj je visio na jednom stupu, izvadi ga iz koricah, spopadne Holoferna za vlasi, zasěče ga dva puta u vrat, i odsěče mu glavu. Po tom ju dade služkinji,

koja ju čekaše vani, i rekne joj, da ju turi u pripravljenu zato vrěću.

† Poslě toga otide iz tabora u grad, sazove narod, pokaže mu glavu Holofernovu i rekne: „Hvalite Gospodina, koj neostavlja onih, koji se uzdaju u njega, koj neprijatelja naroda svoga pogubi mojom rukom! Tako mi Bog pomogo, njegov me je sveti angjeo na polazku i povratku i za moga boravka u dušmanskom taboru štitio, i Gospod nedopusti, da ja, službenica njegova, budem oskvrnuta.“ Tada svi popadaju i poklone se Gospodu, a Ozija, knez naroda onoga, reče: „Blagoslovljena kćerko Gospodinom mimo svih ženah na zemlji,“ Onda uza strašnu viku navališe na Asirce. Zaludu su ovi kušali probuditi vojvodu svoga svakojakim štropotom, što ga počiniše pred šatorom njegovim. A kada se najposlě usude unići pod čador, to opaze s užasom, gdě bez glave leži na zemlji, sav obliven krvlju. Na taj pogled nagnu svi brže bolje u běg. Iz svega se srdca radujući čudnovatoj izbavi, udare svi Betuljani u jedan glas hvaliti Juditu, govoreći: „Ti si slava Jerusolima, ti radost Israela, ti čast naroda našega!“ Po tom slavljahu tri měseca svetkovinu ove poběde. A Judita izadje na glas po cělom Izraelu. Kad je pako starověčna umrla, sav je narod žalio za njom.

† Judita bijaše, sve ako i slabašan pralik Marije. Ova bo je nesravnivo sveta, te je po svom božanskom sinu slavno nadvladala běšnoga nepriatelja svega čověčanstva. Zato ju i blagoslivlju angjeli i ljudi više nego ikoju od njezina spola.

77. Propast kraljestva Jude (588 pr. Is.). Daniel u robstvu babilonskom.

* * Na poslědku već i kod Judejacah nemogahu ništa opraviti šibe gospodnje. Oni se podaše svim opačinam krivobožtva. Dapače su već dotle bili okorěli, da su proroke gospodnje kojekako progonili, a mnoge i ubili. Tada i za nje već dospě dugotrpnost božja. Upravo onako, kao što bijaše prorok Izaija proreko, stiže jih na jednom poguba. Godine 606 pr. Is. dodje Nabukodonozor, kralj babilonski, sa silnom vojskom na Jerusolim, prisili ga na predaju i odvede kralja i najodličnije gradjane u Babiloniju u robstvo. A kad zaostali 16 godinah kasnije ustanu u svom slěpilu proti Nabukodonozoru, prispije on sa još silnijom vojskom, osvoji Jerusolim nakon podrugogodišnjega obsědanja, dade odvesti sve stanovnike od cěle zemlje

do několiko njih u robstvo; a grad i hram, iz koga je sve posudje bio izvadio, dade zapaliti. Strašno li bijaše pogledati razvaline toga někoč tako veličanstvenoga grada! Još se i sada čověku srdce trese, kad čita, jadikovke, koje je prorok Jeremija izpěvao na pogled ovih razvalinah.

† „Ah," vapije, „kako tuguju putevi k brdu Moriji, što nitko više nedolazi na blagdan. Sva vrata grada razbijena a svetjenici njegovi uzdišu, děvice su mu bez naprave, a njega sama obhrvaše jadi. O vi svi, govori on, koji prolazite putem, gledjite i vidite, ima li bola, kao što je moj bol. Svi, koji prolaze putem, sklapaju od straha ruke i mašu glavom, govoreći: „To li je krasna varoš, uzor lěpote, radost cěle zemlje?"

* * Sva je srěća bila, te je sa zarobljenici i sám Nabukodonozor u obće blago postupao. Medju njimi bijaše i više mladićah kraljevskoga i kneževskoga roda. Kralj naredi, te se najvěštiji i najuljudniji od njih izaberu za njegovu službu i da se hrane od njegova stola. Medju odabranici bijahu Daniel, Ananija, Misael i Azarija. Ovi odlučiše nejesti kraljevih jelah; jer su u židovskom zakonu stanovita jela bila zabranjena. Zato zamole nadsobara, da jim daje samo povrtje za jelo i vodu za pilo. Sobar bijaše gotov uslišati jim prošnju. „Ali," kaže, „bojim se kralja; jer ako vam nadje lica mršavija nego u drugih mladićah, moglo bi me to glave stajati." Daniel ga još jednom zamoli: „Kušaj de samo deset danah! Onda ti prosto učiniti s nami, što ti volja." Sobar mu izpuni prošnju. I gle, lica njihova bijahu rumenija i punija nego u svih ostalih mladićah, koji se hranjahu kraljevimi jeli. Konobar jim dakle i nastavi davati samo povrtja i vode. A Bog jih obdari dubokim umljem i mudrostju.

* * Kad je pako prispělo vrěme, u koje su imali doći pred kralja na ogled, odvede jih nadkonobar k Nabukodonozoru. Ovaj se stane s njimi razgovarati, te pronadje, da nijedni nisu tako věšti i mudri, kao ovi. Zato jih kralj uzme sebi za sluge.

78. Daniel izbavlja nevinu Suzanu.

Medju Židovi, koji su robovali u Babilonu, bijaše i někí Joakim. Ovaj je imao ženu, S u z a n u po imenu, koja bijaše vrlo lěpa, ali zajedno i bogoljubna. Židovi bi se kod Joakima obično sastajali, jer je bio izmedju svih najznatniji. Tu su držale i dvě starěšine sud. Ovu su dvo-

jicu malo prije toga, držeći jih za pravične ljude, bili izabrali za sudce; ali u istinu bijahu oni veliki zločinci. Joakim imadjaše blizu svoje kuće voćnjak, pa kada bi se narod o podne razišao, odilazila bi Suzana onamo šetat. To znadjahu ona dva zlikovca. Zato se jedan dan sakriju. Pa kad Suzana po svom običaju dodje u voćnjak, iztrče oni brzo pred nju i zaištu od nje, da njim za volju učini težak grěh: ,,Ako nećeš,'' dodadu, „okrivit ćemo te, da smo te zatekli na zlu činu." Tada uzdahne Suzana i rekne: „Odasvuda sam stisnuta; ako bo učinim, što zahtěvate, izgiboh pred Gospodinom; neučinim li pako, neizmakoh rukama vašima. Volim ipak bez ovoga zločina vaših rukuh dopasti, nego li sagrěšiti pred Gospodinom." Na to udari iza svega glasa u pomaganju. Ali i starěšine dignu viku na nju, a jedan od njih poteče voćnjaku na vrata, te jih otvori, i stane dozivati narod. Kad se ovaj sabere, stanu ova dvojica koješta zla govoriti preko Suzane.

Sutradan, sakupiv se narod kod Joakima, bude ona pozvana na sud. Ona dodje sa svojimi roditelji i rodjaci; svi, koji su ju poznavali, udare u plač. A ona, plivajuć u suzah, upravi oči svoje put nebesah, uzdajuć se u Gospodina. Tada ju potvore ona dva bezbožnika, da su ju zatekli na grěšnu někakovu činu. Budući oni starěšine i sudije, pověruje jim skupština te odsudi Suzanu na smrt. Ali Suzana zapavi: ,,Věčni Bože, koj no vidiš, što je sakriveno, i sve prije znaš nego se dogodi, ti znaš, da su proti meni krivo posvědočili." I Gospod joj usliša molitvu.

Jer kako ju na smrt vodjahu, vikne Daniel, Bogom razsvětljen, iza glasa: „Ja sam nekriv u krvi njenoj!" Tada se sav narod okrene k njemu, te ga upita: „Što ono reče?" Daniel odgovori: „Sudite još jednoč; jer su sudci proti njoj krivo posvědočili." Na te se rěči světina umah vrati, a Daniel rekne: „Razstavite obojicu, pa ću jih ja preslušati." I pošto razstave jednoga od drugoga, progovori prvomu: „Sada, zlikovče jedan, dolaze na te grěsi tvoji. Ako si ju vidio grěšiti, kaži: pod kojim bě drvetom?" On rekne: „Pod trešnjom." Daniel mu odvrati: „Ala se bezsramno izlaga!" Onda ovoga odpravi i pozove drugoga preda se i kaže mu: „Nuder reci: Pod kojim ju drvetom vidě grěšiti?" On reče: „Pod šljivom." Daniel mu odvrati: „I ti si grěšno slagao! Iz protuslovnih odgovorah ove dvojice zlikovacah uvidi narod, da je njihova okriva bila izmišljena.

Zato stane jednoglasno slaviti neizměrno pravednoga i milosrdnoga Boga, koj izbavlja one, koji se u njega uzdaju. Po tom se dignu na ona dva zlotvora te jih kamenuju. A Danielu je sve više rastao glas pred narodom.

79. Tri mladića u razžarenoj peći.

* Jednom dade Nabukodonozor načiniti velik zlatan stup, na kom bijaše někakov kumir, pa ga dade naměstiti u ravnici pred Babilonom. K posveti ovoga kumira sroči sve velikaše kraljestva svoga, i dade ličnikom svuda na okolo razglasiti: „Čim uzčujete zvuk trubaljah i sviralah; popadajte ničke i poklonite se zlatnomu stupu. A tko nepadne i nepokloni se, bit će onaj čas bačen u razžarenu peć." Tek što zvuknu trublje i svirale, a to sva světina popadala klanjajući se stupu zlatnomu, samo nije Ananija, Mizael i Azarija. Daniela nije bilo kod te svetkovine, inače bi se i on isto tako bio ustručavao kleknuti pred kumirom. Pošto ona tri mladića nepopadaju, pristupe udilj Babilonci i tuže jih kralju.

* Ovaj se vrlo razljuti i zapovědi, da ondě blizu naměštenu peć sedam putah jače razžare, nego li obično, pa onda kaže najjačim momkom iz svoje vojske, da svežu ona tri mla-

dića i onako obučene da ture u peć. To se umah izvrši. Ali se medju one mladiće spusti angjeo gospodnji i užbijaše plamen na zjalo tako, da su momci, koji su jih ubacali, od težke jare mrtvi popadali. Peć pako angjeo tako razhladi, kao u večer, kad propiruje povětarce. Oganj se mladićah nimalo netače; samo spali užad, kojom bijahu svezani. Tada udare ona trojica kao iz jednoga grla Boga hvaliti i slaviti.

* Kada kralj, sav u čudu nad tim hvalopěvom, zaviri u peć, tada se prepadne i reče svojim doglavnikom: „Nedadosmo li trojicu svezanu baciti u vatru? A sada ja vidim unutra četiri razputana čověka, koji nisu nimalo ozledjeni, i četvrti je tako krasan i divan, kao da je sin boga kojega.“ Onda se primakne peći na vrata i vikne: „Sluge Boga najvišega, hajdete na polje!“ Tada udilj izidju na polje, i svi su viděli, da jim vatra tělesom nije ništa nahudila, niti jim je vlasih na glavi opržila. Zapanjen nad tim čudom, uzklikne Nabukodonozor: „Slava Bogu vašemu, koj posla angjela svoga te izbavi sluge svoje. Od danas valja zapověst, da će svaki, koj pohuli na ovoga Boga, izgubiti glavu; jer neima drugoga Boga, koj bi mogao ovako oslobadjati.“ A onu trojicu još uzvisi na velike časti.

80. Kralj Baltazar i kumir Bel *).

† Daniel dobi pod zreliju dobu obilan dar proricanja i vrhunaravnoga tumačenja. To je najjasnije pokazao u vrěme, kada je unuk Nabukodonozorov, po imenu Baltazar, zasio na prěstol babilonski. Ovaj se kralj drznu kod něke gostbe, što ju prigotovi velikašem države svoje i ženam svojim, u mamuri dat izněti zlatno posudje, što je děd njegov zaplěnio u hramu jeruzolimskom. I stanu piti iz njega on i velikaši i žene. Ali u taj se čas na zidu pomoli ruka i napisa několiko rěčih. S užasom sve je pogledalo na tu otajstvenu ruku. Kralj i sám problědi i stane od straha drhtati kao šiba na vodi. Sazove mudrace na dvoru svom, da razlože rěči. Ali nemogoše. Tada Daniela pozovu pred kralja, a on izjavi prostodušno: „Ti si, kralju, ustao proti neba gospodaru. Nebijaše ti još dosta, što je děd tvoj porobio sveto posudje iz kuće njegove. Ti ga dade još doněti, pa piješ iz njega s velikaši i ženami svojimi. Zato je Bog ovo dao napisati na zidu. Rěči ove znače: Izbrojio ti je Bog kraljestvo i zatrěti će ga. Vagnuo te je na vagi i prelak si bio. Razdělio ti je kraljevinu medju Medjane i Peržane.“ Proročanstvo se još one noći izpuni; Baltazara bo ubiše, a Medjani i Peržani razděliše si državu njegovu.

† Kir, kralj perzijski, spravi naskoro cělu Babilonsku poda se. On je Daniela veoma štovao i uzeo ga k stolu svomu. Babilonci pako imadjahu kumira, imenom Bela; ovomu se dnevice žrtvovalo dvanaest koritah brašna pšeničnoga, četrdeset ovacah i šest vrčevah vina. A Daniel se klanjaše pravomu Bogu. Zato mu kralj reče jednoč: „Zašto se neklanjaš Belu?“ On odgovori: „Jerbo samo živoga Boga štujem, koj je stvorio nebo i zemlju te zapověda svemu, što je živo.“ Kralj ga sav u čudu zapita: „Zar Bela nedržiš za živa Boga. Nevidiš li, koliko na dan pojede i popije?“ Nu Daniel směšeć se prihvati: „Nedaj se varati, gospodaru! Taj je Bel iznutra od ilovače a izvana od měda, te nejede ni mrve.“ Kralj se na to razgnjěvi, dozove žrace (kumirove svetjenike), kojih je sedamdeset bilo, i rekne jim: „Ako mi nekažete, tko tu žrtvu blaguje, umrěste! Ako li dokažete, da ju Bel blaguje, onda neka Daniel umre, što je pohulio na Bela.“ Daniel odvrati kralju: „Neka bude, kako reče.“

† Po tom kralj i Daniel otidu u hram Belov, a žritelji reknu: „Evo mi ćemo izaći, a ti, kralju, sám nastavi jela i vina,

*) Bel = Baal.

pa zatvori vrata i zapečati jih svojim pečatom. Sutra u jutro, kad opet dodješ, ako Bel svega nebude bio pojeo, evo naše glave!“ To njim bijaše lahak posao; jer su imali pod žrtvenikom otajan ulaz, kroz koj bi vazda ulazili i sve bi pojeli. Izišavši oni na polje, metne kralj pred Bela jelo i pilo; Daniel pako zapovědi slugam svojim, te donesu pepela. Ovaj pepeo on pred kraljem razsije sitom po cělom hramu; onda izadju zajedno na polje, zatvore vrata i zapečate jih kraljevim prstenom. A obnoć dodju po navadi žraci sa ženami i děcom, te sve pojedu i popiju.

† Kralj ustane zorom i podje s Danielom u hram. Pečat nadjoše čitav i otvoriše vrata. Kralj umah pogleda na žrtvenik i uzklikne: „Velik li si, Bele, i bez svake varke!“ A Daniel se podsměhne i rekne: „Amo pogledaj na zemlju, kakovi su to tragovi!“ Kralj se začudi i kaže: „Vidim stopah mužkih, ženskih i dětinjih.“ Iztražujući pobliže naidju na otajni ulaz žriteljah. To kralja vrlo razjari i on zapovědi, te žrace polove i potuku; a Bela preda Danielu, koj ga skupa s hramom njegovim razori.

81. Daniel u jami lavskoj.

* Babilonci obožavahu i jednoga velikoga zmaja. I sám kralj bijaše tako lud, te se klanjao divljoj zvěri ovoj. Jednom reče Danielu: „Gle, ovomu barem nemožeš kazati, da nije živ Bog.“ Ali na to će mu Daniel: „Samo mi dopusti, kralju, i pogubit ću zmaja bez mača i toljage.“ Kralj mu dopusti. Daniel onda uzme smole, masti i vlasih, pa to svari i načini grudah odatle, i dade jih zmaju u ždrělo, a ovaj se razpuca od toga. Tada jim reče: „Eto, kakova Boga štujete!“

* Kad to Babilonci dočuju, srote se i stanu govoriti: „Kralj je postao Židov: Bela je smrvio, zmaja pogubio, svetjenike smaknuo!“ Zatim podju kralju i reknu mu: „Predaj nam Daniela, ili ćemo pogubiti tebe i cělu tvoju obitelj!“ Tada kralj, koj je Daniela vrlo ljubio, težkim srdcem popusti sili, te ga njim izruči. A ovi ga onaj tren baciše u jamu lavsku. Unutra je bilo sedam ljutih lavovah, kojim se svaki dan davala po dva trupla čověčja i dvě ovce: samo jim onaj put nedadoše ništa, da bi Daniela proždrli. Ali mu zvěrinje ništa zla neučini.

* Šest danah bijaše Daniel u jami i gladovaše. Nu isto ovo vrěme življaše blizu razorena grada Jerusolima prorok, imenom Habakuk. Ovaj je bio skuhao kašu, i upravo pošao

na polje, da ju odnese svojim žnjačem. Tada stupi predanj angjeo gospodnji i rekne mu: „Odnesi ručak, što ti je u ruci, Danielu, koj je u Babilonu u lavskoj jami.“ Habakuk prihvati: „Gospodine, niti sam kada vidio Babilona, niti znam za tu jamu.“ Tada ga pograbi angjeo i odnese ga, što bi trenuo, k jami u Babilon. Habakuk vikne Danielu: „Slugo božji, evo uzmi ručak, što ti Bog šalje!“ Daniel odvrati vele harno: „Dakle si me se ipak spomenuo, Bože, i pokazao, da nezaboravljaš na one, koji te ljube!“ Po tom ustane i najede se. A angjeo opet strělohitro odnese Habakuka onamo, gdě je i prije bio.

* Sedmi dan i kralj dodje k lavskoj jami, da ožali ljubeznoga svoga Daniela. Onda zaviri u jamu, i nuto: opazi Daniela, gdě živ i zdrav sědi medju lavovi. Tada od čuda uzklikne: „Velik li si, Gospodine Bože Danielov!“ Zatim dade Daniela izvući iz jame, a one, koji su mu kidisali, baciti u nju; i lavovi jih onaj čas razkinuše. Kralj se tomu iznova začudi i povikne: „Svatko od sele da se boji Boga Danielova; jer on izbavlja i čini čudesa na nebu i na zemlji!“

82. Povratak iz robstva babilonskoga (536 pr. Is.) Proroci Agej i Zakarija. Svetjenik Ezdra.

* * Već je Jeremija bio proreko, da će robstvo babilonsko samo 70 godinah trajati, i onda Židovi, popravivši se, da će se vratiti u domovinu svoju. Daniel ponovi ovo utěšivo obe-

ćanje, pa još pridoda novo proročanstvo, da odkako se naloži Jerusolim opet sagraditi - pa do smrti spasitelja neće proteći punih 70 godišnjih sedmicah iliti 490 godinah. Ovo se je obećanje na vlas izpunilo. Stradanje u sužanjstvu babilonskom, spojeno s pokornimi propovědmi prorokah, Daniela navlastito i Ezekiela, opameti Židove. Zato sada, upravo poslě 70 godinah, kako běhu Židovi prvom odvedeni, perzijski kralj Kir na ponuku božju dade razglasiti po cělom kraljestvu: „Tko je od naroda božjega, onaj neka ide u Jerusolim, i opet neka gradi hram gospodnji!“ I sveto posudje, što je Nabukodonozor bio zaplěnio, vrati natrag.

* Tada krene pod knezom Zorobabelom mnogo tisućah u Judeu; tako bo se zvaše někadanje kraljestvo Juda zajedno s plemeni Simeon i Dan, koja se već prije běhu odcěpila od kraljestva Izraela i pridružila se kraljestvu Judi. Godinu danah iza povratka već bi udaren u Jerusolimu temelj hramu. Svetjenici i Levite stajahu pri tom s trubljami i cimbalami, pěvajući Bogu hvalu i slavu; sav je narod klicao od radosti. A poslě několiko godinah, kada se dogradi hram, svetkovahu posvetu njegovu žrtvami i blagdani.

† Mnogi starci, koji su pamtili prijašnji stari hram, stanu naravski jadikovati, veleći, da se ovaj s njim ni iz daleka nemože ogledati krasotom. Ali jih prorok Agej těšijaše obećanjem: „Umirite se! Još za malo, pa će doći svim narodom ožidani, i onda će slava ove kuće biti veća, nego li one prijašnje.“ Isto od prilike govoraše i prorok Zakarija: „Objačite ruke svoje! Jer eto će doći mnogi puci i silni narodi, da traže Gospodina Boga vojskah u Jerusolimu. Kliči, kćeri Sionova! Evo kralj tvoj dolazi k tebi pravedan i kao spasitelj; on je siromašan te jaše na magarčetu.“ Ali ujedno vidě Zakarija unaprěd, kakova će jadna kob kobiti spasitelja, te mu dade ovako govoriti: „Gospod mi reče: Pasi ovce, koje njihovi vlastnici nesmiljeno kolju i prodavaju. I ja jim rekoh: Ako hoćete, a ono mi podajte plaću, ako li nedate, ostavite! Tada mi odměriše plaću, 30 srebrnikah . . . Gledat će na mene, koga su proboli, i oplakivat će me, kao što se oplakuje jedinac. Onaj će dan biti težka jauka u Jerusolimu, i sva će zemlja protužiti.“

* Po prilici 80 godinah iza povratka prihvatiše se, po nalogu perzijskoga kralja, da i razvaljeni grad Jerusolim sa zidinami nanovo sagrade. Ali u tom jih stanu Samaritanci silom prěčiti. A Židovi se počmu Bogu moliti i postave straže proti njim ob dan i ob noć. Jedan je dio mladićah radio, a drugi

je stajao gotov na borbu pod kopljem, štitovi, lukovi i oklopi. Za 52 dana sazidju se zidine, vrata i kule. Tada uvide Samaritanci, da je to bilo božjo dělo, te više nehtědoše smetati Židovom. A ovi se svečano Bogu zahvale i plačući obreknu, da će odsada ostati věrni zakonu, koj jim Ezdra běše pročitao.

83. Estera.

† Budući kraljevi perzijski blago vladali, ostane mnogo Židovah u Babilonskoj. Bog obrati ovo na najveće dobro neznabožcem, koji su se preko ovih, medju njimi živućih Židovah sve to više upoznavali s pravim Bogom i s dojdućim spasiteljem. Božjom promišlju često sticahu, poput Daniela i njegovih drugovah, pojedini krěpostni i mudri Židovi u kraljevah poganskih veliku vlast, koju bi onda upotrěbili za svoje zemljake i za razširenje prave věre.

† Jedared se svidi Bogu, da se za tu svetu svrhu posluži i jednom pobožnom Židovkom, po imenu Esterom. Ona življaše za kralja Asvera kod svoga hranitelja Mardokeja, koga je ljubila kao otca svoga. Kralj vidiv ju jednom, zagleda se u nju, metne joj krunu na glavu i učini ju kraljicom. Po savětu Mardokejevu zataji iz prva, da je od naroda židovskoga. Budué da se je Mardokej iz svega srdca brinuo za nju, zato bi svaki dan boravio pred dvorovi kraljevskimi. Tu jednom dočuje, da se dva dvoranika spravljaju ubiti kralja. Ovaj to umah javi Esteri, a ona kralju. Iztraga se povede i oddaja se pronadje istinitom. Onda ona dva urotnika budu oběšena, a dogadjaj se upiše u kraljevski lětopis.

† Něko vrěme zatim uzvisi kralj někoga Amana na prvu čast u kraljestvu. Sve su sluge kraljeve sagibale kolěno pred njim, štujući ga gotovo kao Boga. Sam Markodej nehtěde; jer nije htio častiti čověka onom častju, koja samo Boga ide. Kad to Amam vidi i zajedno dozna, da je Mardokej Židov, plane gnjěvom i pod izlikom, da Židovi tobož urotu kuju, nagovori kralja na okrutnu zapověd, da se svi u cěloj državi, počam od děčakah, pa do staracah, děce i ženah, jedan dan pomore, a imovina njihova da se posvoji. Tada jauk i lelek nastade medju svimi Židovi. A Mardokej saobći Esteri, što se pridesilo, da bi ona išla kralju i molila mu se za svoj narod. Ali u dvoru je obstojao zakon, da nitko pod živu glavu nezvan nesmije izići pred kralja. Nu Ester se ipak usměli, pomoliv se prije svesrdno Bogu, te stupi predanj u kraljevskoj napravi svojoj. Kralj

upravo sědjaše na prěstolu, sjajuć se od zlata i draguljah. Ester mu pripade k nogama. On kako podigne glavu i srdjbu svoju nad drzovitim njezinim dolazkom kresećima očima očituje, sruši se kraljica od straha. Na taj se pogled umekča srdce kraljevo; brzo skoči s prěstola, digne kraljicu u naručje, i dotle ju držaše, dok se nije opet osvěstila. Pa joj onda reče: „Neboj se, Estero! Nećeš ti umrěti; jer ovaj je zakon za sve druge dan, samo ne za tebe. Što bi rada?“ Ona odgovori: „Ako ti je, kralju, s voljom, dodji danas s Amanom k meni na oběd.“

† Tako i bude. A kad ju kralj za oběda upita, što bi rada, rekne mu: „Ako sam stekla milosti u tebe, dodji, kralju, s Amanom i sutra k meni na ručak; pa onda ću ti očitovati želju svoju.“ Kralj obeća doći. Aman izadje vrlo zadovoljan iz dvorovah kraljevskih. Ali videć, kako se Mardokej, koj je sědio na vratih, ni nemiče pred njim, razljuti se vrlo i zapovědi, te se za Mardokeja podignu věšala 50 lakatah visoka.

† Slědeću noć kralj ni netrenu okom. Nemoguć spavati, dade si čitati kraljevski lětopis, pa kada čitalac dopre do onoga města, gdě se pripověda, kako je Mardokej razkrio urotu onih dvajuh dvoranikah, upita kralj: „Kakvu je čast i nagradu dobio Mardokej za ovu věrnost?“ Sluge mu odgovoriše: „Nikakvu.“ Zatim upita kralj: „Tko je u predsoblju? Rekoše mu: „Aman.“ Ovaj naime běše tako podranio, da kralju kaže, neka bi Mardokeja dao oběsiti. Kralj ga zovne preda se i rekne mu: „Što bismo učinili čověku, koga kralj hoće da počasti?“ Tada Aman,

pomisliv, da je on to, koga bi rado kralj počastiti, prihvati: „Čověku se onomu neka obuku kraljevske haljine, i neka mu se metne kraljeva kruna na glavu, neka se posadi na konja, na kom kralj jaše, a prvi od knezovah kraljevih neka mu ga drži i neka viče pred njim po ulicah gradskih. Tako valja častiti onoga, koga kralj hoće da počasti!“ Na to mu kralj reče: „Učini to brzo Židovu Mardokeju, koj sědi pred vrati!“ Aman sve ako bijaše gnjevan i kivan na to, morade ipak poslušati kraljevu zapověd.

† U to prispije i vrěme kraljičinu obědu, i Aman se požuri onamo. Kod ručka upita kralj: „Što bi rada, Estero? Da zaišteš pola kraljestva moga, dat ću ti ga.“ Ona odvrati: „Ako sam, kralju, stekla milosti u tebe, pomiluj mene i narod moj životom; jer mi imamo biti sgaženi, podavljeni i utamanjeni.“ Tada kralj upita: „Tko smije to učiniti?“ Ester prihvati: „Evo ovaj naš neprijatelj i protivnik, ovaj preopaki Aman!“ Čuvši to Aman, sav protrne od straha. Kralj se na to digne sav razjaren. Jedan od njegovih komornikah priměti: „Eto gle pred kućom Amanovom 50 lakatah visokih věšalah, što je on za Mardokeja dao podignuti.“ Kralj na to zapovědi: „Njega penjite na njih!“ Još onaj dan uzvisi kralj Mardokeja na čast Amanovu, a naredba proti Židovom bude udilj opozvana. Onda se Židovi stanu radovati i veseliti, a od poganah mnogi predju na njihovu věru.

† Krěpostna kraljica Estera, koja je jedina bila izuzeta od stroga zakona kraljeva, te je izmolila u razsrdjena kralja milost narodu svomu, jest pralik blažene děvice Marije, kraljice nebeske. Ona bi jedina izuzeta od zakona iztočnoga grěha; ona neprestano ublažuje svojim ljubežljivim zagovorom srdjbu božju proti nam ljudem, i polučuje nam njegovu milost i blaženstvo.

84. Prevod svetoga pisma na grčki jezik (oko 300 pr. Is.). Mudre poslovice Isusa, sina Sirakova (oko 280 pr. Is.).

* Povrativši se u domovinu Židovi, življahu pod vrhovničtvom perzijskih kraljevah preko 200 godinah mirno i zadovoljno. Srěća se njihova ni onda nepomuti, kada je Aleksander veliki, kraj macedonski, uništio kraljestvo perzijsko; jer je bio privržen Židovom. Ali kada se po njegovoj smrti razpade silno njegovo kraljestvo, nastanu po Židove kukavna vremena. Jer od toga se časa počam neprestano otimahu za nje egipatski i sirski kraljevi, koji su věkovitimi ratovi pustošili zemlju. Sbog toga strašno preotme mah neznanje i razuzdanost.

† Veliko dělo spasenja medjutim pospěše iste ove žalostne okolnosti. Bog učini, te su po nalogu jednoga kralja egipatskoga 72 učenjaka židovska prevela sveto pismo iz židovskoga na grčki jezik. Pa buduć da se je onda grčki gotovo po cělom světu razuměvalo, upoznadu se i pogani iz dalekih zemaljah s rěčju božjom u svetom pismu sadržanom, a naročito s obećanji o budućem spasitelju.

† Da se doskoči zavladaloj gluposti i razuzdanosti, nadahne Bog jednoga pobožnoga Židova, imenom Isusa, sina Sirakova, te ovaj napiše knjigu, koja uzvišenimi poslovicami poučuje u mudrosti i stegi. Evo najlěpših izmedju ovih poslovicah:

† „Strah je gospodnji početak i věnac mudrosti. Vrělo pako mudrosti jest rěč božja, a staze su joj zapovědi. Sinko moj, od mladosti se daj poučavati, pa ćeš pod starost naći mudrost. Něga će te njena stajati něšto muke, kao i onoga, koj ore i sije; ali skoro ćeš uživati ploda njezina."

„Budi ponizan od srdca, i nosi, što ti Bog naprti. Jer srebro i zlato vatrom se kuša, a ljubimci božji u peći poniženja."

„Slušaj, što ti otac govori, i nerazžalosti ga, doklegod je živ. Blagoslov otčev utvrdjuje kuće dětinje; a kletva jih materina ruši iz temelja."

„Nepreziraj nikoga sbog starosti; jer i od nas će gděkoji ostarěti. Nebacaj govora starih mudracah u větar, nego pametuj poslovice njihove. Nehvali nikoga s obličja, i nepreziraj nikoga s izgleda. Pčela je ravno malena, ali joj plod nadilazi sve druge slasti."

„Živi s mnogimi u slozi; ali savětnik neka ti je izmedju tisuće jedan. S věrnim prijateljem ništa nemožeš sravniti, cěne věrnosti njegove ni zlatom ni srebrom nemožeš izměriti. Imaš li prijatelja, izkušaj ga u nuždi, i nepouzdaj mu se prerano. Jer mnogi je dotle prijatelj, dok mu je od koristi; a u nevolji te ostavlja."

„Ružna je ljaga na čověku laž. Negovori nipošto proti istini i zastidi se, ako si ma iz nesmotrenosti slagao. Neizustjuj vazda imena božjega, i neuvrstjuj imena svetacah u besěde svoje. Čověk, koj često prisiže, grne opačinu, i neće ga minuti kazan."

„Neodgovaraj, dok nisi saslušao, i nezakršuj nikoga usrěd govora. Ako si štogod čuo proti iskrnjemu svomu, ponesi sobom u grob; budi uvěren, da od toga nećeš puknuti. Opleti uši trnjem, i neslušaj bezbožna jezika. Načini vrata i brave na

usta. Raztali zlato i srebro svoje, pa si od toga salij vagu za rěči svoje."

„Sinko moj, běži od grěha kao od zmije. Svaki je zločin mač dvorezac, koj zadaje neizlěčivih ranah."

„Sinko moj, koristi se vremenom i čuvaj se zla. Koj ljubi pogibelj, poginut će u njoj; a tko se smole latja, zakaljat će se njom."

„Pri svakom poslu svom slušaj věrno savěst; jer to će reći živěti po zapovědih božjih."

„Kod svih činah svojih spominji se poslědnjih svojih, te nećeš nikada sagrěšiti."

85. Mučeničtvo Eleazarovo (168 pr. Is.).

* * Naljutja kušnja stiže Židove u ono vrěme, kada su iza različitih proměnah spali pod vladu ohologa i okrutnoga Antioka, kralja sirskoga. Na njegovu se zapověd poderu i popale zakonici božji, i on zabrani pod smrt držati se zakona gospodnjega. Žalibože mnogi iz grěšna straha i poslušaju zabranu kraljevu. A mnogi drugi ostanu postojani, voleći umrěti, nego li prekršiti sveti zakon božji.

† Izmedju ovih bijaše i jedan častan starina od 99 godinah, imenom Eleazar, ponajznatniji književnik židovski. Ovomu silomice razkrenuše usta, da jede svinjetine. Ali on je volio častno umrěti, nego li sramotno živěti; zato je junački podnosio raznovrstne muke, na koje ga běhu udarili. Prisutnikom se sažali nanj, ali nepravom žalostju, i oni ga za čas odvedu na stranu rekavši, da će mu doněti mesa, kojega smije jesti. On neka se učini, da tobož jede krmetinu, nebi li kako izbavio glavu. Nu Eleazar odvrati odvažno: „Nepristoji se starosti mojoj, da se pretvaram. Kad bih to učinio, mislila bi mladež: Starac se Eleazar popoganio, i dao sa zavesti na zlo; a ja sám bih udario sramotan žig na starost svoju. Pa kakova korist, da se sada i otmem mukam ljudih? Ruci svemogućega i onako nebih ni živ ni mrtav izmako. Zato hoću junački i slavno da umrem za najmilije i najsvetije zakone. Ovako ću biti vrědan svoje starosti te ću ostaviti mladeži vitežki priměr." Poslě ovih rěčih opet ga udariše na muke. Izdišuć već pod groznimi udarci, zapavi: „Gospodine, ti znadeš, da to rado podnosim; jer te se bojim." I tako se razstavi sa životom, i ostavi svojom smrtju sjajan priměr junačtva i uztrajnosti.

86. Mučeničtvo sedmore bratje Makabejacah.

• Antiok dade i jednu majku sa sedam njezinih sinovah dovesti preda se, te jim zapovědi, da onaj čas jedu svinjetine. Ali mu oni rekoše: „To nam zabranjuje naš zakon; mi nemožemo i nećemo toga da učinimo.“ Na to kralj zapovědi, da jih tuku bičevi i remenjem. Nu najstariji reče odlučno: „Mi ćemo radje umrěti, nego li prekršiti zapovědi božje?“ To kralja razpali te rekne, da se razžare tave i mědenjaci. Onda najstarijemu dade izrezati jezik, oguliti kožu, odsěći ruke i noge, pa ga onako osakatjena i još živa pržiti na tavi. Cělo vrěme, dok je ovaj mučen bio, podpaljivahu se oni ostali s materom zajedno na junačku smrt.

• Pošto je prvi umro, dovedu drugoga. Oderavši mu kožu skupa s vlasi, upitaju ga, hoće li da jede prije nego mu svako pojedino udo udare na muke. Nu on odgovori isto tako odlučno, kao i prije njegov stariji brat: „Neću!“ Zato i on podnese iste one muke. Na umoru rekne kralju? „Ti nam, bezbožniče, istina uzimlješ sadanji život; ali kralj světa ovoga uzkrisiti će nas, koji umiremo za njegov zakon, na život věčni.“ Tretji pruži dragovoljno ruku svoju veleć: „Imam ju od Boga i nadam ju se opet dobiti od njega.“ Još njega nedomuče, već se i četvrti izjavi gotov poći za bratjom svojom u slavnu smrt za Boga. Kada i on izdahne, udare krvnici i petoga i šestoga na

muke. Ali jih i ovi podnesoše junački. Muke jim bijahu kao da i nebijahu, tako, da se je i sám kralj s družbom svojom divio tolikoj postojanosti.

* Kad je još samo poslědnji sin preostao, zakune mu se Antiok, da će ga učiniti čestita i uzeti za prijatelja svoga, ako se iznevěri zakonu otčinskomu. Kada se mladić uprkos tomu obećanju nipošto nedade sklonuti, dozove kralj mater k sebi i světuje ju, da bi podgovorila děte na njegovo vlastito dobro. Nu ona sinu něžno prosbori: „Molim te, děte moje! pogledaj i promotri nebo i zemlju i sve, što je na njih, te spoznaj, da je Bog sve to iz ničesa stvorio. Zato se neboj krvnika ovoga, nego se pokaži vrědnim bratje svoje i odaberi smrt, da te jednoč s bratjom tvojom opet nadjem u věčnom životu.“ Dok je ona još govorila, reče mladić: „Što očekujete od mene? Ja se nepokorih zapovědi kraljevoj, nego zakonu božjemu, što nam je dan preko Mojsije. Ti pako“ — rekne kralju okrenuv se — „ti početniče svega zla, koje Židove bije, nećeš ne uteći ruci božjoj!“ Na to kralj uzavrije gnjěvom i još strašnije uzběsni proti ovomu nego proti onim ostalim. Napokon bude i mati ubijena.

87. Žrtva i junačtvo Jude Makabejca (166—160 pr. Is.).

* * U ono doba, kad je Antiok okrutno progonio Židove, življaše u Judei svetjenik Matatija s pet sinovah. Čuvši on, da je kralj Antiok i hram već oskvrnuo i svuda u zemlji da nastoji silomice uvesti kumirstvo, obuze ga težka žalost. On uvidi, da će sila zlikovacah doskora održati pobědu nad věrom, ako se tomu dobri hrabro neopru. S toga stane sazivati narod, što je igda mogao: „Komu je god stalo do zakona, neka ustaje pa hajde za mnom!“ Po tom uteče sa sinovi i mnogimi bogoljubnici u goru, razruši posvuda žrtvenike kumirske i stane oružjem braniti zakon proti silničtvu usrnuvših poganah.

* * Matatiju po smrti izměni Juda. Ovoga prozovu radi njegove neodoljive hrabrosti Makabejcem t. j. mlatnikom. U boju bijaše silan i strašan kao lav, te nadvlada razne vojvode kralja Antioka u više bitkah i opet predobi Jerusolim i hram gospodnji. Ondě morade viděti, na veliku žalost svoju, kako bě svetište opustošeno, žrtvenik oskvrnut, a preddvorja zarasla travom kao u šumi. Tada očisti hram i proslavi svetkovinu

dobitnicu, a žrtvenik se preposveti uz hvalopěnja i igranje citarah, harpah i cimbalah.

* Antiok, sav běsan nad pobědami Makabejca, htěde se sada sám staviti na čelo svojoj vojsci, te s toga pohrli, dišuć osvetom, k Jerusolimu. Tada se dogodi, te pade s kolah i težko se ozledi. Poslědica od toga bijaše, da su mu crvi udarili iz těla te mu meso na komade odpadalo. Nitko nemogaše obstati kod oholice ove, koj je prije mislio, da će se popeti nebu pod oblake. Sada počme popuštati od težke oholosti svoje i dozivati se pameti. Stane se Bogu moliti i obećavat, da će svoja okrutna progonstva, koliko je igda moguće, popraviti dobrimi děli, i da će proputovati cělu zemlju, navěštajuć slavu i moć božju. Ali ga Bog neusliša; jer se samo kajao, bojeć se smrti, te mu muke nepopustiše. Najposlě ovaj bogohulac i okrutni proganjalac izpusti srěd najgroznijih mukah crnu svoju dušu.

* Sin i naslědnik kralja Antioka pošalje svoga najslavnijega vodju sa silnom vojskom, da opet predobije Judeu. Tada se Makabejac sa svojimi pomoli Bogu. A po molitvi pograbe bogouzdano oružje i podju u bitku. Kad se je najžestje počelo boriti, ukaže se neprijateljem najednoč pet sjajućih se muževah na konjih zlatom zauzdanih, gdě silaze s neba. Dvojica njih

stanu Makabejcu po rukuh, štiteći ga svojim oružjem. Ona druga trojica bacahu iz zraka strělice i munje na neprijatelje, tako, da su ovi sasma obsěnjeni popadali ili nagnuli u běg. Kad se kasnije prebroje mrtvaci, a to poginulo napunoma 20.500 pěšakah a 600 konjanikah.

• Tako Juda s pomoćju božjom nadvlada neprijatelje još u mnogo bitkah. U jednoj pade několiko Židovah. Sutradan, kad Juda sa svojimi htědne ukopati tělesa palih, najdu jim u zobunih novacah, koji se prinašahu kumirom, te jih nebijaše po zakonu slobodno uzimati. Tada se bilo lahko dosětiti, zašto su oni pali. I vojska slavljaše pravdu božju i pomoli se Bogu, da bi oprostio ovu grěhotu. Juda pako pošalje 12000 drahmah srebra *) u Jerusolim, da se ondě prinese žrtva - mirovnica za pokojnike; jer je sveta i spasonosna misao moliti za pokojne, da se rěše grěhah svojih.

• Žalibože pobije se jednom Juda sa mnogo silnijim neprijateljem. U toj bitci podleže pretežnoj sili i pade. Tada sav narod udari za njim u plač cvileći: „Jaoh! pogibe junak, koj je oslobodio narod izraelski!“

*) Po prilici 2100 stot.

88. Vrěme tik pred Isusom.

* * Po smrti Jude stavljahu se bratja njegova redom narodu na čelo, te i oni počiniše mnoga junačtva. Ali njihovi naslědnici učiniše mnogo zla pred Gospodinom, i zapletoše već od někada nestalan narod sve većma u svoje grěhe i opačine. Židovi, istina, još sveudilj izpovědahu jednoga pravoga Boga, ali većinom samo ustima. A život jim bijaše već najposlě tako opak, da je i sám jedan židovski pověstnik Jerusolim prispodobio Sodomi, pače je ovu držao za bolju. Ono malo dobrih klicah, što je još bilo zaostalo medju njimi, počupaše ubitačne slědbe liceměrnih Farizejah i nevěrnih Saducejah; jer obě ove slědbe, premda medju sobom krvne neprijateljice, imadjahu neograničenu vlast nad narodom. U isto vrěme vladaše medju ostalimi narodi najružnije krivobožtvo, a krozanj strahovita razuzdanost i bezkrajna nevolja. Zato su svi bolji na zemlji uzdisali za obećanim spasiteljem.

† Tako se je sve bilo pripravilo na prihod spasiteljev, koj je polag raznih znakovah jur blizu bio. Već je poslědnji prorok Malakija (oko 400 pr. Is.) veselo uzkliknuo: „Eto, skoro će doći, za kim čeznete. Onda će prestati sve žrtve životinjske. Već mi se nedopadate, govori Gospodin vojskah, i neprimam više žrtavah iz rukuh vaših. Jer od iztoka pa do zapada sunca ime će se moje slaviti medju narodi, i posvuda će se prikazivati imenu momu čista žrtva." Samo je još jedno trebalo: da se naime izpuni obećanje, što ga je zadao Jakob sinu svomu Judi. I to se dogodi. Naslědnici Makabejacah življahu medju sobom u neprestanih razprah: bratja udarahu na bratju i ubijahu se medjusobno i pozivahu silne Rimljane za miritelje. Ovi jim najposlě zaokupe zemlju, nametnu joj se za gospodare, i postave tudjinca, imenom Iruda, Židovom za kralja. Sada, gdě se je Judi oduzelo žezlo prispě vrěme, da se pošalje obećani i težko čekani spasitelj, koj se zove

Isukrst,

u sve věke hvaljen!

Drugi dio.

Pověstnica novoga zakona.

Prvi odsěk.

Pověstnica o Isusu.

Rodjenje i mladovanje Isusovo.

1. Navěštenje poroda Ivanova.

Za kralja Iruda življaše u někom prigorskom gradiću judejskom svetjenik, po imenu Zakarija. Žena mu se zvala Elizabeta. Oni oboje uposrěd naroda grěšna bijahu pravedni pred Bogom, te stupahu bezprikorno po zapovědih gospodnjih. Děce neimadjahu. To jim bijaše velika žalost. Zato bi često i usrdno molili Boga za sina. Ali molitva kao da jim bijaše zaludu. A već su bili podobro ostarěli.

Jednom se dogodi, te je opet zapalo Zakariju služiti u hramu jerusolimskom. On udje u svetište, da zapali kadivo pred oltarom - kadionikom. Narod se je molio vani u preddvorju. Tada mu se na jedared javi s desne strane oltara angjeo gospodnji. Ugledav ga Zakarija, prepadne se. Nu angjeo mu kaže: „Neboj se, Zakarijo! Molitva ti je uslišana. Žena Elizabeta dobiti će sina, komu naděni ime Ivan. Ti ćeš mu se vrlo radovati, i mnogi će klikovati s poroda njegova; jer će biti velik pred Gospodinom. Vina ni jaka pitja neće piti, i već prije poroda svoga napuniti će se duha svetoga. Mnogo će děce Izraelove obratiti Gospodu Bogu. A on

sám će prednjačiti Gospodinu u duhu i sili Ilijinoj, da mu pripravi svet narod."

Zakarija odvrati angjelu: „Kako bih znao, da će se to dogoditi? Jer evo ja sam ostario, a i žena mi je već vremešna." Angjeo mu odgovori: „Ja sam Gabriel, koj stojim pred Bogom, i poslan sam, da ti javim tu veselu věst. Nu buduć, da nisi věrovao mojim rěčim, oněmiti ćeš do onoga dana, dok se to nesbude." Na to ga nestade.

Narod medjutim čekaše na Zakariju i čudjaše se, što tako dugo boravi u svetištu. A kad najposlě izadje, nemogaše izreći običnoga blagoslova nad narodom. Ovaj uvidi iz njegova miga, da mu se moralo něšto ukazati. Kada se navrši vrěme njegova službovanja, vrati se sav radostan kući.

2. Navèštenje poroda Isusova.

Šesti měsec po navěštenju poroda Ivanova poslan bi angjeo Gabriel u Nazaret, gradić galilejski, k jednoj

děvici. Děvica ova bijaše siromašna blagom zemaljskim, ali bogata krěpostmi. Ime joj bijaše Marija. Zaručena bijaše svetu mužu, imenom Josipu. Ovaj je bio siromašan tesar, ali je, kao i ona, vukao lozu od kraljevskoga kolěna Davidova. Angjeo unidje k njoj, kad se ona upravo pobožno molila u svojoj sobici, i reče joj: „Zdravo Marijo! milosti puna. Gospodim s tobom, blagoslovljena ti medju ženami!“

Čuvši ona to, poplaši se i pomisli, kakov je to pozdrav. Ali joj angjeo reče: „Neboj se, Marijo; jer si našla milost u Boga. Evo rodit ćeš sina i naděni mu ime Isus. On će biti velik i zvat će se sin Previšnjega. Gospod će mu Bog dati prěstol otca njegova Davida, i kraljestvu njegovu neće biti konca.“ Marija progovori angjelu: „Kako će to biti, kad sam se zavětovala Bogu věkovitim děvičanstvom!“ Angjeo joj odgovori: „Duh će sveti sići nada te i moć Previšnjega obsěniti će te. Zato će se i ono sveto, što imaš poroditi, zvati sinom božjim. Eno, i tvoja će tetka Elizabeta u velikoj starosti svojoj i to jur za tri měseca zadobiti sina; jer u Boga

nije ništa nemoguće." Onda Marija reče: „Evo službenice gospodnje, budi mi po rěči tvojoj." I angjeo se oděli od nje.

3. Pohodjenje Marijino.

Marija se umah spremi i pohiti u goru tetki svojoj Elizabeti, da joj saobći blagu věst. Došav k njoj, pozdravi ju svesrdno. U taj se tren napuni Elizabeta duha svetoga i uzklikne: „Blagoslovljena ti medju ženami, i blagoslovljen plod utrobe tvoje! Odakle mi tolika milost, da me polazi mati Gospodina moga? Blago tebi, što si věrovala; jer što ti je Gospod poručio, ono će se izpuniti."

A Marija, uzhitjena s čudnovate milosti, što joj je Gospod udělio, zapěva prekrasan hvalopěv.

† Pěvaše: „Veliča duša moja Gospodina, i obradova se duh moj Bogu, spasu momu. Jer je pogledao na poniznu službenicu svoju. Evo od sele će me zvati blaženom svi naraštaji, što mi učini velike stvari, koj je možan i sveto ime njegovo. Milosrdje se njegovo stere od kolěna do kolěna na sve, koji

ga se boje. Silna je mišica njegova te razprši ohole umom i srdcem svojim. Silnike svrže s prěstola, a uzvisi poniznike. Gladne nahrani dobri, a bogate odpusti tašte. Primi Izrael děčaka svoga, spomenuv se milosrdja svoga, kakono govoraše otcem našim, Abrahamu i njegovim potomkom u věke."

Marija ostane po tom několiko tjedanah kod Elizabete. A zatim se vrati kući u Nazaret.

4. Porod Ivanov.

Kada se navrši obećano vrěme, porodi Elizabeta sina. Susědi i rodjaci vrlo se radovahu s njom. Oni su mislili, da se dětetu naděne ime otčevo. Ali Elizabeta veljaše: „Ne, Ivan mu budi ime!" A oni joj na to: „Tà u cělom ti se rodu nitko nezove tako!" i upitaše zatim otca, kakovo bi mu ime naděnuli. Ali on još sveudilj bijaše něm. S toga namigne, da mu dadu tablicu, na kojoj napisa: „Ivan mu je ime." U onaj mu se hip razrěši jezik, te mogaše opet govoriti. Tada se svi stanu čuditi i govoriti: „Što će biti od ovoga děteta? Jer je s njim ruka gospodnja."

† Srdce je Zakarijino sve igralo od radosti i harnosti. Pun duha svetoga stane Boga hvaliti i ovako proricati:

† „Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov, što pohodi i izbavi narod svoj. Obilno nam spasenje pripravi u kući sluge svoga Davida, kao što od věka obreče ustima prorokah svojih. Evo sada će nas izbaviti od neprijateljah naših i iz rukuh onim, koji na nas mrze. Ukazat će i nam, kao někoč otcem našim, milosrdje, spominjuć se svetoga zavěta i zakletve svoje, kojom se je zakleo otcu našemu Abrahamu. Da mu uzmognemo, izbavljeni iz rukuh neprijateljah naših, služiti u pravednosti i svetosti sve dane života svoga. I ti, dětešce, nazvat ćeš se prorok Višnjega — nastavi, obrativ se k malenomu Ivanu, jer ti ćeš ići pred Gospodinom, da mu pripraviš put i da narodu njegovu pokažeš spasenje na oproštenje grěhah njihovih po velikom milosrdju Boga našega, kojim nas je obašao iztočnik s visinah, da prosvětli one, koji čame u tami i u sěni smrti, pa da nam upravi korake na put mira."

Mali Ivan rastjaše i jačaše duhom. Već si za malih noguh odabra pustinju za postojano obitavalište.

5. Porod Isusov.

* * Josip još ništa neznadjaše ob onom, što se je Mariji dogodilo. Nu sada i njemu Bog očituje tajnu ovu. Angjeo mu se gospodnji prikaza u snu i reče mu: „Josipe, sine Davidov, uzmi Mariju! Ona je krěpostju duha svetoga mati sina božjega. Ovomu naděni ime Isus; jer će narod svoj izbaviti od grěhah.“ Josip učini, kako mu angjeo běše naložio.

Malo za tim izidje zapověst od rimskoga cara Augusta, da se popišu svi podložnici židovske zemlje. Zato morade svatko onamo poći, odakle je lozu vukao, da se ondě prijavi. Tada podju i Marija i Josip u Betlehem, rodište Davidovo, budući od kraljevskoga koléna Davidova. Sa silna světa, koj je onamo bio nagrnuo, nenadjoše nigdě stana, gdě bi prenoćili. S toga se zaklone u něku staju pred gradom. Tu se noćju rodi *Isukrst*, sin božji. Děvičanska majka Marija, plivajuć u radosti, povi dětešce u pelene i položi ga u jasle.

6. Pastiri kod jasalah i obrezanje Isusovo.

Nedaleko od Betlehema bijahu u polju siromašni pastiri, čuvajući noćju stado svoje. Na jednoč se obre angjeo gospodnji pred njimi i obasja jih světlost nebeska. Oni se vrlo prepadnu. Ali im angjeo reče: „Nebojte se, jer evo vam javljam veliku radost, koja će biti svim narodom. Danas vam se rodi u gradu Davidovu spasitelj, koj je Krst Gospodin. I evo vam znaka: Naći ćete děte, u pelene povijeno i u jasle položeno.“ U isti se čas skupi oko angjela množtvo nebeskih četah, koje su hvalile Boga govoreći: „Slava Bogu na visini, a na zemlji mir ljudem dobre volje.“

Uzdignuvši se angjeli opet na nebo, stanu si pastiri čudeći se i veseleći govoriti: „Hajde umah da idemo u Betlehem, da vidimo, što nam je Gospod navěstio.“ Oni pohrle onamo i nadju u staji Mariju i Josipa i děte, u pelene povijeno i u jasle položeno. Sa svetim ga počitanjem promatrahu i od srdca mu se radovahu. Poklonivši mu se, povrate se k stadu svomu hvaleći i slaveći Boga za sve, što su čuli i viděli.

Osam danah po tom bude děte obrezano. Pri tom mu se naděne presveto ime Isus, kao što běše naložio angjeo još prije poroda njegova.

7. Isusovo prikazanje u hramu.

Kad Isusu bude četrdeset danah, donesu ga Marija i Josip po zakonu u hram jerusolimski, da ga prikažu

Gospodinu. Tu prinesu i propisanu za siromahe žrtvu, naime dva golubića.

* * Za onda življaše u Jerusolimu jedan pravedni i bogoljubni muž, imenom Simeun. Ovaj je željno izgledao spasitelja, jer mu je duh sveti, što bijaše s njim, objavio, da dotle neće umrěti, dok nevidi pomazanika gospodnjega. Ponukan duhom svetim, dodje na ovaj dan u hram. Kada dakle Marija i Josip donesu Isusa, upozna ga on umah za obećanoga spasitelja, prihvati božansko čedo u naručje i slaveć Boga rekne: „Sada odpuštaš s mirom slugu svoga, Gospodine, po rěči svojoj, viděše bo oči moje spasenje tvoje, koje si pripravio svim narodom, kao světlo na prosvětu poganah i na slavu naroda svoga izraelskoga.“ Onda izjavi Mariji i Josipu svete želje svoje, ali, obrativ se k Mariji, priměti: „Gle, ovaj je odabran na propast i spasenje mnogim u Izraelu, i u znak, komu će se protusloviti. A i tebi će samoj probost mač dušu.“

* U Jerusolimu bijaše i proročica Ana, udovica od 84 godine, koja nikad neizlazaše iz hrama, nego dan i noć

služaše Bogu postom i molitvom. I ova pridodje u onaj čas i slavljaše Gospodina. Ona zatim pripovědi veselo drugim pobožnim dušam, čeznućim za spasiteljem, da ga je viděla.

8. Poklonstvo iztočnih mudracah.

Vrativ se Isus s roditelji u Betlehem, dodju mudraci od iztoka u Jerusolim pitajući: „Gdě je novorodjeni kralj židovski? Jer smo viděli njegovu zvězdu na iztoku, te smo došli, da mu se poklonimo.“ Kad to čuje kralj Irud, uplaši se on i svi Jerusolimci s njim. Sabrav brzo sve poglavice svetjeničke i književnike narodne, zapita jih, gdě bi se imao roditi Isukrst. Oni mu odgovoriše: „U Betlehemu, plemenu Judinu. Tako je napisao prorok Mikea: Ti Betleheme u zemlji Judinoj nisi nipošto najmanji medju kneževskimi gradovi Judinimi; jer će iz tebe izaći knez, koj će ravnati narod moj izraelski, i koj proizlazi od věka.“ Onda Irud potajno dozva mudrace i potanko jih izpitivaše za vrěme, kad jim se pojavila zvězda. Po tom jih naputi u Betlehem, rekav jim podhibno: „Idite

i razpitajte dobro za děte, pa kad ga nadjete, javite mi, da i ja podjem te mu se poklonim."

Mudraci se umah odpute u Betlehem. I eto zvězda, koju su viděli na iztoku, a kasnije jim se sakrila, pomicaše se opet pred njimi. Zagledavši ju, veoma joj se obradovaše. Nad městom, gdě Isus bijaše, stane na jedan put zvězda. Unišavši tada, nadju děte s Marijom i Josipom, padnu predanj i poklone mu se. Izvadiše ujedno blago svoje i darivaše ga: zlatom, tamjanom i mirhom. Noćju jim Bog u snu zapovědi, da se više nevratjaju k Irudu. Oni posluhnu zapověd božju, te se vrate, Boga slaveći, drugim putem u svoju zemlju.

9. Běg u Egipat i povratak u Nazaret.

Irud je nestrpljivo čekao na povratak mudracah. Napokon, kada vidi, da zalud čeka, veoma se razgnjěvi i izda zapověst, da se u Betlehemu i u cěloj okolici onoj pomore sva děca, koja još neběhu navršila dvě godine danah. Pa tako je mislio, da ni Isus neće ostati u životu.

Ali Bog bdijaše nad životom dětinjim. Obnoć se javi angjeo gospodnji Josipu u snu, kazav mu: „Ustani, uzmi děte i mater njegovu, pa běži u Egipat, i ostani ondě, dok ti nekažem; jer će Irud tražiti děte, da ga smakne.“ Josip umah ustane, uzme děte i mater mu još po tamnoj noći, te krene u Egipat.

Kako se Isusak maknuo, eto i krvnikah u Betlehem, kamo jih běše poslao Irud. Trgajući děčicu materam iz naručja i od prsijuh, ubijahu ih. Tada stade strašan plač i lelek, i majke se više nemogoše utěšiti.

Ali neminu kazan božja. Iruda několiko godinah poslě ovoga krvnoga děla popadne gnjusna bolest, od koje i zaglavi usrěd najgroznijih mukah. Po tom se angjeo gospodnji iz nova javi Josipu u snu, rekav mu: „Ustani, uzmi děte i majku njegovu, pa se vrati u domovinu svoju. Jer koji su radili dětetu o glavi, umrěše.“ Tada ustav Josip, uze děte i mater mu, te se vrati u Galileu u grad Nazaret.

Tu je obrastao Isus u tišini i samoći. Ali već je dětetom bio pun mudrosti nebeske, i milost je božja bila s njim.

10. Dvanaestogodišnji Isus u hramu.

Marija i Josip polažahu svake godine Jerusolim na vazam. Kad Isusu bude dvanaest godinah, povedoše i njega. I kako je put bio daleko, idjaše on ipak veoma veseo s njimi. Još je bio veseliji, kad opazi izpred sebe sveti grad, i kad prvi put stupi u veličanstveni hram. Pošto se svrše blagdani, vrate se Marija i Josip kući. A Isus ostane u Jerusolimu, i neznajući roditelji za to. Oni iz prva pomisle, da će biti kod druge putne družbe. Prevalivši dan hoda, stanu ga u večer tražiti medju rodjaci i znanci. Ali njega neima te neima. Težko li se pobojaše zanj! U tom strahu vrate se u Jerusolim i ondě ga stanu iskati.

Jedva ga někako tretji dan, odkako se vratiše, nadju u hramu, gdě sědi medju književnici, te jih sluša i pita, i odgovara jim. Svi, koji ga čuše, divljahu mu se razumu, očitujućemu se u njegovih pitanjih i odgovorih. Roditelji mu se neopisivo obradovaše, smotrivši ga tudě. A mati, nemogav zaboraviti na strah, koj pre-

trpi, rekne mu: „Sinko! što nam to učini? Evo otac tvoj i ja tražasmo te tugujući!“ Isus odgovori blago i prijazno: „Zašto ste me tražili? Zar neznaste, da meni valja u onom biti, što je otca moga“?

Na to se vrati s roditelji u Nazaret. Bijaše jim pokoran, i naprědovaše u dobi, mudrosti i milosti kod Bòga i ljudih.

Isus kao sin božji znadjaše sve od věka. Ali on htěde božansku mudrost svoju samo malo po malo očitovati, te zato slušaše, kao i druga zemaljska děca, nauke drugih marljivo, da bude mladeži i u pozornosti svetoga nauka pravi uzor.

Priprava i javni život Isusov.

11. Ivan, predteča Isusov.

Već je bilo blizu vrěme, gdě se imao Isus javno pokazati kao spasitelj světa. S toga sada stiže glas gospodnji Ivanu, sinu Zakarijinu, u pustinji, da ide pred spasiteljem i da mu put pripravi. Ivan, posluhnuv volju

božju, izadje udilj pred svět u okolinu jordansku. Imadjaše haljinu od dlake devine i kožnat pojas oko bokuh, a hrana mu bijahu skakavci i med divlji. Vapijaše: „Činite pokoru; jer se približi kraljestvo nebesko!“ Da još više potakne slušaoce svoje na pokoru i popravak te jih pripravi na pravi krst, krstjaše u Jordanu one, koji se dadoše. Odasvuda su grnuli ljudi svake vrsti, slušali pozorno propovědi Ivanove, i dali mu se krstiti i izpovědali grěhe svoje.

* Izmedju drugih dodjoše i Farizeji i Saduceji onamo. Smotriv jih Ivan, reče vrlo zlovoljno: „Porode zmijinji, tko vas naputi te izmičete strašnomu sudu, koj se primiče. Donosite dostojnih plodovah pokore, te negovorite: Abraham nam je otac. Jer vam kažem: Bog može iz ovoga kamenja Abrahamu probuditi sinovah. Sěkira je drvetju na korěnu. Svako drvo, koje nerodi dobrim plodom, posěči će se i baciti u vatru.“

* * Ivan cělim svojim postupkom i pripovědmi svojimi tako uzdrma srdca slušalacah svojih, te su mnogi pomislili, da nije on možda spasitelj. Ivan to opazi, te jim rekne: „Ja nisam Krst; ali će doći drugi za mnom, moćniji od mene, komu ja nisam vrědan odrěšiti remenja postolah njegovih. Ja vas krstim samo vodom, a on će vas krstiti duhom svetim i ognjem. On ima u ruci vijaču, te će očistiti gumno svoje. Pšenicu će sabrati u hambar svoj, a plěvu će spaliti neugasivom vatrom.“

12. Krstjenje i napast Isusova.

Jedan dan dodje Isus, komu je sada bilo trideset godinah, k Ivanu kod Jordana, da i njega pokrsti. Hotěv Isus zagaziti u Jordan, obustavi ga Ivan s dubokim počitanjem i rekne mu: „Ti trebaš mene da krstiš, a ti dolaziš k meni?“ A Isus mu odvrati: „Ostavi samo,

neka bude tako; jer se pristoji da izpunimo svaku naredbu božju." Tada Ivan popusti i pokrsti Isusa u Jordanu. U taj se čas otvoriše nad Isusom nebesa, i duh se sveti svim na očigled spusti u podobi goluba nad njega. Ujedno zamně glas s neba: „Ovo je sin moj ljubezni, koj mi je vrlo ugodio." Tako zadobi Isus za službu spasitelja někim načinom božansku potvrdu.

* * Ali prije nego se lati ove službe, podje po nagonu duha svetoga od Jordana u pustinju. Tu provede u samoći četrdeset danah i četrdeset noćih posteć i moleć se. Po tom ogladni. Tada pristupi k njemu sotona, da ga napastuje, i reče: „Ako si sin božji, reci, da kamenje ovo postane kruhom." A Isus odgovori: „Pisano je: Neživi čověk o sámu kruhu, nego o svakoj rěči, koja izlazi iz ustah božjih."

* * Sotona ga se usudi i drugom napastovati. — On odvede Isusa u Jerusolim, i postavi ga na vrh hrama, veleć mu: „Ako si sin božji, skoči dolě; stoji bo u pismu: Angjelom svojim zapovědi za tebe, i uzet će te na ruke, da gdě neudariš o kamen nogom svojom." A Isus odvrati sotoni: „Ali i to stoji u pismu: Nenapastuj Gospodina Boga svoga."

* Ali ni tim nehtěde vrag mirovati. Odnese Isusa na vrlo visoko brdo, pokaza mu sva kraljestva ovoga světa i slavu njihovu, pa mu reče: „Sve ću ti ovo dati, ako padneš i meni se pokloniš." Tada mu Isus, planuv svetim gnjěvom, reče: „Prodji me se, sotono! jer u pismu stoji: Gospodinu se Bogu svomu klanjaj i njemu samu služi!" Tada se vrag poplaši i poběže, a s neba angjeli sidjoše i služahu mu.

13. Prvi učenici Isusovi.

* * Isus iz pustinje dodje opet k Jordanu. Videći ga Ivan, gdě ovako dolazi progovori světini, što je bila oko njega: „Evo jaganjca božjega, koj oduzima grěhe světa! To je onaj,

o kom vam rekoh: Doći će čověk za mnom, koj bijaše preda mnom; jer je bio prije mene. Ja vam svědočim, da je on sin božji."

Ivan, stojeći opet s dvojicom učenikah svojih na Jordanu, vidě na novo Isusa, gdě dolazi. Tada opet kaza: „Gle jagnje gospodnje!" Čuvši to ona dva učenika, otidu za Isusom. A Isus, obazrěv se, upita jih prijazno: „Što ćete?" Rekoše mu: „Učitelju, gdě stojiš?" On jim odgovori: „Hodite i vidite!" Tada oni radostni i veseli podju onamo, gdě je on boravio, i ostanu u njega onaj dan. Učenici se ovi zvahu: Andrija i Ivan. Andrija imadjaše brata, Šimuna po imenu, koj je iz svega srdca čeznuo za spasiteljem. Andrija ga umah potraži, i reče mu sav radostan: „Nadjosmo spasitelja" i odvede ga k Isusu. Vidiv ga Isus, reče mu: „Ti si Šimun, sin Jonin: ti ćeš se odsele zvati Petar t. j. hrid."

• Sutradan se odputi Isus u Galileu. Na putu srětne čověka, imenom Filipa, koj je takodjer od davna ginuo za spasiteljem, i rekne mu: „Hajde za mnom!" Filip imadjaše prijatelja, koj je bio iste misli s njim; ime mu bijaše Natanael ili Bartol. On poteče k njemu, zateče ga pod smokvom i reče mu veselo: „Nadjosmo onoga, o kom pisahu Mojsija i proroci: Isusa Nazarenca. Hodi pa vidi!" Zagledav Isus Natanaela, gdě dolazi k njemu, rekne: „Evo pravoga Izraelca, u kom neima hinbe." Natanael ga sav u čudu zapita: „Kako me poznaješ?" Isus odgovori: Još prije, nego te pozva Filip, viděh te, kada bijaše pod smokvom." Tade Natanael pun počitanja povika: „Učitelju, ti si sin božji, ti si kralj izraelski." Isus mu odvrati: „Što ti rekoh, da te viděh pod smokvom, zato věruješ: viděti ćeš još više od ovoga. Doista vam velim: odsele ćete viděti nebo otvoreno i angjele božje, kako uzlaze i silaze nad sinom čověčjim."

14. Isusovo prvo čudo u Kani.

Poslě tri dana bi svatba u Kani, gradiću galilejskom. I mati Isusova bě ondě. A pozvan bi i Isus i učenici njegovi na pir. Za obědom nesta vina prije reda. Smotriv to majka Isusova, reče sinu svomu: „Neimaju više vina!" Isus joj odvrati: „Još nije došao moj čas!" Marija umah razumě, da on kani pomoći, samo što očekuje sgodan trenutak. Zato reče poslužnikom: „Štogod vam rekne, učinite!"

U blagovalištu bijaše šest vodenih vrčevah od kamena za obično čištjenje Židovah. Svaki je od njih imao

po dvě po tri oke. Isus za něko vrěme reče poslužnikom: „Napunite vrčeve vodom!“ I napuniše jih vrhom. Onda jim kaže: „Zahvatite sada i nosite kumu!“ Odnenesoše. Kum, neznajući što se sbilo, mišljaše, da mu se daje novo vino kušati. Kad okusi, a to vino, da nemože bolje. Čudeć se tomu, dozove mladoženju i reče mu: „Svatko najprije dobro vino iznosi; a kad se gosti ponapiju, onda lošije; ti si pako sačuvao dobro vino do na poslědku.“

Ovo prvo čudo učini Isus u Kani galilejskoj. Njim očitova božansku slavu svoju, i učenici njegovi věrovaše u njega.

Prvi vazam.

15. Očištjenje hrama i razgovor s Nikodemom.

* * Vazam bijaše blizu. Zato podje Isus u Jerusolim u hram. Tu nadje u preddvorju ljudih, prodavajućih volove, ovce i golubove za žrtvu, i měničarah. Tada razpaljen svetim gněvom, splete od konopacah bič, te iztěra trgovce skupa s volovi i ovcami iz hrama i razvali stolove měničarah; a onim, koji

golubove prodavahu, rekne: „Odstranite to, i nečinite od kuće otca moga trgovane!“ Tada se spomenuše učenici njegovi jednoga proročanstva u svetom pismu, po kom bi dojdući spasitelj imao Bogu kazati: „Revnost za kuću tvoju pojede me.“

* * Zaostali pako Židovi rekoše Isusu: „Kakovim ćeš čudom dokazati, da imaš vlast to učiniti?“ Isus jim odgovori pokazujuć na se: „Porušite ovaj hram, i u tri dana opet ga sagradih.“ A Židovi pomisliše, da on govori o zidanom hramu, i rekoše mu: „Četrdeset i šest godinah gradjahu hram ovaj, a ti da ga u tri dana sazidješ?“

* Da jih očevidno osvědoči o božanskoj punovlasti svojoj, činjaše Isus različita čudesa pred njimi, i mnogi věrovaše u njega. Medju njimi bijaše i član visokoga věća, po imenu Nikodem. Ovaj je iz sve duše čeznuo, da postane učenikom Isusovim. S toga dodje, bojeć se od Židovah, ob noć k Isusu i rekne mu: „Meštre, znamo da si učitelj, od Boga došao; jer nitko nemože tvoriti čudesah, što ti stvori, kad Bog nebi bio s njim.“ Isus mu po tom razloži, što treba, da bude član njegova kraljestva. „U istinu,“ reče, „u istinu, tko se nepreporodi vodom i duhom svetim, nemože unići u kraljestvo nebesko.“

† „Kao što je Mojsija u pustinji uzvisio zmiju, tako treba i sin čověčji da bude uzvišen, da nitko, koj u njega věruje, nepogine, nego da zadobije život věčni. Tako bo je Bog ljubio svět, da je jedinorodjenca svoga dao, da nitko, koj u njega věruje, nepogine, nego da zadobije život věčni. Bog nije poslao sina svoga na svět, da sudi svět, već da ga spasi. Tko u njega věruje, neće biti osudjen; a tko nevěruje, već je osudjen, jer nevěruje u ime jedinorodjenoga sina božjega."

16. Isus kod zdenca Jakovljeva.

* Iz Jerusolima podje Isus po Judei navěštat došastje kraljestva božjega; a učenikom svojim reče, te su krstili. Mnogi pověruju unj i budu učenici njegovi. Onda se vrati opet u Nazaret. Iduć onamo morade proći Samarijom. Dodje gradu Sikemu. Ovdě bijaše zdenac, što je Jakov dao izkopati. Isus umoran od puta, sědne kraj zdenca. Učenici njegovi podju medjutim u grad, da nabave hrane.

* Sědeć on tako kraj studenca, pride Samarijanka iz grada, da zahiti vode. Isus joj kaže: „Daj mi piti!" Žena mu odvrati začudjena: „Kako možeš iskati od mene da piješ, kad si ti Židov?" Isus joj odgovori: „Da ti znadeš, tko je, što ti veli: Daj mi piti, ti bi bila zaiskala u njega, i on bi ti dao žive vode!" Žena prihvati: „Tà gospodine, neimaš ništa, čim bi zagrabio, a zdenac je dubok; odakle tebi živa voda? Zar si ti veći od otca našega Jakova, koj nam ostavi ovaj zdenac?" Isus joj odgovori: „Tko se ove vode napije; opet će ožedniti. A tko se napije one vode, što mu ja dam, neće više žedjati do věka; što više, voda, koje mu ja dam, biti će mu vrělom, izvirućim u život věčni." Žena će mu na to! „Gospodine, daj mi te vode!"

* Sada joj Isus kaže otajne grěhe njezina života. Tada mu žena zasramljena i razkajana reče: „Gospodine, vidim, da

si ti prorok.“ Željna od sele Bogu pravo služiti, pridoda: „Otci naši moljahu se Bogu na ovoj gori — kod ovih rěčih pokaza na goru Garizim, stojeću pri Sikemu — a vi kažete, da je u Jerusolimu město, gdě se treba Bogu moliti.“ Isus joj odvrati: „Věruj mi, ženo, doći će vrěme, i već je došlo, kada se nećete niti na ovom brěgu niti u Jerusolimu klanjati otcu. Jest, doći će vrěme, kad će se pravi klanjaoci klanjati otcu duhom i istinom. Bog je duh, i koji mu se klanjaju, duhom i istinom treba da mu se klanjaju.“ Žena je razuměla, da Isus po vremenu onom misli došastje spasiteljevo, zato mu rekne: „Znam, da će doći Mesija; kad on dodje, o svem će nas poučiti.“ Isus reče: „Ja sam, koj s tobom govorim.“

* Tada žena sva u čudu i radosti ostavi krčag svoj, i odtrča u grad i reče ljudem: „Hodite i vidite čověka, koj mi sve reče, što sam učinila; gledajte, da nije to Mesija?“ U to stignu i učenici iz grada s jelom i zamole Isusa: „Jedi, učitelju!“ A on jim rekne: „Ja imam hranu, koje vi nepoznajete. Moja hrana jest: vršiti volju onomu, koj me posla.“ On još u rěči, a to ljudi izidjoše iz grada, i zamoliše ga, da ostane ovdě. I ostade u njih dva dana, učeć jih. Tada mnogi unj uzvěruju i reknu ženi: „Sad nevěrujemo više samo za tvoju besědu; sami bo ga čusmo i viděsmo, da je ovaj zaista Spasitelj světa.“

17. Isusova propověd u Nazaretu.

† Nakon ona dva dana nastavi Isus put svoj po Galilei, i navěštaše ondě evangjelje kraljestva božjega, govoreć: „Vrěme se navrši, i kraljestvo se nebesko približilo. Činite pokoru i věrujte evangjelju.“ Vrativ se u Nazaret, otide po navadi svojoj u subotu u sinagogu i ustane u znak, da će něšto pročitati iz svetih knjigah. I dadoše mu knjigu proročanstvah Izaijinih. Otvoriv knjigu, naidje na ovo město: „Duh je gospodnji nada mnom. On me pomaza i posla, da siromahom navěštam evangjelje, da lěčim, koji su skrušena srdca, da navěstim uznikom slobodu, slěpcem vid, i da oznanim dan plačni.“ Pročitav ove rěči, izruči knjigu poslužniku i sědne. Tada svi upru oči u njega. A on započe ovako: „Danas se izpuniše rěči ove.“

† Svi su se čudili blagonosnim rěčim, koje su sada tekle iz ustijuh njegovih. Ali nehtědoše věrovati u one velike stvari, što jih o sebi govoraše, nego rekoše: „Istina, divne je mudrosti i čudotvornosti; nu nije li on sin tesarov?“ S toga jim reče:

„Doista vam kažem, nijedan nije prorok povoljan domovini svojoj. Mnogo bijaše udovicah za Ilije, kad je nebo tri lěta i šest měsecih bilo zatvoreno, i nije daždilo, te je svu zemlju pritisnuo težak glad; ali k nijednoj Ilija nebi poslan, nego k udovici u Sareptu. Tako i za proroka Elizeja bijaše mnogo gubavacah po Izraelu, ali nijedan od njih nebi očištjen do Sirca Namana.“

† Tada svi u sbornici (sinagogi) planuše gnjevom. Ustadoše i izturaše Isusa iz grada, pa ga odvedoše na brežuljak, na kom bijaše grad sagradjen, da ga odanle strovale. Ali on učini, te su najedared protrnuli od straha, a on prodje izmedju njih s božanskim dostojanstvom.

18. Isusova čudesa u Kafarnaumu.

• Iz Nazareta podje Isus u Kafarnaum. Tu učaše u sbornici. Svět mu se divio nauku; jer je bio krěpak te je pronicao do dna duše. Medju slušaoci běše i čověk běsomučnik (koga je nečisti duh mučio). Ovaj na jedan put vikne: „Što mi imamo s tobom, Isuse Nazarenče? Zar si došao, da nas upropastiš? Ja znam, tko si ti: svetac si božji.“ A Isus mu naloži: „Zaněmi i izadji iz ovoga čověka!“ Nečastivi trgne tamo amo s čověkom

te ga ostavi. Tada se svi začudiše govoreći medju sobom: „Što je to? Evo zapověda vlastju i nečistim duhovom, pa ga slušaju.“

* Iz sbornice otide Isus u kuću Šimuna Petra, i brata mu Andrije. Punica Petrova ležaše bolujuć od groznice, i zamoliše ga za nju. Tada Isus pristupi k njoj, uhvati ju za ruku i podigne ju, pa gle, umah ju ostavi groznica i ona stane služiti Isusa i učenike njegove.

* Kad pod večer zapadne sunce i zahladi, iznesoše sve bolestnike i běsomučnike iz grada pred vrata od kuće, i svi se stanovnici grada slegnu onamo. Tada Isus izadje na vrata, iztěra jednom rěčju sve běsove i izlěči sve bolestnike.

* Sutradan podrani Isus i otide někamo u samoću i moljaše se ondě. Narod ga stane tražiti i zaustavljati, da neide dalje. Ali on rekne: „I drugim gradovom moram propovědati evangjelje kraljestva božjega; jer sam zato poslan.“ Po tom stane propovědati po svoj Galilei, izganjajuć vragove i lěčeć svakojake bolesti i nevolje u narodu. Glas je o tom pukao tja u Siriju, i svět je grnuo odasvuda za njim.

19. Obilni ribolov.

* * Isus, došav jedan dan jezeru Genezaret — zvanom i galilejsko more — da bi tu propovědao rěč božju, nalegne oko njega i stane ga tiskati sila světine. S toga unidje u ladju, koja je bila Šimuna Petra i brata mu Andrije, i zamoli jih, da malo odtisnu od kraja. Sědnuv po tom, učaše narod iz ladje. Kada presta govoriti, reče Šimunu i bratu mu: „Povezite na dubinu, i bacite mrěže svoje za lov! Šimun će mu na to: „Učitelju, svu noć smo se trudili i ništa neuhvatismo; ali na tvoju rěč bacit ću još jednom mrěžu.“ Učinivši to, uhvatiše toliko ribah, da jim se malo nepotrgaše mrěže. Tada namignuše Ivanu i bratu njegovu, koji bijahu na drugoj ladji, da dodju te jim pomognu. Oni dodjoše i napuniše obě ladjice tako, da se gotovo utapljahu.

* * Vidiv to Šimun Petar, pripade pun čuda i prepasti kolěnima Isusovima, rekav: „Izidji od mene, Gospodine; jer sam grěšnik!“ Ali mu Isus reče: „Neboj se; odsele ćeš ljude loviti.“ Izvezavši tada ladje na kopno, ostaviše sve i otidoše za Isusom. Od sada počam ostadoše uvěk uzanj, prateći ga kamogod bi išao.

20. Uzetnik.

Isus dodje opet u Kafarnaum i učaše u jednoj kući. Sva je kuća bila i svi hodnici puni ljudih, koji ga htjahu čuti. Tada mu donesu četvorica uzetnika na postelji. Ali nemogavši od silne světine k Isusu, stanu na krov, koj je na iztočnjačku ravan bio, i spuste na ovdě se nalazeći otvor bolestnika s posteljom Isusu k nogama. Videć Isus věru njihovu, reče uzetniku: „Neboj se, sinko, opraštaju ti se grěsi!“

Medju slušaoci bude i Farizejah i pismoznanacah. Čuvši Isusa, što reče, pomisle u sebi: „Ovaj huli na Boga; jer tko može praštati grěhe van Bog sám?“ Videć Isus ove misli njihove, reče jim: „Zašto mislite zlo u srdcu svojem? Što je laglje reći: Praštaju ti se grěsi, ili reći: Ustani i hodi? Ali da znate, da sin čověčji ima vlast na zemlji opraštati grěhe, to ti velim — reče, obrativ se k uzetniku, — ustani, uzmi postelju svoju pa idi kući.“ U taj par usta bolestnik i otide kući. Videć ovo svět, začudi se i poboja, ter stane slaviti Boga, govoreć: „Toga još nikada neviděsmo!“

21. Propověd na gori.

Jednom Isus, skupiv se oko njega sila naroda, uzidje na brdo. Tu sědne sa svojimi učenici. A světina

se posadi brdu na obronku oko njega, mukom mučeć i nauku njegovu očekujuć.

* * Otvoriv tada usta, stane jih ovako učiti:

A. Osam blaženostih.

* * „Blaženi siromasi duhom; jer je njihovo kraljestvo nebesko.

Blaženi krotki; jer će posědovati zemlju.

Blaženi tužni; jer će se utěšiti.

Blaženi žedni i gladni pravice; jer će se nasititi.

Blaženi milostivi; jer će biti pomilovani.

Blaženi čista srdca; jer će Boga gledati.

Blaženi mirovni; jer će se zvati sinovi božji.

Blaženi progonjeni radi pravde; jer je njihovo kraljestvo nebesko.

Blago vam, ako vas sramote, progone i klevetju mene radi. Radujte se i veselite; jer će vam plaća biti velika na nebu."

B. O časti i dužnostih apoštolah i njihovih naslědnikah.

† Sada se Isus obrati k učenikom svojim, koji imadjahu postati glavari crkve njegove, i nje napose opomene:

† „Vi ste sol zemlje. Sol je dobra stvar. Ali ako sol izhlapi, čim da se soli? Nije za drugo, van da se baci i pogazi od ljudih. Vi ste světlo světa. Vi priličite i gradu, na brdu sazidanu. Ali grada, koj je na brdu, nije moći sakriti. Niti svěća se neužiže, da se metne pod posudu, nego se natiče na svěćnjak, da světli svim, koji su u sobi. I vaše světlo tako neka světli pred ljudmi, da vide dobra děla vaša i da slave otca vašega, koj je na nebesih."

C. O krstjanskoj pravednosti.

* Po tom Isus upre opet oči u narod, govoreć mu:

* „Nemislite, da sam došao ukidati zakon Mojsijin ili pobijati beséde prorokah. Nisam došao, da jih ukinem, već da jih usavršim. Doista vam velim, ako vam pravednóst nebude obilnija nego li u književnikah i Farizejah, nećete unići u kraljestvo nebesko. Čuli ste n. p. gdě su književnici zapověd: „Neubij" ovako iztumačili: Tko ubija, onaj samo da bude kriv sudu; ali ja vam kažem da je već i onaj, koj se srdi na brata svoga, krivac sudu. Tko pako obruži brata svoga, biti će krivac visokomu sudu. A tko si rekne bratu: Budalo! biti će predan ognju paklenomu."

* „Čuli ste nadalje, da su književnici zapověd: „Ljubi bližnjega svoga" ovako razložili: A neprijatelja slobodno mrzi. A ja vam kažem: Ljubite i neprijatelje svoje, činite dobro onim, koji vas mrze, i molite za progonitelje i klevetnike svoje, da budete vrědna děca otca svoga nebeskoga, koj daje suncu svomu te izlazi vrh dobrih i zlih i daždi nad pravednici i nepravednici. Jer ako samo one ljubite, koji vas ljube, kakova vam za to plaća? Nečine li to i carinari? I ako samo bratju svoju pozdravljate, što činite osobita? Nečine li to i pogani? Budite dakle savršeni, kao što je otac vaš nebeski savršen."

D. O čistoj nakani kod dobrih dělah.

• „Čuvajte se, da netvorite dobrih dělah samo zato, da vas ljudi vide. Inače bo nećete primiti platje u otca svoga, koj je na nebesih. Kada dakle daješ milostinju, nedaj trubiti trubljom pred sobom, kao što čine licuměrci po sinagogah i ulicah, da jih ljudi slave. Doista vam kažem: tim već primiše platju svoju. Zato kada děliš milostinju, neka ti nezna lěvica, sto čini desnica, da ti ostane milostinja sakrivena; a otac tvoj, koj i u skrovitu vidi, naplatit će ti."

• „A kada moliš, unidji u sobu svoju, i zatvoriv vrata, moli se otcu svomu u skrovitu, i otac tvoj, koj u skrovitu vidi, naplatit će ti."

• „Isto tako kada postiš, negrdi lica svoga, da ljudi vide, kako postiš, i otac tvoj, koj vidi tajno, naplatit će ti."

E. O jedinoj krstjanina dostojnoj skrbi.

† „Nesabirajte blaga na zemlji, gdě ga hrdja i moljac izjedaju i tati podkapaju i kradu; nego si sabirajte blago na nebu, gdě ga nemože izjesti ni hrdja ni moljac i gdě ga lupeži neizkapaju i nekradu. Gdě ti je blago, ondě ti je i srdce. Nitko nemože služiti dva gospodara: nemožete služiti Bogu i mamonu."

† „Velim vam: Nebrinite se bojazljivo za život, šta ćete jesti, niti za tělo, što ćete obući. Nije li život više od hrane, i tělo od oděla? Pogledajte na ptice nebeske; one niti siju, niti žanju, niti sabiraju u žitnice, pa jih otac vaš nebeski ipak hrani. Niste li vi pretežniji od njih? Promotrite i lěrove u polju. Niti se trude, niti predu, pa vam opet kažem, da niti Salomun u svoj slavi svojoj nebijaše tako krasno oděven, kao jedan od njih. A kad Bog tako oděva travu po polju, koja danas jest, a sutra se u peć baca: kamo li će više vas, slabověrci! Nebrinite se dakle toliko, govoreći: Što ćemo jesti, što ćemo piti, ili što ćemo obući? Za sve to brinu se neznabožci. Vaš otac jur znade, da vam sve to trěba. Tražite dakle najprije kaljestvo nebesko i pravdu njegovu, pa će vam se sve ovo dodati."

F. O krstjanskom vladanju prama iskrnjemu.

* „Nesudite, pa nećete ni vi biti sudjeni; neosudjujte, pa nećete ni vi biti osudjeni; već praštajte, pa će se i vam praštati. Istom měrom, kojom vi uzměrite, i vam će se odměriti. Što gledaš na trun u oku bratu svomu, a na brvno u svom oku

negledaš? Licuměrče! izvadi najprije brvno iz svoga oka; a onda gledaj, kako ćeš bratu svomu trun izvaditi iz oka."

* „Što hoćete, da ljudi vam čine, i vi njim činite. To zahtěva zakon i proroci."

* * *

† Iza ovih i mnogih drugih opomenah reče napokon Isus:

† „Trsite se, da unidjete na uzka vrata u život věčni. Jer široka su vrata i prostrana je staza, što ide u propast, i mnogi su, koji njom hodaju! Těsna su usuprot vrata, i uzka staza, što ide u život, i malo jih ima, koji njom stupaju."

† „Tkogod sluša ove moje rěči i izvršuje jih, prilići mudracu, koj si sazida kuću na hridi. Pa kad udari ploha i sunu poplava i dunuše větrovi i napadoše na kuću, ona se nesruši, bijaše bo utvrdjena na hridi. A tko sluša ove moje rěči, a neizvršuje jih, prilići ludjaku, koj si sazida kuću na pěsku. Pa kad udari ploha i izadje povodnja i dunuše větrovi i sunuše u kuću, ona se sruši i razruši strašno."

* Svršiv Isus govor ovaj, bijahu mu slušaoci veoma tronuti; jer jih učaše, kao onaj, koj ima iz neba vlast, a ne kao književnici i Farizeji.

22. Gubavac. Sluga stotnikov.

* * Kada Isus opet sidje s brda, dodje jedan gubavac predanj i pokloniv mu se reče: „Gospode, ako hoćeš, možeš me očistiti." Isus pruživ ruku, dotaknu ga se veleć: „Hoću, očisti se!" I bolestnik se odmah očisti od gube. Na to mu reče Isus: „Pazi da nikomu nekažeš; nego udilj idi, i pokaži se svetjeniku, da te proglasi čista od gube."

† Ovaj svetjenički proglas iliti odrěšenje, koje bi u starom zakonu propisano za sve tělovne gubavce, bijaše pralik svetjeničkoga odrěšenja, koje postoji za sve duševne gubavce. Zato je Isus od gubavca naročito zahtěvao, da zaište svetjeničko odrěšenje.

* Isus opet krene u Kafarnaum. Tu je bio jedan rimski stotnik, koj Židovom bijaše vrlo privržen, te jim je dao i na svoj trošak sagraditi sbornicu. Ovomu se bio sluga na smrt razbolio, koga je vrlo ljubio. Kad dočuje stotnik, da je Isus na putu u Kafarnaum, izašalje on starešine gradske predanj, moleć ga, da bi došao i slugu mu izlěčio. Isus podje s njimi onamo. Nebuduć već daleko od kuće, izadje mu sám stotnik na susrět, veleć: „Gospodine, nisam dostojan, da udješ pod krov moj, nego samo reci rěč, i ozdravit će mi sluga." Čuvši ovo

Isus, reče onim, koji su ga slědili: „Zaista vam kažem, ovolike věre nenadjoh medju Izraelci.“ Ali vam i velim: „Mnogi će doći od iztoka i zapada i sěst će s Abrahamom, Izakom i Jakovom za stol u kraljestvu nebeskom. A sinovi će se kraljestva baciti u tmastu tminu, gdě će biti plač i škripa zubih.“ Onda stotniku reče: „Idi, pa kako si věrovao, neka ti i bude.“ I ozdravi sluga u onaj čas.

23. Mladić naimski.

Isus otide u grad, Naim imenom, a s njim i učenici i mnogo naroda. Primaknuv se vratam gradskim, upravo su nosili mrtvaca. Bijaše to jedinac u majke, a još k tomu udovice. Plačuć i jaučuć idjaše ona za lěsom. Mnogo je ljudih sprovodilo mrtvaca. Vidiv Isus majku, ražžali se na nju i reče joj ljubeznivo: „Neplači?“ Onda pristupi k lěsu i takne ga se u znak, da stanu nosioci. I onih umah stadoše. Na to progovori Isus mrtvacu: „Mladiću, velim ti, ustaj!“ I umah se osovi mrtvac i

stane govoriti. Isus ga odvede k materi njegovoj. Sve pribitne spopadne na to strah i oni počmu hvaliti Boga govoreći: „Velik se prorok podiže medju nami, i pohodi narod svoj."

24. Poslanici Ivana krstitelja.

Irud, sin onoga, koj je dao poklati děcu u Betlehemu, bijaše knez nad Galileom i Pereom. On se oženi Herodijom, ženom brata svoga, dok je ovaj još živio. Ivan ga je sbog toga svetom smělostju ukorio, veleć mu: „Nije ti slobodno imati ženu brata svoga!" Na ovaj ga ukor Irud dade uhvatiti i okovana utamničiti.

Ivan ni tu drugo neželjaše, van da svi věruju u Isusa i da ga slěde. Ali budući mu se učenici smutili u Isusu sbog njegova siromaštva i prostote, htěde, da jih sám Isus osvědoči o božanskom poslanju svom. Zato pošalje dvojicu od njih k Isusu s porukom: „Jesi li ti onaj, što ima doći, ili da drugoga čekamo?" Isus, uměsto odgovora, pokaza na čuda, što jih upravo počini na mnogih bolestnicih i nevoljnicih, i reče: „Idite i kažite Ivanu, što ste čuli i viděli. Slěpi vide, hromi hode, gubavi se čiste, gluhi čuju, mrtvi ustaju, siromahom se propověda evangjelje; a blago onomu, koj se nesablazni o mene."

25. Pokornica Mandalèna.

* Farizej, imenom Šimun, zamoli Isusa, da bi oběďovao kod njega. Isus podje u kuću Farizejevu i sěđne za stol. U istom gradu življaše i žena, po imenu Marija Mandalěna, na zlu glasu kao grěšnica. Ali se na propovědi Isusove obrati i razkaje za svoje grěhe i stane ljubiti Isusa iz sve duše. Čim dozna, da je Isus u kući Farizejevoj kod ručka, pohrli onamo s alabastrnom sklenicom dragomasti, da mu njom pomaže noge. Pripadnuv k nogama Isusovima, udari joj od velike duševne boli čitav potok suzah-pokornicah. Ove se salivahu Isusu na noge. Kad ona to opazi, stane otirati noge kosom svojom. Onda jih izljubi i namaže.

* Vidiv to Farizej, reče sám sobom: „Da je ovo prorok, znao bi jamačno, kakova je to žena; jer je grěšnica." A Isus mu kaže: „Šimune, imam ti něšto kazati. Věrovnik jedan imadjaše dva dužnika. Jedan mu dugovaše pet sto desetakah, a

drugi petdeset. Nemogavši mu vratiti, pokloni obojici dug. Koj će ga većma ljubiti?" Šimun odgovori: „Mislim onaj, komu je više poklonio." A Isus mu reče: „Pravo si razsudio!"

Onda se okrene k ženi i nastavi Šimunu: „Vidiš li ovu ženu? Ja udjoh u tvoju kuću, a ti mi nedade ni vode za noge; ova mi pako pokvasi noge suzami, i otre jih kosom svojom. Ti me nepozdravi cělovom, a ona mi, odkako ulěze, nepresta cělivati noguh. Nepomaza mi glave uljem, a ona mi namaza noge dragomastju. Zato ti velim: Opraštaju joj se grěsi mnogi, jer je mnogo ljubila; a komu se manje prašta manje ljubi." Po tom reče ženi premilostive rěči: „Opraštaju ti se grěši. Věra ti je tvoja pomogla. Idi s mirom!"

Drugi vazam.

26. Tridesetosamgodišnji bolestnik.

O vazmu otide Isus opet u Jerusolim. Tu bijaše někakov ribnjak, u kojem se kupahu ovce. Naoko ovoga ribnjaka bijaše velika sgrada s pet trěmovah. Po ovih ležaše sila slěpih, hromih, sušičavih i drugih bolestnikah, čekajućih, da se uzljulja voda. Jer angjeo bi gospodnji

silazio u stanovito vrěme u ribnjak i zamutio vodu. Pa koj bi se prvi spustio u ribnjak, iza kako se je zamutila voda, onaj bi ozdravio, makar kakva bolest bila na njem. Izmedju drugih bolestnikah ležaše ondě i čověk, koj je trideset i osam godinah bolovao. Kad Isus smotri ovoga, gdě leži, reče mu ljubezljivo: „Hoćeš li, da budeš zdrav?“ Bolestnik mu odvrati: „Gospodine, neimam nikoga, da me spusti u banju kad se voda zamuti; a dok ja sam dopuzam, već je drugi sišao prije mene.“ Tada mu Isus kaže: „Ustani, uzmi postelju svoju i hodi!“ I odmah ozdravi čověk, i uzam postelju svoju ode sav radostan i zahvalan.

* Nu ovo bi u subotu. Videći Židovi ozdravljenika, gdě si nosi postelju, stanu vikati nanj: „Subota je, nije ti slobodno nositi postelje.“ A on će jim na to: „Koj me je ozdravio, reče mi: Uzmi postelju svoju i hodi!“ Onda ga oni upitaju: „Tko je onaj, koj ti to reče?“ Ali jim on neznade kazati, budući se Isus umah udaljio. Doskora ga zatim nadje Isus u hramu i rekne mu: „Eto si ozdravio; zato negrěši više, da te što gorega nesnadje!“ Tada čověk otide i prijavi Židovom, da ga je Isus izlěčio. Te odsele Židovi nebijahu više skloni Isusu, što je subotom išao lěčiti.

* Isus jih nastojaše osvědočiti, da mu k tomu pripada pravo, zato jim reče: „Otac moj doslě děluje, i ja dělujem.“ Tada mu Židovi stanu i o glavi raditi; veljahu bo, da na Boga huli, što se s njim izjednačuje. Isus jih medjutim još svečanije uvěravaše: „Zaista vam kažem: sve, što otac čini, sin čini isto tako. Kakogod otac živi sám sobom, tako i sinu dade, da sám sobom živi. I kao što otac uzkrisuje i oživljuje mrtve, tako i sin oživljuje koga hoće. Što više, otac nikoga nesudi, nego je sinu predao sav sud, da bi svi štovali sina, kao što štuju otca. U istinu vam velim, doći će čas, kada će svi, koji su u grobovih, čuti glas sina božjega. Pa koji su dobro tvorili, uzkrsnuti će na život, a koji su zlo činili, na sud.“

27. Grěh proti Duhu svetomu. — Marija se naziva blaženom.

Kada minuše blagdani vazmeni, vrati se Isus u Galileu i stane obilaziti gradove i sela propovědajuć i čudotvorno lěčeć. Jedan mu dan donesu slěponěma běsomučnika. Isus ga tako izlěči, te je vidio i govorio. Narod

se začudi i počme se zapitkivati: „Nije li to sin Davidov?“ Čuvši to Farizeji, rekoše: „Ovaj drugačije neizganja vragovah, van pomoćju Belzebuba, poglavice vražjega.“ Isus, poznav misli njihove, reče jim: „Svako kraljestvo, koje se proti samu sebi poděli, razpasti će se. Ako bi se dakle Belzebubom izgonili vragovi, kraljestvo bi njegovo bilo proti samu sebi poděljeno; pa kako da mu onda postoji? Ako li pako duhom božjim izgonim vragove, tada je u istinu došlo k vam kraljestvo božje. Ja vam velim: Svaki će se grěh i psovka oprostiti ljudem; nu tko proti duhu svetomu govori, onomu se neće oprostiti niti na ovom niti na onom světu.“

Žene jedne izmedju naroda tako se kosnu ove rěči Isusove, da je povikala: „Blažena utroba, koja te je nosila, srětna majka, koja te je odojila.“ A Isus odvrati: „Pače blaženi i oni, koji rěč božju slušaju ter ju obdržavaju.“

28. Propověd na jezeru: sedam pričah o kraljestvu nebeskom.

* * Jedan dan izidje Isus k jezeru Genezaret i sědnuv na obalu, učaše. A kad se mnogo naroda steče, ulězne u ladjicu i stane ovako pričati:

A. O sijaču.

* * „Izidje sijač, da sije. Sijuć pako, pade jedno zrnje ukraj puta i bi pogaženo, a i ptice nebeske dodjoše i pozobaše ga. Drugo zrnje pade na kameno tlo. Ovo istina izniče, ali pošto sunce stane pripicati, usahne; jer nije imalo vlage. A drugo zrnje pade u trnje i uzraste trnje, te ga zaduši. Četvrtina napokon pade na dobru zemlju. Ovaj dio uzraste i donese trideseto — šestdeseto — dà i stostruk rod.“

* Rekav ovo, poviče: „Tko ima uši da čuje, něka čuje. Priča ova znači: Sěme je rěč božja. Koje pade kraj puta, to su oni, koji ravno slušaju rěč božju, ali umah dodje vrag i uzme jim rěč iz srdca, da nevěruju, te se nespase. Ono na kamenu tlu jesu oni, koji kad čuju, radostno primaju rěč, ali, nemajući korenja, samo za čas věruju, a u vrěme kušnje odpadnu. Koje pade u trnje, to su oni, koji istina slušaju rěč, ali ju otišavši zaguše u brigah, bogatstvu i slastih ovoga života, te

nedonosi nikakova ploda. Što najposlě pade na dobru zemlju, to su oni, koji rado slušaju rěč i čuvaju u dobro srdcu i donose rod neprestano."

B. O kukolju medju pšenicom.

* Po tom jim kaza Isus drugu priču: „Kraljestvo nebesko podobno je čověku, koj posija dobro sěme na njivi svojoj. A kada ljudi njegovi pozaspaše, dodje mu neprijatelj i posije kukolj po pšenici pa otide. Kad poniče usěv i rod ponese, onda se pokaza i kukolj. Tada dodjoše sluge k domaćinu i rekoše mu: Gospodaru, nisi li ti dobro sěme posijao na njivi svojoj! Odkuda dakle kukolj? A on jim rěče: To učini neprijatelj. Upitaše ga sluge: Hoćeš li, da idemo te ga izčupamo? On jim odgovori: Ne! da nebiste čupajući kukolj, izčupali s njim i pšenice. Ostavite, neka raste oboje zajedno do žetve. A kad dodje vrěme žetvi, kazati ću žeteocem: Saberite najprije kukolj i svežite ga u snoplje, da se spali, a pšenicu mi spremite u žitnicu."

* Ovu priču iztumači Isus ovako: „Koj sije dobro sěme, ono je sin čověčji. A njiva je svět. Dobro sěme sinovi su kraljestva božjega, a kukolj sinovi zla. Neprijatelj pako, koj ga je posijao, jest vrag. Žetva je konac světa, a žeteoci su angjeli.

Kao što se dakle kukolj sabira kod žetve i ognjem sažiže, tako će se i na koncu světa dogoditi zlim. Sin će čověčji poslati angjele svoje; oni će sabrati sve one, koji sada sablazan i zlo tvore, i baciti jih u ognjenu peć paklenu. Ondě će biti jauk i škripa zubih. A pravednici će u kraljestvu otca nebeskoga sjati kao sunce."

C. O zrnu gorušičinu, o kvasu, o blagu, o zrnu biserovu i o mrěži.

* Isus nastavi: „Kraljestvo je nebesko podobno zrnu gorušičinu, koje uzme čověk i posije na njivi svojoj. Ono je istina, najmanje medju svim sěmenjem, ali kad uzraste, veće je od svega povrtja i bude drvo, da ptice nebeske dolaze i sědaju na granah njegovih."

* „Kraljestvo je nebesko podobno i kvasu, koj uzme žena i uměsi u množinu brašna, dok sve neuzkisne."

† Još je kraljestvo nebesko podobno blagu, u polju sakrivenu, koje kad nadje čověk, nikomu ga neodaje, nego otide radostan, prodade sve što ima, i kupi polje ono."

† „Nadalje je kraljestvo nebesko podobno trgovcu koj traži dobra bisera. Pa kad nadje jedno dragocěno zrno, otide i prodade sve, što ima, i kupi ga."

† „I opet je kraljestvo nebesko podobno mrěži, koja se baci u more i zahvati svakojakih ribah. Pa kad se napuni, izvuku ju na kraj i izaberu dobre ribe, a zle izbace. Tako će biti i na koncu světa. Izići će angjeli i odlučiti zle od pravednih, pa će jih baciti u peć ognjenu; ondě će biti plač i škripa zubih."

† Ovakih pričah mnogo još izpriča Isus narodu, tako da se izpunilo proročanstvo: „Otvoriti ću usta svoja u pričah, i izpričati ću, što je bilo sakriveno od početka světa."

29. Oluja na moru.

† U večer reče Isus učenikom svojim: „Hajde da se prevezemo preko mora!" Tada pristupi jedan književnik i rekne mu: „Učitelju, ja ću za tobom, kamogod pojdeš." Isus znajuć, da je njemu stalo samo do ugleda světskoga i do udobna života, odvrati mu: „Lisice imadu špilje svoje i ptice nebeske gnjezda svoja; a sin čověčji neima, kamo bi naslonio glavu."

Na ove rěči otide opet književnik. Isus zatim unidje s učenici svojimi u ladjicu, i više ga ladjicah pratilo. Buduć se umorio radnjom onoga dana, legne i usne. Ali na jedan put podiže se velika oluja na moru, tako da su ladjicu pokrili valovi. Tada učenici prikučivši mu se sa strahom i bojazni, probudiše ga govoreći: „Pomagaj Gospodine, pogibosmo!“ Isus jim odvrati!

„Što ste tako strašljivi, slabověrci!“ Tada ustav zaprěti větrovom i moru, i umah bi sve tiho i mirno. Svi se tomu začudiše govoreći: „Tko je ovaj, da ga slušaju i větrovi i more!“

30. Kći Jairova i bolestna žena.

Isus prebrodiv more, dočeka ga narod na obali veoma radostno. Izmedju drugih pristupi i starěšina sbornice po imenu Jair. On imadjaše jedinicu kćer od dvanaest godinah, koja je ležala na umoru. Pokleknuv pred Isusom, stane ga svesrdno moliti: „Gospodine, kći mi je na umoru. O! hodi i metni ruku svoju na nju, i ostati će živa.“ Isus podje s njim. Učenici njegovi i sila naroda pratjahu ga. Naloga oko njega bijaše velika.

* Ovu sgodu uhvati něka žena, koja već dvanaest godinah bolovaše i sve svoje imanje potroši na lěkare, ali joj nijedan nepomože. Ona se progura kroz narod k Isusu, i dotakne se od zada skuta haljine njegove, buduć osvědočena, da će ozdraviti, ma se samo i haljine njegove dotaknula. I sbilja, tek što se taknu haljine, već i posve ozdravi. Isus htěde, da se narod

ugleda u njezinu věru, i da ju naslěduje. S toga se okrenuv reče: „Tko se to taknu mojega oděla?“ Tada žena drhtjuć dodje i pripade Isusu k nogama i kaže pred narodom, čemu se ga je dotakla, i kako je taki ozdravila. A Isus joj ljubezljivo reče: „Kćeri, věra ti tvoja pomože. Idi s mirom!“

* Dok on još govoraše, dodje nětko od Jaira javiv mu: „Sad ti umre kći, netrudi učitelja!“ Otac sav protrnu. Ali Isus mu reče: „Neboj se, samo věruj, pa će oživiti.“ Ušav mu Isus u kuću, zateče silu světa, koji plakahu i jaukahu za dětetom, i sviračah, koji po tadanjem običaju svirahu žalostne napěve. On jim reče: „Čemu plačete i što vičete. Děvojka nije umrla, nego spava samo.“ I podsměhavahu mu se, znajući dobro, da je děte umrlo, i nepomisliše na to, da je Isus došao, da ju uzkrisi. Po tom Isus, odpraviv sve te ljude na polje, unidje s roditelji

i někojimi učenici u sobu, gdě je děvojka ležala. Onda pristupi k njoj, uze ju za ruku i rekne: „Děvojko ustani!“ I umah ustade i počme hodati. A glas o tom puče po cěloj onoj okolici.

31. Izbor i prvo poslanje apoštolah.

* Iz dalekih stranah, pače od ponajdaljih obalah srědozemnoga mora, stane grnuti sve više i više naroda k Isusu. Jednom, kada se opet natisne oko Isusa nebrojeno množtvo světine, sažali mu se vrlo na nju; jer bijahu kao ovce bez

pastira. S toga rekne učenikom svojim: „Žetva je ravno velika, ali poslenikah je malo. Zato molite gospodara žetve, da šalje poslenikah na svoju žetvu!“ Probaviv zatim svu onu noć u molitvi, sazove sutradan u osvitak učenike svoje i izašalje dvanaestoricu od njih, koje prozva apoštoli t. j. poslanici. Evo imenah ovih dvanaest apoštolah. Prvi Šimun Peter i brat Andrija; Jakov i brat mu Ivan; Filip i Bartol; Matej i Toma; Jakob mladji i Juda Tadej; Šimun gorljivac i Juda Iškariot.

† „Idite“ — naloži jim — „k izgubljenim ovcam kuće izraelove, i propovědajte: Kraljestvo je nebesko blizu. Lěčite bolestnike, uzkrisujte mrtvace, očistjujte gubavce, izganjajte běsove. Ništa sobom neponesite; vrědan bo je poslenik platje svoje. Kad dodjete kamo u kuću, nazdravite joj: Mir kući ovoj! Pa bude li kuća ona vrědna mira, doći će na nju blagoslov vaš, nebude li ga pako vrědna, blagoslov će vaš doći na vas sáme. U kojoj vas god kući ili gradu neprime, i besěde vaše nesaslušaju, odanle izadjite i otresite prašinu s noguh svojih. U istinu vam kažem: Sodomi će i Gomori biti laglje na sudnji dan, nego li ovakovu gradu.“

† „Eto, šaljem vas kao ovce medju vuke. Zato budite razboriti kao zmije, a bezazleni kao golubovi. Čuvajte se ljudih, jer će vas sudovom predavati i u sbornicah bičevati, pred naměstnike i kralje voditi će vas, i svi će mrziti na vas mojega imena radi. Tà nije učenik nad učiteljem, niti sluga nad gospodarom svojim. Dosta je učeniku, ako mu se godi kao učitelju njegovu, i slugi, ako mu se gadja kao gospodaru njegovu. Nebojte se onih, koji tělo ravno mogu ubiti, ali duše nemogu; već se bojte više onoga, koj tělo i dušu može strovaliti u pakao! Nekupuju-li se dva vrebca za paru? pa ipak nijedan nepada na tle bez znanja i volje otca vašega. Zato se nebojte; vi ste više vrědni nego mnogo vrebacah. Pače su vam i svi vlasi na glavi prebrojeni.“

† „Izpovědajte me slobodno pred svimi ljudmi! Zaista vam velim, koj me izpovědi pred ljudmi, onoga ću i ja izpověditi pred otcem svojim, koj je na nebesih; a tko me zataji pred ljudmi, onoga ću i ja zatajiti pred otcem svojim, koj je na nebesih. Vi ćete se morat odděliti od svojih. A tko otca ili majku više ljubi nego mene, nije me vrědan; i tko sina ili kćer više ljubi nego mene, nije me vrědan. I tko neuzima križa svoga na sebe i mene neslědi, nije me vrědan. Tko si uzhtije spasiti život, izgubiti će ga; a tko izgubi život svoj mene radi, spasiti će ga. U ostalom mnogi će biti, koji će vas i primiti. Tko dakle vas prima, mene prima; a tko mene prima, taj prima onoga, koj je mene poslao. I tko nam samo čašu

vode hladne pruži u moje ime, u istinu vam kažem, neće ga minuti platja."

* Tada izidju izabrani apoštoli sve dva a dva i obidju sela i gradove, propovědajući pokoru i navěštajući blizko kraljestvo božje. Mnogo i vragovah izagnaše i mnogo bolestnikah, uljem pomazavši, izlěčiše.

† Ovo po apoštolih rabljeno mazanje uljem, ako i nije bilo po Gospodinu ustanovljeno svetotajstvo poslědnjega pomazanja, svakako je bio kažiprst k ovomu svetotajstvu, kojega se sveti Jakov (5. 14. 15) tako živo spominje.

32. Glavosèk sv. Ivana.

* Herodija iz osvete radjaše o glavi Ivanu, koj je još sveudilj čamio u tamnici. Ali Irud ga počitavaše, znajuć, da je pravedan i svet čověk, i branjaše ga, pače i slušaše rado i činjaše mnogo po njegovu savětu. K tomu i od naroda zaziraše, jer je ovaj Ivana držao za proroka.

* Za něko vrěme prigotovi Irud na svoj rodovnik (dan rodjenja) knezovom i velikašem kraljestva svoga gostbu. Tu bude i kći Herodijina, i stane tako věšto plesati, da se je svim gostovom neizměrno dopala. Irud se pomami od velika veselja, i reče joj: „Zaišti od mene, štogod hoćeš i dati ću ti." Dapače joj se i zakune: „Pa da i polovicu kraljestva moga zaište."

• Děvojče otide k materi svojoj i zapita ju: „Što bih zaiskala?“ Ova joj odgovori: „Glavu Ivana krstitelja!“ Kći onda brže bolje kralju natrag, pa mu kaže: „Ja hoću, da mi umah daš na zděli glavu Ivana krstitelja.“ Kralja to raztuži. Ali da neprekrši kletve, koja na zlo nipošto nevezaše, nehtěde joj pred gostovi odbiti prošnje. Zato odmah posla krvnika s nalogom, da donese glavu Ivanovu na zděli. Ovaj ode i odsěče Ivanu glavu u tamnici. Bezbožna děvojka preuze od njega glavu svetčevu na zděli i odnese ju svojoj isto tako bezbožnoj i okrutnoj materi.

• Doznavši to učenici Ivanovi, dodju tužni i žalostni sahrane tělo učitelja svoga. Onda otidoše i javiše to Isusu.

33. Isus nasitjuje pet tisućah ljudih.

• • Vazam se opet približi. Tada se učenici vrate sa svoga poslanja i saobće Isusu sve, što su učili i radili. Na to jim on reče: „Hajdete kamo na samo, i odpočinite malo!“ Oni dakle s njim ulěznu u jednu ladju te se odvezu u něku zabitnu pustinju. Ali i ovamo dodje za njim mnogo naroda. Videći ga Isus, sažali mu se, pa sve onako umoran uzpne se na jedno brdo, da ga svi vide i čuju. Posadiv se tu s apoštoli i ostalimi učenici, počme naučati. A pošto završi, pristupi k bolestnikom, koje donesoše onamo, te jih izlěči.

* * U to i dan stane naginjati. Pristupivši učenici k Isusu, rekoše mu: „Odpusti narod, da ide u okolna sela, te si kupi hrane.“ A Isus jim odvrati: „Netreba jim odilaziti. Koliko imate hlěbovah?“ Andrija odgovori: „Ovdě je děčak jedan, koj ima pet ječmenih hlěbovah i dvě ribe; ali što je to za toliki svět.“ Na to kaže Isus: „Posadite jih sve redomice.“ Tada posěda oko pet tisućah ljudih, osim ženah i děce.

* * Uzev po tom Isus onih pet hlěbovah i dvě ribe, pogleda k nebu, blagoslovi jih i dade učenikom svojim, da jih razděle medju narod. I svih pet tisućah jedoše i nasitiše se. Zatim zapovědi Isus učenikom: „Pokupite preostale komade, da neprodju po zlu.“ Tada pokupiše i nakupiše dvanaest košaricah preostalih komadah. Viděvši ljudi čudo ovo, rekoše si zapanjeni: „Ovo je zaista onaj prorok, koj ima doći na svět!“ I buduć da je obećani spasitelj i kraljevsku čast imao obnašati, htědoše Isusa odvesti sobom u Jerusolim, te ga načiniti kraljem. Znajuć to Isus, ukloni jim se i odveze se noćju preko jezera u Kafarnaum.

34. Isus obećaje svetu večeru.

† Sutradan, kad opazi narod, koji je Isus tako čudnovato nahranio, da ga ondě više neima, pohiti kopnom u Kafarnaum i stane ga ondě tražiti. Nadjoše ga u sbornici. Smotriv jih Isus, reče jim: „Vi me netražite zato, što ste viděli čudo, već što ste se najeli i nasitili kruha onoga. Nebrinite se za prolaznu hranu, nego za onu, koja ostaje za život věčni, koju će vam dati sin čověčji.“ Rekoše mu: „Gospodine, podaj nam toga kruha za uvěke!“ Isus jim razloži: „Ja sam živi kruh, s neba sišao. Tko taj kruh jede, živěti će na věke. A kruh, što ću ja dati, jest tělo moje, koje ću predati za život světa.“

† Tada se Židovi bivši u sbornici stanu prepirati medjusobno, i mnogi od njih rekoše: „Kako da nam ovaj dade tělo svoje za hranu!“ Ali Isus neporeče rěčih svojih, niti jih neiztumači kao kakvu priliku, da bi tobože Židove umirio; pače još svečanije izjavi: „U istinu vam kažem, ako neuzjedete těla sina čověčjega i neuzpijete krvi njegove, nećete imati života u sebi. Tko jede moje tělo i pije moju krv, taj ima život věčni, i ja ću ga uzkrisiti na sudnji dan. Jer tělo je moje prava hrana i krv moja pravo pitje. Tko jede moje tělo i pije moju krv, ostaje u meni i ja u njem. Kao što posla mene živi otac, i ja živim otca radi, tako će i onaj, koj mene uzjede, živěti mene radi. Ovo je živi kruh, što je s neba sišao. Nije on kao

mana, koju su otci vaši jeli u pustinji, pa su ipak pomrli. Ali tko ovaj kruh uzjede, živěti će u věke."

† Na ove rěči i mnogi od učenikah Isusovih stanu dvojiti, govoreći si: „Težak je to govor, tko bi ga shvatio?" Stranom bo jim se činjaše, nedokučivo, kako bi jim Isus tělo i krv svoju mogao dati za hranu, a stranom mišljahu, da bi morali mrtvo tělo jesti. Ova oba kamena smutnje gledaše jim Isus maknuti. Proti prvomu jim dakle spomenu svoje čudnovato uzašaštje na nebo, koje će bělodano pokazati, da njemu, koj je s neba niknuo, nije ništa nemoguće. „Smutjuje li vas to?" upita jih. „A kad zagledate sina čověčjega, gdě uzlazi onamo, odakle je došao?" Proti drugomu kaza: „Duh je, koj oživljuje, tělo nije ničemu. Rěči, što vam rekoh, duh su i život." K tomu još primetne: „Ima jih izmedju vas, koji neće te neće da věruju." Pa i sbilja mnogi ga učenici sada ostaviše te neidjahu više za njim. Kako se Isusa silno i kosnula poguba tolikih dušah, to je ipak uztrajao pri tom, da trěba věrovati otajstvo ovo, te i sámoj dvanaestorici svojih obljubljenih apoštolah nije ostavio drugoga izbora, van ili věrovati, ili se razstati s njim. „Hoćete li i vi da otidete?" upita jih. Sada mu Petar za sve odgovori: „Gospodine, komu ćemo? Ti imaš rěči věčnoga života, i mi smo věrovali i spoznali, da si ti Krst, sin božji."

Tretji vazam.

35. Žena Kananejka.

Sbog zasědah židovskih nepodje Isus ovaj put na vazam u Jerusolim, nego nastavi putovati po Galilei. Svuda ga je pratila sila naroda, vodeći sa sobom slěpe, gluhe, něme, kljaste, gubave i druge mnoge bolestnike. Ove bi mu metali k nogama, a on bi jih sve ozdravljao.

Jednom otidje tja na granicu Tira i Sidona, gdě su obitovali poganski potomci Kananejacah. Tada se pusti za njim jedna žena iz ovoga preděla vičuć: „Gospodine, sine Dovidov, smiluj mi se!" Isus joj neodgovori. Ali buduć da nepresta vikati, pristupiše k njemu učenici njegovi i stanu mu se moliti za nju. On jim odvrati: „Ja sam poslan samo k izgubljenim ovcam kuće Izraelove." Ali žena dotrči predanj, pripade mu k nogama i pokloniv mu se kaza: „Pomagaj, Gospode, nečisti mi duh kćer veoma muči." Isus htěde još bolje prokušati věru njezinu

i usavršiti ju. S toga joj odvrati; „Stani, da se najprije děca nasite! Nije pravo uzeti hlěb od děce i baciti ga psićem.“ Žena će mu na to : „Jest, Gospodine! Ali i psići hvataju barem mrvice, koje odpadaju od stola gospodarah njihovih.“ Tada joj Isus reče: „O ženo, velika je věra tvoja! Neka ti bude, kako hoćeš.“ I ozdravi kći njezina od onoga časa.

36. Isus obećaje Petru vrhovnu vlast ključah.

* * Došav Isus u okolicu grada Cesaree Filipove, upita uz put učenike svoje: „Što vele ljudi, tko da je sin čověčji?“ Rekoše mu: „Jedni vele, da je Ivan krstitelj, drugi Ilija, a drugi opet da je Jeremia ili koj od prorokah.“ Isus nastavi: „A vi, što mislite, tko sam ja?“ Tada mu odgovori Šimun Petar: „Ti si Krst, sin Boga živoga.“ Na opetovanu izpověst ovu reče mu Isus svečano: „Blago tebi, Šimune, sine Jonin, jer ti

pùt i krv ovoga neobjavi, nego otac moj, koj je na nebesih. I ja tebi kažem: Ti si Petar, i na ovoj ću hridi sagraditi crkvu svoju, i vrata je paklena neće nadvladati. I tebi ću dati ključe od kraljestva nebeskoga. Što ti svežeš na zemlji, bit će svezano i na nebu, a što razrěšiš na zemlji, bit će razrěšeno i na nebu.“

37. Preobraženje Isusovo.

* * Šest danah po tom uze Isus Petra, Jakova i Ivana sa sobom na visoko brdo, da se ovdě pomoli. Moleć preobrazi se pred njimi, lice mu zasja kao sunce, a haljine mu poběléše kao sněg. I gle, pokazaše mu se po bokuh Mojsija i Ilija, i stadoše se s njim razgovarati o primičućoj mu se smrti njegovoj, kojom će se spasiti i usrećiti svi ljudi. Petar, sav očaran prekrasnim prizorom ovim, prosbori Isusu: „Gospodine, dobro nam je ovdě. Ako hoćeš, načinit ćemu tri sěnice, tebi jednu, Mojsiji jednu i Iliji jednu." Još on u rěči, kad al jih obzastre sjajan oblak, u koj unidju Mojsija i Ilija, a iz njega ču se glas: „Ovo je sin moj ljubezni, koj mi je po volji; njega slušajte!"

* * Učenici pako poplašeni padoše ničice. A Isus taknu jih se i reče: „Ustanite i nebojte se!" Podignuvši oči, neviděše nikoga do Isusa sáma. I silazeći s brda, zapovědi jim Isus: „Nikomu nekazujte, što ste viděli, dok sin čověčji neuzkrsne."

38. Hramarina.

Došav Isus s učenici svojimi opet u Karfarnaum, pristupe k Petru poreznici poreza, što ga je svaki Izraelac bio dužan platjati godinice za hram, kao kuću gospodara i kralja svoga nebeskoga. Upitaše ga: „Zar vaš učitelj neplatja poreza?" Petar odgovori: „Da kako" i otide, da javi Gospodinu, što se dogodi. Unišav u kuću, preteće ga Isus rekav: „Što mišliš, Šimune, od koga uzimaju kraljevi porez i glavarinu? od svojih li sinovah ili od tudjinah?" Petar odgovori: „Od tudjinah." Tada Isus prihvati: „Dakle neplatjaju sinovi. Ali da jih nesablaznimo, idi na jezero i baci údicu. Koju prvu uhvatiš ribu, uzmi ju i otvori joj usta. U njih ćeš naći srebrnjak, koj dvostruko iznosi koliko porez. Uzmi ga te jim podaj za me i za se." Petar učini polag réči gospodnje, i sve se točno onako sbude, kako mu bi rečeno.

39. Isus prijatelj děce. O sablazni.

Jednom donesu pobožne majke děčicu svoju k Isusu, da bi položio ruke na nje i molio nad njimi. Ali buduć se umorio naučajać, nehtědoše jih učenici pustiti k njemu. S toga se Isus razsrdi na učenike svoje i reče jim: „Pustite děčicu k meni i nebranite jim, njihovo bo je kraljestvo nebesko." I zagrliv jih ljubezljivo, polagaše jim ruke i blagoslivljaše jih.

* Zatim reče prisutnim: „Zaista vam kažem, ako se neobratite i nebudete kao děca, nećete unići u kraljestvo nebesko. A koj je ponizan kao děte ovakovo, onaj je najveći u kraljestvu nebeskom. I koj primi ovakovo děte u moje ime, mene prima. A koj sablazni (t. j. koj bude kriv, da sagrěši) jedno od malih ovih, koji u mene věruju, bolje bi mu bilo, da mu oběse žrvanj o vrat, te ga utope u dubini morskoj. Gledajte, da neprezrete nijednoga od malih ovih! Jer vam kažem: Angjeli njihovi na nebesih sveudilj gledaju lice otca mojega, koj je na nebesih."

40. Apoštoli primaju vlast ključah. Priča o nemilosrdnom slugi.

* * Isus nastavi naučati: „Ako je brat tvoj sagrěšio proti tebi, neosvetjuj mu se, nego idi i ukori ga na samu. Sasluša li te, predobi brata svoga; ako li te nesasluša, uzmi još jednoga ili dvojicu sa sobom. Ako li i njih nesasluša, onda kaži crkvi. Ako pako crkve neposluša, onda ti budi kao poganin i očitnik. Zaista vam, zaista kažem, doda Isus, obrativ se k apoštolom, štogod svežete na zemlji, bit će svezano i na nebu, a štogod razrěšite na zemlji, bit će razrěšeno i na nebu."

* Na ove rěči pristupi Petar k Isusu pitajuć ga: „Gospodine, koliko bih putah oprostio bratu svomu, kad sagrěši proti meni? Do sedam putah?" Mišljaše, da bi to već bilo nečuveno veledušje. Ali mu Isus odgovori: „Ne samo sedam putah, već sedamdeset i sedam putah. U nebu se sbiva kao u kralja, koj se proračuni sa slugami svojimi. Kad se poče računati, dovedoše mu jednoga dužnika, koj mu dugovaše deset tisućah talenatah. Buduć da nije imao čim platiti, zapovědi gospodar, da prodadu njega, ženu mu i děcu i sve, što je imao, da se tako naplati. Tada sluga pade pred gospodara i stane mu se moliti, veleć: Tà pričekaj me, gospodaru, i sve ću ti platiti. Smilova se gospodar slugi, pusti ga i dug mu sav oprosti."

* „A kad izidje sluga taj, sastane jednoga od drugovah svojih, koj mu je bio dužan sto desetkah. Popadnuv ga umah, stane ga daviti veleć: Plati, što si dužan! Drug mu padne pred noge i moljaše mu se od svega srdca: Pričekaj der me, sve ću ti platiti. Nu on nehtěde, nego ga odvede i baci u tamnicu, dok neizplati duga. Vidivši to pako ostale sluge, raztuže se vrlo i pripověde gospodaru svomu. Na to dozove

gospodar nemilostivoga slugu i reče mu: „Zli slugo, sav ti dug oprostih, jer si me molio; nije li trebalo, da se i ti smilnješ drugu svomu, kao i ja tebi što se smilovah?“ I sav gnjěvan predade ga mučiteljem, dok neplati svega velikoga duga svoga.“

• „Tako“ — završi Isus — „i moj će otac nebeski postupati sa svakim vas, ako neoprosti bratu svomu od srdca.“

41. Poslanje sedamdeset i dvojice učenikah.

• Kada se Isus iz Galilee vrati opet u Judeu, izabra dvanaestorici apoštolah za pomoćnike sedamdeset i dva učenika, i razasla jih poput apoštolah sve dva a dva. Reče jim: „Tko vas sluša, mene sluša, tko vas prezire, mene prezire; a tko mene prezire, prezire onoga, koj mene posla.“

• Malo vrěme postojalo, eto ove sedamdeset i dvojice radostnih natrag govoreći: „Gospodine, i vrazi nam se podlažu, kad zazovemo ime tvoje.“ Tada će jim Isus: „Neradujte se, što vam se dusi podlažu, već se radujte, što su vam imena upisana na nebu.“ I uzkliknu u duhu svetom veleć: „Hvala ti, otče, gospodaru neba i zemlje, što si to sakrio mudrim i razboritim, a odkrio si malenim. Dodjite k meni, koji ste trudni i obteretjeni, i ja ću vas okrěpiti. Nametnite si jaram moj, i učite se od mene; jer sam krotak i ponizan od srdca. Tako ćete si izpokojiti duše; jaram bo je moj sladak, a teret moj lahak.“

42. Zapověd ljubavi. Milosrdni Samarijanin.

Prolazeć Isus Judeom u Jerusolim, pristupi k njemu jedan zakonoznanac i kušajuć ga upita: „Učitelju, što mi valja činiti, da stečem život věčni!“ Isus će mu: „Sto je pisano u zakonu? Kako čitaš?“ Onaj mu odvrati: „Ljubi Gospodina Boga svoga svim srdcem svojim, svom dušom svojom i svim umom svojim i svom snagom svojom. A iskrnjega svoga ljubi kao sáma sebe.“ Isus prihvati: „Pravo si odgovorio; to čini, pa ćeš življeti.“ A onaj se pričini, kao da zasbilja čežne točno se upoznati sa zakonom te s toga zapita: „A tko je moj iskrnji?“

Isus stane pripovědati: „Čověk něki idjaše iz Jerusolima u Jeriko. Uz put ga uhvate razbojnici. Ovi

ga svuku i izrane pa ga ostave polumrtva. Dodje svetjenik. i viděv ga prodje. Za njim dodje levit I on ga vidi i prodje kraj njega. A Samarijanin něki, čim ga smotri,

sažali se nanj. Pristupiv k njemu, zalije mu rane uljem i vinom i ovije jih, pa ga posadi na svoje kljuse, odvede u gostionu i ustade oko njega. Sutradan, kad mu bi nastaviti put, izvadi dvě desetice, dade jih krčmaru i reče: „Imaj brigu na njega, i ako što više potrošiš, platit ću ti, kad se vratim. „Što misliš?" — završi Isus, — „koj je od one trojice bio iskrnji onomu, što su ga bili uhvatili razbojnici?" Zakonoznanac odvrati: „Onaj, koj mu se je smilovao." Tada mu Isus reče: „Idi i ti čini tako!"

43. Marija i Marta.

* Isus putujuć dalje u Jerusolim, dodje u město Betaniju. Tu ga primiše u kuću dve pobožne sestre, po imenu Marija i Marta. Marija sěde Isusu k nogama i slušaše pomno besědu njegovu. A Marta se vrlo brinula, da ga čestito

podvori. Vrteć se ovakó, pristupi k Isusu i reče mu: „Gospodine, zar ti nemariš, što mi sestra sámoj ostavi sav posao? Nuder joj reci, da mi pomogne!“ A Gospod joj odgovori: „Marto, Marto, vrlo se brineš i trudiš za koješta. Jedno je samo potrěbito. Marija je odabrala najbolji dio, koj joj se neće oduzeti.“

44. Isus, dobri pastir. Izgubljena ovca.

* Isus došav na blagdan sěnicah u Jerusolim, udje u hram i stane učiti. Govoraše:

* „Ja sam světlo světa. Tko za mnom ide, nehoda po tmini, nego će imati světlo života.“

* „Ja sam dobri pastir. Dobar pastir vodi ovce svoje na dobru pašu, i ide pred njimi, a ovce za njim, jer mu poznavaju glas. Tako moje ovce mene slěde; jer ja poznajem svoje, i mene poznavaju moje. Ja sam dobri pastir. Dobar pastir daje

život svoj za ovce svoje. A najamnik jih ostavlja i běži, ako opazi vuka, gdě dolazi. Ja dajem život svoj za ovce svoje. Ali ja imam i drugih ovacah, koje su još sada u tudjoj ovčarni. I ove mi valja privesti, i slušat će moj glas, te će biti jedna ovčarna i jedan pastir.“

* Isusove su rěči tako dělovale, da se narod sve većma stiskao oko njega, da ga čuje. Osobitom mu se revnostju približavahu nepravedni carinari i drugi javni grěšnici, koje je privlačila božanska blagost njegova. Proti tomu mrmljahu Farizeji i književnici, koji, oholi sa svoje tobožnje krěposti, prezirahu ove ljude. Ali jih Isus osramoti, kazav jim više pričah: „Koj čověk od vas, imajući sto ovacah i izgubivši jednu od njih, neostavi devetdeset i devet u pustinji i neide za izgubljenom, dok je nenadje. Pa kad ju je našao, digne si

ju radostno na rame. I došav kući, sazove prijatelje i susěde, govoreć: Radujte se sa mnom, jer sam našao izgubljenu ovcu. Kažem vam: Tako će i na nebu radost biti veća nad jednim grěšnikom, koj pokoru čini, nego li nad devetdeset i devet pravednikah, kojim netrěba pokore."

45. Razsipni sin.

Isus nastavi pričati: „Jedan čověk imadjaše dva sina." Mladji rekne: „Otče, daj mi baštinu moju." Otac mu ju dade. Několiko danah po tom pokupi mladji sin sve svoje i odputi se u daleku tudjinu. Tu prosu svu imovinu svoju, živeć opako. A kad sve prošundra, pritisnu silan glad u onoj zemlji. I on stane stradati. Zato otide i najmi se u jednoga gradjanina one države. Ovaj ga posla na zasělak svoj, da mu ondě pase svinje. I on bi si bio rado utišao glad sirovimi onimi rodinami, kojimi se svinje hranjahu; ali mu jih nitko nedade."

„Sada napokon dodje k sebi i reče sám sobom: Koliko najamnikah u kući otca mojega imaju hlěba i suviše, a ja umirem od gladi! Ustat ću i vratiti se

k otcu svomu, pa ću mu reći: Otče, sagrěših nebu i tebi, već nisam vrědan da se zovem sinom tvojim; primi me kao kojega najamnika svoga! I sbilja ustav krene k otcu svomu. Otac ga još iz daleka ugleda i sažali mu se, pa iztrčav mu na susrět, zagrli ga i izljubi. A sin mu stane: Otče, sagrěših nebu i tebi; već nisam vrědan da se zovem sin tvoj. Ali otac mu ni nedade izgovoriti, već reče slugam svojim: Iznesite brzo najlěpšu haljinu i obucite ga; nataknite mu prsten na ruku i obuću na noge, pa dovedite tovno tele i zakoljite, da jedemo i da se veselimo. Jer ovaj moj sin běše mrtav i oživi, izgubi se i opet nadje. I stadoše se gostiti."

„Stariji sin bijaše u polju, kad mu je brat došao. Kad se vratjajuć približi kući, čuje veselu svirku. Pozvav jednoga od slugah, upita ga, što je to. Ovaj mu odgovori: Brat je tvoj došao i otac je zaklao pitanče, što se je zdravo vratio. Na to se razljuti stariji brat i nehtěde unići u sobu. Kad to čuje otac, izadje sám, i stane ga moliti. Nu sin reče otcu svomu: Gle, toliko te godinah služim, i nikad neprekrših zapovědi tvoje, pa mi nisi nikada dao ni jarčića, da se jednoč pogostim s prijatelji svojimi. A pošto se vrati ovaj sin, koj je sav svoj imetak sa zlimi osobami protepo, dao si i pitanče zaklati. Tada mu otac odvrati: Sinko moj, ti si vazda kod mene, i što je moje i tvoje je. A bilo je svakako pravo, da se prigotovi gostba, jer ovaj tvoj brat, koj bijaše mrtav, oživi, i koj se izgubi, nadje se."

46. Bogati razkošnik i siromašni Lazar.

* * Isus nastavi: „Bijaše jedan bogat čověk. Ovaj se oblačio u skrlet i tanano platno i svaki se dan gostio, što je bolje mogao. A bijaše jedan siromah, po imenu Lazar. Ovaj je ležao pred vrati ovoga razkošnika, sav posut mozoli. Rado bi si bio utišio glad mrvami, što su odpadale sa stola razkošnikova; ali mu jih nitko nedade. Samo psi bi dolazili i lizali mu mozole. Medju tim se sbude, te je siromah umro. I odnesoše ga angjeli u naručje Abrahamovo. A umre i razkošnik; nu njega zakopaše u pakao. Usrěd paklenih mukah podignuv oči, opazi visoko nad sobom Abrahama i Lazara mu u naručju. Tada poviče: Otče Abrahame, smiluj mi se i pošlji mi Lazara, neka barem scepce svoje umoči u vodu i

jezik mi razhladi; jer pogiboh u ovom plamenu. Nu Abraham mu odvrati: Spomeni se, sinko, da si ti primio dobro u životu svojem, a Lazar zlo; sada se on těši, a ti se mučiš. A kraj toga zěva medju nami i vami tolika propast, da niti mi k vam nemožemo preći, niti vi k nam."

* * Razkošnik kaza: „A ono te molim, otče, šalji barem Lazara kući otca mojega, gdě još imam petero bratje, da jim kaže, kako je u paklu, da nebi i oni došli u to mučilište." Ali mu Abraham odvrati: „Oni imaju Mojsiju i proroke; neka nje slušaju." A razkošnik će mu: „Ah, otče Abrahame, toga oni neučiniše. Nego da koj od mrtvacah dodje, činili bi pokoru." Abraham mu odvrati: „Ako neslušaju Mojsije i prorokah, da tko i od mrtvih ustane, neće věrovati."

47. Slěpac od poroda.

Iduć Isus jednom iz hrama, vidi čověka, koj se slěp već rodi. Učenici ga zapitaju: „Učitelju, tko je sagrěšio, te se ovaj čověk slěp rodio, je li on ili roditelji mu." Isus odgovori: „Niti je on, niti su mu roditelji krivi. To

se dogodi, da se pokažu na njem děla božja." Rekav to, pljunu na zemlju, uměsi blato, namaza slěpcu oči i rekne mu: „Idi pak se izperi u ribnjaku Siloe!" Slěpac ode, opere se i vrati se videć natrag.

Doznavši Farizeji za njegovu ozdravu, upitaju ga, kako je pogledao. On jim pripovědi. A oni ga dalje zapitaju: „Što ti veliš za onoga, koj ti otvori oči." Odgovori jim: „On je prorok." Oni sada ni nehtědnu věrovati da je ovaj cověk bio slěp pa progledao. Zato dozovu roditelje, te jih zapitaju: „Je li to vaš sin, o kom velite, da se je rodio slěp. Kako je progledao?" Odgovoriše roditelji: „Mi znamo, da je to naš sin, i da se je slěp rodio, a kako je progledao, neznamo. Pitajte njega sáma. Već ima godinah, neka sám govori za se." Ovo rekoše samo bojeći se Farizejah; ovi bo běhu odlučili, da svakoga izobće iz skupa židovskoga, koj bi priznao Isusa za spasitelja.

Farizeji dakle još jednoć dozovu bivšega slěpca preda se i reknu mu: „Kako ti je otvorio oči?" On jim odgovori: „Već vam rekoh, čemu hoćete još jedared da čujete? Zar biste i vi bili učenici njegovi?" A ovi ga stanu kleti, govoreći mu: „Samo ti ostani uvěke njegov učenik. Mi smo Mojsijini učenici. Jer da je Bog s Mojsijom govorio, to znamo, odakle je pako ovaj, neznamo." Čověk jim onaj odvrati: „Čudno li je to, da vi neznate, odakle je on, a otvorio mi je oči. Što je světa i věka, nije se čulo, da bi tko bio otvorio oči slěpu rodjenu. Da nije ovaj od Boga, nebi bio mogao ništa dělovati." Oni mu běsni odvratiše: „Sav si se rodio u grěsih, pa hoćeš nas da učiš?" I izturaše ga na polje. Isus mu dodje na susrět i rekne: „Věruješ li u sina božjega?" Odgovori mu: „Tko je taj, Gospodine, da unj věrujem?" Isus mu kaza: „Ti si ga vidio, i koj s tobom govori, on je." Tada on rekne: „Gospodine, věrujem!" I pade ničice te mu se pokloni.

48. Otče naš. Dosadni prijatelj.

Kada bi Isus iz Jerusolima opet otišao i nĕgdĕ se u samoći Bogu molio, reče mu jedan od učenikah njegovih: „Gospodine, uči nas moliti, kao što je prije Ivan učio učenike svoje." Tada jim Isus kaza: „Kada molite, ovako se molite: Otče naš, koj jesi na nebe-

sih! Sveti se ime tvoje! Dodji kraljestvo tvoje! Budî volja tvoja, kako na nebu, tako i na zemlji! Kruh naš svakdanji daj nam danas. I odpusti nam duge naše, kako i mi odpuštamo dužnikom našim! I neuvedi nas u napast, nego izbavi nas oda zla! Amen.“

† Isus pridoda: „Stavimo, da bi vas koj imao prijatelja, pa bi u po noći došao k njemu i rekao: Prijatelju, uzajmi mi tri hlěba, jer mi je upravo sada došao dobár znanac s puta, a neimam ništa metnuti predanj. Prijatelj mu iz nutra odgovori: Neuznemiruj me; vrata su već zatvorena, i děca su moja sa mnom u sobi: nemogu ustati da ti dam. Onaj pako vani sve jednako kuca. Doista vam kažem, ako mu prijatelj i neustane i nedade zato, što mu je prijatelj, ustat će jamačno sbog dosadna moljakanja njegova, i dat će mu, koliko trěba. I ja dakle velim vam: Prosite, i dat će vam se, tražite, i naći ćete, kucajte, i otvorit će vam se. Jer svaki, koj prosi, nosi, koj traži, nalazi, i koj kuca, otvara mu se. Koj od vas ište u otca kruha, a on da mu dade kamen? ili ribu, a on da mu dade uměsto nje zmiju? Ako dakle vi, koji ste zli, umijete davati dobrih darovah děci svojoj, koliko će više otac vaš nebeski dobroga duha dati onim, koji ga zanj mole!“

49. Priča o bogatušu.

Isus opet zadje Galileom i poćme sve ozbiljnije opominjati na věru i pokoru. Tada mu jedan dan reče nětko izmedju naroda: „Učitelju, reci der bratu momu, da poděli sa mnom baštinu!“ Isus mu odvrati zlovoljno: „Čověče, tko je mene postavio nad vami za dionika baštinah?“ Na to reče svim: „Čuvajte se svake lakomosti! Jer ako tko i obiluje blagom, ipak mu o njem nevisi život.“

Ovo predoči još i ovom pričom. „Bogatušu někomu, reče, urodi polje obilatim plodom. Tada isti bogatuš stane sam sobom misliti: Što ću učiniti; neimam više města, kamo bih spremio žitak svoj. Porušit ću — reče sám sobom — žitnice svoje, pa ću sazidati veće. Onda ću reći duši svojoj: Eto sada imaš svega obilja na premnogo godinah. Počivaj sada, jedi, pij, i ugadjaj si! A Bog mu kaza: Budalo jedna! još će ti ove noći duša biti odazvana. Pa čije će biti, što si naspravio? Tako biva“ — primetnu Gospod — „kad čověk samo za sebe sgrtje blago i nije bogat pri Bogu.“

50. O neplodnoj smokvi.

Već je tekla tretja godina, što Isus učaše, i premda se neprestano trudio oko spasenja Židovah, ipak su mu trudovi slabim plodom urodili. S toga kaza narodu jednoč ovu priču: „Nětko běše smokvu zasadio u vinogradu svom. Jednom dodje i potraži ploda na njoj, ali ga nenadje. Tada reće vinogradaru svomu: Eto već tri godine dolazim iskat ploda naj toj smokvi, ali ga nenadjoh. Posěci ju dakle! Čemu da zaprema město? A vinogradar mu odgovori: Gospodaru, ostavi ju još ove godine! Ja ću ju okopati i zagnojiti. Možda će ipak uroditi. Ako li neurodi, onda ju slobodno posěci.“

51. Deset gubavacah.

Putujuć Isus opet u Jerusolim, sukobi ga deset gubavacah. Oni stanu iz daleka vičući: „Isuse, učitelju, smiluj nam se!“ Reće jim: „Idite i pokažite se svetjenikom.“ Idući onamo, očistiše se. Jedan od njih, čim opazi, da je čist, povrati se hvaleć Boga iza glasa, i pade Isusu pred noge te mu zahvali; i ovo bijaše Samarijanin. Tada reće Isus: „Nije li jih se deset očistilo? gdě je dakle još devet drugih? Nijedan se nenadje, koj bi se vratio i Bogu hvalu uzdao do jedini ovaj tudjinac.“ A ozdravljeniku reće: „Ustani i idi! Věra ti tvoja pomože.“

52. Farizej i carinar.

Iduć Isus dalje u Jerusolim, pridruže mu se něki, koji se držahu za pravedne, a druge prezirahu. Ovim reće slědeću priču: „Dva čověka podju u hram, da se mole; jedan bijaše Farizej, a drugi carinar. Farizej stade s prěda i moljaše u sebi ovako: Hvala ti, Bože, što ja nisam kao ostali ljudi, kao lupeži, nepravednici, ili kao ovaj carinar. Ja postim dva puta na tědan i dajem desetinu od svega, što imam. A carinar stade iz daleka i neusudi se ni očijuh k nebu podignuti, nego se udaraše u prsa govoreć: Bože, budi milostiv meni grěšniku! Velim vam: Ovaj ode kući opravdan, a onaj neode. Jer tko se sám podiže, ponizit će se, a tko se sam ponizuje, podići će se.“

53. Isus u hramu o posvetilu.

Isus běše došao na posvetilo hrama u Jerusolim. Tada ga Židovi obkole u hramu i reknu mu: „Dokle ćeš nas još zanositi? Ako si ti Krst, kaži nam očito.“ Isus odgovori: „Ja vam već rekoh; ali vi nevěrujete. Děla, što tvorim u ime otca svoga, ona vam svědoče o meni. Ja i otac smo jedno.“ Na te rěči pograbiše kamenje, da ga kamenuju. Isus jim odvrati: „Ja vam u ime otca svoga pokazah mnogo dobrih dělah; radi kojega me děla kamenujete?“ Odgovoriše mu Židovi: „Mi te nekamenujemo dobra děla radi, nebo sbog bogopsovke, što se gradiš Bogom, dočim si samo čověk.“ Isus jim odvrati: „Ako netvorim dělah otca svoga, nevěrujte mi. Ako li tvorim, věrujte barem dělom, ako nećete meni, da spoznate i věrujete, da je otac u meni, a ja u otcu.“ Tada ga gledahu uhvatiti. Nu on jim izmače iz šakah i otide u okolicu preko Jordana.

54. Bogati mladić.

† Něko vrěme zatim izidje někakov bogat mladić Gospodu na putu u susrět, i kleknuv predanj, zapita ga: „Učitelju, što mi valja činiti, da postignem život věčni?“ Isus mu odgovori: „Ako hoćeš u život da unidješ, obdržavaj zapovědi!“ Mladić upita: „Koje to?“ Isus mu odvrati: „Ove: Štuj otca i majku; neubijaj; nepreljubljuj; nekradi; nesvědoči krivo; nego ljubi iskrnjega svoga, kao sama sebe!“ Mladić poviče veseo: „Sve sam ovo obdržavao od mladosti; što mi još treba?“ Tada ga Isus pogleda ljubezno i rekne mu: „Još ti jedno nedostaje. Ako hoćeš da budeš savršen, idi, prodaj sve, što imaš, i razdaj siromahom, i imati ćeš veliko blago na nebu, pa dodji i hodi za mnom.“ Čuvši to mladić, otide žalostan; jer běše vrlo bogat.

55. Věčita platja. Poslenici u vinogradu.

Petar se veoma obradova obećanju, što Gospod zada bogatomu mladiću, i zapita: „Eto mi ostavismo sve i podjosmo za tobom, što ćemo dakle dobiti za to?“ Isus odgovori: „Zaista vam kažem, da ćete vi, koji ste pošli za mnom, na uzkrsnutje, kad sědne sin čověčji na prěstol

veličanstva svoga, takodjer zasěsti dvanaest stolicah i suditi dvanaest plemenah izraelskih. I tkogod ostavi mene radi kuću ili bratju, ili sestre, ili otca, ili mater, ili ženu, ili děcu, ili zemlje, primit će za to stogubo i dobit će život věčni."

Ali da nebi mislili, da će s platjom nebeskom biti onako, kao s diobom platje zemaljske, doda Isus slědeću priču: „Kraljestvo nebesko podobno je domaćinu, koj u jutro rano izadje, da najmi poslenikah u vinograd svoj. Pogodiv se s poslenici za desetak na dan, posla jih u vinograd svoj. Izišav opet o tretjoj uri, vidi druge, gdě stoje na trgu bezposleni, pa i njim reče: Idite i vi u moj vinograd! Što bude pravo, dat ću vam. Otidoše. O šestoj i devetoj uri izidje opet, i učini isto tako. I o jedanaestoj uri izišav, nadje još několiko njih i reče jim: Što stojite ovdě sav dan bezposleni? Odgovoriše mu: Nitko nas nenajmi. Tada jim kaza: Idite i vi u moj vinograd! — A kad bi u večer, reče gospodar od vinograda nadzorniku svomu: Dozovi poslenike, i podaj jim platju, počam od poslědnjih do prvih. Došavši dakle najprije oni, koji su u jedanaest urah pošli na dělo, primiše po desetak. Kad napokon bude red na prvih, mišljahu oni, da će više dobiti; ali i oni dobiše svaki po desetak. Tada stanu mrmljati proti gospodaru govoreći: Ovi poslědnji samo uru radiše, pa jih izjednači s nami, koji smo podnosili brěme i vrućinu čitava dana. A on reče onomu, koj je govorio: Prijatelju, nečinim ti krivo; nisi li se pogodio sa mnom za desetak? Uzmi svoje pa idi. A ja hoću i ovim poslědnjim da dam kao i tebi. Ili zar ja nisam vlastan svojim učiniti, što hoću. Zar ti oko zavidi, što sam ja dobar? Tako će biti, završi Isus, poslědnji prvi, a prvi poslědnji; jer je mnogo zvanih, ali malo izabranih."

56. Uzkrišenje Lazara.

† Dvě one sestre, Marija i Marta u Betaniji, imadjahu brata, imenom Lazara, koga je Isus vrlo ljubio. Ovaj se težko razboli. S toga sestre pošalju k Isusu, poručivši mu: „Gospode, onaj, koga miluješ, boluje." Čuvši to Isus, reče: „Ova bolest nije na smrt, nego na slavu božju, da se njom proslavi sin božji." A dva dana kasnije kaza učenikom svojim! „Hajdemo u Betaniju! Lazar, prijatelj naš, zaspa; idem, da ga probudim

oda sna.“ Onda mu učenici rekoše: „Gospodine, ako spi, opet će ozdraviti.“ Oni bo mišljahu, da Isus govorí o pravom snu. Zato jim kaza Isus upravo: „Lazar je umro, i ja se veselim radi vas, što nisam bio prije njegove smrti kod njega, da vi věrujete. Nego sada hajdemo k njemu.“

† Kad Isus stigne, ležaše Lazar već četiri dana u grobu. Sestre su gorko cvilile, a mnogi su jim prijatelji došli u pohode, da jih těše. Ali čim Marta dozna, da je Isus prispio, ostavi ona pohodnike, iztrči pred Isusa i rekne mu: „Gospode, da si ti bio ovdě, nebi brat moj umro. Nego ja znam i sada, da će ti Bog sve dati, za što ga umoliš.“ Isus joj reče: „Brat će tvoj uzkrsnuti.“ Marta odvrati: „Znam, da će uzkrsnuti o sveobćem uzkrsnutju na sudnji dan.“ Ali joj Isus rekne: „Ja sam uzkrsnutje i život. Tko u mene věruje, življeti će, makar je i umro, i nijedan, koj živi i věruje u mene, neće umrěti do věka. Věruješ li to?“ Odgovori mu: „Jest, Gospodine, věrujem, da si ti Krst, sin Boga živoga, koj je došao na svět.“

† Po tom se vrati u kuću, pozove kriomice sestru si Martu, i reče: „Učitelj je ovdě i rado bi s tobom govorio.“ Marija skoči na noge i izadje k Isusu. Vidivši to njezini prijatelji, što joj dodjoše u pohode, podjoše za njom govoreći: „Ide na grob, da plače na njem.“ A Marija, kako dodje k

Isusu, pripade mu k nogama i plačuć rekne: „Gospodine, da si ti bio ovdě, nebi brat moj umro.“ Pa i Židovi, što běhu za

njom izašli, udariše u suze. Na taj prizor protrnu Isusu duša, i veoma se raztuži i kaza: „Gdě ste ga metnuli?" Rekoše mu: „Idi, Gospodine, i vidi!" Isus proplače. Onda Židovi govorahu: „Gle, kako ga pazaše!"

† Grob je bio u pećini jednoj, na koju su navalili kamen. Kada Isus stigne k njoj, reče: „Odvalite kamen." A Marta će mu: „Gospodine, već zaudara, jer jur četiri dana leži ovdě." Isus joj rekne: „Nekazah li ti, ako věruješ, da ćeš viděti slavu božju." I odigoše kamen. Sada Isus podiže oči k nebu veleć: „Hvala ti, otče, što si me uslišio. Znadjah ja, da me vazda slušaš; nego radi naroda, koj tu stoji, rekoh, da věruju, da si me ti poslao." Na to poviknu: „Lazare, na polje!" Mrtvac izadje umah. Ruke mu i noge běhu obavite plahtami, a obraz omotan ubrusom. Zato zapovědi Isus: „Razrěšite ga neka ide."

57. Isus proriče svoju muku i smrt. Zakej.

† Mnogo Židovah, vidivših uzkrišenje Lazarovo, věrovahu u Isusa. A drugi opet od njih otidoše k Farizejem i rekoše jim, što Isus učini. Tada Farizeji i književnici stanu věćati, govoreći: „Što da učinimo? Ovaj čověk tvori mnogo čudesah. Ako mu propustimo, sav će narod unj věrovati." I zaključiše onaj dan, da Isusa ubiju. Sbog toga on uzmače u jednu okolicu pustinje.

† Nakon šest danah pako rekne dvanaestorici: „Eto, mi sada idemo u Jerusolim, i sin će se čověčji predati prvosvetjenikom i književnikom. Oni će ga na smrt odsuditi, i izručiti poganom, a ovi će ga izrugati, popljuvati, bičevati i propeti; nu tretji će dan opet uzkrsnuti."

† Idué onamo, približi se gradu Jeriku. Ovdě življaše čověk, imenom Zakej. Ovaj bijaše nadcarinar i bogataš. I on bi Isusa rado bio vidio, ali nemogaše od silna naroda, jer bijaše malena stasa. Zato potrčav naprěd, pope se na divju smokvu kraj puta. Isus, kada dodje onamo, uzgleda na drvo i rekne: „Zakeju, sidji brzo, jer mi danas valja biti u tvojoj kući." Zakej sidje brže bolje i primi ga radostno u svoju kuću. Svi, koji su viděli to, mrmljahu govoreći: „Grěšniku se svrati!" A Zakej reče Gospodinu: „Evo, Gospodine, polovinu ću blaga svoga dati siromahom, i ako sam koga prevario, vratiti ću četverostruko." Isus mu odvrati: „Danas dodje spasenje kući ovoj; jer je sin čověčji došao da traži i spasi, što je bilo izginulo."

58. Marija pomazuje Isusa.

† Iz Jerika podje Isus dalje u Betaniju. Ovdě mu sgotoviše gostbu. I Lazar sědjaše za stolom. Marta služaše Gospodina. Marija pako donese u alabastrnoj posudi cělu litru skupocěna balzama, izlije mu na glavu i pomaza mu njim noge, pa jih otare kosom svojom, a kuća se napuni mirisa balzamova. Někoji učenici budu na to zlovoljni i reknu medju sobom: „Čemu ta potrata?" A jedan od njih, Juda Iškariot, kaza: „Zašto se ovo ulje neprodade za 300 deseticah, te se ovo nepoděliše medju siromahe?" Nu on toga nereče zato, kao da se je brinuo za siromahe, nego što je imao uza se kesu Isusa i učenikah njegovih, koji življahu od milostinje, pa bi iz lakomosti mnogo i za sebe iz nje vadio. Isus znadjaše, što se pridesilo medju učenici, pa jim zato kaza: „Što smetate ženu ovu? Ona učini dobro dělo na meni; ona mi već unaprěd pomaza tělo za pokop. Siromahah imate vazda uza se; a mene neimate vazda. Zaista vam velim, gdě se god uzpropověda evangjelje ovo po svem světu, spominjati će se i o njoj, što mi je učinila."

59. Isusov svečani ulaz u Jerusolim.

* Sutradan krene Isus iz Betanije u Jerusolim. Došav k Betfagi, někomu selu na brdu maslinskom, odasla dva učenika svoja rekav jim: „Idite u ono selo! Umah na ulazu nači ćete magaricu privezanu i magare s njom; odrěšite ju i dovedite k meni! Ako vas tko zato štogod upita, samo recite: Trěba ju Gospodinu, i odmah će vam ju odpustiti."

* Učenici otidoše onamo i nadjoše sve onako, kako jim Isus běše rekao. Onda dovedoše magare, metnuše nanj haljine svoje, i posadiše ga nanj. Idué dalje, sgrne se oko njega sila naroda, slaveći ga iza glasa. Něki su pred njim po putu prostirali haljine svoje, drugi su opet sěkli granje s drvetja i bacali ga na put. A světina, pred njim i za njim išavša, vikaše: „Hosanna sinu Davidovu! slava kralju Izraelovu, koj dolazi u ime gospodnje! Hosanna na visini!" Medju narodom bijaše i několiko Farizejah, koji iz zavisti Isusu uvěk za petami idjahu. Ovi se tako razjadiše s klike, kojom su Isusa uveli u grad Jerusolim, da su njemu samu rekli: „Učitelju, zabrani barem učenikom svojim, da neviču!" Nu on jim odvrati: „Ja vas uvěravam: kad bi i ovi šutili, kamenje bi vikalo!"

• Što se je Isus više primicao gradu, sve se je jače klicalo. Tada se izpuni staro proročanstvo proroka Zakarije: „Kliči, Jerusolime! Eto kralj tvoj dolazi k tebi kao spasitelj. Siromah je, te jaše na magaretu.“ Medjutim se Isus sěti na okorělost grada Jerusolima. S ove misli proplače on nad njim i reče: „Kamo srěće, da bi i ti, Jerusolime, poznao, i to u ovaj dan svoj, što ti je na spasenje; ali je žalibože sakriveno očima tvojima. Gle, zato će doći dani na tebe, kad će te obkoliti nasipom neprijatelji tvoji i oda svuda te stisnuti. Razbiti će tebe i děcu tvoju, i neće ostaviti kamena na kamenu, jer nisi spoznao vrěme pohoda svoga.“

• Isus ulicami jerusolimskimi podje izravno u hram. Tu nalegoše oko njega od svih stranah bolestnici, slěpci i bogalji, a on jih ozdravi. Děca na to od radosti iznova udariše u viku: „Hosanna sinu Davidovu!“ To razpali Farizeje još više te rekoše, progutavši jad, Isusu: „Zar nečuješ, što ovi govore.“ A Isus jim odgovori: „Dakako da čujem. Ali zar nikad nečitaste: Iz ustijuh děce sisavacah pripravio si sebi hvalu.“

60. Kraljeva svatba i porezni novac.

Na večer se vrati Isus iz Jerusolima u Betaniju. Slědeće dane idjaše opet u grad i učaše u hramu. S tugom je

mislio na nestašnost i okorělost Židovah, te jim s toga pripovědio ovu priču: „Kraljestvo nebesko priliči kralju, koj načini svatbu sinu svojemu. I posla sluge svoje, da prizovu goste, koji su bili pozvani na pir. Ali nehtědoše doći. Opet posla druge sluge, rekav jim: Recite pozvanikom: Oběd je gotov, i sve je za pir pripravljeno, dodjite na svatbu! Ali oni, nemarivši za to, otidoše svojim putem, koj u zaselak svoj, koj opet za obrtom svojim. A ostali uhvatiše sluge, izbiše jih i ubiše. Čuvši to kralj, razgjněvi se i posla vojsku svoju, te pogubi ubojice i grad jim zapali. Onda reče slugam svojim: Gostba je ravno gotova, ali pozvanici neběhu je dostojni. Idite dakle na ceste, i pozovite na svatbu, kogagod nadjete! Sluge učiniše tako, i stol se napuni gostih. Sada unidje kralj, da vidi goste. Tu ugleda čověka, neobučena u svatbeno ruho, pa mu rekne: Prijatelju, kako si unišao amo, a neimaš svatbene oděće? A čověk zaněmi. Na to zapovědi kralj slugam svojim: Svežite mu ruke i noge, pa ga bacite u skrajnju tminu, gdě će biti plač i škripa zubah."

Farizeji i književnici primětiše, da se je ova priča poglavito njih kasala. Sasma ogorčeni otidoše věćati, kako bi Isusa uhvatili u rěči, te tako uhvatili sgodu, da ga osude. Pošalju dakle učenike svoje s Irudovci k njemu u hram, i reknu: „Učitelju, znamo, da istinu ljubiš i da negledaš na ugled ljudski. Kaži nam dakle: Treba li dati porez caru, ili ne?" — Židovi naime vrlo nerado podnašahu rimsko gospodstvo; Irud pako i njegovi pristaše držahu s

Rimljani. Tim mišljahu Farizeji: ako Isus rekne dà, uvrěditi će Židove, rekne li pako ne, to će uvrěditi Iruda i Rimljane. Nu Isus umah uvidi njihovu hinbu i kaza: „Što me kušate, licuměrci. Pokažiti mi novac porezni!" I podaše mu desetak. Tada jih upita Isus: „Čiji je ovo obraz i napis?" Odgovoriše mu: „Carev." Na to zak'juči Isus: „Podajte dakle caru carevo, a Bogu božje!" Čuvši to, začudiše se tolikoj mudrosti, kojom je Isus njihovu lukavštinu osramotio, i otidoše muče.

61. Prilog udovičin. Proročanstvo o razoru Jerusolima i o koncu světa.

† Isus osta duže još u hramu. Tada vidě, kako su ljudi bacali novacah u škrabicu. Mnogi bogataši baciše mnogo unutar. Izmedju drugih dodje i jedna sirota udovica i spusti unutar dva mala pěnezića. Vidiv to Isus, sazove učenike svoje i rekne jim: „Zaista vam kažem, ova siromaška udovica više je priložila, nego svi drugi. Jer svi su drugi bacili od suviška svoga, ova pako baci sve, što je imala."

† Iduć iz hrama, rekoše mu učenici, diveći se krasoti hrama: „Vidi der, učitelju, kakovo je to kamenje i kakova sgrada!" Isus jim odvrati: „Vidite li ove sgrade. Doista vam velim: kamen se na kamenu neće ostaviti." Uzpevši se na maslinovo brdo, posadi se Isus s učenici svojimi. S te visine bijaše jim grad i hram upravo pred očima. Na taj pogled upitaše někoji učenici: „Nuder nam kaži, učitelju, kad će se dogoditi ono, što si prije rekao? I koj će biti znak koncu světa?" Isus odgovori:

† „Kada vidite, da Jerusolim obkoli vojska, onda znajte, da mu se je približilo vrěme njegova razspa. Tada koj izvan grada bude u Judei, neka běži u goru, i koj bude u polju, neka neide u grad po oděću. Jer će tada biti nevolja, kakove nije bilo od postanka světa do sada, niti će je biti. Mnogi će poginuti od mača, a mnogi će biti uhvatjeni i medju sve narode razturani; i Jerusolim će pogaziti neznabožci, dok se nenavrše vremena narodah."

† „Prije nego se ovo zadnje sbude, mnogi će doći govoreći: Ja sam Krst, i mnoge će zavesti. Čuti ćete ratove i glasove o ratovih. Ustati će narod proti narodu i kraljestvo proti kraljestvu, i biti će posvuda kuge, glada i trešnje."

† „Ali sve je to samo početak běde. Jer će skoro za tim, kada se uzpropověđi evangjelje svim narodom na světu, pomrčati sunce, i měsec izgubiti svoje světlo. Zvězde će pasti s neba i stožeri će se nebęski uzdrmati. Na zemlji će zavladati velik strah s grozne huke valovah morskih, a ljudi će gotovo pogibati, čekajući plaho užasne stvari, koje će doći na svu zemlju. Tada će se pokazati znak sina čověčjega na nebu, i svi će stanovnici zemaljski ugledati sina čověčjega, gdě dolazi na oblacih nebeskih s veliko msilom i slavom. On će razaslati, angjele svoje s trubljami, i sabrati će izbranike njegove od četiri strane světa od kraja do kraja nebesah. Nebo i zemlja će proći, ali moje rěči neće proći.“

Razsap Jerusolima, koj se je 37 godinah kasnije onako na vlas dogodio, siguran je znak, da će se i proročanstvo o koncu světa nepogrěšno izpuniti.

62. O deset děvicah i o talentih.

† Isus nastavi: „Pazite, da si neobtršite srdacah bludnostju, pijanstvom i brigami ovoga života, te vas iznenada nezateče onaj dan; jer doći će kano zamka nada sve, koji obitavaju na cěloj zemlji.“ To on razjasni slědećimi pričami:

† „Kraljestvo nebesko prilići desetim děvicam, koje, uzamši světiljke svoje, izadjoše na susrět, zaručniku i zaručnici. Pet njih bijahu lude, a pet mudre. Pet ludih ravno uzeše světiljke svoje, ali neuzeše ulja. A mudre ponesoše sa světiljkami i ulja u posudah svojih. A kad zaručnika nebude dugo, zadrěmaše sve i pozaspaše. Oko ponoći probudi jih na jedanput vika: Eto ide zaručnik; izlazite mu na susrět! Tada ustaše sve děvice i zapališe světiljke svoje. A lude rekoše mudrim: Podajte nam ulja svoga; jer nam se inače utrnuše světiljke. Ali jim mudre odvratiše: Ne, ponestalo bi i nam i vam; idite radje k trgovcem, i kupite si ga. Dok su one otišle kupovat, dodje zaručnik. Koje su bile gotove, udjoše s njim na svatbu, a vrata se zatvoriše. A poslě dodjoše i one druge děvice, vičući: Gospodaru, gospodaru, otvori nam! Nu on jim odgovori: Zaista vam kažem, nepoznajem vas. Bdijte dakle, — završi Isus priču — jer neznate dana niti časa.“

† „Biti će, kao kad se odlični čověk zaputi u tudjinu, da ondě zauzme kraljestvo. Prije nego će otići, dozove sluge svoje i predade jim blago svoje. Jednomu dade pet talenatah, drugomu dva, a tretjemu jedan, svakomu prema njegovoj sposobnosti. Trgujte tim, reče jim, dok se vratim, i odmah za tim

odputuje. Onaj, što primi pet talenatah, otide i, prometjuć jih steče još pet drugih. Isto tako i onaj, što primi dva, dobi još druga dva. A koj je samo jedan talenat primio, otide i zakopa ga u zemlju. Nakon duga vremena vrati se gospodar, i sazove sluge svoje na račun. Najprije pristupi onaj, što je primio pet talenatah, i donesav drugih pet reče: Gospodaru, pet si mi talenatah dao; evo sam još pet drugih dobio. Na to će mu gospodar: Veseli se slugo dobri i věrni, buduć mi ti u malom bio věran, postaviti ću te nad mnogimi: udji u radost gospodara svoga! Tada pristupi drugi, koj je dva talenta primio, i rekne: Gospodaru, dva si mi talenta predao; gle, još sam druga dva dobio. A gospodar mu kaža: Veseli se slugo dobri i věrni! buduć mi ti bio věran u malom, postaviti ću i tebe nad mnogimi: udji i ti u radost gospodara svoga."

† „Napokon pristupi i onaj, što primi jedan talenat. Ovaj reče: Gospodaru, znao sam, da si tvrd čověk. Zato te se pobojah, i otidoh te zakopah talenat tvoj u zemlju. I evo ti tvoje. Gospodar, razsrdiv se, odvrati mu: Zli i lěni slugo! Iz tvojih te ustijuh osudjujem: Kad si mislio da sam tvrd, čemu nepozajmi novacah mojih měničarom na dobit, da na povratku

primim svoje s dobitkom. Na to se okrene gospodar k prisutnim s nalogom: Uzmite mu tâlenat i podajte ga onomu, što ima deset talenatah. Jer svakomu, koj je što dobio, dati će se još više, da ima izobila; a koj nije ništa dobio onomu će se uzeti i ono, što mu je bilo pověreno. A nevaljaloga slugu bacite u skrajnju tamu, ondě će biti plač i škrgut zubah.“

63. O poslědnjem sudu i věkovitom razstanku.

* * Pošto je Isus opomenuo učenike svoje, da se dobro priprave za poslědnji sud, opisa jim još i sám sud ovimi rěčmi: „Kad dodje sin čověčji u slavi svojoj, pratjen angjeli, onda će sěsti na prěstol veličanstva svoga. Svi će se narodi světa sabrati pred njim, i razlučiti će jih izmedju sebe, kao pastir što razlučuje ovce od jaracah. Ovce će postaviti sebi na desno, a jarce na lěvo.“

* „Tada će on, kralj nebeski, reći onim, što su mu s desna: Hodite blagoslovljeni otca moga i zauzmite kraljestvo, koje vam je pripravljeno od postanka světa. Jer ogladnih i nahraniste me; ožednih i napojiste me; gost bijah i obidjoste me; u tamnici bijah i dodjoste k meni. Tada će ga pravednici čudeći se zapitati: Gospodine, kada te tako poslužismo? A kralj će jim odgovoriti: Zaista vam kažem, što učiniste jednomu od najmanje bratje moje, meni učiniste.“

* „A onim će s lěva reći: Idite od mene prokletnici u oganj věčni, koj je pripravljen vragu i angjelom njegovim. Jer ogladnih, i nenahraniste me; ožednih, i nenapojiste me; gost bijah, i nenastaniste me; gol bijah, i neoděnuste me; bolestan i u tamnici bijah, i neobidjoste me. Tada će ga oni s lěva upitati: Gospodine, vidismo li te ikada gladna, ili kao gosta, ili gola, ili bolestna, ili utamničena, a neposlužismo te? A on će jim odgovoriti: Zaista vam kažem, što neučinište jednomu od najmanje bratje moje, ni meni neučiniste. I ovi će otići u muku věčnu, a pravednici u život věčni.“

Poslědnji vazam. Muka i smrt Isusova.

64. Jaganjac vazmeni i pranje noguh.

* Prvi dan vazma, kada se je klalo jagnje vazmeno, pristupiše učenici k Isusu i upitaše ga: „Gdě hoćeš da ti pripravimo jaganjca vazmenoga?“ Tada reče Petru i Ivanu: „Idite u grad, ondě će vas srěsti čověk, noseći vode u krčagu. Za njim

podjite, pa kamo on udje, recite gospodaru od one kuće: Učitelj ti veli: Gdě je moje blagovalište, u kom ću jesti vazmeno jagnje s učenici svojimi? I on će vam namah pokazati veliku dvoranu, tuděr nam priredite!" Oni otidoše i nadjoše, kao što jim je Isus kazao, pa ugotoviše jaganjca vazmenoga. Kad bude u večer, dodje Isus i sědne s dvanaestoricom apoštolah za stol rekav: „Živo sam želio s vami blagovati ovoga jaganjca prije nego što ću trpljeti. Velim vam: Neću ga više od sele jesti, dok se nenavrši u kraljestvu nebeskom."

• Poblagovavši vazmenoga jaganjca, usta, skide gornje haljine, opasa se ručnikom i nali vode u umivalo, da opere noge apoštolom, te jih otre ubrusom. Kad kod Petra htěde započeti, reče ovaj sav u čudu: „Gospodine, zar ti da meni noge pereš?" Isus mu odgovori: „Što ja činim, ti sada još nerazumiješ; ali ćeš poslě razuměti." Petar kaže: „Do věka mi ti neopra noguh!" Ali mu Isus odvrati: „Ako mi se nedaš oprati, nećeš imati děla sa mnom." Petar na to povika: „Gospodine, ako je tako, peri ne samo noge, nego i ruke i glavu!"

• Oprav Isus noge svim apoštolom, obuče opet haljine, sědne k stolu i reče: „Kada ja, gospodin i učitelj vaš, oprah vam noge, i vi jedan drugomu da perete noge; jer vam dadoh priměr, da i vi sebi činite, kao što ja vam učinih."

65. Isus naredjuje presveti oltarski sakramenat i proriče izdajstvo Judino.

Isus uze pred sobom ležeći kruh u svoje svete i častne ruke, podiže oči prama nebu k Bogu, svemogućemu otcu svomu, zahvali mu i blagoslovi kruh, pa ga dade učenikom svojim rekav: „Uzmite i jedite, ovo je tělo moje, koje će se za vas predati.“ Isto tako uze i kalež s vinom, zahvali opet, blagoslovi ga i poda učenikom svojim, veleć: „Uzmite i pijte svi odatle; ovo je krv moja, krv novoga zakona, koja će se proliti za vas i za mnoge na odpuštenje grěhah. To činite na moju uspomenu!“

* * Malo za tim snuždi se Isus u duhu i reče: „Doista vam, doista kažem, jedan će me od vas izdati!“ Tada se oni vrlo razžalostiše, pa stadoše jedan drugoga pogledati i zapitkivati: „Jesam li ja, Gospodine?“ On odgovori: „Jedan od dvanaestorice, koj umače sa mnom u zdělu, izdati će me. Sin čověčji istina ide na smrt, kao što je pisano zanj; ali jao onomu čověku, koj će ga izdati. Bolje bi mu bilo, da se nije rodio.“

* * Ivan, koga je Isus osobito ljubio, ležaše za stolom Isusu po boku. Ovomu dakle namigne Petar, da bi Isusa upitao, koga to misli. Tada se Ivan povine Isusu na grudi i zapita tihano: „Koj je, Gospodine?“ Isus mu odgovori: „Onaj je, komu ću podati kruh, koj umačem.“ I umoči kruh pa ga pruži Judi Iškariotu. Pojedši on ovaj zalogaj, ulěze vrag unj. Na to ustav podje k Isusu i upita: „Jesam li ja, učitelju?“ Isus mu odvrati: „Ti si rekao. Što kaniš učiniti, brzo učini!“ Tada Juda umah izadje, da izvrši izdaju; jer se već bio pogodio s poglavicami svetjeničkimi i sa starěšinami, da će jim izdati Isusa za trideset srebrnjakah. Kad je on izišao, reče Isus svečano: „Sad će se sin čověčji uzveličati i Bog u njem.“

66. Isus proriče zatajenje Petrovo i opraŝta se preljubeznivo s apoštoli.

* „Sinci! — nastavi Isus glasom prenježne ljubavi — evo me, još sam kratak časak s vami. Za oproštaj vam dajem novu zapověd: Ljubite se medju sobom, kao što vas ja ljubljah. Po tom će svi poznati, da ste moji učenici, ako se budete medjusobno ljubili.“ Tada Šimun Petar upita sasvim turobno: „Gospodine, a kamo ideš?“ Isus mu odgovori: „Kamo ja idem, onamô me ti sada nemožes slěditi.“ Petar mu odvrati: „Zašto te sada nemogu slěditi? Tà ja ću i život svoj dati za tebe.“ Nu Isus mu odgovori: „Šimune, Šimune! eto sotona htěde, da vas rešeta, kao pšenicu; nu ja se pomolih da ti věra nemalaksa, pa kad se jednom obratiš, pokrěpi i bratju svoju. Nego ove noći svi ćete se sablazniti o mene; jer je pisano: Udariti ću pastira i ovce će se razběći.“ Tada povika Petar: „Ako se i svi sablazne o tebe, ja lje neću nikada. Gospodine, gotov sam s tobom ići u tamnicu i na smrt.“ Ali mu Isus odvrati: „Ti bi sa mnom u smrt išao? Zaista ti zaista kažem, još noćas, dok dva puta pětao zapěva, tri puta ćeš me izdati!“

† Apoštoli se veoma raztužiše na ove rěči Isusove. S toga jih stane těšiti, veleć: „Nebudi vam srdce žalostno! U kući je moga otca mnogo stanovah, i ja idem, da vam ondě uhvatim město. Onda ću opet doći, i vas k sebi uzeti, da i vi budete, gdě sam ja. Put onamo znate.“ Tada rekne Toma: „Gospodine, kako bismo znali put?“ Isus prihvati: „Ja sam put, istina i život. Nitko nedolazi k otcu, van po meni. Pa budući da idem onamo, to ću moliti otca i poslati će vam drugoga

těšitelja, da ostane kod vas u věke, Duha istine. Ovaj těšitelj, Duh sveti, sve će vas naučiti i svega vas sětiti, štogod sam vam kazao. Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem; nedajem vam ga ja, kao što ga svět daje. Nu više puno nemogu s vami govoriti, jer se primiče poglavica světa ovoga. On mi ravno nebi ništa mogao učiniti, da ja sám neću; ali svět neka spozna, da ljubim otca i da činim, što mi je otac naložio. Ustajte, pa da idemo!" Rekav to Isus, izpěva običan poslě vazmene gostbe hvalopěv i izidje s apoštoli prama brdu maslinovu.

* *
*

† Na putu nastavi Isus: „Ja sam pravi čokot (trs), a otac je moj vinogradar. Svaku lozu na meni, koja nedonosi roda, odsěći će; a svaku, koja donosi rod, očistiti će, da još bolje urodi. Ostanite u meni, i ja ću ostati u vas. Tko u meni ostaje, i ja u njem, donosi mnogo roda. Pa kao što loza nemože uroditi sama od sebe, ako neostane na čokotu: tako i vi, ako u meni neostanete; jer bez mene ništa neučiniste. Tko u meni neostane, odrezati će se kao loza i osušiti; pa će ju pobrati, baciti u oganj i spaliti."

* *
*

† Za něko, vrěme podiže Isus oči svoje k nebu i reče: „Otče, eto čas je prispio! Ja tebe uzveličah na zemlji izvrših dělo, što si mi zadao. Uzveličaj ti i mene kasnije onom slavom, koju sam imao kod tebe još prije, nego bi světa. Ja sam ime tvoje očitovao ovim učenikom svojim. Oni su spoznali, da sam za tebe proizašao, i věrovali, da si me ti poslao. Molim te za nje, otče sveti, da jih sačuvaš oda zla. Posveti jih; jer kao što me ti posla na svět, tako jih i ja šaljem u svět. Ali se nemolim samo za nje, nego i za one, koji će na njihovu rěč věrovati u mene, da si budu jedno, kao što smo i mi jedno. Otče, hoću, gdě sam ja, da budu sa mnom i oni, koje si mi dao, da gledaju slavu moju, koju si mi dao; ti bo me ljubljaše, dok još světa nebijaše."

67. Smrtna stiska Isusova na brdu maslinovu.

Sada podje Isus s apoštoli preko potoka Cedrona na brdo maslinovo. Udje s njimi u vrt někakova zaselka, koj se zvaše Getsemani *). Unilazeć reče jim: „Sědite tu, dok ja idem tamo i Bogu se pomolim!" Samo Petra,

*) Pogledaj na zemljovidu nacrt Jerusolima.

Jakova i Ivana povede sa sobom podalje u maslinik. Tada se snuždi i poče drhtati i prepadati se veleć: „Žalostna je duša moja tja do smrti. Ostanite tude, pa bdijte i molite sa mnom!" Po tom podje naprěd što bi se kamenom dobacio, pade na lice i moljaše se govoreć: „Otče moj, ako je moguće, uzmi od mene kalež ovaj; ali ne moja, nego tvoja da se vrši volja!"

Poslě te molitve usta Isus i vrati se k onoj trojici učenikah; ali ovi od tuge zaspaše. Probudiv jih, kaza Petru: „Šimune, spavaš? Zar nemogoste jedne ure probděti sa mnom? Bdijte i molite, da nepadnete u napast! Duh je ravno voljan, ali je tělo slabo." Onda otide po drugi put i pomoli se: „Otče moj, ako me

nemože ovaj kalež minuti, da ga nepijem, neka bude tvoja volja!" Za časak se vrati k učenikom i nadje njih opet, gdě spavaju. Ostaviv jih opet, izmoli po tretji put onu istu molitvu. Tada ga spopade smrtna stiska i znoj mu bijaše kao kaplje krvi, koje kapahu na zemlju. Ali on se molio još bolje i usrdnije. Tada mu se javi angjeo s neba i pokrěpi ga.

Onda se odputi iznova k učenikom svojim i reče

jim: „Samo spavajte i počivajte! čas je prispio, da se sin čověčji preda grěšnikom u ruke! Ustanite, da idemo! Evo izdajice moga!“

68. Kako uhvatiše Isusa.

Isus još u rěči, a eto Jude i s njim čitava hrpa ljudih sa světiljkami, zubljami, i toljagami. Juda běše četi svojoj unapréd kazao: „Koga ja poljubim, onaj je; držite ga.“ Tek smotriv Isusa, potrči k njemu i rekav: „Zdravo učitelju!“ poljubi ga. Isus mu odvrati: „Prijatelju, čemu si došao? Juda! cělovom li izdaješ sina čověčjega?“ Na to stupi Isus pred hrpu i upita ju: „Koga tražite?“ Odgovoriše mu: „Isusa Nazarenca.“ Isus jim izjavi božanskim dostojanstvom: „Ja sam!“ Tada uzmakoše i popadaše na zemlju, kao da jih je munja ošinula. Oporavivši se od straha, upita jih opet: „Koga tražite?“ Rekoše mu: „Isusa Nazarenca?“ Isus jim kaza: „Ta rekoh vam, da sam ja; pa ako mene tražite, puštajte ove, neka idu!“ Tada ga spopadoše.

* Vidivši to učenici, rekoše: „Gospodine, da udarimo mačem?“ I Petar izbilja trgne mač i odsěče njim desno uho jednomu slugi prvosvetjenikovu, koj se zvao Malko. Ali Isus reče Petru: „Zaděni mač u korice. Ili zar misliš, da mi otac moj na prošnju moju nebi poslao čitavu vojsku angjelah? Ali kako bi se onda izpunilo pismo?“ Po tom opet izcěli uho slugi. Onda jim pruži dobrovoljno ruke svoje i dade se svezati. Tada ga ostaviše svi učenici njegovi i poběgoše.

69. Isus pred Anom i Kajfom.

* * Čopor onaj odvede Isusa najprije k Ani. Ovaj bijaše tast ondašnjemu prvosvetjeniku Kajfi, a prije i sám prvosvetjenik. On zapita Isusa za učenike njegove i njegovu nauku. Isus mu odgovori sasvim mirno: „Ja sam javno naučao; pitaj one koji su me slušali.“ Na ove ga rěči udari jedan sluga sudački pěstju po obrazu, rekav: „Tako li odgovaraš prvosvetjeniku?“ Isus mu odvrati spokojno: „Ako krivo rekoh, dokaži; ako li pravo, zašto me biješ?“

* * Ana pošalje Isusa svezana Kajfi, gdě se je medjutim sabralo svekoliko visoko věće. Věćnici bili bi se rado domašili sgodne izlike, da osude Isusa na smrt; ali je nemogoše naći.

Istina, mnogo su ljudih podkupili, da krivo svědoče proti Isusu; ali jim se izreke neslagahu. Najposlě dodju još dva kriva svědoka, govoreći: „Ovaj je rekao: Ja mogu hram gospodnji razoriti, i u tri dana opet sagraditi.“ Ali si i njihove izreke u koječem protuslovljahu. Tada ustu prvosvetjenik, stupi u srědinu i upita Isusa: „Zar ništa neodgovaraš na ono, što ovi proti tebi svědoče?“ A Isus mučaše. Opet mu rekne prvosvetjenik: „Zaklinjem te živim Bogom, da nam kažeš, jesi li ti Krst, sin Boga nada sve blagoslovljenoga?“ — Na to mu Isus kaza svečano i ozbiljno: „Dá, ja jesam! i vi ćete viděti sina čověčjega, gdě sědi ob desnu jakosti božjoj, i dolazi na oblacih nebeskih.“ Tada prvosvetjenik razdre haljine svoje i reče: „Što nam trěbaju više svědoci? Evo sada čuste i sámi, kako je pohulio na Boga; što vam se čini?“ A oni povikaše: „Vrědan je smrti!“

70. Petrovo zatajenje. Judino sdvojenje.

* * Petar i Ivan slědjahu Isusa iz daleka tja u preddvor prvosvetjenikov. Nasrěd preddvora běše vatra naložena, a na njoj se grijahu sluge; jer je bilo studeno. Petar sědne k njim, da vidi, kako će se to svršiti s Isusom. Tada pristupi vratarica, i upoznav ga reče: „I ti si bio s Isusom Nazarencem.“

Petar se prepadne i rekne: „Nisam, ja ga nepoznajem.“ A pětao zapěva prvi put. Malo zatim kaza jedan sluga, pokazujuć na Petra: „I ovaj je ovdě jedan izmedju njegovih učenikah.“ Petar zataji opet kunuć se: „Nepoznajem toga čověka.“ Za časak dodju drugi i reknu: „Zaista, i ti si od njih; jer si Galileac, tā i govor te izdaje.“ Petar opet zataji i stane se kleti i preklinjati, da nezna toga čověka. U taj čas zapěva pětao po drugi put. Tada Isus obazrěv se pogleda na Petra. Ovaj pogled proniče dušu Petru. Sada se sěti proročtva gospodnjega: „Još noćas, prije nego pětao dva puta zapěva, tri puta ćeš me zatajiti.“ Razkajav se, izadje na polje i proplaka gorko.

* * Preko noći čuvahu Isusa u preddvorju sluge sudačke. Za toga mu se neprestano rugahu. Jedni mu pljuvahu u lice, drugi ga udarahu pěstju, drugi pako, zakrivši mu obraz, bijahu ga šakami i pljuskahu govoreći: „Proreci nam, Krste, tko te udari?“ I još ga kojekako drugačije izgrdiše.“

* * U jutro rano sabra se visoko věće još jedared i izreče smrtnu odsudu nad Isusom. Čuvši to Juda, razkaja se s paklena čina svoga. Odnese natrag onih trideset srebrnjakah prvosvetjenikom i starěšinam i reče: „Sagrěših izdav nevinu krv!“ A oni rekoše: „Što mi marimo za to? To je tvoja briga!“ Tada baci srebrnjake u hram i izišav sav očajan, oběsi se o konopcu.

71. Isus pred Pilatom i Irudom.

* * Visoko věće nemogaše izvršiti smrtne odsude bez privolje rimskoga naměstnika. S toga sada odvedoše prvosvetjenici i starěšine Isusa pred sudnicu naměstnika Pilata. Ovaj izadje na jedno povišeno město pred nje i upita jih: „Čemu tužite ovoga čověka?“ Odgovoriše: „On buni narod naš, i brani davati caru porez, dočim govori, da je Krst ili kralj!“ Tada se Pilat vrati opet u sudnicu, dozove Isusa preda se, i zapita ga: „Jesi li ti kralj židovski?“ Isus odvrati: „Jest, ja jesam kralj; ali moje kraljestvo nije od ovoga světa.“ Na to Pilat izidje opet k prvosvetjenikom i starěšinam, pa jim rekne: „Ja nikakove krivice nenalazim na tom čověku.“ Ali oni sve jednako tvrdjahu govoreći: „On buni sav narod počam od Galilee sve do Jerusolima.“ A Isus ni neproslovi na tu tužbu. Zato mu Pilat kaza: „Zar nečuješ, što ovi govore proti tebi?“ Nu Isus mučaše, a naměstnik mu se čudjaše.

* * Buduć se spomenula Galilea, upita Pilat, da nije možda Isus rodom Galileac. Kad mu to potvrdiše, dade ga odvesti k Irudu, koj je vladao nad Galileom, a onda se radi praznika desio u Jerusolimu. Ovomu bude drago, što je Isusa mogao poznati; jer bi bio odavna rado vidio čudo od njega. Zato ga stane svašta izpitivati; ali mu Isus ništa neodgovori. A on, pogrdiv ga s dvoranici svojimi, obuče mu na porugu bělu kraljevsku haljinu, i posla ga natrag Pilatu.

72. Isusa bičuju, trnjem krunišu i na smrt osudjuju.

* * Pilat je posve jasno uvidio, da su prvosvetjenici i starešine Isusa iz puke zavisti predali sudu. S toga stavi jednoga buntovnika i ubojicu, Barabu po imenu, pored Isusa i reče sabranomu narodu: „Kojega hoćete, da vam pustim? Barabu ili Isusa?“ Bijaše naime običaj, da naměstnik na vazam pusti narodu kogagod uznika. Pilat ni neposumnja, da će Isusa zaiskati, da se izpusti. Ali světina, podbodena svetjenici i starěšinami, urlaše: „Jami toga; a pusti nam Barabu!“ Pilat jih stane nukati, veleć: „A što da učinim s kraljem židovskim!“ Tada svi poviknuše: „Razpni ga, razpni!“ Ali jim Pilat kaza: „Što je zla učinio? Ja nenalazim smrtne krivice na njem; zato ću ga dati prošibati, pa onda pustiti.“ S toga dade Isusa odvesti u sudnicu.

Vojaci brže bolje sazvaše cieli čopor. Svukav Isusa, privežaše ga k stupu i stadoše bičevati. Po tom ga ogrnuše na porugu skrletnom kabanicom, i spletši od trnja krunu, pritisnuše mu ju na glavu. U desnicu mu uklopiše trsku naměsto žezla. I poklecajuć pred njim, govorahu: „Zdravo, klalju židovski!“ Drugi pljuvahu nanj, pljuskahu ga, i iztrgnuvši mu trsku iz rukuh, udarahu ga njom po glavi, da mu je trnje još dublje probilo u čelo i u slěpe oči.

* * Bivši Isus tako nakažen, mišljaše Pilat, da će mu se Židovi smilovati, čim ga samo vide. Zato ga dade opet izvesti preda nje i pokaza jim ga rekav: „Nuto čověka!“ Ali divlja je hrpa vikala: „Razpni ga, razpni!“ A prvosvetjenici i starěšine još podvikivahu Pilatu: „Ako ovoga pustiš, nisi prijatelj caru; jer svaki, koj sebe kraljem gradi, protivi se caru.“ Tada se poplaši Pilat. Uzam vode, umi ruke pred narodom i rekne:

„Ja nisam kriv krvi ovoga pravednika; to vi vidite." A narod sav poviče: „Krv njegova na nas i na děcu našu!" Sada jim izpusti Barabu, a Isusa jim ostavi, da ga razapnu.

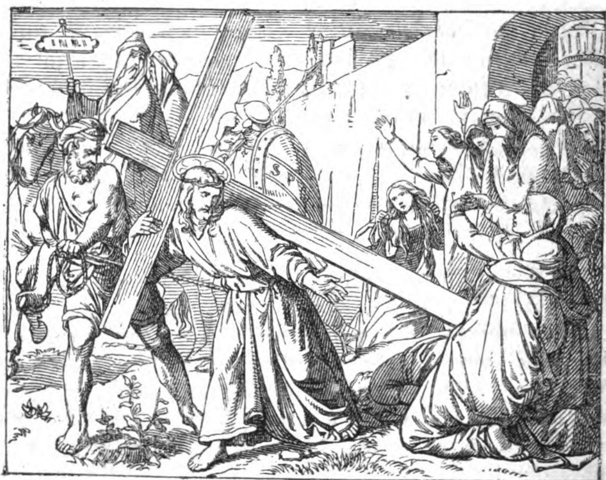
73. Isus nosi težki križ. Isusa razapinju.

Sada spopadoše vojnici Isusa i, obukavši mu opet haljine, navale mu na ledja križ. Ovim težkim trhom obteretjen, klimaše on ulicami jerusolimskimi na stratište, koje se zvaše Golgota, Kalvarija ili Košturnica. S njim povedoše dva razbojnika i ubojice, da i nje propnu. Isus do dva do tri puta pade pod težkim bremenom svojim. Zato vojnici prisiliše někoga Simuna Cirenca, koj je ravno mimolazio, da ponese križ za njim.

* * Medju silnom světinom, koja je bila pošla za Isusom, bijaše i několiko pobožnih ženah, koje plakahu i naricahu za njim. Isus, obrativ se k njim, reče: „Kćeri jerusolimske, neplačite nada mnom, nego plačite nad sobom i nad děcom svojom! Jer će doći dani, kada će se kazati, brěgovom: Srušite se na nas! a brežuljkom: Pokrijte nas! Jer kad se ovako radi od sirova drveta, što će biti od suha?"

Došav Isus težkom mukom na brdo Kalvariju, podaše mu vojaci mirhom i žučju izměšano vino; ali ga Isus, nehtěde okusiti. Na to mu strgaše haljine s těla

i prikovaše ga na križ. S njim razapeše i ona dva zlikovca, jednoga s desna mu, a drugoga s lěva.

* I tako visaše sin božji gol medju nebom i zemljom, a krv tecijaše na zemlju. Jedinu mu svojinu, haljine njegove, poděliše vojnici medju se; a nad dolnjom haljinom baciše kocku, jer je bila skroz izatkana.

74. Isus govori sedam poslědnjih rěčih i umire.

* Mnogi mimo križa prolazeći huljahu na Isusa i klimahu glavom rugajući mu se i govoreći: „Nuder ti, koj hram božji razrušuješ i u tri ga dana opet sagradjuješ, samu sebi pomozi. Ako si sin božji, sidji s križa.“ Isto mu se tako rugahu i prvosvetjenici s književnici i starěšinami, veleći: „Drugim je pomogo, a sebi nemože. Ako je kralj izraelski, neka sidje s križa, pa ćemo u njega věrovati.“ Isus pako moljaše: „Otče, oprosti jim, jer neznadu, što čine!“

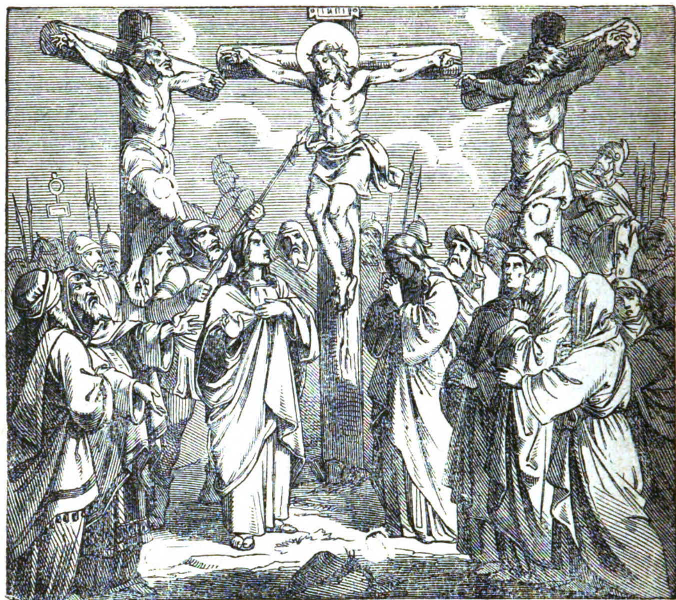
* I jedan od propetih razbojnikah rugaše mu se, veleć: „Ako si ti Krst, pomozi sebi i nam!“ Tada ga onaj drugi pokara, rekav mu: „Zar se i ti nebojiš Boga. Mi trpimo samo što smo zaslužili svojimi zločini; ovaj pako ništa zla neučini.“ Po tom zamoli Isusa: „Spomeni me se Gospodine, kad dodješ u kraljestvo svoje.“ Isus mu odvrati: „Zaista, još ćeš danas biti sa mnom u raju.“

Križu ponajbliže stajaše mati Isusova, kojoj je preljuta tuga srdce parala, i njegov ljubimac - učenik Ivan. Kad jih Isus sgleda, reče majci svojoj: „Eto ti sina!“ A Ivanu: „Eto ti majke!“ I od onoga časa uze Ivan majku božju k sebi.

* Oko podne pritisnu svu zemlju gusta tama, koja je trajala čitava tri sata. Kad je već izčezavala, stade se Isus boriti s dušom. A da do dna izpije kalež muke svoje, ostavi ga i njegov otac nebeski bez unutarnje utěhe. To bi Isusu tolika muka, da je povikao iži glasa: „Bože moj, Bože moj, zašto me ostavi?“

Za časak rekne: „Žedan sam.“ Tada mu pruži jedan vojnik na trski u ocat namočenu spužvu. Isus okusiv ocat, reče: „Svršeno je!“

Onda viknu iza glasa: „Otče, u ruke tvoje izručam duh svoj!“ To izustiv, nagne glavu i umre.

** U taj se tren razdre zastor od hrama s gora do dolě, zemlja se potrese, a hridi popucaše. Grobovi se otvoriše i ustaše mnoga tělesa svetacah, i pokazaše se u Jerusolimu. Strah spopade stotnika i vojnike, koji stražahu Isusa. „Doista“ uzkliknuše „ovaj je čověk bio pravedan: on je bio sin božji!“ I prisutni narod udaraše se drhtjući u prsi, i vrati se mukom mučeć u Jerusolim.

75. Isusa polažu u grob.

* Da pogubljenici neostanu preko vazmene subote na križu, dodjoše vojnici i polomiše kosti onoj dvojici zločinacah. A došavši k Isusu, kad vidiše, da je umro, nesatrěše mu kostih. Ali da se osvědoče o njegovoj smrti, probode mu jedan od vojnikah rebro kopljem i namah proteče krv i voda.

K potajnim učenikom Isusovim spadaše i Josip Arimateac, bogat čověk i ugledan věćnik. Ovaj se ohrabri i podje u večer k Pilatu i zaište tělo Isusovo. Pilat mu ga pokloni. Po tom on i Nikodem skinuše tělo Isusovo s križa i pomazavši ga skupocěnimi mirodijami

zamotaše ga u čisto platno. Josip imadjaše blizu onoga města, gdě bi Isus propet, vrt, a u njem běše, izsěčen u klisuri jednoj nov grob. Onamo metnuše Isusa. A grobu na vrata navališe velik kamen.

* * Sutradan sabraše se glavari svetjenički i Farizeji kod Pilata i rekoše: „Još za života kaza ovaj zavoditelj: Za tri ću dana uzkrsnuti! Zato zapovědi, da se čuva grob do tretjega dana, da nedodju kako učenici njegovi i da ga neukradu i nekažu narodu: Uzkrsnu od mrtvih!“ Pilat jim dade stražu. Ovu naměstiše na grobu. Povrh toga još i zapečatiše kamen.

Slavlje Isusovo.

76. Uzkrsnutje Isusovo.

Kad tretji dan osvanu jutro, zemlja se na jedanput silno uztrese. U taj čas uzkrsnu Isus slavno iz groba. U isto vrěme sidje angjeo gospodnji s neba. Lice mu se sjalo kao munja, a odělo mu se bělělo kao sněg. Odvaliv kamen, sědne nanj. A stražari se od groba uzdrhtaše i popadaše kao mrtvi. Kad se malko

osvěstiše, skočiše na noge, pa běži brže bolje u grad.

* * U oči toga dana kupi několiko pobožnih ženah mirodijah, da Isusa pomažu. Ove jutrom na uranku odoše grobu. Putem govorahu sětne nevesele: „Tko će nam s groba odvaliti kamen?“ Ali došavši onamo, vide, da je kamen već odvaljen. Ništa dobra nesluteći, uléznu u grob i sbilja nenadju těla gospodnjega. To jih je vrlo zabrinulo. Iznenada ugledaju dva angjela u sjajnih haljinah. Groza jih uhvati. Ali angjeo, njim na desno, reče: „Nebojte se! Vi tražite Isusa Nazarenca propetoga: On je uzkrsnuo i neima ga ovdě. Idite i kažite učenikom njegovim, naročito Petru!“ Vesele i radostne poletiše onamo, da to navěste učenikom.

77. Isus se ukazuje Mariji Mandalěni i Petru.

* Medju onimi ženami bijaše i Marija Mandalěna. Ali ona nije silazila u grob. Nego, kako vidi kamen odvaljen, odtrči u grad, da to javi učenikom. Sada se vrati opet grobu i sidje unj plačuć. Tada i ona smotri ona dva angjela, koji joj rekoše: „Ženo, čemu plačeš?“ Odgovori jim: „Uzeše Gospodina moga, pa neznam, kamo ga metnuše.“ Osvrnuv se na

te rěči, vidi Isusa, gdě stoji pred njom; nu ona ga držaše za vrtlara. Zato mu rekne; „Gospodaru, ako si ga ti uzeo, kaži mi barem, kamo si ga odnio.“ Na to joj Isus progovori njoj toli dobro poznanim glasom: „Marijo!“ Tada ga ona prepozna i uzkliknuv: „O učitelju,“ pade mu k nogama. A Isus joj kaza: „Idi k bratji mojoj i reci jim: Skoro ću uzići k otcu svojemu i otcu vašemu, k Bogu svojemu i Bogu vašemu.“ I nesta ga. — Isti se dan ukaza Isus i Šimunu Petru.

78. Isus se ukazuje dvojici učenikah, idućim u Emaus.

Poslě podne ukaza se Isus i dvojici učenikah, koji idjahu u Emaus. Putem se razgovarahu ob onom, što se poslědnjih danah s njim dogodilo. Iznenada jim se pridruži Isus pod prilikom tudjinca, te ga nepoznadoše. On jim stane: „Kakov je to razgovor, što imate medju sobom, i što ste tako žalostni?“ Jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori: „Zar si ti sám tudjinac u Jerosolimu te neznaš, što se je u njem sbilo ovih danah?“ I stanu mu pripovědati, da su se od Isusa nadali spasenju Izraelovu, a on da je predan na smrt križa. Na to će jim on: „O bezumnici! Koliko li netreba, da věrujete, što su proroci prorekli! Nije li trebalo, da to Isukrst pretrpi, pa da udje u slavu svoju?“ I počam od Mojsije prodje sve proroke i razloži jim sve, što se o njem pisalo u svetom pismu. U to se i približiše k selu. A Isus se pričini, kao da bi htio dalje. A oni ga ustavljahu, govoreći: „Deder ostani s nami; jer se već mrači i sunce naginje na zapad.“ Na to unidje s učenici i sědne s njimi za stol. Uzam tada kruh, blagoslovi ga, prelomi i dade jim ga. U taj čas otvoriše jim se oči i poznaše ga. A njega nestade izpred očijuh njihovih. Razabravši se malko od toga veseloga čuda, rekoše si: „Negoraše li srdce naše u nas, kad se putem s nami razgovarao i pismo nam tumačio?“

Još isti onaj večer pohrliše natrag u Jerusolim, pripovědajući, što jim se putem pridesilo, i kako su upoznali Gospoda pri kruholomu. Apoštoli se běhu sakupili u dvorani jednoj u Jerusolimu, kojoj su vrata zatvorili, bojeći se od Židovah. S radoštju slušahu, što jim pripovědiše ona dva učenika, pa jim priobćiše, da se je Isus već i Petru ukazao.

79. Isus se ukazuje svimkolikim apoštolom i naredjuje svetotajstvo pokore.

Dok su se apoštoli, još uvěk sakupljeni u dvorani u Jerusolimu, zajedno razgovarali, udje Isus na zatvorena vrata medju nje, rekav jim: „Mir vam; ja sam, nebojte se!" Oni se poplašiše, misleći, da vide sablast. Ali jim on rekne: „Eto gledajte ruke moje i noge moje; ja sam glavom. Pipajte i vidite! Duh neima mesa i kostih, kao što vidite da ja imam." Ovo rekav, pokaza jim ruke i noge svoje. Pa kad su oni još jednako sumnjali, upita jih: „Imate li što jesti?" A oni mu iznesoše komad pečene ribe i sat meda. I pošto jedjaše pred njimi, dade jim, što mu je preostalo. Po tom jim opet rekne: „Mir vam! Kao što mene posla otac, tako i ja vas šaljem." I zadahnuv jih, reče jim: „Primite Duha svetoga! Kojim oprostite grěhe, biti će jim oprošteni, a kojim zadržite, biti će jim zadržani."

* * Tome nebijaše pri tom. Zato mu poslě rekoše drugi apoštoli: „Viděsmo Gospodina." Nu on nehtěde věrovati, nego izjavi: „Dok nevidim na njegovih rukuh ranah od čavalah i nemetnem prstah svojih u města od čavalah, a ruke svoje u njegovo rebro, neněrovah!" Poslě osam danah opet se sabraše apoštoli, a i Toma bijaše s njimi. Tada Isus opet unidje na zatvorena vrata, stade usrěd njih i reče: „Mir vam!" Po tom kaza Tomi: „Eto ti rukuh mojih, pa metni u nje prst svoj! Pruži i ruku svoju, i stavi ju u rebro moje, pak nebudi nevěran, nego věran." Tada Toma pade pred njim na kolěna i uzklikne: „Gospodin moj i Bog moj!" A Isus mu rekne: „Pošto me, Toma, vidi, věrova; blaženi, koji neviděše, a věrovaše?"

80. Isus predaje Petru vrhovno pastirstvo.

* * Apoštoli otidoše na Isusovu zapověd iz Jerusolima u Galileu. Tu jim se jedan dan ukaza na jezeru genezaretskom, blagoslovi jim ribolov i blagova s njimi. Poslě jela upita Šimuna Petra: „Šimune Ivanov, ljubiš li me više nego ovi?" Petar će mu: „Jest, Gospodine, ti znaš, da te ljubim!" Na to mu reče Isus: „Pasi jaganjce moje!" Onda mu drugom kaza: „Šimune Ivanov, ljubiš li me?" Petar odgovori: „Jest, Gospodine, ti znaš, da te ljubim." Na to mu Isus opet naloži:

„Pasi jaganjce moje!“ I tretjom ga upita: „Šimune Ivanov, ljubiš li me?“ A Petar se razžalosti, što ga Isus tretjom pita,

pa rekne: „Gospodine, ti sve znaš; ti znaš, da te ljubim.“ Na to mu kaza Isus: „Pasi ovce moje!“ pa doda: „Zaista ti kažem, dok si bio mlad, pasao si se po volji, i hodao kamo god si htio. A kad ostariš, morati ćeš pružiti ruke svoje, i drugi će te opasati, da te vodi, kamo nećeš.“ Ovo reče pokazujuć, kakovom će smrtju jednoč Petar proslaviti Boga.

* Onda otidje onih jedanaest apoštolah na brdo, kamo jim je Isus rekao. S njimi dodje i preko pet stotinah učenikah. Isus se ukaza svim na očigled. Vidivši ga, popadaše na lice i klanjahu mu se směrno. Po tom se vratiše veseli i radostni u Jerusolim.

81. Isus obećaje Duha svetoga. Šalje drugom apoštole. Uzilazi na nebesa.

* * Tako se Isus poslě muke svoje i više putah ukazao učenikom svojim i s njimi se razgovarao o kraljestvu božjem, t. j. on jim je sve kazao, što jim je trěbalo znati, da dobro urede i ravnaju crkvu njegovu.

Četrdeseti dan poslě uzkrsnutja svoga, ukaza se Isus poslědnji put u Jerusolimu svim apoštolom svojim. On jim zapovědi, da odanle nikamo neodilaze, nego da čekaju, dok jim se pošalje Duh sveti. „Za malo će danah“ reče, „sići na vas Duh sveti, te će vas ojačiti, da svědočite za mene u Jerusolimu, po cěloj Judei i Samariji tja do granicah zemlje.“

Ovo rekav, odvede jih na brdo maslinovo. Tu jim reče: „Meni je dana sva oblast na nebu i na zemlji; idite dakle i naučajte sve narode, krsteći jih u ime Otca i Sina i Duha svetoga, i učeći jih sve držati, što sam vam naložio. I evo, ja sam s vami do konca světa.“

** „Tko uzvěruje i pokrsti se, spasiti će se, a tko nevěruje, osuditi će se. A oni, koji uzvěruju, tvoriti će čudesa. U moje će ime izgoniti vragove, govoriti će novimi jezici, uzimati će zmije, pa ako što smrtna popiju, neće jim nahuditi. Na bolestnike metati će ruke i ozdravljati će.“

Po tom digne ruke i blagoslovi jih. Za toga se uznese pred njimi i uzidje na nebo i sěde Bogu ob desnu.

** Oni gledahu za njim nepomično, pa i onda, kada jim ga oblak zaklonio. Tada jim se ukazaše dva angjela u bělih haljinah i rekoše: „Ljudi Galilejci, što stojite i sve jednako gledate u nebo? Ovaj Isus, koj bi ravno sada uzet pred vami na nebo, jednom će opet ovako doći." Na ove rěči padoše apoštoli ničice i klanjahu se Isusu. Onda se vrate u Jerusolim, hvaleći i slaveći Boga.

* Još mnoga toga učini Isus, česa neima u evangjelju; jer sveti Ivan kaže, kad bi se sve to popisalo, nebi svět mogao obuhvatiti knjigah. Ovo je pako pisano, da věrujemo, da je Isus sin božji, i da ovom věrom imamo život u ime njegovo.

Drugi odsěk.

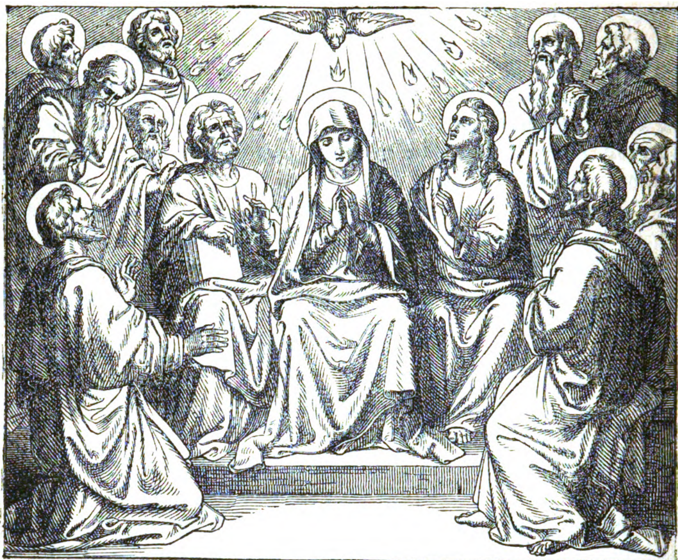
Pověstnica apoštolah i prve crkve.

82. Izbor apoštola Matije. Silazak Duha svetoga.

* Vrativši se apoštoli s brda maslinova, sakupiše se u gornjoj dvorani od one kuće, u kojoj su se obično bavili. Ovdě provedoše s Marijom, majkom Isusovom i s više drugih ženah i učenikah deset danah jednodušno Bogu se moleći. Jedan od ovih danah usta Petar i kaza, da se naměsto izdajice Jude izabere drugi apoštol. Tada se svi složno pomoliše Bogu za prosvětu. Onda izabraše jednoga bogoljubnoga učenika, imenom M a t i j u, i on bude pribrojen onoj jedanaestorici apoštolah.

Deset danah iza Isusova na nebo uzašastja, bijaše u Židovah blagdan petdesetnice. Tada se svi sabraše u dvoranu. Na jedan put nasta huka s neba, kao kad silan vihar dune, i napuni svu kuću. I pojaviše se ognjeni jezici lebdeći svakomu nad glavom. Svi se napuniše Duha svetoga. Počeše govoriti raznimi jezici.

** Za onda se sastalo u Jerusolimu na blagdan Židovah iz svih narodah. Čuvši oni silovitu huku onu, doběžaše zajedno s mnogimi Jerusolimci poplašeni pred kuću apoštolah. Tu su na veliko čudo svoje čuli apoštole, gdě govore njihovimi jezici, pa su povikali: „Nisu li ovo sve Galilejci, što govore? Pa kako jih mi čujemo govoriti jezikom, u kom smo se rodili? Što bi to bilo?" A drugi se rugahu govoreći: „Nakitili su se mošta!"

* * Tada stupi Petar s drugimi apoštoli iz kuće i rekne glasovito: „Nisu ovi pijani, kao što vi mislite, nego se je tu izpunilo, što je već odavna prorok Joel proreko: Dogoditi će se poslědnjih danah, govori Gospodin, te ću izliti Duha svoga na svaku pùt. Ljudi Izraelci, slušajte rěči ove: Vi ste Isusa Nazarenca, kojega Bog potvrdi medju vami děli, čudesi i znaci, na križ razapeli i umorili. Ali ga Bog slavno uzkrisi. Tomu smo svi mi svědoci. I pošto se uzvisi Bogu na desnicu, izli Duha svetoga, kako sami vidite i čujete. Neima dakle sumnje, da je Bog Isukrsta učinio spasiteljem svega světa."

* * Ovaj jim govor probode dušu. Mnogi upitaše skrušeno Petra i ostale apoštole: „Što da učinimo, bratjo?" Petar jim odgovori: „Kajte se, i krstite se u ime Isusa Krsta na oproštenje grěhah svojih, pa ćete i vi primiti Duha svetoga." Na ove se rěči u onaj dan pokrstiše do tri tisuće dušah. I uztrajaše u nauci apoštolah, u zajednici svete večere i u molitvi. Dnevice se sastajahu jednodušno u hramu, slavljahu Boga i omilěše svemu narodu. A Gospod jim dan na dan umnažaše broj.

83. Kako je Petar ozdravio hroma od poroda. Petar i Ivan pred visokim věćem.

† Jedan dan idjahu Petar i Ivan zajedno u hram. A hramu je na vratih sědio někakov siromah, koj se hrom rodio na svět, a bilo mu je već prěko četrdeset godinah. Ovoga svaki dan ovamo donašahu, da moli od ulaznikah milostinju. Zaiska ju i u Petra i Ivana. Petar mu odvrati: „Srebra i zlata neimam, ali što imam, dati ću ti. U ime Isusa Krsta Nazarenca ustani i idi." Onda ga uhvati za desnicu i podiže. A prosjak djipi onaj hip na noge i otide s apoštoli u hram, hvaleć Boga.

† Narod se tomu čudio i prepao od toga, pa nagnuo za apoštoli. Vidiv to Petar, stade jim govoriti: „Ljudi, čemu se čudite tomu, ili zašto nas tako gledate, kao da smo mi to svojom moćju učinili, te ovaj hoda? Bog otacah naših proslavi sina svoga Isusa, koga vi ubiste. Věra u njega uděli ovomu podpuno zdravlje, kao što svi vidite. Nego znam ja, da ste vi svetca i pravednika samo iz neznanstva ubili. Činite dakle pokoru, i obratite se, da vam se oproste grěsi vaši." Mnogi na to věrovaše, te se pokrsti do pet tisućah.

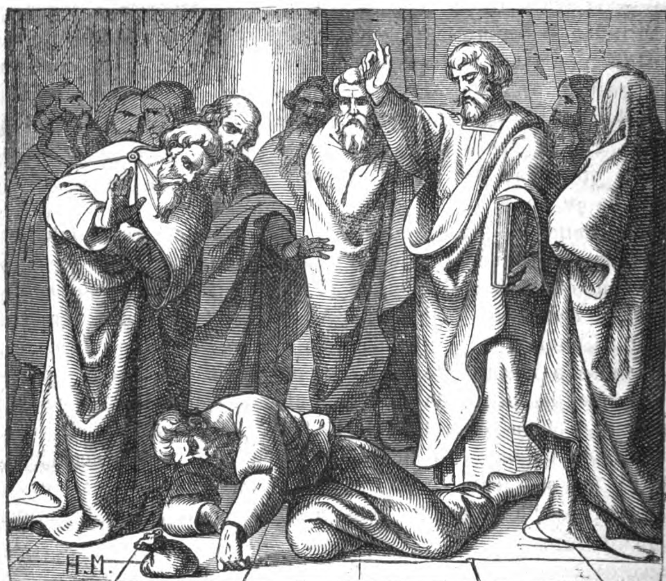
† Nu dok još apoštoli govorahu narodu, dodjoše svetjenici sa stražom hramskom, pograbiše jih i zatvoriše u tamnicu. A sutradan se sakupiše prvosvetjenik i starěšine i davši izvesti apoštole preda se, upitaše jih: „Čijom moćju ili u čije ime vi to učiniste?" Odgovori Petar: „Znano budi vam i svemu narodu izraelskomu: U ime Gospodina Isukrsta, koga ste vi propeli, a Bog ga uzkrisio, stoji ovaj zdrav pred vami. I neima u drugom spasenja; jer nije drugo ime pod nebom dano ljudem, kojim da se spasimo."

† Sudci na to zapověďiše onoj dvojici apoštolah, da izadju iz skupštine, i počeše věćat, govoreći: „Što ćemo s ovimi ljudmi? Neima dvojbe, te su čudo učinili; sav Jerusolim znade, te nemožemo zanijekati. Ali da se to još više nerazširi medju narodom: zabraniti ćemo jim strogo, da nikomu ni rěči neprosbore o Isusu." Po tom pozvavši opet onu dvojicu preda se, zaprěte jim oštro, da više pod nipošto neuče u ime Isusovo. A Petar i Ivan odvratiše neprestrašno: „Sudite sami, bi li pravo bilo, da vas više slušamo nego li Boga? Mi nemožemo zašutiti, što smo čuli i viděli." Na to jim se sudci još većma zagroziše, pa jih najposlě odpustiše; jer nesmijahu od naroda da jim kidišu.

84. Ananija i Safira

* Petar i Ivan pripověděše věrnikom, što je bilo. Tada svi podigoše složno glas svoj k Bogu, moleći: „Daj, Gospodine, slugam svojim, da navěštaju rěč tvoju što većom slobodom, i da tvore znakove i čudesa u ime presvetoga sina tvoga Isukrsta!“ Moleći se oni tako, uzdrma se na jedan put kuća, u kojoj běhu sakupljeni, i svi se napuniše osobitim darom Duha svetoga, da neustrašivo propověđaju rěč božju, kao i Duhom jedinstva. Stvoriše se jedno srdce i jedna duša. Stradaoca nebi medju njimi; jer za podporu siromaši prodavahu bogataši dobrovoljno, česa jim je preticalo, njive i drugu imovinu, i donašahu utržak apoštolom, koji su ga dělili polag potrěbe.

A běhu muž i žena, po imenu Ananija i Safira. I ovi prodaše njivu svoju, ali od utrženih novacah sakriše něšto. Ostalo odnese Ananija i metne apoštolom pred noge. Nu Petar mu reče: „Ananijo! Čemu ti je sotona srdce zavela, da slažeš Duhu svetomu i pridržiš od novacah, što utrži za njivu? Nemogaše li njive zadržati, a prodav ju, neostade li i onda

novac u tvojoj vlasti? Kako se drznu na takovo dělo? Ljudem nisi slagao, nego Bogu!“ Čuvši Ananija rěči ove pade na tle i onaj čas izdahnu. Sve, koji bijahu ondě, spodade groza. A několiko mladićah pribitnih iznesoše mrtvaca i zakopaše ga.

* Za jedno tri ure eto i Safire, ni neznav, što se dogodilo. Petar ju zapita: „Kaži mi ženo, jeste li za onoliko prodali njivu?“ Ona mu odgovori: „Jest za onoliko!“ Tada će joj Petar! „Za što se dogovoriste, da izkušate Duha gospodnjega? Gle, već stoje pred vrati, koji zakopaše muža tvoga, pa će i tebe izněti.“ Na ove se rěči i ona sruši pred nogama njegovima i izpusti dušu. A momci ušavši, iznesoše ju i pogreboše uz muža. Strah i trepet uhvati věrnike, i sve ostale, koji běhu o tom čuli.

85. Dvanaest apoštolah u tamnici. Savět Gamalielov.

† Po rukuh apoštolah, a osobito sv. Petra, bivalo je mnogo čudesah. Iste bolestnike iznašahu na posteljah i nosilih na ulice, da bi barem sěna njegova po njih pala te bi tako ozdravili. S toga je i rastao dan na dan broj ljudih i ženah, koji věrovahu u Isusa. Tada prvosvetjenik dade pohvatati svih dvanaest apoštolah, i baciti u tamnicu. Ali obnoć dodje angjeo gospodnji, otvori vrata na tamnici, i izvede jih na polje, veleć: „Idite u hram i navěštajte narodu rěči života!“ I čim osvanu dan, otidoše u hram, te učahu.

† Visoko se věće poplaši saznav, da apoštoli uče u hramu. Iz nova jih poloviše i dovedoše na sud. Prvosvetjenik zače: „Nezabranismo li vam strogo, da više nenaučate u ovo ime? Pa eto, sav Jerusolim napuniste naukom svojim.“ Na to će mu Petar za sve druge apoštole: „Boga valja više slušati nego ljude. Bog otacah naših uzkrisi Isusa, koga vi ubiste, i podiže ga za kneza i spasitelja, da se Izrael spokori te mu se grěsi oproste.“ Čuvši ovo, razgnjěve se i namisle smaknuti apoštole. Ali tada usta u visokom věću zakonoznanac, imenom Gamaliel, koga je sav narod vrlo pazio. Ovaj kaže apoštolom, da izadju za časak na polje, pa onda rekne: „Dobro promislite, što kanite učiniti. Okanite se tih ljudih. Jer ako je dělo njihovo od ljudih, i samo će se rapasti; ako li je od Boga, nemožete ga utamaniti, a najposlě biste još izašli kao protivnici božji na vidělo.“ Svi pristadoše uzanj. Nu ipak dadoše izbičevati apoštole, i zabraniše jim strogo, da pod živu glavu više negovore u ime Isusovo, pa

jih pustiše. A ovi otidoše veseli iz věća, što su zavrědili pretrpiti sramotu radi imena Isusova. I neprestadoše u hramu i po kućah dan na dan naučati i navěštati blagověst o Isusu Krstu.

86. Izbor djakonah. Stěpan pramučenik.

* Buduć se broj učenikah već vrlo umnožio, dogadjalo se, da su někoje udovice ostajale bez milostinje, koja se je svaki dan dělila. Tada dvanaestorica sazovu svekolike učenike rekavši: „Nije pravo, što zanemarujemo navěštanje rěči božje, baveći se děljenjem milostinje. Zato se, draga bratjo, pobrinite za sedam muževah, koji su u vas na dobru glasu i puni duha svetoga i mudrosti; ove ćemo narediti za taj posao.“ Ovaj govor bude svim po volji, te izaberu Stěpana, čověka puna věre i duha svetoga, Filipa i još drugu petoricu. Izvedoše jih pred apoštole, a ovi se moljahu nad njimi i polagahu na nje ruke.

** Stěpan, pun duha i sile, odlikovaše se mimo svih i činjaše velika čudesa i znakove medju narodom. Tada ustadoše proti njemu učenjaci židovski od raznih visokih učionah, i nastojahu ga pobiti. Ali nemogoše odolěti mudrosti i duhu njegovu. Osramotjeni ovako i razjareni, razdražiše narod proti njemu, saletivši ga izvedoše silomice pred visoko věće. Povedoše i krive svědoke, govoreće: „Čověk taj neprestano psuje zakon i sveti grad.“ Svi, koji su sěděli u visokom věću, uprěše ljutito oči u Stěpana; ali lice se njegove sjalo pokojem i visokim dostojanstvom, kao lice u angjela. Na to jim uze razglagati, kako je Bog narod izraelski rukovodio toli ljubezno, a kako se on sveudilj opirao blagim naměram njegovim. Onda zaglavi, rekav jim smělo: „Tvrdovratnici, srdcem i ušima neobrezanici! Vi se jednako opirete duhu svetomu: kako otci vaši tako i vi! Oni progoniše i ubijaše proroke, koji navěštahu dolazak spasitelja; a vi ga sami izdaste i ubiste!“

** Čuvši ovo planuše gnjěvom i škrinuše zubmi na njega. A on, pun duha svetoga, pogleda na nebo i kaza: „Evo vidim nebesa otvorena i sina čověčjega gdě stoji Bogu ob desnu.“ A oni povikavši iza glasa, zatisnuše uši, i navališe svi zajedno nanj te ga izturaše izvan grada, da ga kamenuju. Na stratištu svukoše kamenovatelji haljine svoje i metnuše jih k nogama někomu mladiću, kojemu bijaše ime Saul. Po tom kamenovaše

Stěpana. Ovaj se pako moljaše govoreći: „Isuse Gopodine, primi duh moj!“ Onda kleče i poviče iza glasa: „Gospodine, neprimi jim to za grěh!“ Ovo izustiv usnu u Gospodu.

87. Sveta potvrda. Dvoranin etiopski.

* * Po smrti Stěpanovoj stadoše jako progoniti krstjane u Jerusolimu. Osobito je Saul běsnio proti njim. On navaljivaše u kuće učenikah i vucijaše ljude i žene, te predavaše u tamnicu. S toga mnogi učenici poběgoše iz Jerusolima te se razpršiše po svoj Judei i Samariji, svuda propovědajući evangjelje Isusovo. Djakon Filip dodje u grad Samariju, i ondě navěštaše Gospodina i ozdravljaše mnoge uzetnike, hrome i běsomučnike. Stanovnici se tomu vrlo radovahu, te verovaše i pokrstiše se. Saznavši to apoštoli u Jerusolimu, poslaše k njim Petra i Ivana. Ovi se moljahu nad njimi, da bi oni primili duha svetoga. Onda polagahu ruke na nje, i oni primahu duha svetoga.

† Pošto su ova dva apoštola još naokolo navěstila evangjelje, vratiše se natrag u Jerusolim. A Filipu se javi angjeo i reče mu: „Ustani i idi na put, koj silazi iz Jerusolima u Gazu.“ Filip podje. I gle doveze se na krasnih putničkih kolih odličan crnac, doglavnik kraljice etiopske. Běše u Jerusolimu da se ondě Bogu pokloni, pa se sada vratjaše doma. Na putu čitaše proroka Izaiju. Duhom božjim ponukan, pobiti Filip kolam i ču muža ovoga, gdě čita rěči: „Kao ovcu voditi će

ga na zaklanje, i kao što jagnje zaněmi pred strigačem svojim, tako i on neće otvoriti ustah svojih." Filip ga pozdravi i upita: „A razumiješ li, što čitaš?" Dvoranik mu odgovori: „Kako bih razumio, ako mi tko nerazloži!" Pak zamoli Filipa, da se popne te sědne uzanj. A Filip počam umah od pisma ovoga, propovědi mu blagověst o Isusu.

† U to pošavši na někakovu vodu, poviče dvoranin radostno: „Evo vode, što mi brani, da se krstim?" Filip odgovori: „Ako věruješ od svega srdca, možeš se krstiti." Dvoranin odvrati: „Věrujem, da je Isu-Krst sin božji," zapověди, da umah stanu kola. I sidjoše oba s kolah u vodu, te Filip pokrsti dvoranina. A kad izidjoše iz vode, duh gospodnji uze na jedan put Filipa i izčeznu bez traga izpred dvoranina. U tom divnom izčeznutju spozna on ruku božju i otide radostan putem svojim.

88. Obratjenje Saulovo (oko 37 g. pos. Is.).

* * Saul je još jednako plamtio osvetom i žedjao za krvlju učenikah gospodnjih. Zato podje i k prvosvetjeniku i izmoli u njega punomoćnicah za Damask, da ondě ljude i žene, věru-

juće u Isusa, pohvata i dovede u Jerusolim. A kad na putu stiže blizu Damaska, obasja ga na jedan put světlost s neba. Zablěšten nebeskim sjajem pade na tle, kao da ga je munja ošinula. I u taj čas ču glas, gdě viknu: „Saule, Saule, zašto me progoniš?“ On reče: „Tko si ti, Gospodine?“ Odgovori

mu: „Ja sam Isus, koga ti progoniš.“ Tada upita Saul, drhtjući od straha i čuda: „Gospodine, što hoćeš da učinim!“ Gospodin mu odgovori: „Ustani i udji u grad; ondě će ti se kazati, što imaš činiti.“ Saul ustade; a kad otvori oči, nevidě ništa. Zato ga pratioci njegovi uzmu za ruku i uvedu u Damask k někomu Judi. Ovdě probavi tri dana. Niti što jedjaše ni pijaše, nego se jednako Bogu moljaše.“

* * A u Damasku življaše jedan učenik gospodnji, po imenu Ananija. Ovomu reče Gospod u utvari: „Ananijo, ustani i idi u ulicu, koja se zove ravna, i popitaj u kući Judinoj za Taržanina Saula: jer gle, on se moli Bogu.“ Ananija odvrati: „Gospodine, čuh od mnogih, koliko taj čověk zla počini svetim tvojim u Jerusolimu. Pa i ovamo dodje s ponumoćju prvosvetjenikovom, da sapinje u verige, tkogod naziva ime tvoje.“ Ali mu Gospod kaza: „Idi samo; jer mi je upravo on izabrano orudje, da navěsti ime moje neznabožcem i kraljevom i sinovom

Izraelovim, pa ću mu pokazati, koliko mu valja podněti za ime moje." Tada Ananija otidje, i položi na Saula, ili kako se poslě obratjenja zvaše, Pavla ruke, rekav: „Dragi brate, Gospodin Isukrst, koj ti se javio na putu, posla me k tebi, da progledaš, te se napuniš duha svetoga." I onaj čas odpadaše Pavlu kao ljuske s očijuh, te opet progleda, usta i pokrsti se. Umah zatim stade propovědati u sbornici, da je Isus sin božji.

89. Putovanje Petra, poglavice apoštolskoga. Enea i Tabita (oko 39 g. pos. Is.).

Crkva je opet jedno vréme mirovala. Za toga obilazaše Petar posvuda obćine krstjanske po Palestini i jačaše jih u věri. Put mu njegov osobito dva čuda blagosloviše. U Lidi beše uzetnik, imenom Enea, koj već osam godinah ležaše u postelji. Ovomu kaza Petar: „Eneo, Isukrst vratja ti zdravlje, ustani!" I umah ustade. Na to se obratiše svi stanovnici gradski.

Nedaleko od Lide bio je grad Joppe. U njem življaše učenica, imenom Tabita. Běše neizmerno blagodarna prama siromahom, nu jednom oboli pa umre. Tada poslaše učenici jopski po Petra, moleći ga, da bi k njim došao. Unišav u grad i u sobu pokojnice, obkoliše ga sve udovice onoga grada i pokazaše mu plačući ruho, što jim izatka Tabita. Petra se to nemilo kosnu: kleče i Bogu se pomoli. Onda se okrenu k mrtvici i kaza: „Tabito, ustani!" Oči joj se otvoriše; Petar joj poda ruku i ona ustade. Glas je ob ovom čudu puko na daleko, te mnogi věrovaše u Gospoda. Poslě toga osta Petar još duže vremena u Jopi.

90. Obratjenje neznabožca Kornelija. Krstjanska obćina u Antiokiji (oko 40 pos. Is.).

† U Cezarei, gradu pokraj srědozemnoga mora, obitavaše rimski stotnik, imenom Kornelij. On življaše s cělim domom svojim pobožno i bogabojno, davaše narodu mnogo milostinje i moljaše se Bogu bez prestanka. Jednom moleć se opet srdačno, vidi angjela, gdě sidje k njemu pa mu reče: „Korneliju! molitve tvoje i milostinje uzpeše se k Bogu. Šalji ljude u Jopu i dozovi k sebi někoga Šimuna, s priděvkom Petra. On će ti

kazati, što ti trěba učiniti.“ Kad nesta angjela, posla umah Kornelij tri pobožna čověka u Jopu.

† Tu se Petar sutradan oko podne, dok mu ukućani gotovljahu jelo, pope obitavalištu svomu na krov. Moleći se tuděr, zanese se duhom. Viđě kako se iza otvorenih nebesah

spušta velika plahta na zemlju, a u njoj ima svakojake četveronožne i plazeće životinje zemaljske i pticah nebeskih. Zajedno se javi glas iz neba: „Ustani, Petre, pokolji i pojedi!“ Petar odgovori: „Nipošto, Gospodine! Jer nikad nejedoh što pogana i nečista.“ A glas će opet: „Što je Bog očistio, ti nepogani!“ Ovo bi tri puta, i utvare nesta.

† Dok je Petar još razmišljao o toj utvari, stade mu govoriti Duh božji: „Evo te tri čověka traže. Ustani i sidji, pa podji s njimi bez oklěvanja; jer jih ja poslah.“ Sišav Petar nadje Kornelijeve odaslanike. Sutradan već podje s njimi i još někojimi učenici u Cezareu ka Korneliju i sazna od njega, što mu se prikazalo, i što mu je angjeo rekao. Sada mu se razjasni ona čudnovata utvara, koja mu se javi, da se naime i pogani, doslě za nečiste držani, imaju primati u crkvu Isusovu. Veseo i radostan stade Petar propovědati nauk Isusov Korneliju i pribitnim kod njega poganom. Dok on još govoraše, sidje Duh sveti na sve prisutne pogane. Čudeći se slušahu Petar i drugovi njegovi, kako oni poput apoštolah na petdesetnicu govorahu tudje jezike i veličahu Boga. „Može li tko“ povika Petar, „ovim uzkratiti vodu krsta, kadno primiše Duha svetoga kao i mi?“ S toga zapovědi, te jih pokrste u ime Isukrstovo.

† Od sele se i drugud propovědaše neznabožcem evangjelje. To učini osobito u Antiokiji, někadanjem velegradu

sirskom, Pavao i pratilac njegov Barnaba. Krstjanah běše ondě toliko, da su jim oděšnji pogani posebno ime naděnuli, prozvavši jih po utemeljitelju njihovu i Gospodinu Krstjani.

91. Petar u tamnici (oko 42 pos. Is.).

Irud Agripa, unuk onoga Iruda, koj dade poklati děcu u Betlehemu, spravi svu Židovsku poda se. Ovaj je gledao Židovom ulězti u milost, te je s toga progonio učenike Isusove. Apoštolu Jakovu, bratu Ivanovu, dade odsěći glavu. Onda zapovědi, te Petra baciše u tamnicu, i metnuše nanj četverostruku stražu, svaku od četiri momka. Jer ga htěde poslě vazma izvesti pred narod, da ga pogubi. A crkva se moljaše bez prestanka za nadpastira svoga. Već je bila stigla i noć u oči onoga dana, kada se je imao pogubiti. Petar spavaše medju dvojicom vojnikah, okovan u dvoje verige, a drugi stražari čuvahu vrata od tamnice. Na jednom stupi angjeo gospodnji pred Petra, a tamnica sinu nebeskom světlostju. Angjeo probudi Petra i reče mu: „Ustani brže!“ Petar usta i verige mu umah spadoše s rukuh. Angjeo mu reče nadalje: „Opaši se, obuj postole svoje i idi za mnom!“ Petar učini tako; nu neznadjaše pravo, da li to izbilja biva, ili on samo sniva. Prodjoše prvu i drugu stražu i dodjoše k željeznim vratam, na koja se ulazaše u grad. Ova se sáma otvoriše. Odavle prošavši još jednu ulicu zajedno, nesta na jedared angjela. Sada se Petar osvěsti i reče: „Sada zaista znadem, da je Bog poslao angjela svoga, te me je izbavio iz rukuh Irudovih.“

Potom otide u kuću Markovu, gdě se mnogo krstjanah sabralo, Bogu se moleći. Kad kucnu Petar, dodje službkinja, imenom Roda, da prisluhne, tko je. Poznav glas Petrov od radosti zaboravi otvoriti vrata, nego utrča i kaza jim, da Petar stoji pred vrati. Sakupljeni u dvorani rekoše: „Što ti nepada na um. Ti nisi pravo pri sebi.“ Ali ona jednako tvrdjaše, da je on. Tada rekoše: „Valjda je angjeo njegov.“ A kad Petar neprestano kucaše, otvoriše i udiviše se vidivši, da je on izbilja bio. Ali se još više začudiše, kad jim pripovědi, da ga je angjeo izbavio iz tamnice. Kad dan osvanu, stražari se težko uzbuniše. Nikako nemogahu dokučiti, kamo je Petra nestalo. Irud jih presluša i dade pogubiti. Irud medju

tim neprežіvi dugo okrutnoga progonstva krstjanah. Jednom se odputi u Cezareu, i ondĕ jedan dan, obukav se što sjajnije, sĕdnu na prĕstol, da prihvati inostrane poslanike. Izišavši oni predanj, stade jim besĕditi govor. Narod mu poviče laskavo: „Sboriš kao kakov bog, a ne kao čovĕk!" To mu je vrlo ugodilo. Ali ga na jedan put ošinu angjeo gospodnji. Crvi ga pomalo raztočiše, te najposlĕ izdahnu u srĕd grozovitih mukah.

92. Prvo putovanje sv. Pavla (45—48 pos. Is.).

Duh sveti naloži duhovnim predstavnikom obćine krstjanske u Antiokiji: „Odaberite Pavla i Barnabu na dĕlo, za koje sam jih ja odlučio." Tada zapostiše i pomoliše se, pa položiše ruke na nje, i poslaše jih, da propovĕdaju evangjelje. I sada se lati Pavao velikoga posla, obratjenja neznabožacah. Svuda bi ponajprije Židovom propovĕdao. Ali budući oni odbijali ponudjeno si spašenje, obratjaše se k poganom. Mnogi od njih slušahu rĕči njegove veselim srdcem, te dan na dan umnažahu crkvu Isusovu.

Najprije Pavao i Barnaba otidoše na otok Cipar, domovinu Barnabinu. Propovĕdivši tu posvuda, pozove jih namĕstnik Sergij Pavao k sebi, da i on čuje rĕč božju. A u njega bijaše Židov, imenom Barjezu, vrač i krivi prorok. Ovaj jim se opre, i nastojaše namĕstnika odvratiti od prave vĕre. Tada Pavao, pun Duha svetoga, upre oči u njega i rekne: „Oj sine vražji, pun svake hinbe, zar već nećeš prestati prevratjati ravne puteve gospodnje. Eto gle, ruka te božja shvati. Biti ćeš slĕp jedno vrĕme te nećeš vidĕti sunca." I onaj čas zastre tama čarobnika; stade pipati oko sebe tražeći koga, da mu pruži ruku. Vidĕv namĕstnik čudo ovo, vĕrova nauku Isusovu.

S Cipra odploviše u južnu Malu Azija. Ovdĕ izmedju ostalih mĕstah dodjoše i u Antiokiju u Pizidiji. Pavao propovĕdaše u subotu u sbornici o Isusu, propetom i uzkrsnulom, od koga se jedinoga nadati oproštenju grĕhah i vĕčnomu životu. Govor je dĕlovao, te zamoliše Pavla, da buduće subote opet propovĕda. Sabravši se ovaj dan gotovo sav grad, i pogani i Židovi, postadoše Židovi vrlo zavistni. Protuslovljahu Pavlu i huljahu. Tada jim

rekoše Pavao i Barnaba: „Vam najprije morasmo navěstiti rěč božju. Ali buduć da ju zabacujete nescěneći se vrědnih života věčnoga, obratjamo se k poganom.“ Pogani slušahu rěči ove radostno i nauka se gospodnja razširi po svoj okolici. Nu Židovi pobuniše narod proti Pavlu i Barnabi, i protěraše jih.

Ovi otresavši prah s noguh svojih, dodju za jedno vrěme u Listru u Likaoniji. Tu izadje Pavao umah na trg i stade propovědati poganom. Medju slušaoci desi se i jedan hrom od poroda. Pavao, kako ga smotri, i vidi, da věruje, prosbori mu glasno: „Ustaj na noge svoje!“ Čověk skoči i prošeta. A narod povika od čuda: „Bogovi u prilikah ljudskih sidjoše k nam!“ Barnabu držahu poradi visokoga stasa njegova za Jupitra, a Pavla radi njegove rěčitosti za Merkura. Več i dovede svetjenik Jupitrov s narodom bikovah i věnacah, da jim prinese žrtvu. Opaživši to Pavao i Barnaba, razdrěše od tuge haljine svoje, skočiše medju narod i povikaše: „Ljudi, šta to radite? I mi smo kao i vi umrli ljudi. Mi vam propovědamo, da se od ovih ludorijah kumirskih obratite k živomu Bogu, koj je stvorio nebo i zemlju i more i sve što je u njih. Premda je prošlih vremenah ostavio svakomu narodu da ide svojim putem, ipak jim se javljaše, děleć jim s neba blagodatih, dajuć kišu i plodonosnih vremenah, i krěpeć nam srdca hranom i radostju.“ Mnogi věrovaše rěči božjoj. Ali několiko Židovah dodjoše iz onih gradovah, u kojih Pavao jur propovědi evangjelje, i digoše bunu proti njemu. Kamenovaše ga, i misleći da je mrtav, izvukoše iz grada. Koji su věrovali u gradu, dodjoše i obkoliše ga tugujući. Tada usta on i vrati se s njimi u grad.

Pošto Pavao i Barnaba još u Derbi navestiše evangjelje, povratiše se natrag preko onih gradovah, gdě su propovědali. Nagovarahu učenike na uztrajnost i ponaměstiše u svih občinah s t a r ě š i n e t. j. svetjenike, budući prije postili, molili i ruke na nje položili. Napokon se opet vratiše u Antiokiju i pripovědiše, koliko je stvarih Bog preko njih učinio, i kako je svim otvorio vrata věre.

93. Crkveni sabor u Jerusolimu (oko 50 pos. Is.).

* Někoji učenici, bivši někoč Židovi, dodjoše iz Judee u Antiokiju i rekoše onděšnjim krstjanom: „Ako nebudete obdržavali i Mojsijina zakona, te se nedate obrezati, nemožete se

spasiti.“ Pavao i Barnaba ustadoše umah proti ovomu nauku. Ali za veću sěgurnost dokonča se, da se ova stvar predloži svim skupa apoštolom u Jerusolimu na rěšenje. Zato budu Pavao i Barnaba poslani u Jerusolim.

* Kad su došli u Jerusolim, skupiše se apoštoli i starěšine u obćenito věće. Tada Petar usta i reče: „Bratjo! Vi znate, da me je Bog izabrao, da poganom propovědam evangjelje. A Bog, koj poznaje srdca, neučini nikakove razlike medju njimi i nami, budući dao Duha svetoga njim kao i nam. Pa čemu kušate Boga, htijući nametnuti težak i suvišan jaram učenikom na ledja? Mi mislimo, da će se oni spasiti i bez toga jarma milostju Gospodina Isukrsta, kao i mi.“ Istom tako govoraše i

apoštol Jakov. Konačno zaključiše apoštoli i cěli sabor, te se krstjanom antiočkim pošalje poslanica s odlukom, da se zakon Mojsijin više netiče krstjanah. Ova se odluka počimala ovimi važnimi rěčmi: „Svidě se nam i Duhu svetomu, da vam više nikakova nenametjemo trha.“

94. Drugo putovanje sv. Pavla (51—54 pos. Is.).

Za něko vrěme podje Pavao opet na put apoštolski. Neumornom revnostju proputova Siriju i malo ne svekolike pokrajine maloazijatske: Ciliciju, Likaoniju, Frigiju, Galaciju, Bitiniju, Misiju. Najposlě dodje u Troadu. Nemogav se ovdě odlučiti, kamo bi dalje putovao, pokaza mu to Bog u utvari. Čověk naime, oděven na macedonsku, stupi predanj, svesrdno ga moleć: „Kreni u Macedoniju, i pomozi nam!“ Tada Pavao odplovi umah s pratioci svojimi: Silom, Lukom i Timotejem, prebrodi u Evropu i stignu srětno u Filipi, velegrad macedonski.

Pavao taki prve subote stade propovědati nauk Isusov. Medju slušaoci bi i něka pobožna žena, imenom Lidija, grimizarica. Ovoj Bog otvori srdce, da pazi na rěči Pavlove, i pokrsti se ona sa svom kućom svojom.

Ali se naskoro opet diže oluja proti apoštolom. Idući jednom opet Pavao i Sila u bogomolju, srětne jih někakva děvojka vraćara, koja je gospodarom svojim vraćanjem veliku dobit donosila. Ona nagnu trčati za věrověstnici, vičuć neprestano: „Ovi su ljudi sluge Višnjega i navěštaju vam put spasenja.“ A Pavao obazrěv se, kaza běsu: „Zapověđam ti u ime Isusovo, da izadješ iz nje.“ I ostavi ju nečastivi. Videći pako njezini gospodari, da jim je izčezla sva nada njihova dobitka, uhvatiše Pavla i Silu te jih odvedoše pred poglavarstvo, tužeći jih: „Ovi ljudi bune grad naš.“ Sav se narod steče proti njim, a poglavarstvo jih prošiba, i okovav jih, baci u preduboku tamnicu.

A u ponoći, kad Pavao i Sila Boga moljahu i hvaljahu, zatrese se na jednom silno zemlja. Sva se vrata na tamnici raztvoriše, svim spadoše okovi. Tamničar se trgnu poplašen iza sna, i vidi otvorena vrata na tamnici. Misleć da su uznici utekli, izvadi očajano mač svoj, i htěde se ubiti. Nu Pavao mu povika glasno: „Nečini si zla; jer smo svi još ovdě.“ Tamničar se začudi. I davši si doněti svěću, utrči k Pavlu i Sili, i pade jim drhtjuć k nogama rekav: „Kažite mi, što mi trěba učiniti, da se spasim.“ Odgovoriše mu: „Věruj u Gospodina Isukrsta, pa ćeš se spasiti i ti i kuća tvoja.“ Još jih onu istu noć odvede k sebi, opra jim modrice i pokrsti se sa svimi svojimi. Čim osvanu dan, poslaše poglavari gradski sluge

sudačke k tamničaru, da izpusti uznike. A kad se sluge povratiše s glasom, da su Pavao i Sila rimski gradjani, prepadoše se, i došavši sami k njim, zamoliše jih, da jim oproste, i pustiše jih iz tamnice.

Pošto bi Pavao i drugovi njegovi još pohodili i utěšili učenike, odputiše se u različite gradove macedonske. Od tuda krenu Pavao u Atenu, najznatniji grad u Grčkoj. Videć kako je grad sav ogrezao u krivobožtvu, razdraži se duh njegov, i stade propovědati na javnom trgu o pravom Bogu i njegovu sinu Isukrstu. A dodjoše i něki mudraci, i odvedoše ga u areopag, věćnicu gradsku, želeći saznati pobliže, što uči. Pavao stupi usréd mnogobrojne skupštine i reče: „Ljudi Atenjani! Kad sam prolazio gradom vašim i motrio kumire vaše, nadjoh i oltar, na kom běše napisano: Bogu nepoznanomu. Kojega dakle neznajući poštujete, onoga vam navěštam. Bog, neba i zemlje gospodar, koj je stvorio svět i sve, što je na njem, nestoji u hramovih, rukom sazidanih. Niti se daje služiti ljudskima rukama, kao da bi štogod trěbovao, buduć da sám svim daje život, dah í sve. Od jednoga je čověka sve ljude razplodio te je naznačio ljudem u stanovita vremena i na stanovitih městih obitavalište, da bi ga tražili, akoprem nije daleko od nijednoga nas. Jer u njem živimo, mičemo se i jesmo, kako i rekoše někoji pěsnici vaši: Njegova smo koléna. Budući dakle od koléna božjega, nesmijemo misliti, da božanstvo prilikuje zlatu, srebru ili kamenju, kipovom ljudske umětnosti i obreta. Bog je, istina, pregledao vremena ovoga neznanstva; ali sada nalaže svim ljudem posvuda, da pokoru čine. Jer je odredio dan, u koj će suditi sav svět preko muža, koga je za sve uvěrodostojio, po tom, što ga je uzkrisio od mrtvih." Čuvši pako o uzkrsnutju mrtvih, jedni se rugahu, a drugi rekoše: „Da te čujemo drugi put o tom." Tako Pavao otide izmedju njih. Někoji pako věrovaše.

Iz Atene podje Pavao u Korint. I ovdě mu se Židovi jako opirahu. Zato jim kaza: „Krv vaša došla vam na glavu vašu; ja nisam ništa kriv; od sele ću ići k poganom." Po tom govoraše poganom Korintskim, i mnogi věrovaše te se pokrstiše. A probavi ovdě poldrugu godinu, preplovi u Aziju i na Efez udari natrag u Antiokiju.

95. Tretje putovanje sv. Pavla (55—58 pos. Is.).

Boraviv Pavao opet něko vrěme u Antiokiji, proputova iznova znatan dio Male Azije, onda pak dodje u Efez, velegrad rimskoga děla Azije. Tu nadje dvanaest učenikah i upita jih: „Primiste li več Duha svetoga?“ Odgovoriše mu: „Ta nečusmo, ima li Duha svetoga!“ Pavao zapita dalje: „Kakovim se krstom pokrstiste?“ Rekoše mu: „Krstom Ivanovim.“ Tada reče Pavao: „Ivan krstjaše narod samo krstom pokore i opominjaše ga, da věruje u onoga, koj bi imao za njim doći, u Isusa Krsta.“ Čuvši to, pokrstiše se u ime Gospodina Isukrsta. A kad po tom Pavao položi ruke na nje, sidje na nje Duh sveti.

Pavao je ostao preko dvě godine u Efezu, tako da su se svi stanovnici rimske Azije upoznali s věrom Isusovom. Bog činjaše i mnoga velika čudesa po rukuh sv. apoštola Pavla. Pače metahu i njegove ubrusce i pojase na bolestnike, te ozdravljahu. Svi se prepadahu od čuda i svetoga straha, koji to viděše. Mnogi věrovaše te dolažahu i izpovědahu skrušeno, što su učinili. A mnogi od onih, što se bavljahu praznověrnimi umetjami, donašahu povrh toga knjige svoje, i sažigahu jih svim na očigled. A knjige su ove vrědile oko 20.000 talěrah.

U to se vrěme zametnu strašna buna proti Pavlu i njegovim pratiocem. Jedan srebrnar, Demetrij po imenu, sgotavljaše sličice glasovitoga hrama božice Diane, vadeći odatle on i drugari mu znatan dobitak. Sazvav jih reče jim: „Vi znate, da iz ovoga zanata vadimo dobit svoju. A sada vidite i čujete, da taj Pavao nesamo u Efezu već i gotovo po cěloj Aziji odbija narod od štovanja božice Diane, veleć: „To nisu bogovi, koji se rukama prave.“ Čuvši to razljutiše se i stadoše vikati: „Divna je Diana Efežanah?“ Sav se grad pobuni sbog toga. Sve je srnulo ka kazalištu, gdě su se držali javni sabori. I dva Pavlova druga spopadoše i odvukoše jih onamo. Pavao i sám htěde medju narod, da utiša pobunu, ali mu nedadoše učenici. Čeoniku najposlě podje za rukom, te umiri narod mudrim govorom svojim.

Po tom Pavao iznova krene u Macedoniju i Grčku. Vratjajuć se u Aziju dodje opet u Troadu. Ovdě se zabavi

tjedan danah. U nedělju se skupiše svi onděšnji věrnici u jednoj velikoj dvorani, da obsluže sveta otajstva, a Pavao propovědaše. Pa buduć sutradan nakanio otići, besědjaše do polnoći. Mladića někoga, Eutika po imenu, obhrva san, i strovali se s trećega sprata, i digoše ga mrtva. A Pavao sidje k njemu i uzkrisi ga.

Dalje putova preko otokah Lesba, Kia i Sama u M i l e t. *Ovamo sazva Pavao starěšine crkve efežke i oprosti se s njimi vrlo tronuto. Spomenuv jim věrno svoje medju njimi dělovanje apoštolsko, nastavi: „Duhom božjim potaknut, idem sada u Jerusolim, neznajuć, što će mi se ondě dogoditi. Samo to mi navěšta Duh od grada do grada, da me čekaju verige i nevolje u Jerusolimu. Ali se ničesa toga nebojim, niti nemarim za život, samo ako izpunim zvanje svoje, da navěstim evangjelje milosti božje. Znam, da mi više neviděste lica. Zato pazite na se i na sve stado,* u k o m v a s D u h s v e t i p o s t a v i z a b i s k u p e, d a u p r a v l j a t e c r k v o m b o ž j o m, *koju je stekao krvlju svojom. Znam, da će po mom odlazku doći medju vas grabežljivi vuci. Dà izmedju vas samih ustajati će ljudi, koji naopako govore, da premamljuju učenike. S toga bdijte, i nezaboravite, kako sam tri godine, dan i noć svakoga od vas sa suzami nagovarao. A sada vas preporučujem bogu i milosti onoga, koj je vrstan sagraditi i poděliti baštinu svim svetim věrnikom.“ Ovo rekav, kleknu na tle i moljaše se s njimi. A oni svi briznuše gorko plakati i zagrlivši Pavla izljubiše ga. A najviše su žalili, što više neće viděti lica njegova.*

96. Poslědnje sgode i nesgode apoštolah.

Došav Pavao u Jerusolim pobuniše proti njemu razjareni Židovi malo i veliko. Baciše ga u tamnicu, a nakon dvogodišnjega tamnovanja ukrca se za Rim, da ga ovdě, kako zahtěvaše, sàm car sudi. Putujuć onamo, skrši se na otoku Malti ladja, ali on se čudnovato izbavi. Probaviv u Rimu dvě godine u tamnici i stekav opet slobodu, proputova opet mnogo zemaljah, propovědajuć kraljestvo božje.

Za toga navěštahu drugi apoštoli nauk Isusov uz cudesa i znakove po raznih stranah světa. A Petar, kao glavar crkveni, obilazaše občine krstjanske i jačaše jih u věri. U tu se je svrhu još i prije Pavla odputio u Rim,

koj běše središte tadanjega světa, i ondě udario biskupsku stolicu svoju. Poslě svakoga putovanja vratjao bi se u ovaj grad, a pod konac života svoga boravljaše u njem postojano.

Dodatak.

Petar i ostali apoštoli naměstiše posvuda biskupe, koji bi naměsto njih ravnali vėrnike i ono, što su pred tolikimi svědoci čuli od njih, ustmenom propovědju predavali neizkvareno naslědnikom svojim. U isto su vrěme pojedini apoštoli i Duhom svetim nadahnuti učenici mnogo toga napisali, budi za sebe budi za pojedine udaljene osobe ili obćine, pa ova je pisma crkva iz svetoga počitanja sve malo po malo sabrala u knjigu, koja se zove sveto pismo novoga zakona.

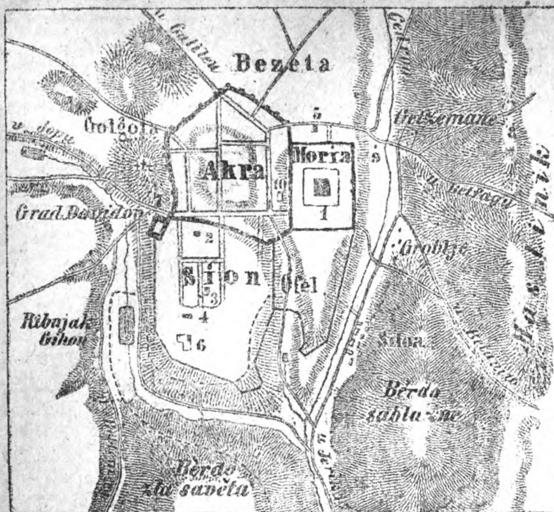
Medju tim dodje i vrěme, gdě bi apoštolom poći s ovoga světa i potvrditi nauk Isusov još krvi svojom. Oko g. 67. pos. Is. dodje Pavao drugi put u Rim, i podnese ujedno s poglavicom apoštolskim Petrom mučeničku smrt za onoga žestokoga progonstva krstjanah, štono běše buknulo pod carem Neronom. Pavlu, budući bio gradjanin rimski, odsěkoše glavu, a Petra razapeše polag proročanstva Isusova naglavce, buduć se on držao za nevrědna děliti istu smrt s Gospodinom i učiteljem svojim. Jakovu starijemu več mnogo prije odsěkoše glavu na zapověd Irudovu. Tako i svi drugi sveti apoštoli poginuše mučeničkom smrtju izvan svetoga Ivana. Ovaj ljubimac-učenik gospodnji boravljaše po smrti i uzašaštju Marijinu ponajviše u Efezu i odavle polazaše crkve po Maloj Aziji; nu za cara Domicijana baciše ga u kotao, pun vrěla ulja, a izišav čitav iz njega, prognaše ga na pusti otok Patmos. Kasnije ga opet pustiše na slobodu, te se vrati natrag u Efez. Vrlo je tronuto, što se tu o njem pověda. Kad je naime već tako ostario, da su ga učenici njegovi morali na rukuh nositi na bogoslužne skupštine, pozdravljaše vazda krstjane rěčmi: „Sinci, ljubite se medju sobom!“ Někojim krstjanom najposlě i dosadi uvěk jedno te jedno slušati, te ga upitaše: „Učitelju, čemu uvěk jedno govoriš?“ On jim odvrati: „To je zapověd gospodnja, pa ako samo nju pravo obslužite, netrěba više.“ Napokon oko god. 100 pos. Is. umre i on blaženom smrtju.

Smrt apoštolah bijaše velika žalost za cělu crkvu. Jer preko njih uzraste crkva divnom brzinom iz sěmenca gorušičina velikim stablom, koje je zasěnilo čitave zemlje. Ali crkva ni sada nebi zapuštena. Biskupi nastaviše dělo svetih apoštolah neumornom revnostju, a Petrov naslědnik, sveti otac rimski papa, uzdržavaše nje i njim podvržene svetjenike i věrnike, uprkos kužnu otrovu krivověrstva i svim pokusom razkolničtva, u čvrstoj slozi i jedinstvu. I tako se jur ukaza jedna, sveta, katolička i apoštolska crkva, koja osnovana na hridi Petrovoj, pod zaštitom Isukrsta i uz pripomoć Duha svetoga jur preko

osamnaest věkovah postoji, te će uprkos svim navalam moći paklene obstojati do konca světa. Blago tada onomu, koj, s njom sdružen, bude bio věrovao u preslavnoga sina božjega Isukrsta, u njega se uzdao i njemu dobrimi děli služio. Gospod će ga na slavnom dolazku svom priznati za svoga i povesti ga sobom u život věčni. Tu će uzhitjeno motriti Gospodina, koj je početak i dočetak, na prěstolu slave njegove, klanjati mu se sa svetimi i padati pred njim, hvaleći ga i slaveći u sve věke!

Tiskom Karla Goriška u Beču.

Obris JERUSOLIMA za smrti Isusove.

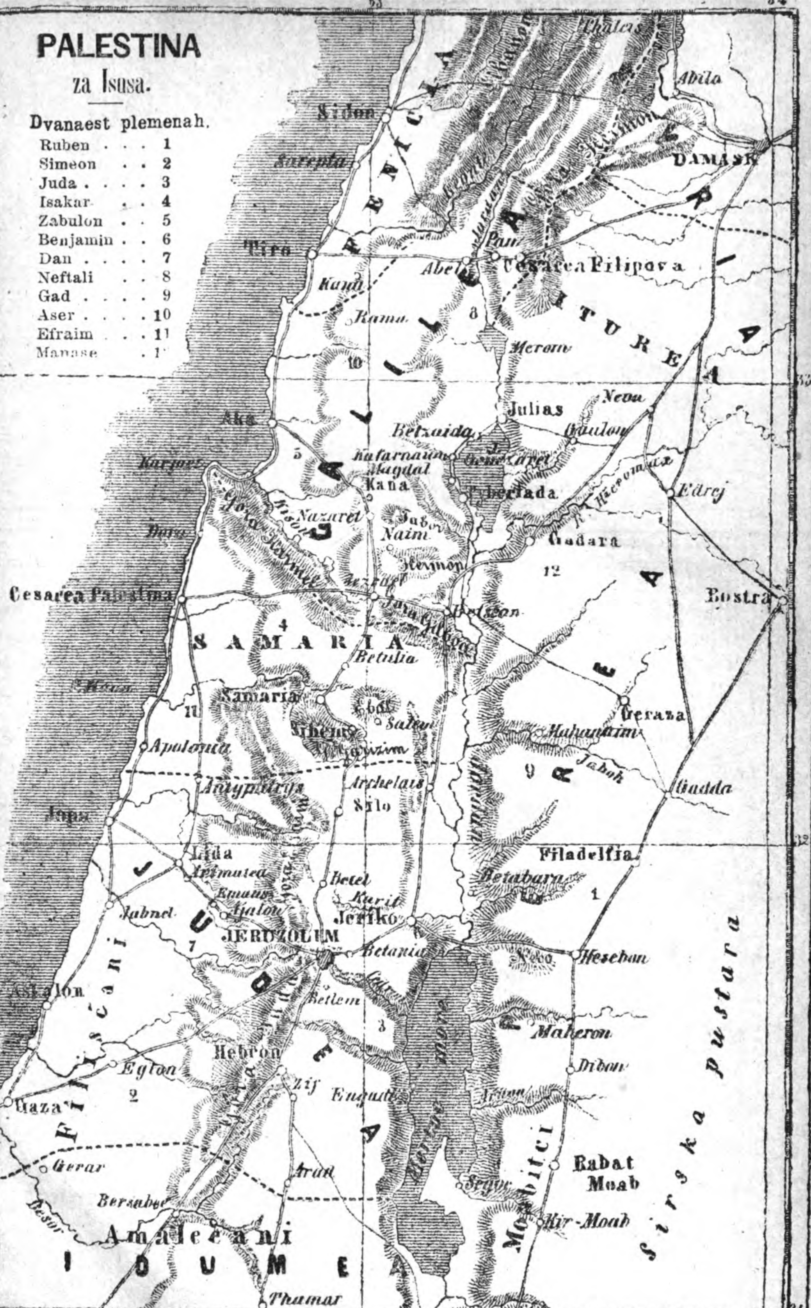
Razjasnjenje brojevah.

Veliki hram	1
Palača Irudova	2
Kuća Annina	3
Kuća Kaifina	4
Kuća Pilatova	5
Blagovalište (caenaculum). gdě da su se i apoštoli na Duhove sabrali . .	6
Sveti grob	7
Město uzašašća	8
Město kamenovanja sv. Stěpana	9
Lěkoviti ribnjak	10

EGIPAT I KANAN

s naznačenim putem Izraelacah kroz pustinju.

SREDOZEMNO MORE
Ušća Nilova
Alexandria
Bubast
Kanal
Zemlja Gessen
On
Piramide
Ramse
Memfis
Etan
Sur
EGIPAT
J. Moeris
Afroditopol
Labirint
R. Nil
ARABIA
Pustinja
Put Izraelacah
Horeb
Sinai
Amalečani
Edomljani
Hexiongeber
Madianci
(Petra)
KANAN
Jeriko
Hebron
Gaza
Jopa
Karmel
Sihem
Dan
J. Kineret
Filištenci

PALESTINA
za Isusa.
Dvanaest plemenah.
Ruben . . . 1
Simeon . . 2
Juda 3
Isakar . . 4
Zabulon . . 5
Benjamin . . 6
Dan 7
Neftali . . 8
Gad 9
Aser . . . 10
Efraim . . . 11
Manase . . 1'
Sidon
Sarepta
Tiro
Abila
DAMASK
Abel
Pan
Cesarea Filipova
Kana
Rama
Merom
Julias
Neva
Aka
Betzaida
Gaulon
Kafarnaum
Magdal
Kana
Genezaret
Tiberiada
Edrej
Nazaret
Tabor
Naim
Gadara
Cesarea Palestina
Bostra
SAMARIA
Betulia
Samaria
Ebal
Salem
Gerasa
Mahanaim
Apolonia
Jabok
Antipatris
Archelais
Silo
Gadda
Jopa
Lida
Arimatea
Emaus
Ajalon
Betel
Jeriko
Filadelfia
Betabara
Jabnel
JERUZOLIM
Betania
Heseban
Askalon
Betlem
Makeron
Hebron
Eglon
Dibon
Gaza
Zif
Engadi
Gerar
Arad
Rabat
Moab
Segor
Bersabee
Kir-Moab
Amalecani
I D U M E A
Thamar
Moabitci
Sirska pustara
ITUREA

